

Ν.Χ. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ – Α.Β. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1980

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΕΜΕ
Τριήνα Μ.Ε

Φεωροπόντο μέχρι σήμερης αριθμός 44/1980 κατ' Τριήνα
της Μεσημβρίας/σεντ και ΝΕΜΕ - ημέρα 19-7-1980
από Στρατόδρομο Η Γραφείας

Μ. ΠΑΝΤΕΠΙΔΗΣ

ΙΤΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Μέ απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τά διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώνονται ἀπό τὸν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

46172

N. X. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ A. B. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1980

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'

Στό Γυμνάσιο διδαχτίκατε μερικά ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ποιητῶν καὶ πεζογράφων, ἀπό μετάφρασῃ. Ἀπό φέτος ἐσεῖς πού συνεχίζετε τίς σπουδές σας στό Λύκειο θά ἔχετε τή δυνατότητα νά γνωρίσετε τά ἔργα αὐτά ἀπό τό πρωτότυπο, στήν ἤδια ἀκριβῶς μορφή πού τά ἔργα φαν οι συγγραφεῖς τους.

Ἡ ἀπευθείας ἐπαφή μέ τό πρωτότυπο, χωρίς τήν παρέμβαση τοῦ μεταφραστῆ, θά σᾶς βοηθήσει νά χαρεῖτε ἀμεσότερα τά μεγάλα κλασικά ἔργα, πού είναι ὅ,τι πιό ἀξιόλογο ἔργα φαν οἱ ἀνθρωποι, καὶ νά ἐκτιμήσετε μέ τόν πιό αὐθεντικό τρόπο τίς ἀρετές τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικού λόγου, ὅπως τή συμμετρία καὶ τήν ἀκρίβεια στήν ἐκφραση, τήν πυκνότητα καὶ τήν ἀποφυγή κάθε περιττοῦ, τή σαφήνεια καὶ τήν διμορφιά του.

Γιά τήν προσέγγιση τῶν ἀρχαίων κειμένων θά χρειαστεῖ βέβαια νά γνωρίσετε ἔνα μέρος ἀπό τόν πλοῦτο τῶν ἀρχαίων λέξεων καὶ ἀρκετούς ἀπό τούς κανόνες τής γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ μέ τούς δποίους λειτουργεῖ ἡ ἀρχαία γλώσσα. Θά διαπιστώσετε ὅμως σύντομα ὅτι καὶ πολλές ἀπό τίς λέξεις καὶ πολλοί ἀπό τούς κανόνες αὐτούς δέ θά σᾶς είναι ἀγνωστοι, ἀφού οἱ περισσότεροι διατηρήθηκαν οἱ ἤδιοι καὶ στή νέα μας γλώσσα, ἡ δποία ἄλλωστε στηρίζεται στήν ἀρχαία καὶ ἀποτελεῖ τή συνέχεια καὶ τήν ἔξελιξή της.

Ἡ ἀπασχόλησή σας μέ τά ἀρχαία κείμενα δέ θά σᾶς βοηθήσει νά γνωρίσετε μόνο τήν ἀρχαία γλώσσα. Τήν ὥρα τής μεταφραστικῆς σας προσπάθειας θά γνωρίζετε πληρότερα καὶ τή νεοελληνική, καθώς θά ἀγωνίζεστε νά βρείτε τίς δυνατότητές της γιά τήν ἀπόδοση μας λέξεως ἡ μιᾶς φράσεως καὶ θά ἐμβαθύνετε περισσότερο στόν ἐκφραστικό της πλοῦτο.

Ἐπίσης ἡ μεταφραστική σας προσπάθεια στά μεγάλα ἔργα τής λογοτεχνίας θά σᾶς βοηθήσει περισσότερο στή μόρφωση τοῦ νοῦ καὶ τής ψυχῆς, καθώς θά ἀγωνίζεστε ἐδιμηνεύοντας νά πλησιάσετε τό νοῦ καὶ τήν ψυχή τῶν μεγάλων συγγραφέων. Καὶ μέ τό πλησιάσμα αὐτό θά ἀνοίγεται μπροστά σας ἀμεσα ἡ ἐμπεισεα καὶ ἡ ψυχή τοῦ ἤδιου τοῦ λαοῦ, μέ τή δύναμη καὶ τίς ἀδυναμίες του.

Ἡ ἀναστροφή σας μέ τά ἀρχαία κείμενα θά σᾶς ἀνοίξει τό δρόμο πρός τό πνεῦμα τής ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ λογοτεχνίας, πού μερικά γνω-

ρώματά τους είναι ή πίστη στή δύναμη του ανθρώπου αλλά και στά δριά της, ό σεβασμός τής προσωπικότητάς του αλλά και ή έπιγνωση τής κοινωνικής του εύθυνης.

Τέλος μέ τή μελέτη τῶν ἐργῶν τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, πού οἱ ἀνθρωποὶ δὲν τῶν ἐποχῶν τά θαυμάζουν καί τά μελέτον, θά κατανοίσετε πειστικότερα τήν ἀδιάσπαστή ίστορική συνέξεια τής Ἑλληνικῆς γένεσις καί τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, στό διποίο στηρίζητε ό πολιτισμός τής Εὐρώπης καί τοῦ κόσμου διλόγησου.

B'

Κάθε κεφάλαιο τοῦ βιβλίου, ἐκτός ἀπό τά πέντε πρῶτα, ἀποτελεῖ καί μά διδακτική ἐνότητα μέ τά ἀζόλουθα μέρη:

A' 1. Ἀρχαῖο Ἑλληνικό κείμενο.

2. Μεταφραστική ἀσκήση.

B' 1.2 κτλ. Θεωρία γραμματικῆς καί συντακτικοῦ

Γ' 1.2 κτλ. Ἀλλες ἀσκήσεις.

Αναλυτικότερα:

Στό A' 1, δίνεται τό ἀρχαῖο κείμενο πού θά μεταφραστεῖ μέ τίς λέξεις πού γνωρίζετε καί μέ τή βοήθεια τῶν λέξεων πού ἐρμηνεύονται στό κάτο μέρος τής σελίδας. Έπισης ἀνάλογη μεταφραστική ἐργασία θά γίνει καί στην ἀσκήση A' 2.

Στό A' 1 καί A' 2 ἀναφέρονται τά φαινόμενα τής γραμματικῆς καί τοῦ συντακτικοῦ πού διδάσκονται σέ κάθε ἐνότητα καί ἀναλύονται συστηματικά στό θεωρητικό μέρος, στό B'.

Γιά την εφαρμογή τῶν νέων γνώσεων λεξιλογίου, γραμματικῆς καί συντακτικοῦ ἀκολούθων στό Γ' μέρος οἱ ἀσκήσεις. Ή ἐργασία στίς ἀσκήσεις είναι γραπτή ή προφορική καί γίνεται στό σχολείο ή στό σπίτι.

Είναι δυνατό νά ἐπινοηθοῦν ἐπίσης σέ κάθε κεφάλαιο, ή σέ μερικά μόνο, ἀνάλογες ἀσκήσεις, διπος λ.χ ή ἀντίστροφη ἀπομνημόνευση τῶν λέξεων ἀπό τά νέα στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά, δ σχηματισμός μικρῶν φράσεων στά ἀρχαῖα μέ τίς γνωστές ήδη λέξεις ή αναγνώριση καί σέ προηγούμενα κεφάλαια τοῦ γραμματικοῦ ή συντακτικοῦ φαινομένου πού διδάσκεται κτλ.

Υπερέργα ἀπό ἔναν δρισμένο ἀριθμό κεφαλαίων ὑπάρχουν ἀνανεφάλαιάσεις μέ τά πιο βασικά στοιχεία τής γραμματικῆς καί τοῦ συντακτικοῦ. Καί στίς ἀνανεφάλαιάσεις οἱ ἀσκήσεις πού δίνονται μποροῦν νά λειθοῦν προφορικά ή γραπτά.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ν.έ.	= νέα ἔλληνικά, νέα ἔλληνική γλώσσα
περ.	= περίπου
πβ.	= παράβαλε
βλ..	= βλέπε
μετ.	= μετοχή
ρ.	= ρήμα
άπαρ.	= ἀπαρέμφατο
μέλλ.	= χρόνος μέλλοντας
θ.	= θέμα
ἄ, ἵ, ὕ	= α, ι, υ βραχύχρονο
ᾶ, ἵ, ὕ	= α, ι, υ μακρόχρονο
πρόσ.	= πρόσωπο

Χρόνου φείδου.

(ἀρχ. γνωμικό)

Μέτρον ἄριστον.

(ἀρχ. γνωμικό)

**Μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων
ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς.**

(Πλάτων)

**Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μέν ἐστι κόσμος,
ἄτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.**

(Δημόκριτος)

**Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης
καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σο-
φία φαίνεται.**

(Πλάτων)

**Κυνηγός τις λέοντος ἵχνη ἐπιζητῶν ἡρώτησε γεωργὸν εἰ
εἴδεν ἵχνη λέοντος. Ἐπεὶ δὲ ὁ γεωργὸς ἀπεκρίνατο «καὶ
αὐτὸν τὸν λέοντά σοι ἥδη δείξω», ὁ κυνηγὸς ὠχριάσας
ἐκ τοῦ φόβου καὶ τοὺς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν «ἴχνη
μόνα ζητῶ, οὐχὶ αὐτὸν τὸν λέοντα».**

(Μύθος τοῦ Αἰσώπου)

1. Ὁ Ξενοφώντας μιλᾶ στούς στρατιῶτες

Οἱ Μύριοι μετά τὸ θάνατο τοῦ Κύρου καὶ τὴν ἀπιστία τῶν Περσῶν βρίσκονται χωρίς συμμάχους στά βάθη τῆς Ἀσίας. Ὁ Ξενοφώντας (περ. 430-355 π.Χ.), πού θά ἐκλεγεῖ ἔπειτα στρατηγός, προσπαθεῖ νά τούς ἐνθαρρύνει τονίζοντας τὴν ἀσέβεια τῶν ἀντιπάλων τους καὶ τῇ γενναιότητα τῶν δικῶν τους προγόνων στό Μαραθώνα. Ἀκόμη τούς λέει:

Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἐλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Τούτων ἔστι μὲν τεκμήρια ὅρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γάρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων ἔστε προγόνων.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)

ἀγείρας	ἀφοῦ συγκέντρωσε
οἱ ἡμέτεροι	οἱ δικοί μας
ἔστι(ν) ὁρᾶν	εἴναι δυνατόν νά δεῖ κανείς
τὰ τρόπαιον	μνημεῖον νίκης
μαρτύριον	ἀτόδειξη
ἐν αἷς	στίς ὀποίες
ὑμεῖς	ἐσεῖς
ἐγένεσθε	γεννηθήκατε
γάρ	διότι
δεσπότης	ἀφέντης
τοιούτων	ἀπό τέτοιους
ἐστε	εἰστε, κατάγεστε

2. Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα

Τό 386 π.Χ. μέ τις ἐνέργειες κυρίως τοῦ Σπαρτιάτη ναυάρχου Ἀνταλκίδα ὁ «μέγας βασιλεύς» ἐπιβάλλει στούς Ἑλληνες εἰρήνη. Τούς ὅδους τῆς εἰρήνης αὐτῆς, μέ τὴν δόπια ὁ βασιλιάς τῆς Περσίας ἐπεμβαίνει καὶ όυθμίζει τίς διαφορές τῶν Ἑλλήνων, τούς διασώζει ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Ἐλληνικά».

Ἄρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἔαυτοῦ είναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον είναι Ἀθηναίων. Ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταύτα βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ ζῷμασιν.

(Ξενοφ. Ἐλλην. 5, 1, 31)

έαυτοῦ είναι	νά είναι δικές του
ἀφεῖναι	νά ἀφήσουν
ώσπερ	ὅπερ ἀκριβώς
τὸ ἀρχαῖον	τὴν παλιά ἐποχή
ὄπότεροι	ὅποιοι ἀπό τούς δύο
μετὰ τῶν ταύτα βουλομένων	μαζί μ' αὐτούς πού θέλουν τά ἴδια
ναυσὶ	μέ πλοια (ἡ ναῦς = τό πλοϊο)

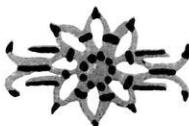
3. Ὁ Ισοκράτης πρός τούς Ἀθηναίους

Ο λόγος τοῦ Ισοζοάτη (436-338 π.Χ.) «Περὶ εἰρήνης» ἢ «Συμμαχικός» γραφτικές μετά τό «συμμαχικό πόλεμο» (358-355 π.Χ.) κατά τόν δόποιο οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθαν πολλές ἥττες ἀπό τούς ἐνοιμένους συμμάχους Χίους, Ρόδιους, Βιζάντιους καὶ Κέρους. Ὁ Ισοζοάτης ἑποστηγίζει τὴν ειρήνην καὶ ἤτταις ἀπό τούς Ἀθηναίους νά ἐγκαταλείψουν τὴν ἡγεμονία τῆς θάλασσας καὶ νά ἀφήσουν τίς συμμαχικές πόλεις αὐτόνομες. Σ' ἓνα σημείο τοῦ λόγου του ἀναφέρει ὅτι φροντίζει περισσότερο γιά τὴν κοινή συντηρία παρά γιά τὴν εὐνοία τῶν ἀκροατῶν του, καὶ προσθέτει:

Ἐμὸν μὲν οὖν ἔογχον ἔστι καὶ τῶν ἄλλων τῶν κινδομένων τῆς πόλεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους ἄλλὰ τοὺς ὁφελιμωτάτους· ὑμᾶς δὲ χοῇ τούτῳ γιγνόσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπεῖαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἱατροῖς εὑρηγνται, ταῖς δὲ ψυχᾶς ταῖς γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδέν ἔστιν ἄλλο φάμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν.

(Ισοκράτη Περὶ εἰρήνης 39-40)

ἔμὸν	δικό μου
οὖν	ἴσιτόν
ἔστι(ν)	εἶναι
τῶν κηδομένων	αὐτῶν πού φροντίζουν
προαιρεῖσθαι	νά προτιμοῦμε
τῶν λόγων	ἀπό τά λόγα
τοὺς ἡδίστους	τούς πιό εὐχάριστους
χρὴ	πρέπει
γιγνώσκειν	νά γνωρίζετε
παντοδαπαὶ	διάφορες, κάθε εἰδούς
τοῖς ἱατροῖς εὑρηγνται	ἔχουν βρεθεῖ ἀπό τούς γιατρούς
ἐπιπλήττειν τοῖς ἀμαρτανομένοις	νά ἀποδοξιμάζει τά σφάλματα

4. Τά χρήματα καί ἡ ἀρετή

Ο Σωκράτης υστερού από τίς ἄδικες κατηγορίες ἐναντίον του ὁδηγεῖται στὸ δικαιοῦτο τῆς Ἡλιαίας ὅπου καὶ ἀπολογεῖται. Μέ τὴν ἀπολογία του, ποὺ μᾶς διασύζει ὁ Πλάτωνας (427-348 π.Χ.), ἀνάμεσα στὰ ἄλλα θέλει ὁ Σωκράτης νά εξηγήσει στούς δικαιοτές ὅτι δέν ἔκανε παρά αὐτό ποὺ νόμιζε ὅτι τοῦ πρόστατες ὁ θεός καὶ ὅτι αὐτό ἦταν τό μεγαλύτερο ἀγαθό καὶ γιά τὴν ἴδια τὴν πόλη. Καὶ συνεχίζει:

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεοτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτῳ σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὃς ἀρίστη ἔσται λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρημάτα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀπαντα καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἀν εἴη βλαβερό· εἰ δέ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει.

(Πλάτ. Ἀπολογία Σωκράτη 30a-b)

περιέρχομαι	γυρίζω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ
ἢ	παρά
ἐπιμελεῖσθαι	νά φροντίζετε (ν.έ. ἐπιμέλεια, ἐπιμελητής)
οὐτω(ξ)	ἔστι, τόσο
σφόδρα	δραματικά, δυνατά, πολύ
ώς (τῆς ψυχῆς)	ὅπως
ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται	πῶς θά είναι δοσ τὸ δυνατό καλύτερη
ἴδια	στήν ἴδιωτική ζωή
εἰ	ἐάν
ἄν εἴη	μπορεῖ νά είναι
τίς	κάποιος
φησί(ν)	ἰσχυρίζεται, λέει

5. 'Ο Θρασύβουλος καί οἱ δημοκρατικοὶ ἐπιστρέφουν στήν Ἀθήνα

Ἐναντίον τῶν Τριάκοντα τυράννων, πού εἶχαν ἔγκαταστήσει οἱ Σπαρτιάτες στήν Ἀθήνα ὑστερα ἀπό τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμο, ἔκεινησαν ἀπό τὴν Θῆβα δὲ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι δημοκρατικοὶ ἔξοριστοι καὶ κυρίευσαν τὴν Φυλή, ἓνα φρούριο στήν Πάρονθα. Ἔπειτα προχώρησαν στὸν Πειραιά ὅπου καὶ ἔγινε φονική μάχη τῶν δημοκρατικῶν ἐναντίον τῶν Τριάκοντα τυράννων καὶ τῶν ὀπαδῶν τους (403 π.Χ.). Μετά τὴν μάχη οἱ ἀντίπαλοι πλησίαζαν δὲ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους. Τότε δὲ Κλεόκριτος, ἔνας κήρυκας πού ἦταν μέτο μέρος τῶν δημοκρατικῶν, εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

A' Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἔξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γάρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετέσχομεν δὲ ὑμῖν καὶ ἴερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἐορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ ἐγενόμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν ἐκινδυνεύσαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. Πρὸς θεῶν πατρῶν καὶ μητρῶν καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 2, 4, 20-21)

ἔξελαύνω	διώχνω
βούλομαι	θέλω (ν.έ. βούληση, ἄβουλος)
ἀποκτείνω	σκοτώνω (πβ. ν.έ. παιδο-κτόνος)
βούλεσθε ἀποκτεῖναι	θέλετε νά (μᾶς) σκοτώσετε
ἡμᾶς, ὑμᾶς, ὑμῖν	ἡμᾶς, ἐσάς, μ' ἐσάς (Βλ. Κεφ. 1)
πώποτε	ποτέ ὡς τώρα
τὰ ιερὰ	οἱ θυσίες, οἱ ἴερές τελετές
μεθ' ὑμῶν	(μετὰ ὑμῶν) μαζί σας
κηδεστία	συγγένεια ἀπό γάμο
αἰδούμενοι	σεβόμενοι (ν.έ. ἀν-αίδεια)

B' 1. Φωνήεντα - Σύμφωνα

2. Βασικοί κανόνες τονισμού

- 1.a) Τά φωνήεντα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς διαιροῦνται ὅπως καί τά φωνήεντα τῆς νέας σέ: **βραχύχρονα** (ε, ο), **μακρόχρονα** (η, ω) καὶ **δίχρονα** (α, ι, υ). Ἀλλά τά δίψηφα φωνήεντα τῆς νέας Ἑλληνικῆς: **αι**, **ει**, **οι**, **υι**, **ου** καί οἱ συνδυασμοί **αυ**, **ευ**, **ηυ** στήν ἀρχαία είναι δίφθογγοι. (Προφέρονταν: αϊ, εϊ, κτλ., ὅπως: χαϊδεύω κτλ.). Ἡ ἀρχαία Ἑλληνική ἀκόμη ἐκτός ἀπό τοὺς ὄκτω αὐτούς κυρίους ἔχει καί τοεῖς καταχρηστικούς διφθόγγους: α, η, ω ή Αι, Ηι, Ωι, (ἄλφα μέ ύπογεγραμμένη κτλ.. ή ὅταν τό i γράφεται διπλά στό κεφαλαῖο γράμμα: ἄλφα μέ προσγεγραμμένο γιώτα κτλ..)
- β) Τά σύμφωνα διαιροῦνται σέ: **ἄφωνα**, **ἡμίφωνα** καὶ **διπλά**.

Ἄφωνα είναι:	τά οὐρανικά (ἢ λαρυγγικά)	χ, γ, χ
	τά χειλικά	π, β, φ
	τά δόντικά	τ, δ, θ
Ἡμίφωνα είναι:	τά ύγρα (ἢ γλωσσικά)	λ, ρ
	τά ἔρρινα	μ, ν
	τό συριστικό	σ (-ς)
	τά παλαιότερα ἡμίφωνα F (δίγαμμα), j (γιότ).	
Διπλά είναι:	τά ζ, ξ, ψ.	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στή νέα Ἑλληνική ἄφωνα λέγονται τά γράμματα πού δέν προφέρονται, λ.χ.: τό u στή λέξη εύφορος, τό ἔνα ἀπό τά δύο ὅμοια σύμφωνα: ἄλλος κτλ.. Ἀκόμη στή νέα Ἑλληνική τό ζ δέν είναι διπλό, γιατί δέν παριστάνει δύο φθόγγους ὅπως στήν ἀρχαία, ὅπου τό ζ παριστάνει τούς φθόγγους σδ: Ἀθήνασδε = Ἀθήναζε (πρός τήν Ἀθήνα).

2. Καί στήν ἀρχαία, ὅπως καί στή νέα Ἑλληνική, ή λέξη ἀπό τόν τόν της δονομάζεται **δξύτονη** (λαός), **παροξύτονη** (νέος), **προπαροξύτονη** (ἀνθρωπος), **περισπωμένη** (ποιῶ), **προπερισπωμένη** (σῶμα).

Ἀλλά γενικά ή λέξη πού δέν τονίζεται στή λήγουσα λέγεται β α ρ ύ τ ο ν η (νέος ἀνθρωπος).

Οι βασικοί κανόνες τονισμού τῆς ἀρχαίας διαφέρουν ἀπό τούς ἴδιους κανόνες τῆς νέας Ἑλληνικῆς μόνο στίς ἀκόλουθες περιπτώσεις:

- α) Ὄταν ἡ λήγουσα είναι μακρόχρονη, ἡ προπαραγάγουσα δέν τονίζεται: ὁ βάρ-
βαρος ἄλλα τοῦ **βαρβάρου** λαοῦ, τὰ δομοια, τῶν δομοίων ἔργων.
- β) Η λήγουσα πού προέρχεται ἀπό συναίρεση, ὅταν τονίζεται, παίρνει κανονικά περισπωμένη: Ἀθηνά - **Αθηνᾶ**, ἀπλός - **ἀπλοῦς**, τόν εὐγενέα - **εὐγενῆ**.
- γ) Τό α στή λήγουσα τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν δέν είναι πάντοτε μακρόχρονο, ὅπως στή νέα Ἑλληνική, γι' αὐτό: τάς χώρας (Α΄ κ.) -τάς γυναικας (Γ΄ κ.), ή **γλῶσσα** - ή χώρα, τὴν **γλῶσσαν** - τὴν χώραν.
- δ) Τά αι,ιν στήν παραγάγουσα τῶν ὀνομάτων δέν είναι πάντα βραχύχρονα, ὅπως στή νέα Ἑλληνική, γι' αὐτό: **Σπαρτιᾶται** - ἔργάται, **σφραγῖδες** - ἐλπίδες, **μῆθος** - **μῆλος**.

Γ'

1. Νά ὀνομαστοῦν τά φωνήεντα καὶ σύμφωνα πού ὑπάρχουν στίς λέξεις τῆς πρώτης προτάσεως τοῦ κειμένου.*
2. Νά δικαιολογηθοῦν οἱ τόνοι στίς λέξεις τῆς φράσεως:
Πρὸς θεῶν πατρόφων καὶ μητρόφων παῖσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα.
3. Ποιές είναι οἱ βασικές ἰδέες πού χαρακτηρίζουν τό λόγο τοῦ κήρυκα Κλεόντιου;

* Οι ἀσκήσεις αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου καθώς καὶ πολλές ἀπό τά ἐπόμενα μποροῦν νά γίνονται μόνο προφορικά.

6. Ἡ πίστη στούς ὅρκους

Ο Ξενοφώντας ἐνθαρρύνει τούς στρατιώτες, γιά νά ἀντιμετωπίσουν τούς βαρβάρους, καθώς προσπαθοῦν μέσα ἀπό πολλούς κινδύνους νά ἐπιστρέψουν στήν Ἑλλάδα. (βλ. και εἰσαγ. σημ. κεφ. 1)

A' 1. Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσὶ σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γάρ ἡμεῖς μὲν φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιορκοῦσι τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λύουσιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶν οἱ ἡμῖν δὲ σύμμαχοι, οἵπερ ἵκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικρούς, κἄν ἐν δεινοῖς ὥσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί.

(Ξενοφ. Κύρου Ἀνάβαση 3,2, 10 - 11)

εἰσὶ(ν)	εἶναι, ὑπάρχουν (τοῦ ρ. εἰμί)
ἐλπίδες ἡμῖν εἰσὶ	ἔχουμε ἐλπίδες
οἱ πολέμιοι	ὁ ἐχθρός
ἐπιορκῷ (-έω)	παραβαίνω τούς ὄρκους
αἱ σπονδαὶ	ἡ ἀνακοχή (ν. ἐ. ἀσπονδος φίλος)
τοῖς πολεμίοις	μέ τούς...
οἵπερ	πού, οἱ όποιοι ἀκριβῶς
ποιεῖν	νά κάνουν (τοῦ ρ. ποιῶ)
κἄν ώστι	καὶ ἀν ἀκόμη βρίσκονται
τὰ δεινὰ	οἱ κίνδυνοι
εὐπετῶς	εὔκολα
βούλωνται	θέλουν (τοῦ ρ. βούλομαι, βλ. Κεφ. 5)
ἵνα εἰδῆτε	γιά νά γνωρίζετε (ν. ἐ. συν-είδηση)
ώς	ὅτι
ἀγαθὸς	γενναῖος
τε	καί
προσήκει	ταιριάζει, πρέπει
πάνυ	πολύ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐν ταῖς νήσοις οἱ κάτοικοι ἀμπέλους θεραπεύουσι καὶ τὰς ἀμπέλους βάτοις περικλείουσι.
- β) Οἱ νέοι λέγουσιν· ἡμεῖς τῶν ἄκρων φρονδοί ἐσμεν τόξοις, ἄκοντίοις καὶ ἄλλοις ὅπλοις.
- γ) Τὰ δένδρα ἄνευ ὅμοδου καὶ ἥλιου οὐ φέρει καρπόν.

θεραπεύω = καλλιεργῶ
τὰ ἄκρα = τά σύνορα

ὅμοδος = ἡ βροχή
οὐ, οὐκ, οὐχ = δέν, οχι

B'

1. Β' κλίση οὐσιαστικῶν
2. Όριστική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργ. φωνῆς τῶν βαρύτονων ρημάτων καί τοῦ εἰμί
3. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως
4. Συμφωνία ωήματος καὶ ὑποκειμένου (Αττική σύνταξη)
1. Οἱ κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν εἶναι τρεῖς: ἡ πρώτη, ἡ δεύτερη καὶ ἡ τρίτη. Η Β' κλίση περιλαμβάνει δύομάτα καὶ τῶν τριῶν γενῶν. Τά ἀρσενικά καὶ θηλυκά τελειώνονταν σέ -ος (ὁ θεός, ἡ ἄμπελος) καί τά οὐδέτερα σέ -ον (τὸ τόξον). Οἱ καταλήξεις τους εἶναι:

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἄρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.
Ὄνομ.	-ος	-ον	-οι
Γεν.	-ον	-ον	-ων
Δοτ.	-ῳ	-ῳ	-οις
Αἰτ.	-ον	-ον	-α
Κλητ.	-ε	-ον	-οι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Κατά τήν κλίση μετακινεῖται ὁ τόνος σύμφωνα μέ τό βασικό κανόνα τῆς ἀρχ. Ἑλληνικῆς: ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη, ἡ προπαραλήγουσα δέν τονίζεται: ὁ πολέμιος ἀλλά τοῦ πολεμίου, οἱ πολέμιοι ἀλλά τῶν πολεμίων.

- β) Στίς καταλήξεις τά άρσενικά και θηλυκά διαφέρουν από τά ουδέτερα στόν ένικό: μόνο στήν όνομαστική και κλητική, ένω στόν πληθυντικό διαφέρουν: και στήν αἰτιατική.
2. Τά φήματα χωρίζονται σέ δύο συζυγίες. Στήν πρώτη άνήκουν τά φήματα πού στό α' πρόσ. τῆς δριστικῆς τοῦ ἐνεργητ. ένεστώτα λήγουν σέ -ω (λέγω) και στή δεύτερη τά φήματα πού τελειώνουν σέ -μι (δείκνυμ). Από τά φήματα τῆς πρώτης συζυγίας δσα στό α' πρόσ. τῆς δριστικῆς τοῦ ἐνεργητ. ένεστώτα λήγουν σέ -ω ἄτονο (λ.χ. λέγω) λέγονται βαρύτονα· δσα λήγουν σέ -ω λέγονται περισπώμενα ή συνηρημένα (ἐπιορκῶ).
- Ο ένεστώτας τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς στήν δριστική τῶν βαρύτονων φημάτων ἔχει τίς ἵδιες καταλήξεις μέ τόν ἕδιο χρόνο στά νέα ἐλληνικά, ἐκτός ἀπό τό α' και γ' πληθ. πρόσ.
ἔχ-ω	ἔχ-ομεν (v. ἐ. ἔχουμε)
ἔχ-εις	ἔχ-ετε
ἔχ-ει	ἔχ-ουσι(v) (v. ἐ. ἔχουν)
- Ο ένεστώτας στήν δριστική τοῦ βοηθητικοῦ φήματος εἰμί (= εἰμαι) κλίνεται ώς ἔξης:
- εἰμί, εἰ, ἐστί(ν), ἐσμέν, ἐστέ, εἰσί(ν).
3. Κάθε πρόταση δπως και στά νέα ἐλληνικά ἔχει δύο κύριους δρους: τό ύποκείμενο και τό κατηγόρημα:
οἱ θεοί ίκανοί εἰσι
οἱ θεοί = ύποκείμενο
ίκανοί εἰσι = κατηγόρημα (ἀναλυτικότερα: εἰσί = συνδετικό φῆμα, ίκανοί = κατηγορούμενο).
4. Τό ύποκείμενο τοῦ φήματος μπαίνει πάντοτε σέ πτώση όνομαστική και στόν ἕδιο ἀριθμό μέ τό φῆμα. Άλλά ἂν τό ύποκείμενο είναι σέ πληθυντικό ἀριθμό και σέ ουδέτερο γένος, τότε τό φῆμα μπαίνει σέ ένικο ἀντί σέ πληθυντικό ἀριθμό: **Tὰ παιδία παιζει** (άντι παιζουσιν).
- Αὕτη ή συντακτική χρήση λέγεται ΑΤΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ.

Γ'

1. Νά βρεθοῦν τά ύποκείμενα τῶν ογκάτων στίς φράσεις Α₂
2. Νά γραφοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις μέ ἀλλαγές σ' ὅλους τούς τύπους ἀπό τὸν ἔνικό στὸν πληθυντικό καὶ τὸ ἀντίστροφο: α) Ἡμεῖς φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους. β) Οἱ θεοὶ οὐτως εἰσὶν ἐναντίοι τοῖς πολεμίοις. γ) Ὁ θεὸς τὸν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ κινδύνου σφέει. δ) Ὁ κυνηγός τὴν ἔλαφον ἐν τῇ ἀμπέλῳ εὑρίσκει. ε) Τοῦ γεωργοῦ τὰ τέκνα λέγει ἡμεῖς τοὺς ἀγροὺς θεραπεύομεν καὶ φρουροὶ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἐσμέν.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καὶ στὸν κατάλληλο τύπο:
 - α) Οἱ ... τοὺς ... μετὰ τῶν ... διώκουσι. (πολέμιος, νέος, σύμμαχος)
 - β) Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ... ἐν τοῖς καὶ πολλὰ ... αὐτοῖς... .
(θεραπεύω (=λατρεύω), ναιός, θεός, θύω (= θυσιάζω), πρόβατον)
 - γ) Οἱ ... παρέχουσι πάντα τάγαθα τοῖς ... ἀντὶ (μέ γενική) (πόνος (= κόπος), θεός, ἄνθρωπος)
 - δ) Οἱ τῶν πολλάκις μάταιοι Οἱ γάρ ... ἀει (= πάντα) οὐ ... καρπόν.
(πόνος, γεωργός, εἰμί, ἀγρός, φέρω)
 - ε) Οἱ ... τὰ πρόβατα ..., διὸ (= γι' αὐτό)οι ... τοὺς (λύκος, γεωργός, λύκος, διώκω, ἀρπάζω)
4. Νά συμπληρωθοῦν κατάλληλα οἱ φράσεις καὶ νά βρεθοῦν τά κατηγορούμενα:
 - α) Ἡ σιωπὴ τοῖς ... πολλάκις (νέος, κόσμος (= στολίδι), εἰμί)
 - β) Τὰ πονηρὰ κέρδη ... ἥδονάς μικράς, ἀλλὰ ὑστερον αἱ ἐξ αὐτῶν θλίψεις μακραὶ (ἔχω, εἰμί)
 - γ) Οἱ ... τῷ ἀγνώστῳ (θύω, Ἀθηναῖοι, θεός)
5. Νά σηματιστοῦν προτάσεις μέ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καὶ νά χαρακτηριστοῦν οἱ ὅροι τους:

α)	(ὁ οὐρανός, αἴθριος, εἰμί)
β)	(εἰμί, Σωκράτης, σοφός)
γ)	(τὸ φύλιον, πίπτω)
δ)	(διδάσκω, ὁ διδάσκαλος)
ε)	(στρατηγός, Κλέαρχος, εἰμί)

7. Τό παράδειγμα τῆς μέλισσας

Ο Ἰσοκράτης μέ τό λόγο του «πρός Δημόνικον», πού ἔχει τή μορφή ἐπιστολῆς, ἀπευθύνει συμβουλές χρήσιμες γιά τή ζωή στό νεαρό Δημόνικο, γιό τοῦ Κύπριου φίλου του Ἰππόνικου.

A' 1. Ζεὺς Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Τούτοις δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὁρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑψῷοις ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἄλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. "Ωσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἄπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὁρεγομένους νεανίας μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

(Ισοκρ. Πρός Δημόν. 50-52)

ταῖς μεγίσταις	μέ τίς ...
κολάζω	τιμωρῶ (ν.έ. κόλαση)
τούτοις παραδείγμασι χρώμενον	(τοῦ ρ. χρῶμα) ἔχοντας αὐτά γιά παράδειγμα
δεῖ	πρέπει
(σὲ) ὁρέγεσθαι	νά ἐπιθυμεῖς πολύ (τοῦ ρ. ὁρέγομαι)
τὰ εἰρημένα	ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ, οἱ λόγοι
ἐμμένω	μένω σταθερός
τὰ βέλτιστα	τά καλύτερα (ν.έ. βελτίωση)
σοφιστής	σοφός, συγγραφέας
εἰ	βλ. Κεφ. 4
εἰρήκασι(ν)	ἔχουν πεῖ
ὁρῶμεν	τοῦ ρ. ὄρω = βλέπω (βλ. Κεφ. 1) (ν.έ. ὄρατός, ἀφορῶ)
ἐφ', ἀφ'	ἐπί, ἀπό (μπροστά ἀπό δασεία)
καθιζάνω	κάθομαι
οὕτω(ς)	βλ. Κεφ. 4
μηδενὸς ἀπείρως ἔχω	τίποτε δέν ἀφήνω ἀδοκίμαστο

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- α) Τῶν θεατῶν οἱ νέοι καὶ οἱ πρεσβῦται τοὺς νικητὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ θαυμάζουσι.
- β) Σωκράτης ἐδίδασκε τὴν σωφροσύνην αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας εἶναι.
- γ) Οὗτοι θέλουσι τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν τειχίζειν.
- δ) Ὁ στρατηγὸς λέγει τοῖς στρατιώταις ὅτι δεῖ τὰς ἀμάξας κατακαίειν.
- ε) Ἀθηναῖοι κατ' ἔκεīνον τὸν χρόνον στρατεύουσι μεθ' ἄπαντος τοῦ πεζικοῦ.

στρατεύω = ἐκστρατεύω

B'

1. Α' κλίση οὐσιαστικῶν
 2. Ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστ. ἐνεργητ. φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί
 3. Τά εἴδη τοῦ ἀπαρεμφάτου
 4. Μετάφραση γενικῆς καὶ δοτικῆς
 5. Ἐκθλιψη
1. Ἡ Α' κλίση περιλαμβάνει ὄνόματα μόνο ἀρσενικά καὶ θηλυκά, πού ἔχουν τίς ἀκόλουθες καταλήξεις:

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἄρσενικά	Θηλυκά	Ἄρσενικά	Θηλυκά
-ας	-ης	-α	-η
-ον		-ας ḥ -ης-ης	
-η		-η ḥ -η -η	
-αν	-ην	-αν	-ην
-α	-η (ἢ -α)	-α	-η

- Ἀπό τά ἀρσενικά σέ -ης ἔχουν κλητική σέ -ᾰ ὅσα τελειώνουν:
- α) σέ **-της**, ὡς **πολῖτα**.
 - β) σέ **-άρχης**, **-μέτρης** κτλ. (δηλαδή μέ δεύτερο συνθετικό ρῆμα), ὡς **γυμνασιάρχα**.

- γ) τά έθνικά, ω Πέρσα.
- Τά θηλυκά σέ -α πού έχουν πρώτην από τήν κατάληξη σύμφωνο (εκτός από ό) τρέπονται στή γενική και δοτική ένικου τό -α σέ -η:

τῆς χώρας, τῆς σοφίας	άλλα τῆς γλώσσης
τῆς χώρα	τῆς σοφία
- Στόν πληθυντικό οί καταλήξεις άρσενικῶν και θηλυκῶν είναι λίδιες.
 - Ἡ γενική τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντα στή λήγουσα και παίρνει περισπωμένη: τῶν ταμιῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν γλωσσῶν.
 - Ἡ κατάληξη -ας στήν Α' κλίση πάντα είναι μακρόχρονη: τοὺς στρατιώτας, τῆς χώρας, τάς χώρας, τάς γλώσσας.
2. Τό απαρέμφατο τοῦ ἐνεστώτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν βαρύτονων ρημάτων έχει κατάληξη -ειν: μανθάνειν.
Τό απαρέμφατο τοῦ ἐνεστώτα τοῦ βιοηθητικοῦ ρήματος είμι είναι: είναι.
3. Κάθε απαρέμφατο μεταφράζεται μέ:
- α) ὅτι και τό ἀντίστοιχο ρήμα και λέγεται ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: είναι = ὅτι είναι
 - β) νά και τό ἀντίστοιχο ρήμα και λέγεται ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: τειχίζειν = νά περιτειχίζουν.
4. Ἡ γενική συχνά μεταφράζεται μέ **ἀπό** + **αἰτιατική** π.χ. τοιούτων ἐστὲ προγόνων (Κεφ. 1), τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν.
Ἡ δοτική, συχνή στήν ἀρχαία γλώσσα, μεταφράζεται μέ **σέ** + **αἰτιατική** (η και μέ ἄλλες προθέσεις: γιά, μέ κτλ. + **αἰτιατ.**) π.χ. ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις (= μένω σταθερός στούς λόγους), **ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν** (= τόν τιμώρησε μέ τίς μεγαλύτερες τιμωρίες).
5. Κατά τήν **ἐκθλιψη** – δηλαδή τήν αποβολή τοῦ τελικοῦ βραχύγρονου φωνήντος μιᾶς λέξεως ἐμπρός από τό ἀρχικό φωνήν τῆς ἀπόλουθης– ἄν απομένει στό τέλος τῆς λέξεως ἄφωνο ψιλό (χ. π. τ) και ἡ ἀκόλουθη λέξη δασύνεται, τότε τό ψιλό τρέπεται στό ἀντίστοιχο δασύ: **κ σέ χ, π σέ φ, τ σέ θ λ.χ. ύφ' ήμον** (= ὑπό ήμον), **καθ'** ἔαυτόν (= κατά έαυτόν).

Γ'

1. Νά γίνει εκθλιψη στίς λέξεις:
παρά ἐμοῦ, στε ἡλθεν, ἐπὶ αὐτοῦ, ὑπὸ ἀλλού, ἀπὸ ἡμῶν, ὑπὸ ἐνός, κατὰ ἡμῶν,
ἀλλὰ ἐγώ, ἀπὸ ἑκείνου, ὑπὸ ἀρπαγῆς.
2. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις μέ τά κατάλληλα ρήματα, πού ύπαρχουν
στήν παρένθεση, καί στόν κατάλληλο τύπο:
(πράττω, λέγω, κολάζω, θαυμάζω, εἰμί, φυλάττω, ἔχω).
 - α) Τοὺς ἀδίκους δεῖ
 - β) Πολλὰ μὲν ..., ὃ veavía, δλίγα δὲ
 - γ) Πόθεν ..., ὃ ξένε;
 - δ) Ἡμεῖς τοὺς νικητάς ... καὶ ἡμεῖς ὅμοιώς νικηταὶ ... ἐθέλομεν.
 - ε) Οὗτοι λέγουσι ταῦτα πάντα τεχνάσματα ... τῶν πολεμίων.
 - στ) Τοὺς ὄρκους δεῖ Οὕτω τοὺς θεοὺς συμμάχους
3. Νά ἀναφερθοῦν μερικά παραδείγματα τῆς ν.ἔ. στά όποια χρησιμο-
ποιεῖται μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις δοτική: αὐτόφωρο, καιρός, θεός,
κοντός (= κοντάρι), τά μετρητά.
4. Νά μεταφραστοῦν οι γενικές καί δοτικές:
Tῷ ν πολιτῷ ν οἱ ἄριστοι ἐπαινοῦνται.
Τοῖς ὁργάνοις τοῦ ἐργαστηρίου ἀσκούμεθα.
Τοῖς καλοῖς λόγοις τέρπουμαι.
Ξενοφῶν ἐστιν εἰς τῷ ν τοῦ Σωκράτους μαθη τῷ ν.
Οἱ ἀνθρώποι πολλάκις ἀγνοοῦνται.
5. Νά τραποῦν ἀπό τόν ἑνικό στόν πληθυντικό καί ἀντίστροφα:
 - α) Οι μῦθοι λέγουσιν ὅτι οἱ θεοὶ τοὺς κακοὺς ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις κολά-
ζουσιν.
 - β) Ὁ θεατὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ τὸν νικητὴν θαυμάζει.
 - γ) Ἡ θύελλα ἐν τῇ θαλάττῃ φόβον τῷ ἀνθρώπῳ φέρει.
 - δ) Αγαθὸς εἰ, ὃ veavía, καὶ ἀγαθὰ ἔργα πράττεις.
6. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ύπαρχουν
στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
 - α) Οἱ Ἀθηναῖοι νομίζουσι τοὺς ... ψυχὴν τῆς (πολιτεία, εἰμί, πολί-
της)
 - β) Οἱ ... τοὺς νέους δι' ἀχαριστίαν ισχυρῶς (κολάζω, Πέρσης)
 - γ) Σωκράτης οὐκ ἐθέλει τοὺς δικαστὰς..., ἀλλὰ ... τὴν ἀλήθειαν μεγίστην
δύναμιν (νομίζω, ἔχω, κολακεύω)
7. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν. ἐ. πού ἔχουν τήν ἴδια φύση μέ τίς ἀκόλουθες
λέξεις τῆς ἀρχαίας:
ποιῶ, κολάζω, δρέγομαι, ἀναγιγνώσκω, δρᾶ, καθιζάνω.

8. Ἡ ἀρετή καὶ ὁ Ἡρακλῆς

Ο Σωκράτης σέ μιά συζήτησή του μέ τόν Ἀρίστιππο τόν Κυρηναῖο γιά τήν ἀνατροφή τῶν νέων ἀναφέρει τό μύθο τοῦ σοφιστῆ Προδόίκου γιά τή συνάντηση τοῦ Ἡρακλῆ μὲ τήν Ἀρετή καὶ τήν Κακία, δταν ὁ Ἡρακλῆς, ἔφηβος πιά, σκεφτόταν ποιό δρόμο νά διαλέξει στή ζωή του. Στήν περικοπή μιλάει ἡ Ἀρετή.

A' 1. Ἔγὼ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θείον οὔτ' ἀνθρώπειον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. Τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις οἵς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἰκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων. Ὑπνος δὲ τοῖς ἐμοῖς φύλοις πάρεστιν ἡδίων ἡ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)

σύν-ειμι + (δοτ.)	συναναστρέφομαι
μάλιστα πάντων	περισσότερο ἀπό δὲλους
οἵς	σέ δσσους (ἀναφ. ἀντων. ὅς, ἦ, ὅ)
παραστάτις, ἡ	βιηθός
οἰκέτης	δοῦλος
συλλήπτρια	συμβοηθός
πάρειμι	είμαι κοντά, φτάνω
ἡδίων	πιό εὐχάριστος
ἢ	παρὰ (βλ. Κεφ. 4)
ὅ, ἡ ἀμοχθος, τὸ -ον	αὐτός πού δέ μοχθεῖ, ὁ ξεκούραστος
ἀπολείπω	ἐγκαταλείπω, ἀφήνω
ἄχθομαι	στενοχωριέμαι, ἀγαναχτῶ
μεθιᾶσι	ἀφήνουν, ἀμελοῦν
τὰ δέοντα	ὅσα πρέπει
γεραίτερος	ὅ γεροντότερος (βλ. Κεφ. 4: οἱ πρεσβύτεροι)
ἀγάλλομαι	εὐφραίνομαι, χαίρομαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Λέγεται τοὺς Χαλδαίους ἔλευθέρους καὶ ἀλκίμους εἶναι.
- β) Αἱ ἐν ταῖς κώμαις τῶν Ἀρμενίων οἰκίαι κατάγειοι, αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς ὑποζυγίοις δρυκταὶ ἦσαν.
- γ) Οἱ τοῦ ἀγαθοῦ κριτοῦ καλοὶ λόγοι πείθουσι τοὺς πολίτας.
- δ) Ὁ κῆρος ἐδωτῷ· τίς βούλεται ἀγορεύειν;
- ε) Ὡ ἐλέφαν, ὃς μέγας εἰ!
- στ) Γύγνεσθε, ὃ στρατιώται, πρόθυμοι καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες.

ἀλκιμος = δυνατός, γενναῖος
κατάγειος = ὑπόγειος

ὑποζυγιον = ζῶο δεμένο σέ ἄμαξα
δρυκτὸς = σκαμμένος

B'

1. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα
2. Τά εἶδη τῶν προτάσεων
3. Σχῆμα ὑπερβατό

1. Τά δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι **τρικατάληκτα** καὶ **δικατάληκτα**.

- α) **Στά τρικατάληκτα** οἱ καταλήξεις στήν ὄνομ. ἐνικοῦ εἶναι:
'Αρσ. -ος καλός, πλούσιος, μικρός
Θηλ. -η ἢ -α (ἄν ύπάρχει πρίν ἀπό τήν κατάληξη φωνήν
ἢ ρ) καλή, πλούσια, μικρά
Οὐδ. -ον καλόν, πλούσιον, μικρόν

- β) **Στά δικατάληκτα**
'Αρσ. καὶ θηλ. -ος δ, ἢ ἐνδοξος
Οὐδ. -ον τό ἐνδοξον

Δικατάληκτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) **Τά περισσότερα σύνθετα σέ -ος:** δ, ἢ ἐνδοξος, δ, ἢ κατάγειος
- β) **Τά ἐπίθετα:** αἴθριος, βάναυσος, βάρβαρος, βέβηλος, γαμήλιος, δόκιμος, ἡμερος, ἥρεμος, ἥσυχος κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό θηλυκό ἀπό τά τρικατάληκτα ἐπίθετα, πού κλίνεται κατά τήν Α' κλίση, στήν ὄνομαστική, γενική καὶ κλητική τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται ὅπως καὶ τό ἀρσενικό: δ βέβαιος, ἢ βεβαία ἀλλά οἱ βέβαιοι, αἱ βέβαιαι, τῶν βεβαίων κτλ.

2. "Οπως και στα νέα έλληνικά τά είδη τῶν προτάσεων κατά τό περιεχόμενο είναι:
- Προτάσεις κρίσεως, ἐπιθυμίας, ἐρωτηματικές, ἐπιφωνηματικές.**
3. Ή σειρά τῶν λέξεων στά ἀρχαία έλληνικά δέν είναι πάντα ὅπως στά νέα: λ.χ. μεταξύ τοῦ ἄρθρου και τοῦ ὀνόματος συχνά παρειβάλλεται μία λέξη ή δύο λέξεις (ή 'Αθηναίων πολιτεία, τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις') κτλ. (σχῆμα ὑπερβατό). Γι' αὐτό στή μετάφραση οι λέξεις πρέπει νά μπαίνουν στή σειρά πού είναι κανονική γιά τά νέα έλληνικά.

Γ'

1. Νά τεθοῦν στίς πλάγιες πτώσεις:
έλεύθερος και δλκιμος, φανερά δόδος, οἰκία κατάγειος, δρυκτή εῖσοδος, ἀγαθὸς κριτής.
2. Νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο μέ τό ἄρθρο τά ἐπίθετα πού βρίσκονται στήν παρένθεση:
 a) ... ἀνθρώπους, ... ζωῆς (τίμιος, ἔντιμος)
 b) ὀπλοφορίαι, θαλάττη (παράνομος, ἥρεμος)
 γ) χώραις, ζώοις (βάρβαρος, ἡμερος)
 δ) και νόμων, πολίτας (θεῖος, ἀνθρώπειος, γενναῖος)
 ε) ἄρτοις, ὁδοι (κρίθινος, φανερός)
3. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση και στόν κατάλληλο τύπο:
 a) 'Εν ταῖς ... Ἀθήναις αἱ μὲν τῶν ιδιωτῶν οἰκίαι μικραὶ καὶ..., οἱ δὲ δημόσιοι οἰκοι ... τε καὶ ... ἥσαν. (ἀρχαίος, ταπεινός, ὑψηλός, καλός (= ώραίος))
 β) Οἱ γαωργῶν πόνοι πολλάκις ... εἰσιν, ἐπειδὴ ... ζῷα τοὺς καρποὺς διαφείρει. (βλαβερός, μάταιος)
 γ) 'Εν τῇ ἀρχαίᾳ Βαθυλῶνι στοαι ... καὶ κῆποι ... καὶ περίπατοι ... ἥσαν. (τερπνός, ἀνθηρός, περίλαμπρος)
4. Νά τεθοῦν οι λέξεις κατά τό ὑπερβατό σχῆμα:
τὸ ἔργον ἐν πολέμῳ, ὁ ἐπαίνος τῶν πρεσβυτέρων, τὰ πράγματα τῆς πόλεως, τοῦ Ξέρξου ή στρατιά, οἱ παῖδες τοῦ Ξενοφῶντος.

9. Ἡ δύναμη τῆς μαθήσεως καὶ τῆς μελέτης

Ο Ξενοφόντας στό ἔργο του «Ἀπομνημονεύματα» προσπαθεῖ νά̄ αποκαταστήσει τή φήμη τοῦ δασκάλου του, πού είχε κατηγορηθεῖ καὶ θανατωθεῖ ἄδικα, καὶ παρουσιάζει συζητήσεις τοῦ Σωκράτη μέδιάφορα πρόσωπα γιά θέματα σχετικά μέτ τήν ἀρετήν.

Στό 9ο κεφάλαιο τοῦ 3ου βιβλίου δι συγχραφέας ἀναφέρει τίς ἀπόψεις τοῦ Σωκράτη γιά δρισμένες ἔννοιες, ὅπως ἀνδρεία, σοφία, φθόνος, εὐτυχία κτλ.

A' 1. Πάλιν δὲ ἐρωτώμενος ὁ Σωκράτης ἡ ἀνδρεία πότερον εἴη διδακτὸν ἢ φυσικόν, οἷμαι μέν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἴσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὅρῳ γὰρ ἐν τοῖς ἀντοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένοις πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμη. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθῆσει καὶ μελέτη πρὸς ἀνδρείαν αὔξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾷκες οὐ βούλονται ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερὸν δ' ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὔτε Θρᾳκὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις οὔτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλοντι διαγωνίζεσθαι. Ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πάντας χρὴ ἐν οἷς βούλονται ἀξιόλογοι γίγνεσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 3, 9, 1-3)

πότερον	ποιό ἀπό τά δύο (πβ. Κεφ. 2, ὅπότεροι)
εἴη	είναι (εὐκτική ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί)
οἶμαι καὶ οἶομαι	νομίζω, φαντάζομαι
ἔφη	εἶπε (πβ. Κεφ. 4 φησί)
πόνος	κόπος (ν. ἐ. φυγόπονος, γεωπόνος)
φύομαι	γίνομαι ἀπό τῇ φύσῃ
ἐρρωμενέστερος	πιό δυνατός (ν. ἐ. φωμαλέος, ἀρρωστος)
ἔθεσι	συνήθεια, δοτ. πληθ. τοῦ οὐσιαστ. τό ἔθος (πβ. ν. ἐ. τό ἔθιμο)
μέντοι	ἀλλά, ὅμως
αὔξομαι	αὐξάνομαι
δῆλον	φανερό (ν. ἐ. δηλώνω, ἀδήλωτος)
ἡ πέλτη	μικρὴ ἐλαφριά ἀσπίδα

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τὸν ἄνθρωπον χρὴ παρασκευάζεσθαι πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν παρεχομένας ἀτυχίας.
- β) Ὁργίζεσθε μὲν, ὡς νέοι, πολλάκις, ἀλλὰ γίγνεσθε σοφώτεροι τῇ ἐμπειρίᾳ διδασκόμενοι.
- γ) Οἱ Αἰγινῆται λέγουσιν οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.
- δ) Οἱ Σπαρτιᾶται βούλονται διὰ τοῦ πεδίου πρὸς τὴν πόλιν πορεύεσθαι.
- ε) Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι.
- στ) Οἱ πολῖται οἰονται τά ξύλινα τείχη σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει.

B' 1. Ἐνεστώτας τῆς μέσης φωνῆς στήν δριστική,

στό ἀπαρέμφατο καὶ στή μετοχή

2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου

1. Ὁ ἐνεστώτας μέσης φωνῆς στήν δριστική διαφέρει ἀπό τόν ἴδιο χρόνο τῆς νέας ἐλληνικῆς στό β' ἐνικό πρόσ. καὶ στό α' καὶ β' πληθ.

Ἐνικός	Πληθυντικός
τρέφ-ομαι	τρεφ-όμεθα (ν.ξ. τρεφόμαστε)
τρέφ-ῃ -ει (ν. ἔ. τρέφεσαι)	τρέφ-εσθε (ν. ἔ. τρέφεστε)
τρέφ-εται	τρέφ-ονται

Ο ἐνεστώτας μέσης φωνῆς στό ἀπαρέμφατο εἶναι:
τρέφ-εσθαι

καὶ στή μετοχή: **τρεφ-όμενος**

τρεφ-ομένη

τρεφ-όμενον

Ἡ μετοχή κλίνεται σάν ἐπίθετο δευτερόκλιτο μέ τοία γένη (βλ. Κεφ. 8).

2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου δέν τό βρίσκουμε μόνο σέ ὀνομαστική, ὅπως συμβαίνει μέ τό ὅγημα, ἀλλά καὶ σέ **αἰτιατική**. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου βρίσκεται:

- α) Σέ δόνομαστική, ὅταν τό ἀπαρέμφατο καί τό φῆμα, ἀπό τό δόποιο ἔξαρταται, ἔχουν τό ἕδιο ὑποκείμενο (**ταυτοπροσωπία**): *Σκύθαι βούλονται διαμάχεσθαι.*
- β) Σέ αἰτιατική, ὅταν τό ἀπαρέμφατο καί τό φῆμα δέν ἔχουν τό ἕδιο ὑποκείμενο (**ἐτεροπροσωπία**): *Oἷμαι ψυχὴν γίγνεσθαι ἐρωμενεστέραν.*

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
 - α) Ὁ στρατιώτης οὐκ ... τῷ στρατηῷ ... (πείθομαι, ἐθέλω)
 - β) Πολὺοι Πέρσαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἀλεξανδροῦ (διώκομαι (μετοχή), φονεύομαι)
 - γ) Σωκράτης λέγει... πηγὴν καὶ αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας(εἰμί, σωφροσύνη)
 - δ) Ὁ ... ἐθέλει τοὺς νέους τὴν (διδάσκω, ἀρετή, διδάσκαλος)
 - ε) Ἀγησίλαος ... τοὺς στρατιώτας καλῶς παρασκευάζεσθαι κωλύει τούτους ταύτη τῇ ἡμέρᾳ(μάχομαι, βούλομαι (μετοχή))
2. Νά σηματίσετε φράσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
 - α) βούλομαι, διδάσκομαι, ὁ μαθητής
 - β) νομίζω, Κῦρος, βλάπτομαι, ὁ πολέμιος (πληθ.)
 - γ) τὸ παιδίον (πληθ.), βούλομαι, διαχωνίζομαι, οἱ νέοι (πληθ.)
3. Νά μποῦν στίς πλάγιες πτώσεις:
σωζόμενος ἀνθρωπος, θηρευομένη ἔλαφος, φυόμενον δένδρον.
4. Πῶς θά μποροῦσαν νά διατυπωθοῦν οἱ φράσεις τοῦ κειμένου Α2 ἀνάλογαν:
 - α) Ὁργίῃ μὲν ὡ νέε, ἀλλὰ...
 - β) Ὁ Αἴγινήτης ...
 - γ) Ὁ Σπαρτιάτης ...
5. Νά βρεθοῦν λέξεις (οὐσιαστικά, ἐπίθετα, φήματα) τῆς νέας ἐλληνικῆς πού ἔχουν τό ἕδιο θέμα μέ τίς λέξεις:
φύομαι, αὔξομαι, διαχωνίζομαι, δῆλον.

10. Οι συμφορές πού προξένησε δ' Ἀγόρατος

Ο Λυσίας στό λόγο του «Κατά Ἀγοράτου» κατηγορεῖ τὸν Ἀγόρατο ὅτι ύπηρετώντας τοὺς ὀλιγαρχικούς εἶχε γίνει αἴτιος τοῦ θανάτου δημοκρατικῶν πολιτῶν μὲ τίς καταργεῖταις του. Τὸ λόγο τὸν ἐκφωνεῖ πρός τοὺς δικαστές τῆς Ἡλιαίας ὁ ἀδελφός ἐνός ταξιάρχου πού εἶχε ἐκτελεστεῖ καὶ ζητᾷ τὴ δίκαιη καὶ παραδειγματική τιμωρία τοῦ Ἀγοράτου.

A' 1. Οὗτοι μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπ' Ἀγοράτου ἀπογραφέντες ἀπέθανον. Ανιδμαὶ μὲν οὖν ὑπομιμήσκων τὰς γεγενημένας συμφορὰς τῇ πόλει, ἀνάγκη δ' ἐστίν, ὃ ἄνδρες δικασταὶ, ἐν τῷ παρόντι καιρῷ. Ἰστε μὲν γάρ τοὺς ἐκ Σαλαμίνος τῶν πολιτῶν κομισθέντας, οἵοι ἦσαν καὶ ὅσοι, καὶ οἵοι δὲ διέθεροι ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀπώλοντο· μέμνησθε δὲ καὶ τοὺς ἐνθάδε διὰ τὰς ἴδιας ἔχθρας ἀπαγομένους εἰς τὸ δεσμωτήριον· οἱ οὐδὲν κακὸν τὴν πόλιν ποιήσαντες ἡγαγκάζοντο αἰσχίστῳ καὶ ἀκλεεστάτῳ δὲ διέθεροι ἀπόλλυσθαι, οἱ μὲν γονέας πρεσβύτας καταλιπόντες, οἱ ἥλπιζον ὑπὸ τῶν σφετέρων αὐτῶν παίδων γηροτοφηθέντες ταφήσεσθαι, οἱ δὲ ἀδελφάς ἀνεκδότους, οἱ δὲ παῖδας μικροὺς πολλῆς ἔτι θεραπείας δεομένους.

(Λυσία Κατά Ἀγορ. 43-45)

τοίνυν	λοιπόν
ἀπογράφομαι	καταγράφομαι στὸν κατάλογο (πού δόθηκε στοὺς Τριάκοντα τυράννους)
ἀνιδμαὶ	λυποῦμαι, στενοχωριέμαι (v. ἐ. ἀνιαρός)
ὑπομιμήσκω	ὑπενθυμίζω
ἴστε	τοῦ φ. οἰδα = γνωρίζω
κομίζομαι	μεταφέρομαι
ἀπώλοντο	τοῦ φ. ἀπ-όλλυμαι = χάνομαι, καταστρέφομαι (πβ. δλεθρος)
μέμνημαι	θυμάμαι
ἐνθάδε	ἐδῶ
ἀπάγω	δδηγῷ (v.ἔ. ἀπαγωγή)
ἀκλεεστάτος	ἐντελῶς ἄδοξος
σφέτερος, -α, -ον	δικός τους
γηροτροφῶ	γεροκομῶ
ἀνέκδοτος, -ος, -ον	ἀνύπαντρος
θεραπεία	περιποίηση, φροντίδα
δέομαι	ἔχω ἀνάγκη, παρακαλῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ δὲ κρίσις τοιαύτη ἐγίγνετο, οἵαν καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ (= ἐσεῖς οἱ ὄδιοι) ἐπίστασθε.
- β) Οὐκ ἔστιν ὁρᾶν ὀπόσοι εἰσὸν οἱ πολέμιοι.
- γ) Λύσανδρος ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας.
- δ) Πολεμήσομεν ὁποτέρῳ μὴ δέχεται ταύτην τὴν εἰρήνην.

ἡ κρίσις = ή δίκη

B' 1. Ἀναφορικές ἀντωνυμίες 2. Συλλαβές - Συλλαβισμός

1. Οἱ πιό συνηθισμένες ἀναφορικές ἀντωνυμίες τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς είναι:
 - α) ὅς, ἥ, ὅ (δ ὅποιος, αὐτός πού)
 - β) ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (αὐτός ἀκριβώς πού)
 - γ) ὅπότερος, ὅποτέρᾳ, ὅπότερον (ὅποιος ἀπό τούς δύο)
 - δ) ὅσος, ὅσῃ, ὅσον
 - ε) ὅπόσος, ὅπόσῃ, ὅπόσον (ὅσος)
 - στ) οἷος, οἴα, οἴον (τέτοιος πού) κτλ..

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- "Ολες οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες ἀρχίζουν ἀπό **φωνῆν** καὶ παίρονυν **δασεία**.
- Οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες (ἐκτός ἀπό τὴν **ὅστις**, **ἥτις**, **ὅ, τι** πού θά δοῦμε ἀργότερα) κλίνονται σάν δευτερόκλιτα ἐπίθετα τρικατάληκτα (**Προσοχή!**: ἡ ὅς, ἥ, ὅ χωρίς τό τε λικό -ν στό οὐδέτερο).
- Ἡ ἀντωνυμία **ὅσπερ**, **ἥπερ**, **ὅπερ** κλίνεται ὅπως ἡ ἀντωνυμία **ὅς**, **ἥ**, **ὅ**, ἐνῷ τό μόριο **πέρ** μένει ἀκλιτο καὶ δέν ἐπηρεάζει τόν τονισμό: **ἥπερ**, **οἴπερ**.
- Ἡ ἀντωνυμία **ὅς**, **ἥ**, **ὅ** στήν ἀρχή περιόδου ἡ ἡμιπεριόδου μεταφράζεται σάν δεικτική (**αὐτός**, **-ἥ,-ό**).

2. Μιά συλλαβή λέγεται:

- α) **Μακρόχρονη**, ἀν ἔχει μακρόχρονο φωνῆν ή δίφθογγο: **χαι-ρω**
- β) **Βραχύχρονη**, ἀν ἔχει βραχύχρονο φωνῆν: **νέ-ος**
- γ) **Θέσει μακρόχρονη**, ἀν ἔχει βραχύχρονο φωνῆν και ὑστερα ἀπ' αὐτό δύο ή περισσότερα σύμφωνα ἡ ἔνα διπλό (ζ, ξ, ψ): **σε- μνός, έ-χθρός, τό-ξον.**

Οι κανόνες συλλαβισμού τῆς νέας ελληνικής λογοτεχνίας με δύο διαφορές:

- α) Οι σύνθετες λέξεις χωρίζονται στά συνθετικά μέρη τους: **έξ-έρχομαι, σύν-οδος.**
'Αλλά ἀν τό α' συνθετικό ἔχασε στή σύνθεση τό τελικό φωνῆν, τότε συλλαβίζονται σάν ἀτέλες λέξεις: **ἀ-πέρχομαι (ἀπό-έρχομαι), κά-θοδος (κατά-δόξ).**
- β) Στήν ἀρχαία ελληνική τά συμπλέγματα **γμ, χμ, θμ, τν, φν**, δέν **χωρίζονται** στό συλλαβισμό, γιατί ἀντιστοιχούν μέ τά συμπλέγματα **κμ, τμ, θν, πν**, ἀπό τά ὅποια ἀρχαίουν ἀρχαῖες ελληνικές λέξεις: **τά-γμα, δρα-χμή, (κμητός = καπεργασμένος), βα-θμός (τιμῆμα), φά-τηη (θνητός), δά-φηη (πνοή).**

Γ'

1. Νά μποῦν οί κατάλληλες ἀναφορικές ἀντωνυμίες:
 - α) *Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον ... (πού) εἰς Δῆλον οἱ Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.*
 - β) *Τοιοῦτός ἔστιν οὐτος ... (τέτοιος πού) μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτείνειν.*
 - γ) *Οὗτός ἔστιν ... (ποὺ) τοὺς στρατηγοὺς ἀπέκτεινε.*
 - δ) *Πώς οὖν ἐνοχός ἔστι Σωκράτης τῇ γραφῇ ... (αὐτός) φανερός ἔστι θεραπεύων τοὺς θεούς.*
2. Νά σχηματιστοῦν προτάσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάληγλο τύπο:
 - α) *Κύριος, ὁς, ἀγαπᾶ, παιδεύει·*
 - β) *ὁφθαλμός, τὰ πάντα, Δίκη, ὁρᾶ, ἔστι (=ύπάρχει), δς·*
 - γ) *διδασκαλεῖον, ἐν τοῖς, δσος, νέος, είμι, μουσική, μανθάνω.*
3. Νά γραφοῦν στίς πλάγιες πτώσεις οί ἀναφορικές ἀντωνυμίες: *δς, ṥ, ὁ, - ολος, οία, ολον, - δσπερ, ἥπερ, ὅπερ, - δσος, δση, δσον.*
4. Νά συλλαβιστοῦν οί ἀκόλουθες λέξεις και νά βρεθοῦν οί θέσει μακρόχρονες συλλαβές: *ἄνδρες, ἀπογραφέντες, ταῦτα, ἐπέτρεψαν, ἀπάγω, ἔξαιρης.*

11. Ψυχρή ύποδοχή ἄγγελιοφόρου στήν Ἀθήνα

Τό απόσπασμα ἀναφέρεται στά γεγονότα ἀμέσως μετά τή μάχη στά Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, τό 371 π.Χ., ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι νικήθηκαν ἀπό τούς Θηβαίους. Ή συμφορά γιά τούς Σπαρτιάτες ἦταν μεγάλη.

- A'** 1. Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἔπειτον εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστέφανωμένον καὶ ἄμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἄμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευνον. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροτόλει καθημένην. Ἔπει δὲ ἥκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἡνιάθησαν, πᾶσι δῆλον ἦν· οὕτε γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν περὶ τε τῆς βοηθείας οὐδὲν ἔλεγον. Καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. Πρὸς μέντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὅντα, ἔπειτον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι κελεύοντες βοηθεῖν. Ο δὲ εὐθὺς τριήρεις μὲν ἐπλήρους ὡς βοηθήσων κατὰ θάλατταν, συλλαβὼν δέ τό τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἵππεας πεζῷ διεπορεύετο εἰς τὴν Βοιωτίαν.

(Ξενοφ. Ἐλλην. 6,4, 19-21)

πέμπω	στέλνω (ν.έ. πομπός)
φράξω	ἔξηγῶ, λέω (ν.έ. ἐκφράζω)
κελεύω	διατάξω, προτρέπω
ἡ βουλὴ ἐτύγχανε καθημένη	ἡ β. συνέβαινε νά συνεδριάζει
ἡνιάθησαν	(τοῦ φ. ἀνιδημαί) βλ. Κεφ. 10
καλῶ ἐπὶ ξένια	καλῶ σέ δεῖπνο (ξένια=δῶρα φιλοξενίας)
Ἀθήνηθεν	ἀπό τήν Ἀθήνα (πβ. πόθεν=ἀπό ποῦ)
σπουδῇ	βιαστικά
ἡ τριήρης (ἐνν. ναῦς)	πολεμικό πλοϊο μέ τρεῖς σειρές κουπιά
ώς βοηθήσων	γιά νά βοηθήσει
συλλαμβάνω	παίρνω μαζί μου, συγκεντρώνω
τὸ ξενικὸν (ἐνν. στράτευμα)	τό μισθοφορικό στράτευμα
ὁ Ιάσων	ἥταν τύραννος τῶν Φερῶν

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ὡν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, δις καὶ Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὅν.
- β) Ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ ήμέρα ἐγίγνετο, ἐπορεύοντο Ἀθήναζε.
- γ) Ἐπειθόμεθα μὴ κλείειγ τὴν θύραν· εἰχομεν γὰρ οὐδὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ.
- δ) Εἰ δὲ τις ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἵππεῖς τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοί, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο η μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι.
- ε) Ἐνταῦθα μέγας ναὸς ἦν, ἐν φοιτηνὶ λαὸς ἡθροίζετο.
- στ) Ἐν φοιτηνὶ δὲ πάντα ταῦτα ἐγίγνετο, τὰ κατὰ θάλατταν καὶ τὰς πρὸς θαλάττη πόλεις γενόμενα διηγήσομαι.

ἐτύγχανεν ὅν = συνέβαινε νὰ εἶναι

ἀθυμῶ = φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι

- B'** 1. Παρατατικός ἐνεργ. καὶ μέσος στήν δριστική
καὶ παρατατικός τοῦ εἰμί
2. Καταλήξεις τοπικῶν ἐπιφρεμάτων
3. Παρατακτική καὶ ὑποτακτική σύνδεση προτάσεων

1. Στόν παρατατικό, ὅπως καὶ στούς ἄλλους ἰστορικούς χρόνους τῆς δριστικῆς, τά ορήματα παιόνουν αὐξηση σ' ὅλα τά πρόσωπα-καὶ ὅχι ὅπως στά νέα ἐλληνικά.

Ἡ αὐξηση εἶναι: α) συλλαβική, δηλαδή ἔνα ε, καὶ τήν παιόνουν τά ορήματα πού ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο: πέμπτῳ, ἐπεμπον καὶ β) χρονική, δηλαδή ἡ ἔκταση τοῦ ἀρχικοῦ βραχύχρονον φωνήνετος τοῦ ορήματος: ἀκούω, ἡκουον.

Κατά τήν ἔκταση τό α ἢ τό ε, τρέπεται σέ η, τό ο σέ ω, τό ι σέ ί κτλ.
Κατά τόν ἴδιο τρόπο τό αι ἢ ει τρέπεται σέ η τό αυ ἢ ευ σέ ην τό οι σέ φ: ἐλπίζω-ἡλπιζον, δρίζω-ῶριζον, αἰσθάνομαι-ἡσθανόμην.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τά ορήματα πού ἀρχίζουν ἀπό φ τό διπλασιάζουν μετά τή συλλαβική αὐξηση: δίπτω-ἔρριπτον.

Οι καταλήξεις:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ-ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
ένεργητικής φωνῆς	μέσης φωνῆς
-ον	έπειμπον
-ες	έπειμπες
-ε(v)	έπειμπε(v)
-ομεν	έπειμπομεν
-ετε	έπειμπετε
-ον	έπειμπον
	-όμην
	έπειμπόμην
	-ον
	έπειμπον
	-ετο
	έπειμπετο
	-όμεθα
	έπειμπόμεθα
	-εσθε
	έπειμπεσθε
	-οντο
	έπειμποντο

Ο παρατατικός στήν δριστική του ρ. είμι είναι:
η καί ḥν, ḥσθα, ḥν, ḥμεν, ḥτε, ḥσαν.

2. Τά τοπικά παράγωγα έπιφρήματα

- α) όταν σημαίνουν **στάση** σ' έναν τόπο έχουν καταλήξεις -θι, -σι(v), -οι (ἀλλοθι = ἄλλον, Ἀθήνησι(v) = στήν Αθήνα, οίκοι = στόν οίκο, στήν πατρίδα).
- β) όταν σημαίνουν **κίνηση πρός** έναν τόπο έχουν καταλήξεις -σε, -δε, (-ζε) (ἐκεῖσε = πρός τά έκει, Αθήνασδε/Αθήναζε = πρός τήν Αθήνα).
- γ) όταν σημαίνουν **κίνηση από** έναν τόπο έχουν τήν κατάληξη -θεν (ἐκείθεν = από έκει, Αθήνηθεν = από τήν Αθήνα).

3. Όπως καί στά νέα ἐλληνικά οι προτάσεις συνδέονται:

- α) μέ παράταξη (παρατακτική σύνδεση) καί
- β) μέ υπόταξη (ύποτακτική σύνδεση)

Η παρατακτική σύνδεση τών προτάσεων γίνεται μέ τούς συνδέσμους: τούς συμπλεκτικούς, ἀντιθετικούς, διαζευκτικούς, (διαχωριστικούς), συμπερασματικούς καί τόν αιτιολογικό γάρ.

Η ύποτακτική σύνδεση γίνεται μέ τούς συνδέσμους τούς: ειδικούς, αιτιολογικούς (ἐκτός από τό γάρ), τελικούς, ύποθετικούς, παραχωρητικούς, χρονικούς, ἀποτελεσματικούς (ώς, ώστε), ἐνδοιαστικούς καί μέ ἀναφορικές λέξεις (ἀναφορικές ἀντωνυμίες καί ἀναφ. έπιφρήματα).

Γ'

1. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα μέ ένα έπιφρημα οί ἀκόλουθες ἐμπρόθετες φράσεις:
πρός τά Μέγαρα, ἀπό ποῦ, ἀπό κεῖ, ἀπό ἐδῶ, ἀπό ἄλλο μέρος, ἀπό τό σπίτι,
ἀπέξω, ἀπό μέσα, πρός τά έκει, πρός τήν πατρίδα, στό σπίτι, στήν Αθήνα,
πρός τήν Αθήνα, ἀπό παντού.

2. Νά σηματιστεῖ ὁ παρατατικός τῶν φημάτων στὸ α' καὶ β' πόδος, ἐν ἀριθμοῦ: ὀφείλω, ἀγέρω, ἐλαύνω, ἰκετεύω, αἰσθάνομαι, οἰκτίρω, εἴχομαι.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μὲ τὰ κατάλληλα φήματα ποὺ ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καί νά τεθοῦν στὸν κατάλληλο τέπο τοῦ παρατατικοῦ:
- a) Ὄτε γάρ ταῦτα ... οὐ παρὸν ἐτύγχανε, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθέους δημοκρατίαν ... καὶ τοὺς πενέστας ... ἐπὶ τοὺς δεσπότας. (ὅπλιζω, γίγνομαι, ιδρίω).
- πενέστης = δουλοπάροικος**
- β) Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες προὶ ἐκ τῶν κλινῶν ..., ἐν τῷ ποταμῷ ..., ἔπειτα δὲ (λούομαι, γυμνάζομαι, ἐγείρουμαι)
- γ) Κῆρος Κλέαρχον ... πέμπειν ὅσον ... αἰτῷ στράτευμα ... γάρ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πορεύεσθαι. (εἰμί, κελεύω, βούλομαι)
4. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. ποὺ ἔχουν τὸ ἴδιο θέμα μὲ τὰ ἀκόλουθα φήματα τῆς ἀρχαίας: πέμπω, φράζω, κελεύω, ἀνιδμαί, πληρῶ, πορεύομαι.
5. Νά ἔξηγήσετε πῶς ἡ φράση «οὕτε ἐπὶ ζένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν» δικαιολογεῖ πειστικά τὴν προηγούμενη φράση «σφόδρα ήνιάθησαν». ἔχοντας ὑπόψη σχετικά πολιτιστικά στοιχεῖα τῶν ἀρχαίων.

12. Ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων ἀπό τὸ χιόνι

Ἡ περιοπή ἀναφέρεται στίς κακουγίες τῶν Μυρίων κατά τὴ διάρκεια τοῦ χειμῶνα στήν περιοχῇ τῆς Ἀρμενίας, καθώς συνεχίζουν μὲ τὸν Ξενοφῶντα τὴν ἀτέλειωτη πορεία τῆς ἐπιστροφῆς στήν πατρίδα.

A' 1. Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς διφθαλμοὺς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεηπότες. Ἡν δὲ τοῖς μὲν διφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων ποδὸς τῶν διφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἔκοιμοντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἴμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βιῶν.

(Ξενοφ. Κ. Άν. 4, 5, 12-14)

ἐφέπομαι	ἐπί-ἔπομαι = ἀκολουθῶ (ν.έ. ἐπόμενος)
συνειλεγμένος	τοῦ ὁ. συλλέγομαι = συγχεντόρωνομαι
ὑποζυγίον	ζῶο ἔσεμένον σέ ἄμιαξα, (βλ. Κεφ. 8 ΑΩ)
λείπομαι	μένον πίσω
διεφθαρμένοι τοὺς διφθαλμοὺς	πού ἔχασαν τὴν ὅρασή τους (μετ. τοῦ ὁ.
ἀποσεηπότες τοὺς δακτύλους	διαφθείρομαι = καταστρέφομαι)
ἐπικούρημα	πού τοὺς σάπτησαν τά δάχτυλα, πού
μέλαν	ἔπαθαν κρυπταγήματα (μετ. τοῦ ὁ.
ἡσυχίαν ἔχω	σήπομαι = σαπίζω, ν.έ. σήψη)
ὑπολύομαι	βοήθημα, μέσο προστατευτικό (ἀπό τό
ὑποδεδεμένοι	χιόνι)
εἰσδύομαι	μαῦρο
οἱ ἴμάς (τοῦ ἴμάντος)	μένον ἡσυχος
περιεπήγυμαι	βγάζω τά παπούτσια μου
ἐπιλείπω	τοῦ ὁ. ὑπόδοῦμαι = φορῶ τά παπούτσια μόν (ν.έ. ὑπόδημα)
αἱ καρβάτιναι	χώνομαι μέσα
νεόδαρτος βοῦς	τό λουρί
	παγώνο τριγύρω
	δέν ὑπάρχω πιά
	τά τσαρούχια
	νιόγδαρτο βόδι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἐλλῆνες πολλὰ δῶρα καὶ ἀργύριον τῷ Ἀρίονι προσέφερον.
- β) Ἐπορεύοντο πεζῇ εἰς Σάρδεις.
- γ) Ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.
- δ) Κλέαρχος ἀπέστειλε καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς (= ὁ ἔδιος) ἐβούλετο.
- ε) Καὶ νῦν ἐκεῖνο φανερόν, ὅτι ἡμεῖς μὲν χρήματα οὐκ εἴχομεν, οἱ δὲ βάρβαροι ἀφθονα.

B'

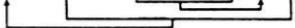
1. Παρατηρήσεις στήν αὕξηση τῶν ογημάτων
 2. Πρόταση ἀπλή, σύνθετη, ἐλλειπτική, ἐπαυξημένη
 3. Προσδιορισμοί ὀνοματικοί, ἐπιρρηματικοί
1. a) Τά σύνθετα ωγήματα ἔχουν τήν αὔξηση μετά τήν πρόθεση (ἐσωτερικά): εἰσπέμπω-εἰσέπεμπον.
β) Μερικά σύνθετα ωγήματα παίρνονται τήν αὔξηση ἐντελῶς στήν ἀρχή σάν νά είναι ἀπλά: καθέζομαι - ἐκαθεξόμην, ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλά) - ἡπιστάμην, ἐναντιοῦμαι - ἡναντιούμην κτλ.
γ) Τά ωγήματα βούλομαι, δύναμαι, μέλλω (= σκοπεύω νά κάνω κάτι, πρόκειται νά ...) ἔχουν αὔξηση ἐ- (κανονική) καί ἡ- (ἀνώμαλη): ἐβουλόμην καί ἡβουλόμην, ἐδυνάμην καί ἡδυνάμην κτλ.
δ) Τά ωγήματα ἐθίζω, ἔλκω, ἔπομαι, ἐργάζομαι, ἔχω, ἔδω κτλ.. κατά τήν αὔξηση τρέπονται τό ἀρχικό ε τοῦ θέματος σέ ει καί ὅχι σέ η: ειθιζον, είπόμην, είσωθα κτλ.

2. "Οπως καὶ στά νέα ἑλληνικά, ή πρόταση λέγεται:

- α) ἀ π λ ἡ , ὅταν ἀποτελεῖται μόνο ἀπό τούς κύριους ὅρους της: ὑπελείποντο οἱ στρατιῶται.
- β) σ ύ ν θ ε τ η , ὅταν ἔχει περισσότερα ἀπό ἕνα ὑποκείμενα ή κατηγορούμενα: ὑπελείποντο οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολέμοι.
- γ) ἐ λ λ ε i p t i c h ἡ , ὅταν λείπουν ἔνας ή περισσότεροι ὅροι, ἐπειδή ἐννοοῦνται εὐκόλα ἀπό τά συμφραζόμενα: ἀπέθανεν ἐν πολέμῳ, ὥς φασιν. (ἐνν. ὁ...)

δ) ἐπαυξημένη, ὅταν οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως συνοδεύονται ἀπό ἄλλες λέξεις πού συπληρώνουν τὴν ἔννοιά τους καὶ λέγονται **προσδιορισμοί**. Καὶ οἱ προσδιορισμοί μποροῦν νά ἔχουν ἄλλους προσδιορισμούς:

ἡσαν καρφάτιναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

3. Οἱ προσδιορισμοί ὅταν εἶναι δόνοματα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα, λέγονται ὀνοματικοί: ἐκ τῶν **νεοδάρτων** βοῶν, Ἀριστείδης **δίκαιος**.

Οἱ προσδιορισμοί ὅταν εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἄλλες λέξεις πού ἔχουν θέση ἐπιρρήματος, δηλαδή πλάγιες πτώσεις ἢ προσδιορισμοί μέτροθεση, λέγονται ἐπιρρήματα: **οὐδέποτε** ἡσύχαζον, ἀφίκοντο **νυκτός**, εἶχε **πρὸ** τῶν δόφθαλμῶν.

Γ'

1. Νά γραφοῦν τά φήματα στὸν παρατατικό ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς στό β' ἑνικό καὶ πληθυντικό πρόσωπο:
ἀπολείπω, ἐμμένω, παραγγέλλω, ἐκλέγω, ἐγγράφομαι, ὑπολύομαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέτα τὰ κατάλληλα φήματα πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καὶ νά τεθοῦν στὸν κατάλληλο τύπο τοῦ παρατατικοῦ:
 - α) Ἄλεξανδρος, ὁ βασιλεὺς, μέγας (ἐπονομάζομαι)
 - β) ... δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοὶ γάρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι οὐδέν ὑποπτεύοντες ἡσυχίαν (ἀποθνήσκω, ἔχω, τυγχάνω)
3. Νά γραφεῖ στὸ ἴδιο πρόσωπο δὲ ἐνεστώτας τῶν φημάτων:
ἡγάλλοντο, ἡσυχάζομεν, ἐφείπου, ἀπῆγε, ἐξήγγελλον, ὑπεμιμήσκομεν, διεφείροντο.
4. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. πού ἔχουν τὴν ἴδια φύσια μέ τούς τύπους τῆς ἀρχαίας: διωνάμενα, ἐλείποντο, διεφθαρμένοι, ἐπικούρημα.
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους προσδιορισμούς πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καὶ νά χαρακτηριστοῦν οἱ προσδιορισμοί (ἀρχαίος, τρεῖς, τῆς νυκτός, ἐνταῦθα, πάλιν, Σάμιος, γυνή):
 - α) ... ἔμεινε **Κῦρος** ἡμέρας...
 - β) **Ταύτης** ... οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
 - γ) **Ξενοφῶν** ... ἐλεγε τοῖς στρατιώταις.
 - δ) **Ἐπύαξα**, ἡ **Σινενέσιος** τοῦ **Κιλίκων** βασιλέως.
 - ε) **Πυθαγόρας** ὁ ... εἰς τὸν ... σοφῶν ἦν.

13. Ὁ ναύαρχος Καλλικρατίδας στή Μίλητο

Ἡ περιποτὴ ἀναφέρεται στά γεγονότα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Ηελοποννησιακοῦ πολέμου (406 π.Χ.). Ὁ Σπαρτιατεὺς ναύαρχος Καλλικρατίδας μετά τὴν ἀρνησὴν τοῦ νὰ περιμένει οἰζονομικὴ ἐνίσχυση ἀπό τὸν Κέρο, σαρράπῃ τῆς Λεδίας, τῆς φοργίας καὶ τῆς Κασταδονίας καὶ φύλο τῶν Σπαρτιατῶν κατά τὸν Ηελοποννησιακὸ πόλεμο, ἀπευθύνεται στοὺς Ἑλλήνες τῆς Μίλητου.

A' I. Ἐμοὶ, μέν, ὁ Μίλητοι, ἀνάγκῃ τοῖς οἴζοι ἀρχοντὶ πείθεσθαι· ἕμας δὲ ἐγὼ ἀξιὸ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰζοῦντας ἐν βαρβάροις πλείστα κακά ἥδη ἢπ' αὐτῶν πετονθέναι. Δεῖ δὲ ἕμας ἔξηγεισθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις δόπος ἀν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτουσεν τοὺς πολεμίους, ἵνας ὃν οἱ ἐξ Λακεδαιμονος ἤκεστιν, οὓς ἐγὼ ἔπειψα χοίματα ἀξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λεσανδρος Κέρο φάτοντες ὡς περιττά ὄντα οἴχεται· Κῦρος δὲ ἐλθόντος ἔμοι ἐπ' αὐτῶν ἀεὶ ἀνεβάλλετο μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὰς ἐκείνους θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμιαντὸν πεῖσαι. Άλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξομεν τοῖς βαρβάροις δτὶ καὶ ἀνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐκθρούς τιμωρεῖσθαι.

(Ξεν., Ελλην., I, 6, 8-II)

οἵκοι (ἐπίρρ.)	στό σπίτι, στήν πατοίδα
τοῖς ἄρχοντι	δοτική πληθ., ὁ ἀρχών
οἰκοῦντας	μετ. αἴτιος, τοῦ ρ. οἰκῶ = κατοικέ
πεπονθέναι	ἀπαρ. παρασ., τοῦ ρ. πάσχω = πεθανεῖ
ἔξηγεισθαι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἔξηγοῦμαι = δείχνει σε κάποιον τὸ δρόμο, τοῦ δίνω τὸ παράδειγμα
μάλιστα	πάρα πολὺ
ῆκω	ἔχω ἔρθει
ἀξοντας	μετοχ. τελική τοῦ ρ. ἄγω = φέρω (γιά νά φέρουν)
οἴζομαι	ἔχω ἀναζωφήσει
διαλεχθῆναι	ἀπαρ. τοῦ ρ. διαλέγομαι = συζητέω (πβ.ν.έ. διάλογος)
φοιτᾶν	ἀπαρ. τοῦ ρ. φοιτῶ = συχνάζω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ταῦτα παρέχω σοι.
- β) Ἐπειψέ με Αρτάβαζος.
- γ) Ἔμοι μὲν ἔστι πολλὰ ἀγαθά, σοὶ δὲ οὐδὲ ἔν.
- δ) Υμεῖς μὲν γυμνάζεσθε, ἡμεῖς δὲ λουόμεθα.
- ε) Ὡ ξείν', ἀργέλλειν Λασεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων χήμασι πειθόμενοι.

Πάντες ξθεον διά τῆς πόλεως.

Οἱ πατέρες ὑπὸ τῶν τέκνων βιούλονται θεραπεύεσθαι.

- η) Ἐνταῦθα οἱ σπορατιῶται ἥχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπιστίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀξυλοῶς συνεσκευάζοντο.

τῇδε	= ἐδῶ	θέω	= ταρέχω
κείμεθα	= ἔχομε πέσει	ἀργύριον	= χρήματα
ἐπιστίζομαι	= ἐφοδιάζομαι μὲ τρόφιμα		

B'

1. Προσωπικές ἀντονυμίες
2. Ἐνεστώτες μὲ σημασία παρακειμένου
3. Ρήματα (ἐνεργ., μέσα, παθητ., οὐδέτερα)

1. Οἱ προσωπικές ἀντονυμίες εἰναι:

α' Ηρος. Ἐνιότες Πληθυντ.	β' Ηρος. Ἐνιότες Πληθυντ.	γ' Ηρος. Ἐνιότες Πληθυντ.
Ονομ. ἐγώ ἡμεῖς	ούν ἡμεῖς	— (σφεῖς)
Γεν. ἐμοῦ, μου ἡμῶν	σου, σους ἡμῶν	(οὐ) (σφῶν)
Δοτ. ἐμοί, μοι ἡμῖν	σοί, σοις ἡμῖν	οῖ, οΐ σφίσι(v)
Αιτ. ἐμέ, με ἡμᾶς	σέ, σες ἡμᾶς	(ε) (σφᾶς)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Άπο τούς τύπους τοῦ γ' προσ. εύχρηστοι είναι μόνο οἱ τύποι τῆς δοτικῆς ἐν. καὶ πληθ. Γιά τούς ἄλλους τύπους τοῦ γ' προσ. χρησιμοποιεῖται ἡ δεικτική καὶ ἡ ἐπαναληπτική ἀντωνυμία (οὗτος, ἔκεινος, αὐτός).
- β) Οἱ τύποι χωρίς τόνο είναι ἐγκλιτικοί λ.χ. ἐλεγόν τοι.
- γ) Οἱ προσωπικές ἀντωνυμίες σὲ ἔμφαση παίρνονται τὸ ἐγκλιτικό μόριο γε (= βέβαια, τουλάχιστο) καὶ τότε γράφονται: ἔγωγε, ἔμοῦγε, ἔμειγε, ἤμεισγε, σοῦγε κτλ.
2. Οἱ ἐνεστῶτες μερικῶν ὁγμάτων ἔχουν κανονικά σημασία παρακειμένου:
- ἡκω (ἔχω ἔρθει), οὐχομαι (ἔχω φύγει), κάθημαι (εἰμαι καθισμένος), κεῖμαι (εἰμαι τοποθετημένος, εἰμαι ἔσπλωμένος).
3. Τά ρήματα ἔχουν δύο φωνές: ἐνεργητική καὶ μέση, καὶ τέσσερις διαθέσεις: **ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδέτερη**.
- α) Τά ἐνεργητικά ρήματα είναι:
- μεταβατικά (πού παίρνονται ἀντικείμενο): κόπτω καὶ
 - ἀμετάβατα: γελῶ
- β) Τά μέσα ρήματα είναι:
- μέσα αὐτοκαθή (ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου πηγαίνει ἀμεσα στὸ ἔδιο): λούομαι
 - μέσα διάμεσα (ἢ ἐνέργεια γίνεται διαμέσου ἄλλου): κείρομαι τὴν κόμην (= κόβω τά μαλλιά μου)
 - μέσα περικοιητικά (ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου γίνεται γιά χάρη καὶ ὠφέλεια του): διγομαι γυναῖκα (= παύρω σύζυγο)
 - μέσα ἀλληλοκαθή (μά δομοια ἐνέργεια δύο ἢ περισσότερων ὑποκειμένων πηγαίνει ἀπό τό ἔνα στὸ ἄλλο): φιλοδινται (= ἀγαπιοῦνται)
 - μέσα δυναμικά (ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου γίνεται μέ ένταση τῶν δυνάμεών του): στρατεύομαι (= ἐκστρατεύω)
- γ) Τά παθητικά ρήματα, τά περισσότερα, είναι μέσης φωνῆς. Σχηματίζονται κανονικά ἀπό τά ἐνεργητ. μεταβατικά ρήμ. λ.χ. οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας – οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.
Μερικῶν ἐνεργητικῶν ρήμ. ὡς παθητικό χρησιμοποιεῖται ἄλλο ρῆμα ἐπίσης ἐνεργητικό:
ἀποκτείνω (= σκοτώνω) – ἀποθνήσκω (= σκοτώνομαι)
ἐκβάλλω (= ἔξορίζω) – ἐκπίπτω (= ἔξορίζομαι) κτλ.
- δ) Τά οὐδέτερα ρήματα είναι ρήματα κυρίως ἐνεργητικά ἀμετάβατα: ζω, ειδαιμονῶ (= εύτυχῶ) κτλ.

1. Νά άναγνωριστούν τά ύποκείμενα τῶν ρημάτων στίς παρακάτω φράσεις:
 - a) *Βουλόμεθα τοῖς τοῦ πατρὸς λόγοις πείθεσθαι.*
 - β) *Οὐκ ἐθέλουσι κλείειν τὴν θύραν.*
 - γ) *Οὐκ ἐθέλεις συγχωρῆσαι μοι;*
2. Ποιά ἀπό τά παρακάτω ρήματα είναι μεταβατικά καί ποιά ἀμετάβατα: πέμπω, κολάζω, δρέγομαι, δέομαι, ἔξηγοδμαι, οὕτως ἔχω, ἔξελαύνω, αἴξομαι, ἀγάλλομαι, ζῶ, οἴομαι.
3. Νά μετατραπούν τά παθητικά ρήματα σέ ἐνεργητικά καί τό ἀντίστροφο στίς παρακάτω φράσεις:
 - a) *Oι νέοι ἐπαιδεύοντο ὑπὸ τῶν διδασκάλων.*
 - β) *Oι θεοὶ σώζουσι τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν.*
 - γ) *Oι Σπαρτιᾶται καθ' ἡμέραν ἐγυμνάζοντο ὑπὸ τῶν γυμναστῶν.*
 - δ) *Tῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλὰ καὶ παντοδαπὰ θεραπεῖται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εύρισκονται.*
 - ε) *Oι νόμοι τῆς πόλεως τοὺς κλέπτας κολάζουσι.*
4. Νά άναγνωριστεῖ ἡ διάθεση τῶν ρημάτων στίς φράσεις:
 - a) *Oι Ἀθηναῖοι πολλὰς καὶ καλὰς οἰκίας οἰκοδομοῦνται.*
 - β) *Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔγραψε.*
 - γ) *Oι στρατιῶται τὰ δῶρα διανέμονται.*
 - δ) *Oι Ἀθηναῖοι τοῖς συμμάχοις πλοιᾶ παρείχοντο.*
 - ε) *Oι θηρευταὶ πρὸς τὴν ἀμπελὸν βαίνουσι, ἀλλὰ τὴν ἔλαφον οὐχ εὑρίσκουσι.*
 - στ) *Oιδίπους ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐτιμήθη.*

14. Ἀπάντηση τῶν Ἑλλήνων στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιᾶ

Μετά τό θάνατο τοῦ Κέρδου ὁ Πέρσης βασιλιάς Ἀρταξέρξης καὶ ὁ σατρά-
πης στὴ Μ. Ἀσίᾳ Τισσαφέρνης ἔστειλαν στοὺς Μυρίους μὲ ἀπεσταλμέ-
νους διαταρή νὰ παραδώσουν τὰ ὅπλα τους. Στοὺς ἀπεσταλμένους ἐπῆρχε
καὶ κάποιος Φαλίνος, Ἐλλήνας στὸν ὑπηρεσία τῶν Περσῶν. Πρός αὐτὸν
ἀπάντησε ὁ Θεόπουτος ὁ Ἀθηναῖος, ποὺ μερικοὶ ὑποστηλόζουν ὅτι εἶναι
ψευδόνυμο τοῦ ἴδιου τοῦ Ξενοφώντα.

A' 1. Μετὰ τοῦτον Θεόπουτος Ἀθηναῖος εἶπεν· Ὡ φαλίνε, νῦν,
ἥς σὺ ὄρᾶς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ
ἄρετή. Ὁπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἱόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆ-
σθαι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγάθα ἡμῖν ὅντα ὑμῖν παραδώσειν,
ἄλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα.
Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· Ἄλλὰ φύ-
σοφῷ μὲν ἔοικας, ὃ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἵσθι
μέντοι ἀνόητος ὅν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι
ἄν τῆς βασιλέως δυνάμεως.

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἤκε, καὶ ἡρώτησεν εἰ ἥδη ἀποκενομιέ-
νοι εἶεν. Φαλίνος δὲ ὑπὸλαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μέν, ὃ Κλέαρχε,
ἄλλος ἄλλα λέγει· Σὺ δὲ ἡμῖν εὐπὲ τί λέγεις. Ο δὲ εἶπεν· Σύ τε
Ἐλλην εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὅντες ὅσους σὺ ὄρᾶς· ἐν τοιούτοις
δὲ ὅντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τὶ χρὴ ποιεῖν.

(Ξεν. Κ. Ἀναβ. 2, 1, 12-17)

εἰ μὴ	παρά μόνο, ἐκτός
χρῆσθαι	ἀπαρ. τοῦ φ. χρῶμα = χρησιμοποιοῦ
οἴου	προστατ., ἐνεστ. τοῦ φ. οἴομαι
μαχούμεθα	μελλοντας τοῦ μάχομαι
ἔοικα	μοιάζω (ν.έ. εἰσόντα)
οὐκ ἀχάριστα	χαριτωμένα, νόστιμα
ἵσθι	προστατ. τοῦ φ. οίδα = γνωρίζω
περιγενέσθαι	ἀπαρ. τοῦ φ. περιγίγνομαι = ὑπεροισχύω, νικῶ
ἀποκεκριμένοι εἰεν	παρασείμενος εὐπ., τοῦ φ. ἀποκρίνομαι
ὑπὸλαμβάνω	πάρχω τὸ λόγο
συμβουλεύομαι + δοτ.	ζητῷ τῇ συμβουλῇ κάποιου

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Οἱ πολέμιοι μετὰ μεγάλου στρατοῦ ἐστράτευσαν εἰς τίνδε τὴν χώραν καὶ ἡδη οὐ πολὺ ἀπεῖχον αὐτῆς.
- Τοσαύτας τὸ πλήθος πόλεις καὶ τηλικαύτας τὸ μέγεθος δυνάμεις τῷ βαρβάρῳ παραδίδομεν.
- Νιζίας οὔτοις τοὺς οἰκέτας ἔξω τῆς γῆς ἐξέπεμψε.
- Κῦρος μισθὸν τῇ στρατιᾷ ἔδωκε.
- Τὴν στρατιὰν αὖτος Ξέρξης ἤγεν.
- Οὗτος βούλεται διδάσκειν σε τὴν στρατιγίαν.

B'

- Δεικτικές ἀντονυμίες
- Ἡ ὁριστική ἢ ἐπαναληπτική ἀντονυμία
- Ρήματα μιονότωτα, δίπτωτα. Ἀμεσοὶ καὶ ἔμμεσοὶ ἀντικείμενο
- Ποιοὶ δροὶ χρησιμοποιοῦνται ώς ἀντικείμενα.

1. Δεικτικές ἀντονυμίες είναι οἱ ἀκόλουθες (ὅλες είναι τριγενεῖς καὶ τρικατάληκτες):
 οὐτος, αὕτη, τοῦτο
 ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο
 ὅδε, ἥδε, τόδε (αὐτός ἐδῶ, ὁ ἔξῆς)
 τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ἢ τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(v) (τέτοιος)
 τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε, ἢ τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(v) (τόσος)
 τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ἢ τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(v) (τόσο μεγάλος στήν ήλικία, τόσο μεγάλος).

Ἡ ἀντονυμία οὐτος κλίνεται ώς ἔξης:

Ἄρσενιζό	Θιβένιζό	Οὐδέτερο			
Ἐνιζός	Πληθεντ.	Ἐνιζός	Πληθεντ.	Ἐνιζός	Πληθεντ.
οὐτος	ούτοι	αὕτη	αἳται	τοῦτο	ταῦτα
τούτου	τούτων	ταύτης	τούτων	τούτου	τούτων
τούτῳ	τούτοις	ταύτῃ	ταύταις	τούτῳ	τούτοις
τούτον	τούτους	ταύτην	ταύτας	τοῦτο	ταῦτα
(ὁ) οὐτος	—	(ὁ) αὕτη	—	—	—

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- α) Ἡ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος**... κλίνεται σάν τρικατάληκτο ἐπίθετο τῆς Β' κλίσεως χωρίς τό τελικό ν στό οὐδέτερο.
- β) Ἡ ἀντωνυμία **ὅδε**... κλίνεται ὅπως τό ἄρθρο, ἐνῷ τό ἐγκλιτικό δεικτικό μόριο δέ μένει ἄκλιτο: **ὅδε, τοῦδε, τῷδε, τόνδε, οἵδε, τῶνδε, τοῖσδε, ηδὲ, τῆσδε, τόδε, τάδε** κτλ.
- γ) Οἱ ἀντωνυμίες **τοιόσδε..., τοσόσδε..., τηλικόσδε...,** κλίνονται μόνο κατά τό α' μέρος τους, ἐνῷ τό ἐγκλιτικό μόριο δέ μένει ἄκλιτο:
τοιοῦδε, τοσῶνδε, τηλικῆδε, τηλικῶνδε κτλ.
- δ) Οἱ ἀντωνυμίες **τοιοῦτος..., τοσοῦτος..., τηλικοῦτος...,** κλίνονται κατά τό β' μέρος τους σάν τήν ἀντωνυμία **ούτος..., χωρίς τό ἀρχικό τ:**
τοιούτου, τοιοῦτον, τοιαύτης, τοιούτων, τοιοῦτο, τοιαύτα κτλ.
- ε) Τό οὐδέτερο στίς προηγούμενες ἀντωνυμίες συχνότερα δέν ἔχει τελικό ν: **τοιοῦτο, τοσοῦτο.**
- στ) Ἐκτός ἀπό τήν κλητική **ῳ οὗτος καὶ ω αὕτη** ἄλλος τύπος ἀντωνυμίας στήν κλητική δὲν ὑπάρχει.
- ζ) Οἱ δεικτικές ἀντωνυμίες παίρονται πολλές φορές στό τέλος ἔνα -ί δεικτικό, στό όποιο κατεβαίνει δ τόνος μέ αποβολή τοῦ προηγούμενου βραχύχρονου φωνήντος: **ούτοσί, τουτού τουτί, (τοῦτο-ί), ταυτί (ταῦτα-ί)** ὁδί (ὅδε-ί).

2. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό** στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά δέν εἶναι δεικτική ἄλλα:

- α) **δριστική**, ὅταν **δρίζει**, δηλαδή **ξεχωρίζει** κάτι ἀπό ἄλλα: **αὐτός Μένων ἐβούλετο** (ό ἴδιος ό Μ.). ή
- β) **ἐπαναληπτική**, μόνο στίς πλάγιες πτώσεις, ὅταν χρησιμεύει γιά νά **ἐπαναλάβει** κάτι γιά τό όποιο ἔγινε λόγος πρωτύτερα: **Ξενοφῶν ιδών αὐτόν...**

Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** μέ **ἄρθρο** σημαίνει δ **ἴδιος**: (ό αὐτός = ό ἴδιος), **ψκουν τήν αὐτήν χώραν** = κατοικοῦσαν τήν ΐδια χώρα).

3. Ἀπό τά μεταβατικά ογήματα:

- α) ἄλλα παίρονται μόνο ἔνα ἀντικείμενο καί λέγονται **μονόπτωτα**:
ἔχω ὅπλα, ἔσικας φιλοσόφῳ καί

- β) ἄλλα παιρνούν δύο ἀντικείμενα καὶ λέγονται δίπτωτα: παράδώσομεν ὑμῖν τὰ ἀγαθά, διδάσκουσι τοὺς παῖδας γράμματα.
- Τό ἀντικείμενο μπαίνει πάντοτε μόνο στίς πλάγιες πτώσεις. Τά ἀντικείμενα ἐνός δίπτωτου ρήματος λέγονται τό ἔνα ἄμεσο καὶ τό ἄλλο ἔμμεσο. Ἀμεσο είναι αὐτό πού βρίσκεται σέ αἰτιατική. "Οταν καὶ τά δύο είναι σέ αἰτιατική ἄμεσο είναι αὐτό πού δείχνει πρόσωπο. "Οταν τό ἔνα είναι σέ γενική καὶ τό ἄλλο σέ δοτική, ἄμεσο είναι τό ἀντικείμενο πού βρίσκεται σέ γενική.
4. Ός ἀντικείμενο ἐκτός ἀπό τίς πλάγιες πτώσεις τῶν ὄνομάτων, οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν ἢ μετοχῶν μπορεῖ νά λαμβάνεται καὶ ἀπαρέμφατο ἢ δλόκηρη πρόταση: οὐτος βούλεται μένειν, ἔλεγον ὅτι **Κῦρος τέθνηκεν**.
- Γ' 1. Νά βρεθοῦν τά ἀντικείμενα τῶν παρακάτω ρημάτων καὶ νά συγκρίνετε τή σύνταξή τους μέ τήν ἀντίστοιχη σύνταξη στά ν.έ.:
- Oἱ γεωργοὶ τοὺς ἀγροὺς θεραπεύουσι.
 - Mὴ με κρύψῃς τοῦτο, ὅπερ μέλλω παθεῖν.
 - Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.
 - Tῇ ἀχαριστίᾳ ἐπεται ἡ ἀναισχυντία.
 - Tὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
 - Ἡ μωρία κακὰ τοῖς ἀνθρώποις φέρει.
2. Νά βρεθοῦν τά ὑποκείμενα καὶ ἀντικείμενα τῶν ρημάτων:
- Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν ὡς Φαλῆνε, νῦν, ὡς σύ ὁρᾶς, ὑμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγάθόν.
 - Oἰεῖ τά μόνα ἀγαθά, ἀπέρ ἔστιν ἡμῖν, ὑμῖν παραδώσειν;
 - Συμβούλευσον ὑμῖν ὅτι σὺ νομίζεις κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι.
 - Φεύγετε τοὺς κολακεύοντας.
 - Ἐμοὶ οὐδὲν παρέχεις.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάληγον τύπους τής δεικτικής ἀντωνυμίας οὐτος, αὐτη, τοῦτο:
- Ἐπει δέ ... ἀπέθανε, Ἡριππίδας ἀναλαμβάνει ... τὰς ναδες.
 - Ἐκ ... δῆλον ἔστιν ὅτι πάντας χρή ... μανθάνειν.
 - Δοκεῖ μοι κατακαθαι τὰς ἀμάξας ... γάρ οὐδὲν ὠφελοῦσι.
4. Νά κρίνετε τήν ἀπάντηση τοῦ Φαλίνου σέ σχέση μέ ὄσα εἶπε ὁ Θεόπομπος.

15. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α' (ΚΕΦ. 1-14)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Α' καί Β' κλίση ούσιαστικῶν

Α' ΚΛΙΣΗ					
(ό ταπίας)	(ό σπρατιώτης ό Ατρείδης)	(ή γέρωα) (ή γέρωσσα)	(ή νίκη)		
-ας	-ης	-α	-η	-αι	
-ου		-ας -ης	-ης	-ον	
-η	-η	-η -η	-η	-αις	
-αν	-ην	-αν	-ην	-ας	
-α	-α(-η)	-α	-η	-αι	

Β' ΚΛΙΣΗ					
(ό μῆθος)	(ή νῆσος)	(τό δένδρον)	-οι	-α	
-ος		-ον	-οι	-α	
-ου			-ον		
-η			-οις		
-ον			-ονς	-α	
-ε		-ον	-οι	-α	

2. Έπιθετα δευτερόκλιτα

ό καλός	ό δίκαιος	ό πονηρός	ό, ή ἔνδοξος
ή καλή	ή δίκαια	ή πονηρά	
τό καλόν	τό δίκαιον	τό πονηρόν	τό ἔνδοξον

3. Βαρύτονα ρήματα – Τό βοηθητικό ρῆμα εἰμί

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΤΟΧΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ
ἐνεργητ. μέση φωνή λύ-ω λύ-ομαι	ἐνεργητ. μέση φωνή ξ-λύ-ον ξ-λύ-όμην	ἐνεργητ. μέση φωνή λύ-ειν λύ-εσθαι	μέση φωνή λύ-όμενος
-εις -η(ει)	-ες -ου		-ομένη
-ει -εται	-ε -ετο		-όμενον
-ομεν -όμεθα	-ομεν -όμεθα		
-ετε -εσθε	-ετε -εσθε		
-ουσι -ονται	-ον -οντο		
είμι...	ην (ῃ) ...	είναι	

4. Αντωνυμίες: **άναφορικές** (ὅς, ἡ, ὁ, -οῖος, οἵα, οἴον κτλ..)
προσωπικές (ἐγώ-ήμεις, σύ-ήμεις κτλ..)
δεικτικές (οὗτος, αὕτη, τοῦτο- ὅδε, ἥδε, τόδε κτλ..)
όριστική ή ἐπαναληπτική (αὐτός, αὕτη, αὐτό)

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

- Σύνδεση προτάσεων: **παρατακτική** (καί, ἀλλά, ἢ, οὖν, γάρ κτλ.)
ὑποτακτική (ὅτι, ἐπεί, ἵνα, εἰ, ώστε, ὅς κτλ.)
- Αττική σύνταξη: τὰ παιδία παιᾶνται
- Ρήματα μονόπτωτα: θεραπεύω τι, δίπτωτα, λέγω τινί τι.

4. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Ειδικό: ὅτι

τελικό: νά

Ταυτοπροσωπία: ὑποκ., ἀπαρ., σε ὀνομαστική: βούλομαι ἐγώ λέγειν
 ἔτεροπροσωπία: ὑποκ., ἀπαρ., σε αἰτιατική: κελεύω σε λέγειν

- Προσδιορισμοί: ονοματικοί: οὐσιαστικά, ἐπίθετα
 ἐπιρρηματικοί: ἐπιρρήματα, ἐμπρόθετα, πλάγιες πτώσεις.

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- Νά μεταφραστεί τό κείμενο:
 "Οτε είπέ τις τῷ Λεωτυχίδα τῷ Λαζεδαιμονίῳ ὅτι οἱ τοῦ Δημαράτου νεῖοι κακὸν περὶ αὐτοῦ λέγονται, ὁ Λεωτυχίδας «μὰ τοὺς θεοὺς» ἔφη «οὐ θαυμάζω, οὐδεὶς γάρ αὐτῶν δύναται καῦλος λέγειν».
- Νά μεταφραστούν οἱ φράσεις, νά όνομαστούν οἱ προτάσεις κατά τά εἶδη τους καί νά βρεθούν τά ύποκείμενα τῶν ρημάτων καί ἀπαρεμφάτον:
 - Oi Ἑλληνες τοὺς ξένους βαρβάρους ωνόμαζον.*
 - Oi θεοι οὐκ εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι, εἰ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λύομεν.*
 - Oὐκ οἶμαι τοὺς συμμάχους οὕτω πράττοντας φίλους ἡμῖν εἶναι.*
 - Λέγοισι τὴν ἀρετὴν συνεῖναι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις, εἶναι δὲ βεβαίαν σύμμαχον τῶν ἐν πολέμῳ ἔργων.*
 - Tι οὖν ταῦτα ἔστιν;*
 - Βουλόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς οἴκαδε πορεύεσθαι.*

3. Νά βρεθούν τά ἀντίθετα τῶν λέξεων στήν ἀρχαία Ἑλληνική.
 (Οἱ λέξεις δίνονται στή νέα Ἑλληνική):
 λίγο, τούς φίλους, κρυφό, ἀγνοῶ, εἶναι ἀδύνατο, ἄσχημη, χαίρομαι, ἀπό
 ἐδῶ, ἀποτρέπουν, λυποῦνται, ἡ ἡττα.
4. Νά προστεθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντονυμίας:
- α) *Μετὰ ... Ξενοφῶν εἶπε· ώς καὶ ... γιγνώσκετε, ... οὐδὲν ἄλλο ἔστιν... εἰ μὴ
 ὅπλα καὶ ἀρετὴ. Εἰ ... μὴ ἔχομεν, οἰδομέθα οὐδὲν ἔτι... εἶναι.*
- β) *... δὲ ἀξιῶ ... προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον πολλὰ γὰρ ... ύπὸ τῶν
 πολεμίων πάσχετε.*
- γ) *... Ἐλλῆνος εἰ ... δὲ βάρβαροι.*
- δ) *Ἐπεί δὲ ... ἀπέκτειναν, πολλὰ καὶ δεινὰ μετὰ... ἐγένετο, ὥσπερ πάντες ...
 ἐπίστασθε.*
5. Μέ τά ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων μεταφρασμένων στήν ἀρχαία Ἑλληνική σχηματίζεται τό οἡμα πού σημαίνει γνωρίζω καλά: ἄν, στέλνω,
 θυσίες, βιαστικά, τέτοιος, πάντοτε, θυμάμαι, σκοτώνω, ιατρός.

16. Ἡ Πάραλος ἀναγγέλλει τή συμφορά

Μετά τή μεγάλη καταστροφή τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου στούς Αἰγάς ποταμούς, πού σήμαινε καὶ τό τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀπό τά ἐλάχιστα ἀθηναϊκά πλοῖα πού διασώθηκαν ἦταν καὶ τό ἵερο πλοῖο τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Πάραλος, πού ἔφερε στούς Ἀθηναίους τήν εἰδηση τῆς φοβερῆς τους συμφορᾶς.

Α' 1. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παραλού ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἱμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, δὲ τέρος τῷ ἐτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἔκεινης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἴα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὅντας κρατήσαντες πολιορκία καὶ Ἰστιαιέας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δὲ ύστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾧ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τάλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

(Ξεν. Ἐλλην. 2,2, 3-4)

ἡ οἱμωγὴ	ὅ θρῆνος
διήκω	φτάνω ἀπό τό ἔνα μέρος στό ἄλλο
παραγγέλλω	ἀναγγέλλω
τοὺς ἀπολωλότας	αὐτοὺς πού χάθηκαν (μετ. τοῦ ρ. ἀπόλλυμαι βλ. Κεφ. 10)
πείσεσθαι	ἀπαρ. μέλλ. τοῦ ρ. πάσχω (βλ. Κεφ. 13)
κρατῶ	νικῶ
τῇ ύστεραιᾳ	τήν ἐπόμενη μέρα
ἐκκλησίαν ποιῶ	συγκεντρώνω τό λαό
ἔδοξε	ἀόρ. τοῦ ρ. δοκεῖ = φαίνεται, ἀποφασίζεται
ἀποχῶσαι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἀποχώννυμι κλείνω μέ επιχωμάτωση
εὐτρεπίζω	ἐπισκευάζω
ἡ φυλακὴ	ἡ φρουρά
ἐφιστάναι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἐφίστημι = τοποθετώ ἐπάνω, ἐγκαθιστῶ
τάλλα	τά ἄλλα
ώς εἰς πολιορκίαν	σάν γιά πολιορκία

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Συνχρόνης συνήν ἀσμένως τοῖς ταπεινοῖς πολίταις, καὶ τοῖς γάλκεῦσι καὶ τοῖς κεραμεῦσι.
- β) Λέγουσι τὴν τῶν χρημάτων μὲν κτῆσιν ὁδίαν εἶναι, γάλε-
πὴν δὲ τὴν χρῆσιν.
- γ) Ξενοφῶν τοὺς ἵππεας ἀνάλαβθεν ἔσπευδε βοηθεῖν.
- δ) Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτῷ χειρὶ Ἀρτα-
γέστην.
- ε) Ἐπορεύοντο εἰς Κοτύωδα, πόλιν Ἑλληνίδα.
- στ) Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληνες καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν, οἱ Σικελιο-
ται, πολλὰ δόρα καὶ ἀργύριον τῷ Ἀρίονι προσέκεδον.
- ζ) Ἀπασα ἡ πόλις ἐτοίμη ἦν πρὸς πόλεμον.

ῥάδιος = εὔνοος

χαλεπός = δέσοος

B'

1. Γάλιση οὐσιαστικῶν. Φωνητοληχτα, ἐργι-
νόληχτα, ὑγρόληχτα
2. Όνοματικοί προσδιορισμοί. Ἐπιθετικοί, ζα-
τηγορηματικοί

1. Η τοτὶ κλίση (ὅπως καί ἡ δεύτερη) περιλαμβάνει ὄνόματα καὶ
τῶν τοιών γενέν.

Οἱ καταλήξεις τῆς Γάλισεως

Ἐνισός	Πληθυντικός		
Ἀρσιν. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἀρσιν. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
-ς ḥ -	-	-ες	-α
-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ον	-ων
-ι	-ι	-σι	-σι
-α ḥ -ν	-	-ας ḥ -ς	-τι
-ες ḥ -	-	-ες	-α

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά τοιόκιτα ὄνόματα λέγονται περιττοσύλλαβα, γιατί

ἔχουν στίς ἄλλες πτώσεις μία συλλαβή περισσότερη από τήν δύνομαστική τοῦ ἐνικοῦ.

- β) Τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων βρίσκεται ἀπό τήν γενική ἐνικοῦ, ἀφοῦ ἀκαρδεθεῖ ἡ κατάληξη -ος.
- γ) Τὰ τριτοκλίτα, σύμφωνα μὲ τό χαρακτήρα τοῦ θέματος, διαιροῦνται σὲ φωνηντόληκτα (ἴη πόλις, τῆς πόλεως) καὶ σὲ συμφωνόληκτα (Ἐλλην, Ἐλλήνος). Τὰ συμφωνόληκτα ποὺ ἔχουν χαρακτήρα ἄφωνο (α, γ, ζ, π, β, φ, τ, δ, θ) λέγονται ἄφωνόληκτα (γέρων, γέροντος) καὶ δσα ἔχουν χαρακτήρα ἡμίφωνο (ν, λ, ρ, σ) λέγονται ἡμιφωνόληκτα (σωτήρ, σωτῆρος).

Παρατηρήσεις στά φωνηντόληκτα

- α) "Ολα τά φωνηντόληκτα τριτοκλίτα στήν αἰτιατική τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξη -ν, ἐκτός ἀπό δσα κλίνονται κατά τό ἥρως (ἥρωος) καὶ βασιλεὺς (βασιλέως) ποὺ ἔχουν κατάληξη -α (τὴν πόλιν ἄλλά τὸν ἥρωα).
- β) Σηματίζουν τὴν ἐνική κλητική χωρίς κατάληξη, ἐκτός ἀπό δσα κλίνονται κατά τό ἥρως (ἥρωος): ω πόλι, ω ἥρως.
- γ) Τὰ τριτοκλίτα σέ -ις (-εως) καὶ -ευς (-έως) στήν γενική τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξη -ος καὶ ζητούνται κατά τά περισσότερα τριτοκλίτα: τοῦ ἥρωος, ἄλλά τῆς πόλεως.
- δ) Τὰ τριτοκλίτα φωνηντόληκτα σέ -ως (-ωος) καὶ -εύς (-έως) στήν αἰτιατική τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν κατάληξη -ας (καὶ ζητούνται -ες ἢ -εις, ὅπως στά νέα ἐλληνικά): τούς ἥρω-ας, τούς ιππέ-ας (ν. ἐ. τούς ἥρωες, τούς ιππεῖς).
- ε) Τὰ τριτοκλίτα σέ -ις ἢ -υς (-εως) ἔχουν δύο θέματα: πόλι-ς, πόλε-ως, πέλεκυ-ς, πελέκε-ως.

Τά δύνοματα ἡ γραῦς (= ἡ γριά) τῆς γραός, ὁ βοῦς, τοῦ βοός, καὶ τό οὐδέτερο τό ἄστυ εἶναι μοναδικά (τό ἄστυ, τοῦ ἄστεως, τῷ ἄστει, τά ἄστη, τῶν ἄστεων, τοῖς ἄστεσι).

Τά ἡμιφωνόληκτα είναι:

- α) ἐρρινόληκτα, μέ χαρακτήρα ν: ὁ Ἐλλην, τοῦ Ἐλλήνος.
- β) ὑγρόληκτα, μέ χαρακτήρα ρ: ὁ σωτήρ, τοῦ σωτῆρος.

γ) **σιγμόληκτα**, μέχαρακτήρα σ: ὁ Σωκράτης, τοῦ Σωκράτους (θ. Σωκρατεσ-), τό τεῖχος, τοῦ τείχους (θ. τείχεσ-).

Παρατηρήσεις στά έρρινόληκτα και ύγρόληκτα

- α) Μερικά είναι **διπλόθεμα**: ὁ λιμήν (τοῦ λιμένος), ὁ ρήτωρ (τοῦ ρήτορος).
- β) Τήν κλητική τοῦ ένικοῦ τή σχηματίζουν **ὅμοια μέ τήν όνοματική ένικοῦ**: ὁ λιμήν. Έξαιρούνται τά διπλόθεμα βαρύτονα σέ- -ων καί -ωρ: ὁ γείτων, τοῦ γείτονος, ὁ γείτον - ὁ ρήτωρ, τοῦ ρήτορος, ὁ ρήτωρ.
- γ) **Μοναδικό ύγρόληκτο** μέχαρακτήρα λ είναι τό δνομα ὁ ἄλις, τοῦ ἄλος κτλ. (ὁ ἄλις = τό ἄλατι, ή ἄλις = ή θάλασσα).

2. Οι όνοματικοί προσδιορισμοί είναι, δπως και στά νέα έλληνικά, όμοιόπτωτοι και έτερόπτωτοι.

Οι όμοιόπτωτοι προσδιορισμοί είναι ό επιθετικός, ό κατηγορηματικός, ή παράθεση και ή ἐπεξήγηση.

α) **Ο επιθετικός προσδιορισμός** μαζί μέ τό δνομα πού προσδιορίζει ἀποτελεῖ μιά έννοια, δίνοντας στό προσδιοριζόμενο μιά μόνιμη ίδιότητα, και ἔχει συνήθως ἄρθρο: **ἡ μεγάλη πόλις, τά μακρά τείχη.**

Ως επιθετικοί προσδιορισμοί ἐκτός ἀπό τά επίθετα λαμβάνονται επίσης: οὐσιαστικά πού δηλώνουν **ἡλικία, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.δ** (γέρων ἀνήρ), τά γεωγραφικά κύρια όνόματα (τό Πήλιον δρός) και γενική πτώση οὐσιαστικοῦ **ἡ ἐπίρρημα** η ἐμπρόθετο μέ ἄρθρο (ό τοῦ βασιλέως θρόνος, οἱ Ἀθήνησι δικασταί, αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις).

β) **Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός** ἀποδίδει στό δνομα πού προσδιορίζει μιά παροδική ίδιότητα.

Ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί λαμβάνονται συχνά τά επίθετα **ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ἄπας, πᾶς, ὅλος, μόνος** και οί ἀντωνυμίες **αὐτός** και **ἔκαστος**: τούς λιμένας **πάντας**.

Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός δέν ἔχει ἄρθρο (πβ. τέμνει τῷ δέξει πελέκει: επιθετικός προσδιορισμός, τέμνει τῷ πελέκει δέξει: κατηγορηματικός προσδιορισμός).

1. Νά σχηματιστούν οι πλάγιες πτώσεις στόν ένικό και πληθυντικό ἀριθμό τῶν όνομάτων: *ἰπεύς, πρύτανις, ἰχθύς, ἥρως, ἀστυ, χιτών, λιμήν, ῥήτωρ.*
2. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ύπαρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Πάντες θαυμάζουσι τοὺς παρ'* *Ὀμήρω* ..., *Ἄγαμέμνονα καὶ ... καὶ τὸν τοῦ ... νιόν* ... (*Οδυσσεύς, Πηλεύς, Ἀχιλλεύς, ἥρως*)
 - β) *Πέντε ... ἔχουσιν ἄνθρωποι, ἀφήν, ... ἀκοήν, ... καὶ* (ὅρασις, γεῦσις, αἴσθησις, δοσφηνίς)
 - γ) *Γεωργός ... εύρων πρός τοὺς ... ἐρχεται καὶ τὴν τοῦ λέγει αὐτοῖς.* (γείτων, πέλεκυς, πέλεκυς, κτῆσιν)
3. Οί λέξεις τῆς α' στήλης νά συνδυαστοῦν μέ τίς λέξεις τῆς β' στήλης, ἀφοῦ τεθοῦν οἱ τελευταῖες στόν κατάλληλο τύπο:

<i>ἀλιεύετε</i>	<i>"Ἐλλην</i>
<i>δεινοῦ</i>	<i>ἄστυ</i>
<i>ἐνδόξων</i>	<i>ἥρως</i>
<i>λευκῆς</i>	<i>ἰχθύς</i>
<i>κλεινόν (=ἐνδοξό)</i>	<i>ῥήτωρ</i>
<i>νέμομεν (=βόσκουμε)</i>	<i>χιών</i>
<i>παῖδες</i>	<i>βοῦς</i>
4. Νά τεθοῦν ἐπιθετικοί προσδιορισμοί στά ούσιαστικά: *πόλεσι, πράγματα, θεᾶν, λόγους, ἐπιθυμιῶν, τείχεσι.*
5. Νά βρείτε ἐπιθετικούς προσδιορισμούς πού δηλώνουν ήλικιά, ἐπάγγελμα, θενικότητα, γεωγραφικούς δρους στά ἀκόλουθα ούσιαστικά: *ἀνδρες, γυνή, ἄνθρωποι, λίμνη, δρος, ποταμός, πεδίον, κόλπος.*
6. Νά τοποθετήσετε τίς λέξεις στήν κανονική τους σειρά σχηματίζοντας προτάσεις πού νά περιέχουν ἐπιθετικό προσδιορισμό:
 - α) *τοῦ βασιλέως, λαμπρός, διθρόνος, ἐστί*
 - β) *οἱ δικασταί, Σωκράτη, ἐδίκασαν, Ἀθήνησι*
 - γ) *τῶν νοσημάτων, εἰσί, περὶ τὸ σώμα, θεραπεῖα, παντοδαπαὶ*
 - δ) *ὑπέρ τῆς σωτηρίας, ἐκινδυνεύσαμεν, κοινῆς*
7. Νά τεθοῦν στήν κανονική σειρά οἱ λέξεις, νά βρεθεῖ καί νά δικαιολογηθεῖ δικαιογραμματικός προσδιορισμός:
 - α) *φαιδρῷ, Ἀγησίλαος, τῷ, ἐκέλευε, προσώπω*
 - β) *μέσω, αιθέρι, ἥν, λαμπρός, ἐν, ἥλιος*
 - γ) *λέγω, ύμῖν, πᾶσαν, ἀλήθειαν, τήν*
 - δ) *ἔβούλετο, πορεύεσθαι, αὐτός, Μένων.*

17. Οι Τέληνες ἀντικρίζουν τή θάλασσα

Οἱ Μέγιοι συνεγίζονται στήν Ἀσίᾳ τήν πορεία τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τήν Τέλλαδα ὅπερα ἀπό τίς περιπέτειές τους στής γῆσσας τῶν Γαύδων, Χαλάνδρου καὶ Συνθῆμαν φάνοντες σ' ἔνα βούνο καὶ ἀπό καὶ ἀντιστρέουν τή θάλασσα.

A' 1. Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆς πέμπτης ἥμέρας· ὄνομα δὲ τῷ ὄρῳ ἡν Θήγης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, οὐαγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὄπισθιοφέντες, φήμησαν ἐπιστροφὴν ἀλλούς ἐπιτίθεσθαι πολεμίους. Ἐπειδὴ δὲ ἡ βοή πλείων τε ἐγένετο καὶ ἐγγυτερον καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας καὶ πολλῷ μεῖζον ἐγένετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγένοντο, ἐδόξει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λέντιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβόν παρεβοΐθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούοντι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν θάλαττα, θάλαττα καὶ παρεγγνάτων. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακούοντες.

(Ξενοφ. Κ. Αναβ. 4, 7, 21-24)

επει	ὅταν
γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους	φάνοι στήν κορυφή τοῦ βουνοῦ
φήθησαν	ἀόρ. τοῦ ρ. οἰοματι (βζ. Κεφ. 9)
πλειών, πλείους ἢ πλείονες	περισσότεροι, πεφισσότεροι
ἐπιόντες	μετ. τοῦ ρ. ἐπέρχοματ = πλησιάζει
θέω δρομῳ	προχωρῶν τρέχοντας
μείζων	μεγαλύτεροι, περισσότεροι
ὅσῳ δῆ	ὅσο βέβαια
παραβοηθῶ	τρέχω νά βοηθήσω
τάχα δῆ	ἀμέσως λοιπόν
παρεγγυῶ	μεταβιβάζω διαταρῇ ἢ εἰδησῃ
τὸ ἄκρον	κορυφή (τοῦ βουνοῦ)
ἐνταῦθα	ἔχει, τότε

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:
- Οἱ γῆπες καὶ οἱ ἱέρωντες τοὺς μικροὺς δονιθας ἀρπάζουσι.
 - Οἱ Ἀθηναῖοι πρέσβεις παρ' Ἀγιν ἔπεμπον.
 - Αἱ πονηραὶ ἔλπιδες κακοὶ σύμβουλοι εἰσιν.
 - Κέρος καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἔλαβε τὸν θέρατα.
 - Σεντοίβει τὴν κεφαλὴν αὐτῷ λίθῳ.
 - Ταγνοία ποιῶντες οἱ ἀνθρώποι ἀμαρτάνονται.
 - Καλλιζοπίδας ἤγιθετο τῇ ἀναβολῇ καὶ οὐκ ἥθετε τοὺς Ἐλλήνας κολακας τῶν βαρβάρων εἶναι.

- B'**
- Γ' κλίση, συμφωνόληπτα-ἀφωνόληπτα
 - Αποβόλη συμφώνων (ληπτικά συμφωνα)
 - Ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί
Ἡ δοτική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

- Τά ἀφωνόληπτα τοιτόκιτα μὲ βάσι τὸ χαρακτῆρα τους εἶναι **οὐρανικόληπτα** (ὅ φέλαξ, τοῦ φέλαξος), **χειλικόληπτα** (ὅ Ἄραρ, τοῦ Ἄραβος) καὶ **όδοντικόληπτα** (ὅ τάπης, τοῦ τάπητος).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Μερικά εἶναι **διπλόθεμα**: ὁ γέρων, τοῦ γέροντος.
- Τά ἀφωνόληπτα στήν αἰτιατική τοῦ ἑνίκουν λίγον, σέ -α: τὸν φύλακα, τὴν Ἑλλήνιδα (ἐκτός ἀπὸ τὰ ὄδοντικόληπτα βαρύτονα σέ -ις; τὸν ὅρνιν καὶ σχι τὸν ὅρνιθα).
- Ἔχουν στὸν ἑνίκο τὴν κλητική ὄμοια μὲ τὴν ὄνομαστική: ὁ πατρίς, ὁ Ἀραψ. Ἔξαιρούνται: τά βαρύτονα ὄδοντικόληπτα σέ -ις ἢ -ας, σέ -ων διπλόθεμα, τὸ ὄνομα ὁ παῖς κτλ., ὁ ὅρνι, ὁ ἐλέφαν, ὁ γέρων, ὁ παῖ.
- Τά οὐδέτερα σέ -α(-ατος) κλίνονται ὅπως στά νέα ἔλληνικά τά ουδέτερα σέ -μα: ὄνομα, ὄνόματος, ὄνομάτων. Στήν ὄνομαστική τοῦ ἑνίκουν (καὶ βέβαια καὶ αἰτιατ., κλητ.) δέν ἔχουν κατάληξη: τὸ σῶμα.

2. Άπο τά σύμφωνα, στό τέλος τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μπορούν νά βρίσκονται μόνο τά : ν, ρ, ζ (συχνά μέ τή μορφή ξ: κξ ή ψ: πζ). Κάθε δύλιο σύμφωνο, δταν βρεθεί στό τέλος μιᾶς λέξεως τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀποβάλλεται:
- τό σῶμα (τοῦ σώματος, ἄρα θέμα: **σώματ-**, ἀποβάλλεται τό τ),
τό γάλα (τοῦ γάλακτος, ἄρα θέμα: **γάλακτ-**, ἀποβάλλονται καὶ τά δύο: **κ** καὶ **τ**).
3. Οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν τό φῆμα κυρίως καὶ δηλώνουν τίς διάφορες ἐπιρρηματικές σχέσεις. Δηλαδή δηλώνουν:
- τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, δργανο (μέσο), συνοδεία, αίτια, ἀναφορά (τό κατά τι).**
- Οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί ἐκφέρονται:
- α) μέ **ἐπίρρημα**, τοπικό, χρονικό, τροπικό κτλ. εἰποντο **ὅπισθεν**.
- β) μέ **πλάγια πτώση** δύναμις: ἀφικνοῦνται **τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ**.
- γ) μέ **ἐμπρόθετο**: ἀφικνοῦνται **ἐπὶ τὸ δρος**.

- δ) μέ **ρηματική ἔκφραση** (ἐπιρρηματική πρόταση η ἐπιρρηματική μετοχή): **ἐπεὶ ἀφίκοντο περιέβαλλον δλλήλους** (= δταν ἔφτασαν...), **ἀναβάς ἐφ' ἵππου παρεβοήθει** (= ἀφοῦ ἀνέβηκε...).
- Ἡ δοτική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός δηλώνει:
- τόπο (ἐνίκησε **Νεμέα**: στή Νεμέα), χρόνο (ἀφικνοῦνται **τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ**), δργανο (τοῖς ὀφθαλμοῖς δρόμεν), συνοδεία (κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσίν εἰκοσι**), τρόπο (θεον δρόμῳ), αίτια (λιμῷ ἀπέθανον), ποσό (πολλῷ μείζων ἐγίγνετο η βοή).

Γ'

1. Νά μποῦν σέ γενική καὶ δοτική τοῦ ἑνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τά οὐσιαστικά μέ τούς προσδιορισμούς τους:
γέρων ἄνθρωπος, ἴσχυρά φύλος, λαμπρός ἀνδρίας, δρεπανηφόρον ἄρμα.
2. Νά συνδυαστοῦν οἱ παρακάτω λέξεις κατὰ ζεύγη καὶ νά μποῦν στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τή δεύτερη στήλη:

ἀρχων	πολέοις
τάπης	πλουσίους
ἐλπίς	ματαίαν
Ἄρτεμις	ἱευκοί
χρῆμα	θεᾶς
χάρις	μεγάλην
παιάν	νικητηρίοις
χιτών	δωρικούς

3. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ύπαρχουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ τεθούν στόν κατάλληλο τύπο:
- Tῆς γημναστικὴν οἰδημεθα καὶ*
(εἰμί, σῶμα, ἄσκησις, πνεῦμα)
 - Ἐκόσμησε τό, ... καὶ*
(δοτ., δόγαν.: ἐλέφας, ἀνδράς, λέων, ἀντικείμ. : οἴκημα)
 - Oἱ ... τοῖς ... τά ζῶα ἀρπάζουσιν.* (ὄνυξ, γύψ)
 - Tῶν ... οἱ ... ισχυροί εἰσιν.* (ὄνυξ, λέων)

4. Νά συνδυαστούν οι ἐπιδροματικοί προσδιορισμοί τῆς πρώτης στήλης μέ τά φίλματα τῆς δεύτερης:

κύκλῳ	ἡγθοντο
τῇ ὕστεραιᾳ (= τήν ἐπομένην)	τὸν ποταμὸν διαβαίνουσι
τῇ βακτηρίᾳ	κροίκῳ τήν θύραν
τοῖς γεγενημένοις	προσηγόρουντο
σιωπῇ	περιέπλεον αὐτούς
ραδίοις	κρίνουσι τά πάντα
τῷ ἀριθμῷ	πορεύονται εἰς Σινώπην

18. Ὁ Κύρος πρίν ἀπό τήν τελευταία του μάχη

Τό απόδιπλα μάναφέσται στίς τελευταίες στιγμές ποιν ἀπό τήν μάχη στα Κούναζα, όποις δι Κύρος καὶ οἱ Μαγοὶ θά πολεμήσοντο ἐναντίον τοῦ βασιλιά Λοταρέζοῦ. Υστερα ἀπό λίγο οἱ Ἐλλήνες θά νικήσοντο τό βασιλιά ἀλλά θά σκοτωθεῖ δι Κύρος.

A' I. Αζούον δὲ δι Κλέαρχος Κύρου ἔξο ὄντα τοῦ ενονόμου βασιλέα-τοσούτον γάρ πλήθει περιῆν βασιλεῖς, ὅστε μέσον τοῦ ἑαυτοῦ ἔζον τοῦ Κύρου ενονόμου ἔξο ἦν – ἀλλ' ὅμεις δι Κλέαρχος οὐκ ἥψειν ἀποσπάσαι ἀπό τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν πέρας, φορούμενος μὴ κυκλοθείη ἐπατέρφυτον. Καὶ ἐν τουτῷ τῷ καιρῷ δι Κύρος παρελαύνον οὐ πάνυ πρός αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἀπέβλεπεν εἰς τε τοὺς πόλεις καὶ τοὺς φίλους. Ἰδόν δὲ αὐτὸν ἀπό τοῦ Ἑλληνικοῦ Σενοφόνη Αθηναῖος, ὑπελάσας ὃς συναντήσαι ἥσετο εἴ τι παραγγέλλοι. Οὐ δὲ ἐπιστήσας εἶτε καὶ λέγειν ἐκέλευε πάσιν δι τὰς τάς ιερὰς καὶ τὰς σφάγιας κατά. Ταῦτα δὲ λέγον θορύβῳ ἥροντες καὶ ἥσετο τίς δι θρόνορος εἴη. Οὐ δὲ εἶτεν δι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἥδη. Καὶ δις θαυμάζον ἥσετο δι τοῦ εἴη τὸ σύνθημα. Οὐ δὲ ἀπεργύνατο· Ζεὺς ουτηδο καὶ νίκη.

(Ξεν. Κ. Αγ. 1, 8, 13-16)

ὅ, ἡ εἰδόνυμος, τὸ -ον

δι ἀριστερός (εὖ = καλά, ἐπίσης πβ. εὖη)

+ δύναμι)

περίειμι

ἐπερχέσθαι

τὸ κέρας (τοῦ κέρος ἡ -τος)

πτέρωμα παρατάξεως στρατοῦ

ἐκατέροθεν

καὶ ἀπό τὰ δύο μέρη

παρελαύνω

περνᾶ ἔφιππος

οὐ πάνυ πρὸς τῷ στρατεύματι

ὅτι πολὺ κοντά στὸ στράτευμα

ὑπελάσας

μετ. τοῦ δι πτέρωμα = τρέχει ἔφιππος

μέ δισταγμό

ἥρετο

ἀδρ. β' τοῦ δι ἔρωτο

ἐπιστήσας

μετ. τοῦ δι ἔφιστημι (ἴνν τὸν ἕπτον) =

στρατοῦ

ιερά

τὰ μαντικά σημεῖα ποὺ παραποροῦστα

στὰ σπλάχνα τῶν ζέοντων τῆς θεοίας

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Η φιλοσοφία ἀρετήν καὶ ἔλευθερίαν παρέχουσα τὰς τῆς ψυχῆς μερύμνας ἀπελαύνει.
- β) Ο Καλλιζοατίδας ἀπούντων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ οὖσαν, καταλείπει ἐπει λεπτήζοντα ναῦς.
- γ) Τέ τιριβάζει ἀπούντων ἰσχυρὸς ἥρεσον οἱ τοῦ Ἀνταλάδου λόγοι.
- δ) Οὐκ ἀνέχεσθε τοὺς λέγοντας ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν· ἐβούλεσθε γάρ τοὺς τῶν κολακευόντων λόγους ἀπούντεν.
- ε) Τοῖς Ἀθηναίοις μέλλουσιν ἀπορύνεσθαι οἱ παρόντες Λαζαρεδαιμόνιοι εἴπον.

B'

1. Μετοχή ἐνεργητ. ἐνεστώτα βαρύτονων ρημάτων καὶ τοῦ εἰμί.
2. Εἶδη τῶν μετοχῶν
3. Ύποκείμενο τῆς μετοχῆς
4. Ποιοτική καὶ ποσοτική μεταβολή φωνηέντων. Ἀντέκταση.

1. Οἱ καταλήξεις τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστότα εἶναι: ἀρ. -ων (-οντος), θηλ. -ουσα (-ούσης), οὐδ. -ον (-οντος) Κλίνονται:

- α) ἡ μετοχή τοῦ ἀρσεν. καὶ τοῦ οὐδετέρου σάν τά τοιτοκάτα οὐσιαστικά σέ -ων (γέρων, γέροντος). Μόνο πού ἡ κλιτική είναι δημοια μέ την ὀνομαστική: ὁ λύσον, τοῦ λύσοντος, τῷ λύσοντι, τόν λύσοντα, ὁ λύσον, – οἱ λύσοντες, τῶν λύσοντων, τοῖς λύσουσι, τοὺς λύσοντας, ὁ λύσοντες, – τό λύσον, τοῦ λύσοντος κτλ. – τά λύσοντα τοῖς λύσουσι κτλ.
- β) ἡ μετοχή τοῦ θηλ.. σάν τά θηλ.. οὐσιαστικά τῆς α' κλιτεως σέ -α (γεν. -ης) (ἡ θάλασσα, τῆς θαλάσσης): ἡ λύσουσα, τῆς λύσης, τῇ λύσῃ, τήν λύσουσαν κτλ. – αἱ λύσουσαι, τῶν λύσουσῶν κτλ.

Η μετοχή στόν ἐνεστότα τοῦ εἰμί εἶναι:
οὖν (ὄντος), οὖσα (ούσης), οὖν (ὄντος). Κλίνεται ὅπως καὶ ἡ προηγούμενη.

2. Ή μετοχή στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά ἔχει τά ἀκόλουθα εἰδη:

- a) **ἐπιθετική ἡ ἀναφορική:** Χρησιμοποιείται ώς ἐπιθετικός προσδιορισμός, ἔχει συνήθως ἄρθρο καί μεταφράζεται μέ **ἀναφορική πρόταση**: ὁ πολλά λέγων = αὐτός πού λέει πολλά.
 - b) **κατηγορηματική:** Χρησιμοποιείται ώς κατηγορηματικός προσδιορισμός ἡ ώς κατηγορούμενο καί μεταφράζεται συνήθως μέ νά ἡ ὅτι ἡ πού καί τό οὗμα: ὅρσ σὲ φυλαττόμενον = σέ βλέπω νά φυλάγεσαι.
 - γ) **ἐπιρρηματική:** Χρησιμοποιείται ώς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός (βλ. Κεφ. 17) καί δηλώνει **χρόνο**, **αἰτία**, **τρόπο** κτλ. Μεταφράζεται λοιπόν μέ **χρονική**, **αἰτιολογική** κτλ. **πρόταση**: **Κῆρος ἀκούσας εἶπεν** = δ. Κ. ὅταν ἀκουσει εἶπε.
- Γιά τήν κατηγορηματική καί ἐπιρρηματική μετοχή θά μιλήσουμε πιό διεξοδικά στά ἐπόμενα κεφάλαια.
3. Ή μετοχή συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενό της κατά πτώση, γένος καί ἀριθμό (δηλαδή ή μετοχή λειτουργεῖ σάν δύοιόπτωτος ἐπιθετικός προσδιορισμός): **δρύός πεσούσης πᾶς ἀνήρ** ξυλεύεται, **ἄμα ἥλιψ ἀντέλλοντι** (πβ. ὑποκείμενο ρ. καί ἀπαρ. Κεφ. 9).

4. Από τά πάθη τῶν φωνήντων

- a) **ποιοτική μεταβολή ἡ τροπή** είναι: ή μεταβολή ἐνός φωνήντος μακρόχρονου σέ ἕνα ἄλλο ἐπίσης μακρόχρονο, ή ἐνός βραχύχρονου σέ ἄλλο βραχύχρονο: **ῥήγνυμι-βρωμή**, λέγω-λόγος.
 - β) **ποσοτική μεταβολή** είναι ή μεταβολή τοῦ μακρόχρονου φωνήντος (ή διφθόγγου) σέ βραχύχρονο ή τό ἀντίστοιχο. Ἐτοι είναι:
 - αα) **συντολή** ή **βράχυνση**: ή μεταβολή τοῦ μακρόχρονου φωνήντος (ή διφθόγγου) σέ βραχύχρονο: **δάρων-δάσις**, **ἀκούω-ἀκοή**.
 - ββ) **ἔκταση**: ή μεταβολή τοῦ βραχύχρονου φωνήντος σέ μακρόχρονο: **τοῦ γέροντος-ὅ γέρων**, **ἐλπίζω-ῆλπιζον**.
- "Οταν ή ἔκταση γίνεται μέ ἀτοβολή ἐνός ή περισσότερων συμφώνων, τότε αὐτή ή ἔκταση λέγεται **ἀντέκταση** ή **ἀναπληρωτική ἔκταση** (ή ἔκταση τοῦ φωνήντος ἀναπληρώνει τήν ἀπώλεια τῶν συμφώνων): λ.χ. θέμα γέροντ-, τοῖς γέροντ-σι ἄλλα μέ ἀποβολή τοῦ ντ τό ο ἔκτείνεται σέ ου: τοῖς γέρουσι, τοῦ λύοντος, τοῖς λύουσι.

Γ'

1. Νά σχηματιστούν ή γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῆς μετοχῆς στόν ἐνεστώτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν παρακάτω όγμάτων:
- λύω, λέγω, ἀποκρύπτω, παρασκευάζω, ἀκούω, πάραμι.

2. Νά προστεθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς μετοχῆς τοῦ ρήματος:
- α) Πολεμήσω τοὺς μὴ ... ταῦτα. (δέχομαι)
 - β) Ισχυρῶς ἐκόλαζον τοὺς ... μέν, ἀλλὰ μὴ ... τὴν ἀλήθειαν.
(γιγνώσκω, λέγω)
 - γ) Οἱ πολέμιοι φεύγουσι, δι μὲν ... οἱ δὲ (ἀρπάζω, διώκω)
 - δ) Τοῖς .. ἔλεγε τάδε· μὴ θαυμάζετε, οὐδὲν γὰρ δύνανται.
(θαυμάζω)
 - ε) Ἐπέπληητε πολλοῖς τῶν (ἀμαρτάνω)
3. Ποιά οὐσιαστικά παράγονται ἀπό τά παρακάτω ρήματα καί ποιό φαινόμενο ἀπό τά πάθη τῶν φωνηέντων παρατηρεῖται:
βρέχω, ἀμείβω, πέμπω, τρέμω, τρέπω, σπείρω, στρέφω, σπεύδω, φθείρω (θ. φθερό-);
4. Ποιό φαινόμενο ἀπό τά πάθη τῶν φωνηέντων συμβαίνει στίς λέξεις:
τοῖς ἄρχουσι, ἥλαυνον, ἵδρυον, ὁ λέων, τοῖς ἀνδριᾶσι;

19. Ο Ξενοφώντας ἀποκρούει τίς συκοφαντίες

Ο Νέον, ἔνας ἀπό τοὺς ἐποστρατήγους τῶν Μαρίων, εἶχε διαδώσει ὅτι ὁ Ξενοφώντας ἔπεισε καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς νά ὀδηγήσουν τὸ στράτευμα πίσω στὸν ποταμὸν Φάσην ἀντί νά συνεχίσουν τὴν πορείαν τους πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γιά νά αποζησεῖ αὐτές τίς συκοφαντίες, ὁ Ξενοφώντας μιλάει πρὸς τοὺς δογισμένους στρατιώτες.

A' 1. Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὃ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἀρα ἔξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἔαν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικεῖν, οὐ χοή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὸν ἀν δῦνην. Υμεῖς δέ, ἔφη, ἵστε δῆπον ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύνεται, καὶ ὅτι ἔαν μὲν τὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἔω. Ἐστιν οὖν δοτις τοῦτο ἀν δύνατο ὑμᾶς ἔξαπατήσαι, ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύνεται δὲ ἐνταῦθα: Ἄλλὰ μὴν καὶ τοῦτο γε ἐπίστασθε, ὅτι βορέας μὲν ἔξι τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσιοι εἰς Φᾶσιν. Τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τὶς ἀν ὑμᾶς ἔξαπατήσαι ὅστε ἐμβαίνειν ὅπόταν νότος πνέῃ;

(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 5-8)

διαβάλλω	συκοφαντῶ
ὡς ἄρα	ὅτι τάχα
Φᾶσις	ποταμὸς στὴν Κολχίδα τοῦ Πόντου
δίδωμι δίκην	τιμωροῦμαι (ἀντίθ. δίκην λαμβάνω = τιμωρῶ)
ἵστε	βλ. Κεφ. 10
δῆπον	βέβαια
ἥλιος ἀνίσχει	ὁ ἥλιος ἀνατέλλει
ἰέναι	(τελ. ἀπαρ.) τοῦ ὁ. εἰμι = ἔρχομαι, πργαίνω
πρὸς ἐσπέραν	πρὸς τὴν δύσην (πβ. ν.ε. ἐσπερία)
ἥν, ἔαν, ἄν	βλ. Κεφ. 15
τοῦμπαλιν	(τό ἐν + πάλιν, κράση) ἀντίθετα, ἀντίστροφα
ἐπίσταμαι	γνωρίζω καλά
ἥ ἔως	ἥ αγή, ἥ ἀνατολή (πβ. ἐωσφόρος)
εἴσω	μέσα
ἔστιν ὅπως	κάπως
τοῦτο ἀν τὶς ὑμᾶς ἔξαπατήσαι	σ' αὐτό θά μπορούσε κανείς νά σᾶς ἔξαπατήσει
ἐμβαίνω	επιβιβάζομαι στὸ πλοῖο.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐὰν τοὺς πονηροὺς κολάζητε, δίκαιοι οἱ ἄλλοι γίγνονται.
- β) Ὁταν τοῖς πολίταις πονηρὰν παιδείαν παρέχωμεν, εἰκός ἐστιν αὐτοὺς κακοὺς γίγνεσθαι.
- γ) Ἐὰν πιστοὶ ἔτε τοῖς θεοῖς, μακάριοί ἐστε.
- δ) Ἡ γῆ τῆς Ἀττικῆς πλήρης ἐστὶν ἀμυγδαλῶν καὶ συκῶν.
- ε) Μετὰ τὸν διὰ τῶν Συμπληγάδων πλοῦν οἱ Ἀργοναῦται τὸν πόντον διαπλέουσι.
- στ) Ἐστιν ὅτε τὰς πόλεις μόνη ἡ ἀρετὴ σώζει.
- ζ) Ἐκέλευνον πάντας ἔπεσθαι πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἐστιν ὃν ἄλλων ἐθνῶν.

B'

1. Υποτακτική ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί.
 2. Συναίρεση. Συνηρημένα ούσιαστικά.
 3. Ἐκφράσεις: ἔστιν ὅς, ἔστιν ὅπως κτλ.
1. Στήν ἀρχαία ἐλληνική ὁ ἐνεστώτας στήν ὑποτακτική ἔχει διαφορετικούς τύπους ἀπό τὸν ἐνεστώτα στήν ὁριστική. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. στήν ὑποτακτική τῶν βαρύτονων ογκάτων τῆς α' συζυγίας είναι :
λύ-ω, -ης, -η, -ωμεν, -ητε, -ωσι(ν)
Ἐνεστώτας στήν ὑποτακτική μέσης φωνῆς:
λύ-ωμαι, -η, -ηται, -ώμεθα, -ησθε, -ωνται.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό θεματικό φωνῆν τοῦ ἐνεστώτα (ἐνεργ. καὶ μέσου) στήν ὑποτακτική είναι **η** καὶ **ω**, ἐνώ στήν ὁριστική **ε** καὶ **ο**.
- β) Ὑπογεγραμμένη ἔχουν μόνο τό **β'** καὶ **γ'** ἐνικά πρόσωπα στήν ἐνεργητική καὶ μόνο τό **β'** στή μέση φωνή.
Ἡ ὑποτακτική τοῦ ἐνεστώτα τοῦ **ρ.** εἰμί είναι:
ῳ, ḷης, ḷη, ḷωμεν, ḷητε, ḷωσι(ν)

2. Συναίρεση είναι ή συγχώνευση μέσα στήν ίδια λέξη δύο φωνηέντων ή ένός φωνήντος και ένός διφθογγού σέ ενα μακρόχρονο φωνήν ή δίφθογγο: ποιέω - ποιῶ, ποιέεις - ποιεῖς, ποιέομεν - ποιοῦμεν.

Συνηρημένα ούσιαστικά ύπαρχουν στήν Α' και Β' κλίση.

- a) Τά περισσότερα άπό τά ούσιαστικά τής Α' κλίσεως πού πρίν από τό χαρακτήρα -α έχουν ἄλλο α ή ε συναίρονται: ό Ἐρμέας - Ἐρμῆς, ή Ἀθηνά - Ἀθηνᾶ.

Τά συνηρημένα πρωτόκλιτα έχουν τίς ίδιες καταλήξεις μέ τά άσυναίρετα, μόνο τό εα στόν ένικό τό συναίρον σέ η:

ό Ἐρμῆς, τοῦ Ἐρμοῦ, τόν Ἐρμῆν, οἱ Ἐρμαῖ, τούς Ἐρμᾶς κτλ.

Τό ούσιαστικό ό βορέας είναι και άσυναίρετο (ό βορέας) και συνηρημένο (δ βορρᾶς, μέ δύο ρ).

- β) Τά συνηρημένα τής Β' κλίσεως έχουν πρίν από τό χαρακτήρα ο ἄλλο ο ή ε: ό πλόος-πλοῦς, τό δστέον-δστοῦν.

Έχουν τίς ίδιες καταλήξεις μέ τά άσυναίρετα ούσιαστικά τής Β' κλίσεως έκτος άπό τήν άνομαστική και αιτιατική ένικου: ό θεός ἄλλά ό πλοῦς, τόν θεόν ἄλλά τόν πλοῦν, τό φυτόν ἄλλά τό δστοῦν.

3. Στά άρχαία έλληνικά ό τύπος τοῦ ρ. εἰμί **ἐστίν** μέ άναφορική άντωνυμία ίσοδυναμεί μέ τήν άρσιστη άντωνυμία τίς (χάπτοις): **ἐστίν** ός ή **ἐστιν** **ὅστις** = κάποιος, **ἐστιν** **ὤν** = κάποιων, **ἐστιν** **οὗ** (ή **εἰστιν** **οὗ**) = κάποιοι, **οὐκ** **ἐστιν** **ὅς** = οὐδείς.

Κατά τόν ίδιο τρόπο και:

ἐστιν **ὅτε** = κάποτε, **ἐστιν** **οὖ** = κάπου, **ἐστιν** **ὅπως** = κάπως, κατά κάποιο τρόπο.

Γ'

1. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τόν ογκάτων πού έπαρχουν στήν παρένθεση:
- a) *Οταν** ... τούς ἀγρούς, ούτοι πολὺν καρπὸν
(φέρο, θεραπεύω)
- b) *Η πόλις* ήμεδν ἐνδοξος, ἐὰν τούς νόμους
(φυλάττω, εἰμί)
- γ) *Οταν* ... και ... ἔτοιμοι, δύνασθε πορεύεσθαι.
(εἰμί, βούλομαι)
- δ) *Κίνας* ..., ἵνα ἀπό τόν κλεπτῶν (φυλάττομαι, τρέφω)

* Οί σύνδεσμοι **ὅταν**, **ἐὰν**, **ἵνα** συντάσσονται μέ έποτακτική.

2. Νά τεθούν στό β' ένικό και πληθυντικό πρόσ. τής ύποτακτικής του ένεστότα τά φόματα:
διαβάλλω, δύομαι, βούλομαι ἀγάλλομαι, γιγνώσκω, κήδομαι, ὀρέγομαι, συλλέγω.
3. Νά σχηματίσετε φράσεις με τίς έπόμενες λέξεις στόν κανονικό τύπο και στήν κανονική σειρά ώποθέτοντας ότι λέγονται άπο έναν πατέρα στό γιό του:
- γυμνάζομαι, υγρές, ἔχω, σδμα, ἔάν
 - ὁ θεός, πιστεύω, ἔάν, μακάριος, είμι
 - ἡ συνχία, διώκω, ἔπειτα, ὁ πολέμος, ἔχω, ἔάν
 - πρός αὐ, βούλομαι, ἥν, Ἐλλάς, εἰς, ιέναι, δεῖ, πορεύομαι
 - λέγω, ἡ ἀλήθεια, σταν, ἀγορεύω, προσήκει
4. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τά συνηθημένα όνόματα πού ύπάρχουν στήν παρένθεση, αφού τεθούν στόν κατάλληλο τύπο:
- Ἄλκιβιάδης τὰς τῶν ... κεφαλὰς ἀπέκουψε. (Ερμῆς)
 - Tὰ τῶν νεκρῶν ... συλλέγουσι. (διστούν)
 - Tί ἐν ... ἔχεις ποιεῖν; (νοῦς)
 - Κύρος τοῖς στρατιώταις ἀπέδεικε πέντε (μνᾶ) (μνᾶ = νόμισμα ἀξίας 100 ἀττικῶν δραχμῶν)
 - Tὰ τῶν Ἀθηναίων πλοῖα παρεσκευάζοντο πρὸς (ἐκπλούς).
5. Νά συμπληρωθούν μέ τήν κατάλληλη ἔκφραση ἀπ' αὐτές πού ύπάρχουν στήν παρένθεση:
- ... καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον (= γυπτούσαν).
(ἔστιν ὅς, ἔστιν ὁν, ἔστιν οī)
 - Οὐτος ὁ παῖς ... λέγει τήν ἀλήθειαν.
(ἔστιν ὅς, ἔστιν οī, ἔστιν ον)
 - ... Ξενοφῶντα προτείνει πρεσβευτήν.
(ἔστιν ὅς, ἔστιν οī, ἔστιν ον)
 - ... οὐκ οἰεται τοὺς ἡγεμόνας ἄρχειν.
(οὐκ ἔστιν ὅς, οὐκ ἔστιν οī, οὐκ ἔστιν ον)
 - ... ἡσυχίαν ἔχει Φιλίππος.
(οὐκ ἔστιν οī, οὐκ ἔστιν οπος, οὐκ ἔστιν ὅς)

20. Συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη

“Αἱλες συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη πρός τὸ νεαρό Δημόνιζο.

(Βλ. εἰσαγ. σημ. κείμ. 7)

A' 1. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἀν εὔχοιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἀσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ϕώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἀν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Α ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἐθίζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννονυμον· δι’ ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθιάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρόν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἀν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Α μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἢ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις.

(Ἴσοκρ. Πρὸς Αημόν. 14-18)

περὶ τοὺς γονεῖς	πρὸς τοὺς γονεῖς
σεαυτὸν	τὸν ἑαυτό σου
ἀσκει	προστατική τοῦ συνηρ. ο. ἀσκῶ
τὰ περὶ τὸ σῶμα γυμνάσια	οἱ σωματικὲς ἀσκήσεις
τὰ πρὸς τὴν ϕώμην	αὐτὰ ποὺ συντελοῦν στὴ δύναμη
λήγω	τελειώνω (ν.έ. ἡ λήξη)
πονῶ (πόνος)	κοπιάζω (κόπος)
ό, ἡ προπετής, -ές	δριμητικός, ἀρρατήτος
στέργω	ἄγαπό (ν.έ. στοργή)
μανικός, -ή, -όν	τρελός, ἔξωφενικός
αἰσχρός, -ά, -όν	ασχημός
ἐθίζω	συνηθίζω
σύννονυμος	σκεψτικός
λήσω	μέλλ., τοῦ ο. λανθάνω: ξεφεύγω ἀπό τὴν
δοκῶ	προσοχῇ τῶν ἄλλων, μένοι κρυμμένος
συνειδήσεις	φαινομα
μελέτη	μέλλ., τοῦ ο. σύνοιδα: γνωρίζω
ἐπιστήμη	σύνοιδα ἐμαυτῷ: ἔχω συνείδηση, γνωρίζω
	καλά
	ἀσκηση, φροντίδα
	μάθηση, σπουδή

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Λυκομήδης ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀρκάδας ώς μόνοις αὐτοῖς πατρὶς Πελοπόννησος εἴη, πλείστον δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φύλων τὸ Ἀρκαδικὸν εἴη καὶ ψυχὰς ἐρρωμενεστέρας ἔχοι.
- β) Σῷζοισθε, ὃ ἐμοὶ φίλοι, καὶ φυλάττοισθε ὑπὸ τῶν θεῶν.
- γ) Ἄει δίωκε τὴν ἀρετήν, ὡς παῖ, καὶ φεῦγε τὰς κακὰς ἥδονάς.
- δ) Ἰσθι ὁμιλητικὸς καὶ μὴ φιλόνικος.
- ε) Χειρίσοφος ἐνέβαινεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ.
- στ) Εἴθε ἐθέλοιεν οἱ θεοὶ μεθ' ἡμῶν εἶναι καὶ ἄγοιεν ἡμᾶς ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν στρατείαν.

ἐρρωμενέστερος: βλ.. Κεφ. 9 ἐμβαίνω = μπαίνω μέσα

B'

1. Εὔκτική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς βαρύτονων οημάτων καὶ τοῦ εἰμί
2. Προστακτική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργητ. καὶ μέσης φωνῆς βαρύτονων οημ. καὶ τοῦ εἰμί
3. Ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί

1. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτα στὴν εὔκτική εἶναι:

Ἐνεργητική φωνή	Μέση φωνή
λήγ-οιμι	εὐχ-οίμην
-οις	-οιο
-οι	-οιτο
-οιμεν	-οίμεθα
-οιτε	-οισθε
-οιεν	-οιντο

Οἱ τύποι τῆς εὔκτικῆς ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:

εἴην	εἴημεν ἢ εἴμεν
εἴης	εἴητε ἢ εἴτε
εἴη	εἴησαν ἢ εἴεν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τά ίδιαίτερα φωνήεντα πού φανερώνουν τήν εύκτική έγκλιση (έγκλιτικά φωνήεντα) είναι ι η ιη, τά όποια ένώνονται μέ τό θεματικό φωνήεν μπροστά από τήν κατάληξη.

2. Οι κατάληξεις τοῦ ένεστώτα στήν προστακτική είναι:

ένεργητική φωνή	μέση φωνή	τοῦ ρ. ειμί
α' προσ. —	—	—
β' προσ. λῆγ-ε	γίγν-ου	ἴσθι
γ' προσ. -έτω	-έσθω	ἔστι
α' προσ. —	—	—
β' προσ. -ετε	-εσθε	ἔστε
γ' προσ. -όντων (η -έτωσαν)	-έσθων (η -έσθωσαν)	ἔστων η δόντων η ᔁστωσαν

3. Οι έμπρόθετοι προσδιορισμοί είναι έπιφραματικοί προσδιορισμοί πού έκφέρονται μέ πρόθετη και δόνημα σε πλάγια πτώση πάντοτε. Μερικές προθέσεις συντάσσονται μόνο μέ πτώση, και λέγονται μονόπτωτες, άλλες μέ δύνη και λέγονται δίπτωτες και άλλες μέ τρεις πτώσεις και λέγονται τρίπτωτες. Οι έπιφραματικές σημασίες πού δηλώνουν είναι ποικίλες λ.χ.:

Μονόπτωτες: σύν μέ δοτική σημαίνει συνοδεία (μαζί μέ) κτλ.: σύν τῷ καλῷ.
έν μέ δοτική σημαίνει τόπο (γιά στάση) κτλ.: ἐν Ἀθήναις.
ἐκ μέ γενική σημαίνει καταγωγή, προέλευση κτλ.: οἱ ἐξ Ἡρακλέους, ἐξ Ἀθηνῶν.

Δίπτωτες: διά μέ γενική σημαίνει διέλευση (διά μέσου), διάρκεια κτλ.: διά τῆς Συρίας, διά παντὸς τοῦ βίου.

Τρίπτωτες: διά μέ αἰτιατική σημαίνει αἰτία (γι' αὐτό) κτλ.: διά τοῦτο δόξεις...
πρός μέ γενική σημαίνει συμφωνία κτλ.: ἀποτα λέγεις και οὐδαμοῦς πρός σου (σύμφωνα μέ σένα).

πρός μέ δοτική σημαίνει κοντά, προσθήκη κτλ.: πρός τῇ πόλει (= κοντά στήν πόλη), πρός τούτοις (=επιπλέον).

πρός μέ αἰτιατική σημαίνει σκοπό, πρός τό μέρος κτλ.: πρός χάριν λέγουσι (γιά εὐχαρίστηση), πρός ἐσπέραν.

Γ'

1. Νά μπούν οι κατάλληλοι τύποι τῶν παρακάτω ρημάτων στήν εύκτική και προστακτική τοῦ ένεστώτα μέ βάση τίς αντωνυμίες πού ύπαρχουν στήν παρένθεση: (σύ) φιλάττομαι, (ύμεις) ἐπιτυγχάνω, (ούτοι) ειμί, (ήμεις) εύχομαι (ούτοις) αισχύνομαι, (ήγιώ) πειθόμαι, (ούτοι) διαφυλάττω, (ήμεις) προσλαμβάνω, (σύ) μανθάνω, (ούτοι) ἀποδέχομαι.
2. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους από τά φήματα πού ύπαρχουν στήν παρένθεση (δίνονται περισσότερα φήματα):

Σέ εύκτική

- α) ...νμᾶς οἱ θεοὶ ἐπὶ πᾶν ἔργον. (ἄγω, μανθάνω, δέχομαι)
 β) Ὁ θεὸς δεῖ σε... καὶ εὐδαιμονίαν σοι (διαφυλάττω, ἔχω, παρέχω, οἴομαι)
 γ) Εἴθε οἱ θεοὶ εὐμενεῖς ἡμῖν (εἰμί, φέρω, ἔθέλω)

Σέ προστακτική

- δ) Ὡ φίλε, μὴ πολλὰ ... καὶ ... φιλαλήθης. (εἰμί, λέγω, γίγνομαι, εῦχομαι).
 ε) Ὡ παῖδες ... τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. (γυμνάζω, φυλάττω, φέρω)
 στ) Ὡ παῖδες τοῖς νόμοις ... καὶ ... τὰς μετὰ δόξης ἡδονάς. (θηρεύω, ἀποδέχομαι, νομίζω, πείθομαι)

3. Νά συνταχτούν οί προθέσεις μέ τίς λέξεις πού ἀκολουθούν στόν κατάλληλο τύπο καί νά μεταφραστεῖ ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμός:
 (σύν) ὁ ἀδελφός, τό στράτευμα, οἱ θεοί, οἱ φύλακες.
 (ἐν) ἡ Ἐλλάς, ἡ πατρίς, ὁ Εξεινος Πόντος, θάλαττα.
 (ἐκ) ἡ καιομένη χώρα, κέρμη, ὁ πόνος, ταῦτα.
4. Νά τοποθετηθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς λέξεως στήν παρένθεση ὑστερα ἀπό τήν πρόθεση καί νά δοθεῖ ἡ σημασία τοῦ ἐμπρόθετου προσδιορισμοῦ:
- α) πορεύου διὰ ... (ἡ ἀγορά)
 - β) εὐτυχῆς ἦν διὰ ... (βίος)
 - γ) οἱ ἀγαθοὶ διὰ ... θαυμάζονται (ἡ ἀρετή)
 - δ) οἱ ποταμοὶ πρὸς ... οὐ μεγάλοι εἰσὶ (αἱ πηγαί)
 - ε) πρὸς ... γιγνώσκουσι μουσικήν καὶ δρχηστιν (= χορό) (τοῦτο)
 - στ) ἐπορεύοντο πρὸς ... (τό δρός)
 - ζ) σπονδάς ποιοῦνται πρὸς ... μᾶλλον ἢ ... (οἱ Θηβαῖοι, ἑαυτούς)
5. Νά ξαναγράψετε τήν ἀκόλουθη φράση ὑποθέτοντας ὅτι ὁ Ἰσοκράτης δέν ἀπευθύνεται μόνο στό Δημόνικο ἀλλά σέ πολλούς νέους:
 «Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἀν εὔχοιο γίγνεσθαι τούς σους παῖδας.»
6. «Μηδέποτε σεαυτῷ συνειδήσεις»: ἀναλύσετε αὐτή τήν ἰδέα τοῦ Ἰσοκράτη.

21. Ο Κύρος πρός τά παιδιά του

Ο Ξενοφώντας στό ἔργο του «Κύρου Παιδεία» παρουσιάζει τήν ἀγωγή καί τήν πολεμική δράση τοῦ Κύρου τοῦ Μεγάλου, ίδουτῇ τῆς περσικῆς αὐτοκρατορίας στήν ἀρχαιότητα. Στό ἔργο δημιούργησεν οἱ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα. Στό ἀπόσπασμα δὲ Κύρος, ὅταν καταλαβαίνει ὅτι πλησιάζει τό τέλος του, ἀπευθύνει συμβουλές στά παιδιά του.

A' 1. Έαυτοῦ τοι κήδεται δὲ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὃν οὕτω καλόν ἐστιν ὡς ἀδελφῷ; τίς δὲ ἄλλος τιμήσεται δι’ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν θάττον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακούετο μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκείοτερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τόδε· τίνι βοηθήσας ἴσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις ἂν; Άιλλὰ πρὸς θεῶν πατρόφων, ὃ παῖδες, τιμάτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν.

(Ξεν. Κύρου Παιδεία 8, 7, 15-17)

τοι	βεβαιωτικό μόριο, ἐγκλιτικό (= βέβαια)
κήδομαι	φροντίζω (βλ. Κεφ. 3)
τιμήσεται	μέλλει, τοῦ δ. τιμόμαι
μέγα δυνάμενος	αὐτός πού ἔχει μεγάλη δύναμη
θάττον	γοηγοφότερα
μηδείς, οὐδείς	κανείς
πάρειμι	παρενοίσκουμαι, βοηθῶ
ἐννόει	προστ. τοῦ δ. ἐννοῶ: σκέψητομαι
ἀντιλαμβάνω	παίρνω κάτι τός ἀντάλλαγμα, ἀποκτῶ
πρὸς θεῶν	γιά δόνομα τῶν θεῶν
χαρίζομαι τινι	κάνω χάρη σέ κάποιον, εὐχαριστῶ κάποιον
μέλει μοι	φροντίζω (ν.έ. ἐπιμέλεια)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν Κῦρον πότερον βούλεται μένειν ἢ ἀπιέναι.
- β) Τίς καὶ ποδαπός καὶ πόσου διδάσκει;
- γ) Λέγε μοι ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Σπιθριδάτης;
- δ) Οὐ γιγνώσκω ὅτου ἡτύχησα.
- ε) Τίνες οὕτω δάθυμοι εἰσιν, οἵτινες οὐ βούλονται ταύτης τῆς στρατείας μετέχειν;

ἀπιέναι: ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. **ἀπέρχομαι** βλ. Κεφ. 19

δάθυμος = δάκνηρός

B'

1. Ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες
2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες
3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία **ὅστις**
4. Ἔγκλιση τόνου. Ἔγκλιτικές λέξεις

1. Ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες εἶναι:

- α) τίς (ἀρσεν. καί θηλ.), τί (= ποιός)
- β) Οἱ ἀκόλουθες πού κλίνονται σάν δευτερόκλιτα ἐπίθετα τοικατάληκτα:
- πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποιός ἀπό τούς δύο)
 - πόσος, πόση, πόσον
 - ποίος, ποία, ποίον (= τί λογῆς)
 - πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποιᾶς ἡλικίας, πόσο μεγάλος)
 - ποδαπός, ποδαπή, ποδαπόν (= ἀπό ποιόν τόπο)
 - πόστος, πόστη, πόστον (= τί θέση ἔχει σέ μιά σειρά)
 - ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= σέ πόσες μέρες)

Ἡ ἐρωτηματική ἀντωνύμια τίς κλίνεται κατά τὴν γ' κλίση ὡς ἔξης:

Ἄρσενικό Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἐνικός	Πληθυντικός	Ἐνικός	Πληθυντικός
τίς	τίνες	τί	τίνα
τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνος ἢ τοῦ	τίνων
τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)
τίνα	τίνας	τί	τίνα

2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες είναι:

- α) τίς (ἀρσ. θηλ.) τί (οὐδ.): κάποιος
- β) ὁ, ἡ, τό δεῖνα (= ὁ τάδε)
- γ) ἔνιοι, ἔνιαι, ἔνια (= μερικοί)

Ἡ ἀόριστη ἀντωνυμία τίς κλίνεται ὅπως καὶ ἡ ἐρωτηματική τίς, ἐκτός ἀπό τὸν τονισμό καὶ τούς δεύτερους τύπους στὸν πληθυντικὸ τοῦ οὐδέτερου.

Ἄρσενικό Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἐνικός	Πληθυντικός	Ἐνικός	Πληθυντικός
τίς	τινὲς	τὶ	τινὰ ἢ ἄττα
τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν	τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν
τινὶ ἢ τῷ	τισι(ν)	τινὶ ἢ τῷ	τισι(ν)
τινὰ	τινὰς	τὶ	τινὰ ἢ ἄττα

Ἡ ἀντωνυμία δεῖνα, ὅταν δέν είναι ἄκλιτη, κλίνεται κατά τὴ γ' κλίση: ὁ, ἡ, τό δεῖνα, τοῦ δεῖνος, τῷ δεῖνι κτλ. οἱ δεῖνες, τῶν δεῖνων κτλ.

Ἡ ἀντωνυμία ἔνιοι κτλ. ἀπαντά μόνο στὸν πληθυντικό καὶ κλίνεται σάν ἐπίθετο δευτερόκλιτο τρικατάληκτο.

3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ὅστις, ἥτις, ὁ, τι (= ὅποιος) σχηματίζεται ἀπό τὴν ἀναφορική ἀντωνυμία ὅς, ἥ, ὁ (Κεφ. 10) καὶ τὴν ἀρσ. τίς, τί, μέ ἔγκλιση τοῦ τόνου. Κλίνεται καὶ κατά τὰ δύο μέρη τῆς (ἐκτός ἀπό τοὺς τύπους ὅτου, ὅτῳ, ἄττα):

Αρσενικό		Θηλυκό	
Ένικός	Πληθυντικός	Ένικός	Πληθυντικός
ὅστις οὐτινος ἢ ὅτου ὅτινι οὗτινα	οἵτινες οὐτινων οἵτινι οὗτινας	ἥτις ἥστινος ἥτινι ἥτινα	αἵτινες ὧντινων αἵτινι αὗτινας
Οὐδέτερο			
Ένικός	Πληθυντικός		
ὅ, τι οὐτινος ἢ ὅτου ὅτινι ἢ ὅτι ὅ, τι	ἄτινα ἢ ἄττα ὧντινων οἵστισι(ν) ἄτινα ἢ ἄττα		

4. Έγχλιση τόνου είναι ή αποβολή ή μετατόπιση τού τόνου μάζ λέξεως στήν προηγούμενή της με τήν διοία συμπρόφρεται σάν νά αποτελούν οί δυο λέξεις μία (δύος συμβαίνει καί στά ν.ε.): **ἀκοίστατέ μου** (ν.ε. ἀκούστε με).
- Μερικά ἀπό τά συγνότερα **ἐγκλιτικά** (ή **ἐγκλιτικές λέξεις**) τής ἀρχαίας είναι:
- α) Οί τέποι τής προσωπικής ἀντωνυμίας **μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, οὐ, οἱ, ξ.**
 - β) **Οὐοί** οί τύποι τής αὐθ. ἀντωνυμίας **τίς** (έκτος ἀπό τόν τύπο **ἄττα**)
 - γ) Οι τύποι τής δριτικής τοῦ ἐνεστώτα τῶν **ρ. εἰμὶ καὶ φημί** (= λέγω), ἐκτός ἀπό τό β' ἔνικο πρόσ. (*el. φῆς*)
 - δ) Τά **ἐπιρρήματα πούν, ποί, ποθέν, πώς, πή, ποτέ**
 - ε) Τά μόρια γέ, **τοί, πέρ, πώ, νύν, τό πρόσφυμα δέ** (πβ. *τοιόσδε*) καί ὁ συμπλεκτικός σύνδεσμος **τε** (καί)

Ο τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν:

- α) **χάνεται: θεός τις, θεοί τινες, τιμᾶς τι, τιμᾶς τινας, γέρων τις ἢ**
- β) **ἀνεβαίνει στή λήγουσα τής προηγούμενης λέξης: ἀνθρωπός τις, ἀνθρωποί τινες, κηῆπός τις, κηῆποι τινες, εἴ τις ἔστιν ἢ**
- γ) **διατηρεῖται στή θέση του** (καί δέν ἔχουμε **ἐγκλιση** τόνου):
φίλοι τινές, καλὸν δ' ἔστιν, ταῦτα σοι λέχω οὐκ ἀλλα (ἔμφαση)

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους ἀπό τίς ἀντωνυμίες πού ύπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) ... θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀράτω (= ἀς σηκώσει) τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. (τίς, ποίος, ὅστις)

- β) Χάριν ἔχομεν ... συμβουλεύει ήμāν τὰ ἄριστα. (ποτέρω, τίνι, ψήτινι).
 γ) ... τῶν ἀνθρώπων ἀχαρίστους καλοῦμεν. (πόσον, ἐνίοις, ἔνια).
 δ) ... καὶ ... ἀγαθὰ οἱ γονεῖς τοῖς νιοῖς παρέχουσι; (πόσων, πόσα, ἔνια, ποιῶν, ἄτινα, ποῖα)
 ε) Οδτος ... ὅμοιός ἐστιν: (πόσω, τίνι, ἐνίοις)
 στ) Γεωργοὶ ... δλίγους ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους ἔχουσι. (τίς, τινες, τίνες)
2. Νά ἑφαδιμοστοῦν οἱ κανόνες τῆς ἐγκλίσεως τόνου στίς παρακάτω λέξεις:
α) ἀνθρώπου τινὸς	στ) οἱ τέ ἄλλοι
β) συμβουλεύομεν τινὶ	ζ) μετά τινὲν
γ) λέγε μοι	η) κτῆσιν τινὰ
δ) φρόνιμος ἐστὶ	θ) τοῦτο γέ
ε) ἐκ τινὸς	ι) συμβουλεύομαι σοι
3. Νά μεταφερθοῦν οἱ ἑπόμενες φράσεις στά ἀρχαία Ἑλληνικά:
- α) Οἱ Ἑλλῆνες σκότωσαν μερικούς ἀπό τοὺς ἐχθρούς.
 β) Ἀπό ποιόν τόπο εἰσαι, ζένε;
 γ) Πόση εἶναι ἡ δύναμη τοῦ βασιλιᾶ καὶ ποιός γνωρίζει γι' αὐτήν;
 δ) Κάποιος ἔλεγε: μερικοί ἀνθρωποι γνωρίζουν τό καλό, ἀλλά δέν τό κάνουν.
 ε) Φίλε μου, ποιό ἀπό τά δύο θέλεις νά γίνει, νά μείνεις η νά φύγεις;

22. Ὁ Μένιππος στόν "Αδη"

Ο Λουκιανός καταγόταν ἀπό τά Σαμόσατα τῆς Συρίας καί ἔζησε περίπου ἀπό τό 120 ὥς τό 200 μ.Χ. Ἀπό τούς πιό ἀξιόλογους ἀττικιστές τῆς ἐποχῆς του, ἔγραψε κατά θαυμάσιο τρόπο στή γλώσσα τῶν ἀττικῶν πεζογράφων, χωρίς νά ἔχει τίνη ἑλληνική ὡς μητρική του γλώσσα. Τά ἔργα του, στά δποια σατιρίζει μέ πολύ πνεῦμα τίς συνήθειες καί τίς προκαταλήψεις τῆς ἐποχῆς του, είναι ἐπιδεικτικοί ἀριθμοί, πλαστές ἴστοριες (μυθιστορήματα) καί διάλογοι σατιρικοί (νεκρικοί, ἐνάλιοι διάλογοι κτλ.). Στό νεκρικό διάλογο πού ἀκολουθεῖ τό κύριο πρόσωπο είναι ὁ Μένιππος, ἔνας κυνικός φιλόσοφος πού σατιρίζει τήν κοινωνία τῆς ἐποχῆς του καί κυρίως τήν ἀνώτερη.

A' 1. **ΚΡΟΙΣΟΣ.** Οὐ φέρομεν, ὃ Πλούτων, Μένιππον τουτονὶ τὸν κύνα παροικοῦντα· ὅστε ἢ ἔκεινόν ποι κατάστησον ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν εἰς ἔτερον τόπον.

ΠΛΟΥΤΩΝ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται διμόνεκρος ὁν;

ΚΡΟΙΣΟΣ. Ἐπειδὰν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καί στένωμεν μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὔτοσὶ τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλος δὲ τῆς πολλῆς τουφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελᾶ καί ἔξονειδίζει ἀνδράτοδα καί καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίστε δὲ καί ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγάς, καί ὅλως λυπηρός ἐστι.

ΠΛΟΥΤΩΝ. Τί ταῦτά φασιν, ὃ Μένιππε;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Ἀληθῆ, ὃ Πλούτων· μισῶ γάρ αὐτοὺς ἀγεννεῖς καί δλεθρίους ὄντας.

ΠΛΟΥΤΩΝ. Ἄλλ' οὐ χρῆ.

ΜΕΝΙΠΠ. Καὶ οὐ μωραίνεις, ὃ Πλούτων, διμόψηφος ὁν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;

ΠΛΟΥΤΩΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἄν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.

ΜΕΝΙΠΠ. Καὶ μήν, ὃ κάκιστοι Λυδῶν καί Φρυγῶν καί Ἀσσυρίων, οὕτω γιγνώσκετε ὡς, ἔνθα ἄν ἵητε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καί κατάδων καί καταγέλῶν.

ΚΡΟΙΣΟΣ.
ΜΕΝΙΠΠ.

Ταῦτα οὐχ ὕβρις;

Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἂν ὑμεῖς ἐποιεῖτε,
προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες καὶ ἐλευθέροις ἀν-
δράσιν ἐντρυφῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παρά-
παν οὐ μνημονεύοντες.

(Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι:

Πλούτων ἢ Κατά Μενίππου)

φέρω	ὑποφέρω, ἀνέχομαι
ὁ κύων (κυνός)	σκύλος, κυνικός φιλόσοφος
παροικῶ (-έω)	κατοικῶ δίπλα
ποὶ (ἐγκλιτικό)	κάπτω
κατάστησον	προστακτ. τοῦ ρ. καθίστημι = τοποθετῶ
δεινὸν ἐργάζομαι τίνα	κάνω κακό σέ κάπτοιν
ὅμονεκρος	μαζί με ἄλλους νεκρός
οἰμώζω	θρηνῶ (οἰμωγή βλ.. Κεφ. 16)
στένω	στενάζω
τρυφῆ	ἀπόλαυσῃ
ἔξονειδίζω	κακολογῶ, βρίζω
τὸ ἀνδράποδον	δοῦλος
ἄδω	τραγουδῶ
λυπηρός	ἐνοχλητικός
ἄγεννής	πρόστυχος (πβ. ἀγενής=ἀγέννητος)
μωραΐνω	γίνομαι ἀνόητος
ὅμοψηφος	αὐτός πού δίνει τόν ἴδιο ψῆφο, πού συμφωνεῖ μέ κάπτοιν
οὐδαμῶς	μέ κανένα τρόπο
ἄν + εὐκτ.	θά+παωατατικός (ἐθέλοιμι ἄν=μπορῶ νά θέ- λω, θά ἥθελα)
στασιάζω	ἐπαναστατῶ, μαλώνω
καὶ μὴν	καὶ ὅμως
ἔνθα ἀν ἵητε	ὅπου κι ἄν πάτε
ὕβρις	ἀλαζονεία, αὐθάδεια
ἀξιῶ	ἔχω τήν ἀξίωση
ἐντρυφῶ (-άω) τίνι	περιπαίζω, ἔξευτελίζω κάπτοιν
τὸ παράπαν	δλωσδιόλου

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Διὰ τί γιγνώσκων δ ἄνθρωπος τὰ κακά ὅτι κακά ἔστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ; Ἐπειδὴ ἡττᾶται ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.
- β) Φοβούμεθα τὰς διαβολὰς καν ψευδεῖς ὥσιν.
- γ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμποντες ἀγγέλους ἡξίουν μὴ τειχίζειν τὴν πόλιν.
- δ) Ἐπεὶ Θηβαῖοι εἰς Εὔβοιαν διέβησαν, ἐπειρῶντο καταδουλούσθαι τὰς πόλεις.
- ε) Ἀνὴρ δίκαιος ἔστιν οὐχ δ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται.
- στ) Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν ὃν ἀν μὴ γιγνώσκωσι.

πειρῶμαι (-άομαι) = προσπαθῶ, ἡττῶμαι (-άομαι) = νικιέμαι

B'

1. Συνηρημένα ρήματα
2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά-μεταπλαστά
3. Τό δρητικό οὐ

1. Τά ρήματα τῆς α' συζυγίας (**σέ -ω**) πού ἔχουν χαρακτήρα **α, ε, η** ο συναιροῦν στόν ἐνεστῶτα καὶ τόν **παρατατικό** ὅλων τῶν ἐγκλίσεων τό φωνῆν **α, ε** ἢ ο μέ τό φωνῆν τῆς καταλήξεως καὶ γι' αὐτό λέγονται **συνηρημένα** (**ἡ περισπώμενα**, γιατί τό α' προσ. τῆς δριστ. τοῦ ἐνεστ. παίρνει περισπωμένη).
Ἐτσι διαφέρουν (φαινομενικά) στίς καταλήξεις ἀπό τά βαρύτονα **ρ.** τῆς α' συζ. μόνο στόν ἐνεστῶτα καὶ στόν παρατατικό.
Διαιροῦνται κατά τό χαρακτήρα σέ τρεις τάξεις:
 - α) Στήν α' τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-ω** (**χαρακτήρας α**): γελάω-γελῶ,
τιμάω-τιμῶ
 - β) Στή β' τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-εω** (**χαρακτήρας ε**): οἰκέω-οἰκῶ,
ποιέω-ποιῶ
 - γ) Στήν γ' τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-οω** (**χαρακτ. ο**): ἀξιόω-ἀξιῶ, δηλόω-
δηλῶ

- γ' Ετοι λ.χ. ἀπό τήν:
α' τάξη, οἱ τύποι: γελᾷι συναιρ. σέ γελᾶ, ἀνιάων σέ ἀνιῶν, τρυφάοντες σέ τρυφῶντες κτλ.
β' τάξη, οἱ τύποι: παροικέοντα συναιρ. σέ παροικοῦντα, ἀποκαλέων σέ ἀποκαλῶν, ἐποιέετε σέ ἐποιεῖτε
γ' τάξη, οἱ τύποι: ἀξιόοντες συναιρ. σέ ἀξιοῦντες, δηλόομεν σέ δηλοῦμεν
- Εἰδικότερα στά συνηρημένα ρήματα γίνονται οἱ ἀκόλουθες συναιρέσεις:

- Στήν α' τάξη: 1) **$\alpha+\epsilon$ ή $\alpha+\eta=\alpha$** : τιμάετε-τιμᾶτε, τιμάητε-τιμᾶτε.
(Τό ι στή συναιρέση γίνεται ὑπογεγραμμένη ἔτσι: $\alpha+\epsilon$ ή $\alpha+\eta=\alpha$: τιμάει-τιμᾶ, τιμάη-τιμᾶ)
2) **$\alpha+o$ ή $\alpha+\omega$ ή $\alpha+ou=ω$** : τιμάομεν-τιμῶμεν, τιμώ-τιμᾶ, τιμάουσι-τιμῶσι (καὶ $\alpha+oi=o$: τιμάοιμι-τιμῶμι)
- Στή β' τάξη: 1) **$\epsilon+\epsilon=ei$** : ποιέετε-ποιεῖτε
2) **$\epsilon+o=ou$** : ποιέομεν-ποιοῦμεν
3) **$\epsilon+μακρόχρονο$ φωνῆν ή δίφθογγο=τό μακρόχρονο φων.** ή δίφθογγος: δηλαδή $\epsilon+\omega=\omega$, $\epsilon+ei=ei$, $\epsilon+\eta=\eta$ κτλ.: ποιέω-ποιῶ, ποιέεις-ποιεῖς, ποιέουσιν-ποιοῦσιν, ποιήη-ποιῆ κτλ..

- Στή γ' τάξη: 1) **$o+e$ ή $o+o$ ή $o+ou=ou$** : δηλόετε-δηλοῦτε, δηλόομεν-δηλοῦμεν, δηλόουσι-δηλοῦσι
2) **$o+\eta$ ή $o+\omega=ω$** : δηλόητε-δηλώτε, δηλόω-δηλῶ
3) **$o+ei$ ή $o+oi$ ή $o+\eta=oi$** : δηλόει-δηλοῖ, δηλόοιμεν-δηλοῖμεν, δηλόη-δηλοῖ

2. Άπο τά ἀνώμαλα ούσιαστικά, **μεταπλαστά** λέγονται ἐκείνα πού τό θέμα τους (μεταπλάσεται δηλ.) ἀλλάζει σέ μερικές πτώσεις: δέ κύνων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὁ κύνος, οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυστι, τοὺς κύνας, ὁ κύνες. (θ. κύων-, κυνο-, κυν-) (πβ.δημάλο ὁ κύτων (= ἡ κολόνα), τοῦ κίονος, τῷ κίονι, τὸν κίονα, ὁ κίον, οἱ κίονες, τῶν κιονῶν, τοῖς κιοστι, τοὺς κίονας, ὁ κίονες).

Στά μεταπλαστά ἀνομι. ούσιαστικά ἀνήκει ἀνάμεσα στά ἄλλα και: τό ὑδωρ, τοῦ ὑδατος, τῷ ὑδατι κτλ. τά ὑδατα, τῶν ὑδάτων, τοῖς ὑδασι κτλ.

3. Τό ἀρνητικό οὐ:
α) γίνεται **οὐκ** (γιά εὐφωνία) ἐμπρός ἀπό λέξεις πού παίρνουν ψιλή: οὐ χρή ἀλλά οὐκ ἀπέρρησε
β) γίνεται **οὐχ** (τό κ τρέπεται στό ἀντίστοιχο δασύ) ἐμπρός ἀπό λέξεις μέ δασεία: οὐχ ὅμηρις

γ) ζανονικά είναι **ἄτονο** ἀλλά παίρνει δέξεια ὅταν ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτό ὑπάρχει στήξη: οὐκ, ἀλλά ἔκεινα.

(Οταν ἀκολουθεῖ στήξη, τό οὐ συγνά δέν παίρνει τό εὐφωνικό καὶ η γένεσις καὶ ἀνάπτυξη φωνήν: ἔξικνοντο γάρ οὐ, οὐδὲ ἐβλαπτον οὐδέν.)

Γ'

1. Νά ἀναγνωριστοῦν καί νά μετασχηματιστοῦν στό βένικό καί πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα καί παρατατικού τῆς ὄφιστικῆς οἱ παρακάτω ρηματικοί τύποι: γελῶσι, ἀφαιρεῖται, ἀδικεῖν, ἐλευθεροῦσθαι, ἀγαπᾶν.

2. Νά μποῦν στόν κατάλληλο τύπο οἱ λέξεις τῆς βέστιγλης σέ συνδυασμό καί μέ βάση τίς λέξεις τῆς αστήγλης:

τοῦ θεοῦ	Πλούτων
τάς μαροάς	χείρ
τοῖς ἰωνικοῖς	πρᾶξις
τῷ πιστῷ	κύρων
τά ψυχρά	ζίνων
ταῖς ἀδίκοις	ὕδωρ

3. Ποιοί είναι οἱ ἀσυναίρετοι τύποι τῶν παρακάτω ρημάτων: ἡρωτᾶτο, ὄρκυσι, αἴρεσθαι, ἥρον, παροικεῖν, ἐλευθεροῦμεν;

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ μποῦν στόν κατάλληλο τύπο:

a) Χαίρουσι ... ὑπ' ἀνθρώπων καὶ οἱ θεοί. (τιμῶμαι)

β) Ἐπει δὲ ἀπορία ἦν, Ξενοφῶν ... σὺν τοῖς ἀλλοῖς καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν. (λυτοῦμαι)

γ) Τῶν ... ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σφύειν καὶ τὰ τῶν ... λαμβάνειν. (νικῶ, ἥττῶμαι)

δ) Ὁστις ξῆν ..., οὐτος ... νικᾶν. (ἐπιθυμῶ(-ει), πειρῶμαι).

ε) Τὴν μέλιτταν πάντες ὑμεῖς ... ἐφ' ἄπαντα τὰ βλαστήματα καθιέλανουσαν. (όρω).

5. Νά τεθεῖ τό ἀρνητικό μόριο οὐ ἐμπρός ἀπό τίς λέξεις: εύρισκω, ἐθέλω, ἀπαντεῖ, ἀνευ, μνημονεύω, αἴροῦμαι, πειθομαι, ἀναγινέσκω, μένω, ὁμολογῶ.

6. Νά διαλέξετε τόν κατάλληλο τύπο:

a) Ὄπου ἀνδρες θεοὺς μὲν ... (τιμῶμεν, τιμῶσι, τιμῶμαι) τὰ δὲ πολεμικά ... (ἀσκούμεθα, ἀσκοῦμεν, ἀσκοῦσι) πᾶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστά ἐπίδειν ἀγαθῶν εἶναι;

- β) Ἡμεῖς οὐκ ... (ἐπιορχεῖν, ἐπιορχοῦσι, ἐπιορχοῦμεν) ὥσπερ οἱ πολέμιοι.*
- γ) Οἱ Θηβαῖοι ... (όρθωσι, ὄρθωντες, ὄρθομεν) ταῦτα ἐκέλευον τούς Αθηναίους ... (βοηθεῖν, βοηθοῦσι, ἐβοήθουν).*
- δ) Τοιαῦτα ... (ἐρωτῶμεν, ἐρωτᾶτε, ἐρωτᾶς), ἐπεὶ οὐ γιγνώσκομεν τί χρὴ ... (ποιοῦμεν, ποιεῖς, ποιεῖν).*

23. Πρίν ἀπό τή μάχη στά Λευκτρα

Ο βασιλιάς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος πού βρίσκεται μέ στρατό στή Φωκίδα παίρνει ἐντολή ἀπό τοὺς ἑφόρους νά εἰσβάλει στή Βοιωτία καὶ νά πολεμήσει τοὺς Θηβαίους, πού ἀρνοῦνται νά ἀφήσουν αὐτόνομες τίς βοιωτικές πόλεις. Τά ἀντίπαλα στρατεύματα, πού στρατοπεδεύουν τελικά στά Λευκτρα τῆς Βοιωτίας, θά συνάψουν σέ λόγο τήν καταστρεπτική γιά τοὺς Σπαρτιάτες διμόνυμη μάχη τό 371 π.Χ.

- A'** 1. Ταῦτα δὲ ποιήσας ὁ Κλεόμβροτος ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικῷ ἡόφῳ.⁷ Ενθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἴφει προσιόντες ἔλεξαν· ⁸Ω Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κανδινεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. Αναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφιζόμενος οὐδὲν τῆς γέρας τῶν Θηβαίων ἐδήμωσας, καὶ ὅτε ὑστερον στρατεύσας ἀπεργούσθης τῆς ἐμβολῆς. Εἴπερ οὖν ἡ σαυτοῦ καίδει ἡ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀπέτον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν φύλοι τοιαῦτα ἔλεξαν. Ό δὲ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούσας παρεσκευάσατο πρὸς μάχην.

(Ξεν. Έλλην. 6, 4, 4-5)

ἐνθα	ἔκει, τότε (βλ. Κεφ. 22)
προσιόντες	μετ., ἐνεστ., τοῦ ς, προσέρχομαι
τὰ ἔσχατα πάσχω	παθαίνω τά γειρότερα
ἐδήμωσας	ἀόρ., τοῦ ς. (δημόρ-) δημό = φονεύω, καταστρέφω
ἐμβολή (ἐμβάλλω)	εἰσβολή (εἰσβάλλω)
ἀκτέον	ομητικό ἐπίθετο τοῦ ς, ἄγω = ὁδηγώ (ένν. τό στράτευμα), πρέπει νά ὁδηγήσεις

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Μετὰ ταῦτα ἐσκόπει ὁ Μενεκλῆς ὅπως ἔσοιτο αὐτῷ ὅστις ζῶντά τε γηροτροφήσοι καὶ τελευτήσαντα θάψοι αὐτόν.

β) Μετά δὲ ταῦτα ἐπαύσαντο τοῦ πολέμου οἵ τε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

γ) Οἱ Ἀθηναῖοι κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὅκτω ὄντων.

σκοπῷ (-ώ) = ἔξετάζω, σκέπτομαι καταψηφίζομαι = καταδικάζω

- B'**
1. Μέλλοντας ἐνεργ. καί μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις
 2. Μέλλοντας τοῦ εἰμί σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις
 3. Ἀόριστος ἐνεργ. καί μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις

1. Ό μέλλοντας, ἐνεργ., καί μέσος, σέ ὅλες τίς ἐγκλίσεις (καί τό ἀπαρέμφατο καί τή μετοχή) παίρνει τό χρονικό χαρακτήρα σ καί ἔχει τίς ἵδιες καταλήξεις μέ τόν ἐνεστότα. Ἐτσι εἶναι:

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
λύ-σ-ώ	λύ-σ-ομαι	λύ-σ-οιμι	λυ-σ-οίμην
-σ-εις	-σ-η (σει)	-σ-οις	-σ-οιο
-σ-ει	-σ-εται	-σ-οι	-σ-οιτο
-σ-ομεν	-σ-όμεθα	-σ-οιμεν	-σ-οίμεθα
κτλ..	κτλ..	κτλ..	κτλ..

ΕΥΚΤΙΚΗ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: **ἐνεργητ.:** λύ-σ-ειν **μέσος:** λύ-σ-εσθαι

ΜΕΤΟΧΗ: **ἐνεργ.:** δ λύ-σ-ον (τοῦ λύσοντος), ή λύσουσα (τῆς λύσοντης)
τό λύσον (τοῦ λύσοντος)

μέσος: δ λυ-σ-όμενος (τοῦ λύσομένου)
ή λυσομένη (τῆς λύσομένης)
τό λυσόμενον (τοῦ λύσομένου)

2. Μέλλοντας τοῦ ρήματος **εἰμί:**

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: **ἔσομαι, ἔσῃ (ἔσει), ἔσται, ἔσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται**

ΕΥΚΤΙΚΗ: **ἔσοιμην, ἔσοιο, ἔσοιτο, ἔσοιμεθα, ἔσοισθε, ἔσοιντο**

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: **έσεσθαι**

ΜΕΤΟΧΗ: **έσόμενος, έσομένη έσόμενον.**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στήν άρχαία ελληνική ύπαρχει μόνο ένας τύπος του μέλλοντα που αντιστοιχεῖ άλλοτε με τόν εξακολουθητικό και άλλοτε με τό στιγμιαίο μέλλοντα της νέας ελληνικής. Γιά τό συντελεσμένο μέλλοντα θά γίνει λόγος άργοτερα.

3. Ο άρδιστος ένεργη, και μέσος, έχει τό χρονικό χαρακτήρα **σ** και τό θεματικό φωνήν **α**. Μόνο στήν ύποτακτική δέν ύπαρχει τό θεματικό φωνήν **α**.

Ο άρδιστος στήν ύποτακτική, ένεργητ. και μέσος, έχει τίς καταλήξεις του αντίστοιχου **ένεστώτα μέ τό χρονικό χαρακτήρα σ**.

Ο άρδιστος, δπως οί ίστορικοι χρόνοι, παίρνει αινέηση σε οίλους τούς τύπους της δριστικής, συλλαβική γιά τά δρήματα που άρχιζουν από σύμφωνο και χρονική γιά τά **ο**, που άρχιζουν από φωνήν.

ΑΟΡΙΣΤΟΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ένεργητικός	μέσος	ένεργητικός	μέσος
ἐ-λυ-σα	ἐ-λυ-σάμην	λύ-σω	λύ-σωμαι
ἐ-λυ-σας	ἐ-λύ-σω	-σις	-ση
ἐ-λυ-σε(ν)	ἐ-λύ-σατο	-ση	-σηται
ἐ-λύ-σαμεν	ἐ-λυ-σάμεθα	κτλ.	κτλ.
ἐ-λύ-σατε	ἐ-λύ-σασθε	ὅπως δ ένεργη	ὅπως δ μέσος
ἐ-λυ-σαν	ἐ-λύ-σαντο	ένεστ. μέ σ	ένεστ. μέ σ

ΕΥΚΤΙΚΗ

ένεργητικός	μέσος	ένεργητικός	μέσος
α' πρ. λύ-σαιμι	λυ-σαίμην	—	—
β' πρ. λύ-σαις	λύ-σαιο	λύ-σον	λύ-σαι
γ' πρ. λύ-σαι η λύ-σειας	λύ-σαιτο	λυ-σάτω	λυ-σάσθω
α' πρ. λύ-σαιμεν	λυ-σαίμεθα	—	—
β' πρ. λύ-σαιτε	λύ-σαισθε	λύ-σατε	λύ-σασθε

γ' πρ. λύ-σαιεν	λύ-σαιντο	λυ-σάντων	λυ-σάσθιων
η λύσειαν		η λυσάτωσαν	η λυσάσθισαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ένεργητικός: λύσαι μέσος: λύσασθαι

ΜΕΤΟΧΗ

ένεργητικός:	ό λύ-σας (τοῦ λύσαντος)
	ή λύ-σασα (τῆς λυσάστης)
	τό λύ-σαν (τοῦ λύσαντος)
μέσος:	ό λυ-σάμενος (τοῦ λυσαμένου)
	ή λυ-σαμένη (τῆς λυσαμένης)
	τό λυ-σάμενον (τοῦ λυσαμένου)

Γ'

1. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τό ωριμα πού έπάρχει στήν παρένθεση σέ χρόνο μέλλοντα καί στήν κατάλληλη ἔγκλιση:
 - Κύρος* ἔλεγεν δτι ή ὁδός ... εἰς Βαβυλώνα. (εἰμὶ εὐκτική)
 - Ἡν μὲν ἀδικεῖσιν, ἡμεῖς οὐκ ..., ἥν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν ..., αὐτούς. (ἐπιτρέπω, δριστική, ἐπαινοῦμαι, δριστική)
 - Ἐγώ μὲν τοῖνν ἀπέρχομαι ξένιά σοι (παρασκευάζω, μετοχή)
 - Ἐλεγόν σοι δτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ... ήμᾶς διαβαίνειν τὴν ὁδὸν. (κειλέω, ἔντκτ.)
 - Πάντες ἐπιμελούμεθα δπως ἐκ τοῦ ψύχους (φυλάττομαι εὐκτική)
2. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τό ωριμα πού έπάρχει στήν παρένθεση σέ χρόνο ἀδοίστο καί στήν κατάλληλη ἔγκλιση:
 - Τοῦτο* δέ ποιήσας ὁ Τιθραύστης ... πρός τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις. (πέμπω δριστ.).
 - ... δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ... πάντες δ' ... βοηθεῖν μετ' Ἀγησίλαον. (ἀκούω μετ., δακρύω δριστ., ψηφίζομαι δριστ.)
 - Ταῦτα δέ ποιήσαντες Λακεδαιμόνιοι ... ἐν Λείκτροις τῆς Θεσπικῆς. Ἔνθα δὴ πολλοὶ προσιόντες ἔλεγον ὑπὲρ Λακεδαιμόνιοι, εἰ ταῦτα ἀν τὰ ἔσχατα παθεῖν. (στρατοπεδέομαι δριστ., πράττω, εὔκτ., κινδυνεύω, ἔντκτ.)
 - Ἀγησίλαος τοῦτο καιρὸν (=εὐκαιρία) ... τὴν μάχην (νομίζω μετγ., συνάπτω δριστ.)
3. Νά σχηματιστεῖ τό β' ἐν. πρόσ. τοῦ μέλλοντα καί ἀδοίστου τῆς εὐκτικῆς τῶν ωριμάτων: κινδυνεύω, ἀποκρούομαι, ἀκούω, παρασκευάζομαι.

4. Νά μετατραποῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ φράσεις:

α) Ἐγώ ἐπεμψάμην τοῦτον.	στ) Σύ δέξοι τοῦτο.
β) Σύ φυλάξῃ τὴν πόλιν.	ζ) Ὁ κακός κολασάσθω ὑπό τοῦ νόμου.
γ) Οὗτος βουλήσεται ἡγειν.	η) Σύ εἰ ὁ ποιήσας τοῦτο;
δ) Ἐγώ ἦν διώξωμαι ταύτην ...	θ) Οὗτος ἤτησατο μισθόν.
ε) Ὁ ἀνήρ λογίσατο ἂν τὸν τόκον.	ι) Ὁ παῖς εἰργάσατο κακόν τι.

24. Λίγο πρίν ἀπό τό θάνατο

Ο κατήγορος στό λόγο του ἐναντίον τοῦ Ἀγοράτου λίγο πρίν ἀπό τήν περιοπή πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρει τά δύνομα δὲλων ἐκείνων πού καταδικάστηκαν σέ θάνατο ἀπό τούς Τριάκοντα τυράννους καὶ θανάτωθηκαν ἔξαιτιας τοῦ Ἀγοράτου. (Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 10).

- A'** 1. Ἐπειδὴ τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικαιοσταί, θάνατος αὐτῶν κατεγγώνθη καὶ ἔδει αὐτοὺς ἀποθνήσκειν, μεταπέμπονται εἰς τὸ δεσμωτήριον ὁ μὲν ἀδελφὴν, ὁ δὲ μητέρα, ὁ δὲ γυναῖκα, ὁ δὲ οὗτος ἦν ἐκάστῳ αὐτῶν προσήκουσα, ἵνα τὰ ὑστάτα ἀσπασάμενοι τοὺς αὐτῶν οὕτω τὸν βίον τελευτήσειαν. Καὶ δὴ καὶ Διονυσόδωρος μεταπέμπεται τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον, γυναῖκα ἔαυτοῦ οὖσαν. Πυθομένη δὲ ἐκείνη ἀφικνεῖται μέλαν ίμάτιον ἡμφιεσμένη, ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτῃ συμφορᾷ κεχρημένῳ. Ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς Διονυσόδωρος τά τε οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ διέθετο ὅπως αὐτῷ ἐδόκει, καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτού ἔλεγεν ὅτι οἱ αἴτιοι ἦν τοῦ θανάτου, καὶ ἐπέσκηπτεν ἐμοὶ καὶ Διονυσίῳ τουτῷ, τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι τιμωρεῖν ὑπέρ οὐτοῦ Ἀγόρατον.

(Λισ. Κατά Ἀγορ. 39-42)

ἐπειδὴ	ἐπειδή, ὅταν
κατεγγώνθη αὐτῶν θάνατος	καταδικάστηκαν αὐτοί σέ θάνατο
ἔδει	παραπατικός τοῦ ρ. δεῖ (βλ. Κεφ. 7)
μεταπέμπομαι	στέλνω καὶ προσκαλῶ
προσήκων, -ουσα	συγγενής
αὐτῶν	έαυτῶν
οὖσαν	πού ἦταν (μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί)
πυθομένη	μετοχή τοῦ ρ. πυνθάνομαι = πληροφοροῦμαι, ωρτὸν νά μάθω
ἡμφιεσμένη	μετοχή τοῦ ρ. ἀμφιέννυμαι = ντύνομαι
ώς εἰκὸς ἦν	ὅπως ἦταν φυσικό
κεχρημένος συμφορῆ	πού τὸν βρήκε μά συμφορά
τὰ οἰκεῖα	τὰ πράγματα τοῦ σπιτιού του
ἔδόκει	παρατ. τοῦ ρ. δοκεῖ (βλ. Κεφ. 16)
οἱ (αἴτιος ἦν)	προσωπ. ἀντωνυμία (βλ. Κεφ. 13)
ἐπισκήπτω + δοτ.	ἔξορκίζω κάποιον γιά κάτι
τουτῷ	δοτ. τῆς ἀντων. ούτοσὶ = αὐτός ἔδω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαιμόνα εἶναί φημι.
- β) Ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς Κύρου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι.
- γ) Έαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
- δ) Τούτων ἐγνοάτειαν ἀσκεῖ πάντων, κέρδους, δργῆς, ἡδονῆς, λύτης.
- ε) Δῆμητρος καὶ Περσεφόνης, τῆς θυγατρός, λαμπρὸν ἴερὸν ἐν Ἐλευσίνι ἦν.

B'

- 1. Γάλιση - Συγκοπτόμενα - Συγκοπή
- 2. Ἀντωνυμίες: κτητικές, αὐτοπαθεῖς
- 3. Παράθεση, ἐπεξήγηση

1. Ἀπό τά ήμιφωνόληκτα τριτόκλιτα εἴδαιμε τά ἑροινόληκτα καὶ τά ὑγρόληκτα. Ἄλλά μερικά τριτόκλιτα ὑγρόληκτα διπλόθεμα λέγονται συγκοπτόμενα, γιατί σέ δοισμένες πτώσεις παρουσιάζουν **συγκοπή**, δηλαδή ἀποβολή ἐνός φωνήντος ἀνάμεσα σέ δύο σύμφωνα: πατήρ, πατέρος-πατρός (πβ. ν.έ. φέρετε-φέρτε) Τά συγκοπτόμενα είναι:
πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, ἀνήρ, Δημήτηρ, γαστήρ (=ζοιζαά).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Ὄλα τά συγκοπτόμενα στή δοτική τοῦ πληθυντικοῦ πρίν ἀπό τήν κατάληξη -σι ἔχουν **α**: ταῖς μητράσι, τοῖς ἀνδράσι.
- β) Στό θέμα τοῦ ὀνόματος ὁ ἀνήρ μετά τή συγκοπή ἀναπτύσσεται τό σύμφωνο δ γιά διευκόλυνση τῆς προφορᾶς: ὁ ἀνήρ, τοῦ ἀνέρος-τοῦ ἀνέρος-τοῦ ἀνδρός.
- γ) Τό ὄνομα Δημήτηρ μόνο στήν ὄνομαστική τονίζεται στήν παραλήγουσα. Σ' ὅλες τίς ἄλλες πτώσεις τονίζεται στήν προπαραλήγουσα: τῆς Δημητρος, ὥ Δημητερ.
- δ) Η κλητική τοῦ ἑνίκον σχηματίζεται σέ -ερ (ἐκτός ἀπό τό γαστήρ: ὥ γαστήρ): ὥ μῆτερ, ὥ ἀνερ, ὥ θύγατερ.

2. α) Οι κτητικές άντωνυμίες είναι:
- α' πρόσ. γιά έναν κτήτορα: **έμος**, **έμή**, **έμόν** (δικός μου)
α' πρόσ. γιά πολλούς κτήτορες: **ήμετερος**, **ήμετέρα**, **ήμετερον** (δικός μας)
- β' πρόσ. γιά έναν κτήτορα: **σός**, **σή**, **σόν** (δικός σου)
β' πρόσ. γιά πολλούς κτήτορες: **ύμετερος**, **ύμετέρα**, **ύμετερον** (δικός σας)
- Γιά τό γ' πρόσ. άρχαιότερη άντωνυμία ήταν:
γιά έναν κτήτορα ή: **έός**, **έή**, **έόν** (δικός του) και
γιά πολλούς κτήτορες ή: **σφέτερος**, **σφετέρα**, **σφέτερον** (δικός τους). Άλλα άντι γι' αυτές γίνεται χρήση της γενικής των δεικτικών άντων. ή της **όριστικης** ή της **αύτοπαθοῦς** άντωνυμίας:
γιά έναν κτήτορα: **ό τούτου πατήρ**, **ό πατήρ αὐτοῦ κτλ.**
γιά πολλούς κτήτορες: **ό τούτων πατήρ**, **ό πατήρ αὐτῶν, οι έαυτῶν φίλοι κτλ.**
- β) Οι αύτοπαθεῖς άντωνυμίες βρίσκονται μόνο στις πλάγιες πτώσεις.
Έχουν τρία πρόσωπα γιά τό άρσεν. και θηλυκό γένος, ένω γιά τό ούδετερο ύπαρχουν μόνο οι τύποι τού γ' προσ. αίτιατ. ένικ. και πληθ.: **έαυτό - έαυτά.**
- α' πρόσ. **έμαυτοῦ**, **ήμιν αύτοῖς**, **έμαυτης**, **ήμιν αύταις κτλ.**
β' πρόσ. **σεαυτοῦ** ή (μέ συναίρεση) **σεαυτοῦ**, **σεαυτῆς** ή **σεαυτῆς**, **ύμᾶς αύτούς**, **ύμᾶς αύτάς κτλ.**
- γ' πρόσ. **έαυτοῦ**, ή (μέ συναίρεση) **αύτοῦ**, **έαυτης** ή **αύτης**, **έαυτῶν αύτῶν** (άρσεν. θηλ..), **έαυτοῖς** ή **σφίσιν αύτοῖς**, **έαυταις** ή **σφίσιν αύταις κτλ.**
- Οι αύτοπαθεῖς άντωνυμίες, όπως φαίνεται καθαρότερα από τήν κλίση τους στόν πληθυντικό άριθμό, σχηματίζονται από τίς πλάγιες πτώσεις τών προσωπικών άντωνυμιών και της ίδιας άντωνυμίας αύτός.
3. Στήν άρχαία έλληνική άμοιόπτεροι δύνοματικοί προσδιορισμοί είναι μόνο ή **παράθεση** και ή **έπεξηγηση**, ένω στή νέα έλληνική ένα δύνοματικό μπορεῖ νά έκφραζει και άλλες σχέσεις έκτός από τή σχέση τής παραθέσης και έπεξηγησης. (Βλ. Συντακτικό τής ν.έ. ΟΕΔΒ 1978, σελ. 38):
Τή **παράθεση** άναλύεται σέ άναφορική πρόταση (= πού ...): **έξελαίνει εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην.** Ήν κρήνη ή Μίδου καλούμενη, τοῦ Φρυγῶν **βασιλέως**.
Γιά τήν **έπεξηγηση** χρησιμοποιείται στή μετάφραση ή λέξη δηλαδή: **ό παῖς με, ο Σάτυρος**, άπέρα. Περικλής ήν μαθητής διο διδασκάλων. **Άναξαγόρου καὶ Δάμωνος.**

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους άντωνυμίας:
 - a) Πάντας τούς παῖδας δεῖ τιμᾶν τὸν ... πατέρα καὶ τὴν ... μητέρα. (κτητ. γ' πο., κτητ. γ' πο.)
 - β) Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ... εἶναι. (κτητ. γ' πο.)
 - γ) Τὸ ... γῆρας οὐκ αἰσθάνομαι τῆς ... νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον. (κτητ. α' πο., κτητ. α' πο.)
 - δ) Κῦρος παραγγέλλει τῷ Ἀριστίππῳ ἀποπέμψαι πρὸς ... ὅ εἰχε στράτευμα. (αὐτοπ. γ' προσ.)
 - ε) Ἡ Ἀρετή ἔλεγε τῇ Κακίᾳ σὺ διαφθείρεις τοὺς ... φίλους. (αὐτοπ. β' προσ.).
2. Από τίς αὐτοπαθεῖς άντωνυμίες ποιός τύπος σώζεται στή ν.έ.:
3. Νά διατυπωθούν στόν ένικό ἀριθμό οί παρακάτω φράσεις:
 - α) Εἴαν λέγωμεν ὅτι οὐχ ἀμαρτάνομεν, ἔξαπατομεν ἡμᾶς αὐτούς.
 - β) Οἱ βασιλεῖς τὰς πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιβουλὰς οὐκ αἰσθάνονται.
 - γ) Οἱ ὑπέρ πατρίδος μαχόμενοι σφᾶς αὐτούς ὠφελοῦσιν.
 - δ) Ἔαν ταῦτα πράξῃτε, βλάψητε ὡμᾶς αὐτούς.
 - ε) Οἱ δκνηροὶ βλαβεροὶ σφίσιν αὐτοῖς εἰσίν.
4. Νά μεταφερθούν στά ἀρχαῖα:
 - α) ὁ πατέρας μου (ἢ ὁ δικός μου πατέρας)
 - β) ἡ πατρίδα της (ἢ ἡ δική της πατρίδα)
 - γ) οἱ γονεῖς τους (ἢ οἱ δικοί τους γονεῖς)
 - δ) οἱ θυγατέρες σου (ἢ οἱ δικές σου θυγατέρες)
 - ε) οἱ ἀδελφοί τους (ἢ οἱ δικοί τους ἀδελφοί)
5. Στίς παρακάτω φράσεις νά ξέταστον οί όνοματικοί προσδιορισμοί:
 - α) Εἰς οἰωνὸς (=ποντί, σημάδι) ἀριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (=πατρόδας).
 - β) Ταῦτα λέγω, ως τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς.
 - γ) Προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίσων λέγω.
 - δ) Τοῦτο ἔστιν τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἀλλοι ζητεῖν ἔχειν.
 - ε) Εἰμι ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως μεγίστης.

25. Ἡ πόλη Λάρισα στόν Τίγρητα ποταμό

Οἱ Μύριοι συνεχίζοντας τήν πορεία τους μέ συνεχεῖς ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων ἐναντίον τους φτάνουν στήν πόλη Λάρισα. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται σέ γεγονότα ὑστερα ἀπό τή δεύτερη ἐπίθεση τοῦ βαρβάρου Μιθριδάτη ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μέ σκοπό νά τούς καταβάλει καί νά τούς παραδώσει στόν Τισσαφέροντα.

- A'** 1. Οἱ δὲ Ἐλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῆς ἦν Λάρισα· ϕκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. Τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὔρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ωκοδόμητο δὲ πλίνθοις κεραμεαῖς· κορηπίς δ' ὑπῆν λιθίνη τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. Ταύτην βασιλεὺς Περσῶν ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἡφάνισε μέχρι ἔξελιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. Παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμίς λιθίνη, τὸ μὲν εὔρος ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἔνα παρασάγγας ἔξ πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα πρὸς πόλει κείμενον.

(Ξεν. Κ. Αν. 3,4, 6-10)

ϕκουν	τοῦ ρ. οἰκέω-ῶ = κατοικῶ
τὸ παλαιὸν	τὴν παλιά ἐποχήν
τὸ εύρος (τοῦ εὑρους)	τὸ πλάτος
ποὺς (ποδὸς)	τὸ πόδι, μονάδα μήκους ἰσοδύναμη περ. μέ 0,31μ.
ὁ παρασάγγης	μονάδα μήκους τῶν Περσῶν ἰσοδύναμη μέ 5,5 γιλιόμ.
ῳκοδόμητο	ὑπερσυντ. τοῦ ρ. οἰκοδομοῦμαι = κτίζομαι
κεραμεοῦς, -ᾶ, -οῦν	πήλινος (πβ. ν.ἔ. κεραμίδα)
κρηπίς, -ιδος	βάση, θεμέλιο
ὑπῆν	ο. σύνθ. τοῦ ρ. εἰμί (ὑπό = κάτω)
ἐλεῖν	ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρημ. αἱρέω-ῶ = συλλαμβάνω, κυριεύω
προκαλύψασα	μετοχή ἀορ. τοῦ ρ. προκαλύπτω = σκεπάζω
έλλω	ἀορ. β' τοῦ ρημ. ἀλίσκομαι = παθητικό τοῦ ρ. αἱρέω-ῶ
τὸ πλέθρον	μονάδα μήκους, τό 1/6 τοῦ ἀρχαίου σταδίου, ἰσοδύναμει περίπου μέ 31 μ.
πρὸς πόλει	κοντά σέ πόλη (βλ.. Κεφ. 20)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡκουσά ποτε Πολυκράτους διαλεγομένου.
- β) Συμβουλεύετε τοῖς νέοις τῇ τῶν λόγων πειθοῖ.
- γ) Τὸν σεμνὸν ἄνδρα δεῖ ἔχειν αἰδῶ.
- δ) Οἱ ἡρωες ἀθάνατοι εἰσὶ τὸ κλέος.
- ε) Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τοιάκοντα.
- στ) Ἡ Σφίγξ δεινὸν τέρας ἦν, ἀνθρωπίνοις δὲ κρέασιν ἥδετο.
- ζ) Τυφλὸς τά τ' ὕτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὅμματ' εἶ.

κλέος = δόξα

B'

- 1. Οὐσιαστικά Γ' κλ. σιγμόληκτα
- 2. Ἡ αιτιατική ώς ὀνοματικός ἑτερόπτωτος καὶ ώς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

1. Άπο τά ἡμιφωνόληκτα τῆς Γ' κλίσεως, ἐκτός ἀπό τά ἐρωινόληκτα καὶ τά ὑγρόληκτα πού εἴδαμε, ἔχουμε καὶ τά **σιγμόληκτα** πού είναι:

- α) ἀρσενικά, ὅλα κύρια ὀνόματα καὶ λήγουν σέ **-ης (-ους)** καὶ **-κλῆς (-κλέους)**: Σωκράτης, -τους, -τει, -τη, ὁ Σώκρατες Περικλῆς, -κλέους, -κλεῖ, -κλέα, ὁ Περικλεῖς
(θέμα: Σωκράτεσ-, Περικλεεσ-). Τό σ' ἀνάμεσα σέ δύο φωνήεντα ἀποβάλλεται καὶ ἀκολουθεῖ συναίρεση)
- β) θηλυκά: **ἡ αἰδώς** (= ντροπή, σεβασμός), **ἡ ἡώς** (= αὔγη). Έχουν μόνο ἐνικό. (θέμα: αἰδώσ-, αἰδοσ-) **ἡ αἰδώς, τῆς αἰδοῦς** (αἰδόσ-ος), **τῇ αἰδοῖ** (αἰδόσι), **τὴν αἰδῶ** (αἰδόσ-α), **ὁ αἰδώς**
- γ) οὐδέτερα:
 - 1) μέ θέμα ἀρχικό σέ **-εσ**, τό δάσος, τοῦ δάσους (δάσεσ-ος), τῷ δάσει (δάσεσ-ι) κτλ. τά δάση (τά δάσεσ-α), τῶν δασῶν, τοῖς δάσεσι (τοῖς δάσεσ-σι) κτλ.. (θέμα δάσεσ-, δάσοσ-)
 - 2) μέ θέμα σέ **-ας** είναι τά: **κρέας, γέρας** (= βραβεῖο), **γῆρας, κέρας, τέρας** καὶ **πέρας**.

Από αύτά:

- τά κρέας, γέρας, γήρας ἔχουν παντοῦ θέμα μόνο σέ -ασ-: τό κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέᾳ, τά κρέα, τῶν κρεῶν κτλ.
- τό κέρας και μόνο στόν πληθ. τό τέρας ἔχουν θέμα σέ -ασ- και σέ -ατ-: τό κέρας, τοῦ κέρως ἢ τοῦ κέρατος, τῷ κέρᾳ ἢ τῷ κέρατι, τά κέρα ἢ τά κέρατα, τῶν κερῶν ἢ τῶν κεράτων κτλ., τά τέρα ἢ τά τέρατα, τῶν τερῶν ἢ τῶν τεράτων κτλ.
- τό πέρας, και μόνο στόν ένικό τό τέρας ἔχουν θέμα σέ -ατ-: τό πέρας τοῦ πέρατος, τῷ πέρατι, τά πέρατα, τῶν περάτων κτλ., τό τέρας, τοῦ τέρατος, τῷ τέρατι.

2. a) Ή αἰτιατική ώς δονοματικός έτεροπτωτος προσδιορισμός οὐσιαστικών ἢ ἐπιθέτων σημαίνει κυρίως **ἀναφορά** (ἢ τό κατά τι).

Αἰτιατικές τῆς ἀναφορᾶς είναι συνήθως: τό εύρος, τό ὕψος, τό πλῆθος, τό ὄνομα, τόν ἀριθμόν: κρηπὶς τό ὕψος εἴκοσι ποδῶν (= κατά τό ὕψος), πόλις, Θάψακος τό δονομα (= ώς πρός τό δονομα).

β) Ή αἰτιατική ώς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός σημαίνει:

- τόπο (ἐκταση): ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα
- χρόνο (διάρκεια): ἐπορεύετο τὸ λοιπὸν τῆς ήμέρας
- αἰτία ἢ σκοπό: Τί οὖν, ὃ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει; (= ἔογε-σαι)
- ἀναφορά (ἢ τό κατά τι): ὁ ἐπίσταται ἔκαστος, τοῦτο και σοφός ἐστι (= ώς πρός αὐτό).

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού έπάρχουν στήν παρένθεση:

- a) Άι πηγαὶ τῶν ποταμῶν ἐν τοῖς... είσιν. (τό δρος)
- β) Οἱ Μύριοι ὑπέμεναν και τὰ ... τοῦ χειμῶνος και τὰ ... τοῦ θέρους (τό ψύχος, τό θαλπός)
- γ) Οἱ παῖδες οὐκ ἐγίγνωσκον περὶ τῶν ... τοῦ ... τούτου. (τό είδος, τό ἄνθος)
- δ) Οἱ παῖδες ἐν τοῖς διδασκαλείοις τὰ τοῦ Ὄμηρου ... ἐδιδάσκοντο. (τό ἔπος)
- ε) Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ... ἤσαν και ... σκιερά. (τό ἄλσος, τό δάσος)

2. Νά μεταφερθοῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οι φράσεις:

- a) Τόδε τὸ δρος θαμασιόν ἐστι τὸ ὕψος και τὸ μέγεθος.
- β) Υψηλὸν τεχζος κύκλῳ τὴν πόλιν περιέβαλλε.
- γ) Ὁ τῆς πόλεως ἄρχων γέρας τῷ στρατιώτῃ προσέφερεν.
- δ) Αθάνατόν ἐστι τὸ τοῦ ἥρωος κλέος.
- ε) Βλάπτει τὸν ἄνδρα τὸ μῆσος.

3. Νά συμπληρωθοῦν μέ τούς κατάλληλους τύπους τά παρακάτω: ... λόγοι (Δημοσθένης)

...*ἐπιτάφιος* (Περικλῆς)

... *σύνειμι* (+ δοτ.) (Σωκράτης)

Ταῦτα ἡρεσκεν (+ δοτ.) ... (Αριστοκλῆς)

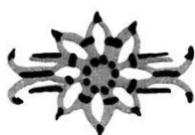
4. Νά σχηματιστούν:

α) ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:
αἰδώς, πειθώ, *Κλειό*

β) ἡ γενική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθ. ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:
τό κέρας, τό τέρας

γ) ἡ γενική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθ. ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:
τό κρέας, τό γῆρας

δ) ἡ γενική καί δοτ. τοῦ ἐνικ. καί πληθ. ἀριθμ. τῶν ὀνομάτων:
τό πέρας, τό τέρας

26. Οι Πελοποννήσιοι ζητοῦν τή βοήθεια τῶν Ἀθηναίων

"Οταν οἱ Θηβαῖοι μέ τὸν Ἐπαμεινόνδα ἔφτασαν κοντά στὴ Σπάρτη καὶ οἱ Σπαρτιάτες ἀντιμετώπιζαν γιὰ πρώτη φορά τόσο κοντά στὴν πόλη τους τὸν ἄμεσο κίνδυνο τῶν ἐχθρῶν, ἀντιπρόσωποι ἀπό τὴ Σπάρτη καὶ ἀπό ἄλλες πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἥρθαν στὴν Ἀθῆνα, γιὰ νά ζητήσουν βοήθεια. Στὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου πού εἶχαν συγκαλέσει οἱ Ἀθηναῖοι γι' αὐτό τὸ σκοπό ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους μῆνησε καὶ ὁ Κλειτέλης ὁ Κορίνθιος.

A' 1. Τούτων δὲ διορίζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος καὶ εἶπε τάδε· Ἄλλὰ ταῦτα μέν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵσως ἀντιλέγεται, τίνες ἥσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δέ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένετο, ἔχει τις κατηγορήσαι ἡ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστοατεύσαμεν ἡ ὡς χοήματά τινων ἐλάβομεν ἡ ὡς γῆν ἄλλοτρίαν ἐδηγώσαμεν; Ἄλλ᾽ ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκόφασι καὶ οἰκίας κατακεκαύκασι καὶ χοήματα καὶ πρόβατα διηρπάκασι. Πῶς οὖν, ἐάν μὴ βοηθήσῃτε οὕτῳ περιφανῶς ἡμῖν ἀδικουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς δόρκους ποιήσετε; Καὶ ταῦτα ὃν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε δόρκουν; Ἐνταῦθα μέντοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθορύβησαν ὡς δόρθως τε καὶ δίκαια εἰρηκότος τοῦ Κλειτέλους.

(Ξεν. Ἐλλ. 6.5.37)

διορίζομαι	καθορίζομαι, ἀποφασίζομαι
ἀνέστη	σηκώθηκε
ταῦτα ἀντιλέγεται	ὑπάρχει γι' αὐτά διαφορία
ἄρξαντες	μετ. ἀρρ. τοῦ φ. ἄρχω = ἀρχίζω
ἔχω + ἀπαρ.	μπορῶ νά ...
δῆθ (-ώ)	βλ. Κεφ. 23
ἐκκεκόφασι	παρασ. τοῦ φ. ἐκκόπτω=κόβω δέντρα ἀπό τό δάσος
κατακεκαύκασι	παρασ. τοῦ φ. κατακαίω
περιφανῶς	ὅλοφάνερα
παρὰ τοὺς δόρκους	κατά παράβαση τῶν δόρκων, παραβαίνοντας τοὺς δόρκους
καὶ ταῦτα	καὶ μάλιστα
ἐπιθορυβῶ	ἐπιδοκιμάζω μέθοδυβο
εἰρηκότος	μετ. παρασ. (ἀνωμ.) τοῦ φ. λέγω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἵππεῖς τῶν Βοιωτῶν τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἴερὰ διερρίφεσαν καὶ τοὺς τοῦ Ἀγησιλάου στρατιώτας ἐδεδιώχεσαν.
- β) Κλέαρχος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκάς εἴη.
- γ) Χρὴ τὸν ἄνδρα βεβουλεῦσθαι ποὺ τοῦ ἔργου.
- δ) "Οτε οἱ πολέμοι ἀνεχώρησαν, τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἴδούσαμεν.
- ε) Τῷ δ' αὐτῷ θέρει οἱ Πέρσαι ἐδούλωσαν πάσας τὰς κώμας, ὅσαι γε οὐ τετειχισμέναι ἦσαν.
- στ) Οὐ πέπαιναι τρέφων πατέρα καὶ μητέρα.

διαρρίπτω = διασκορπίζω

βουλεύομαι = σκέπτομαι

- B'**
1. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ συντελεσμένος μέλλοντας ἐνεργητ. καὶ μέσης φωνῆς
 2. Σχηματισμός μέλλ., ἀόρ., παρακ., ὑπερσ. τῶν συνηρημένων οημάτων

1. Ο παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος στήν ἀρχαία ἐλληνική σχηματίζονται μονολεκτικά καὶ περιφραστικά. Βασικό γνώρισμα τῶν συντελικῶν χρόνων (παρακειμένου, ὑπερσυντελίκου καὶ συντελ. μέλλ.) σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις είναι ὁ ἀναδιπλασιασμός, δηλ. συνήθως ἡ ἐπανάληψη τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ θέματος μέ ενα ε:

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ
λέ-λυ-κα	λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός	λελυκώς κτλ.
-κας	ὦ, ἥς, ἥ	εἶην, εἴης, εἴη
-κε(ν)	λε-λυ-κότες, -κυῖαι, -κότα	λελυκότες κτλ.
-καμεν	ὤμεν, ἥτε, ὥσι(ν)	εἴημεν ἥ είμεν κτλ.
-κατε	ἥ σπανιότερα	ἥ σπανιότερα
-κασι(ν)	λελύ-κω, λελύ-κης, λελύ-κῃ (ἔχω λύσει)	λελύ-κοιμι, -κοις, -κοι λελύ-κοιμεν, κτλ.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

λελυκώς κτλ. ἵσθι, ἔστω - λελυκότες κτλ. ἔστε, ἔστων

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λε-λυ-κέναι METOXA: λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐ-λε-λύ-κειν (= εἰχα λύσει), -κεις, -κει
ἐ-λε-λύ-κεμεν, -κετε, -κεσαν

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
λέ-λυ-μαι	λε-λυ-μένος, -η, -ον	λελυμένος, -η, -ον	-
-σαι	ῳ, ἥς, ἥ	εῖην, εἴης, εἴη	λέ-λυ-σο
-ται	λελυμένοι, -αι, -α	λελυμένοι, -αι, -α	λελύ-σθω
-μεθα	ῳμεν, ἥτε, ὥσι(ν)	είημεν (εἰμεν)	-
-σθε		κτλ.	λέλυ-σθε
-νται			λελύ-σθων ἥ
(ἔχω λυθεῖ)			λελύ-σθωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λε-λύ-σθαι ΜΕΤΟΧΗ: λε-λυ-μένος, -η, -ον

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐ-λε-λύ-μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο (εἰχα λυθεῖ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Στόν ἐνεργητικό παρακείμενο και ὑπερσυντέλικο δ χρονικός χαρακτήρας είναι κ (πβ. καταλήξεις ἐνεργ. ἀορ. και παρακειμ.). Μόνο τά δήματα μέ χαρακτήρα οὐρανικό ἔχουν χ ἀντί γιά κ και μέ χαρακτήρα χειλικό ἔχουν φ ἀντί γιά κ: ταράττω (θ. ταραχ-) -τετάραχα, ἐτεταράχειν, γράφω (θ. γράφ-) -γέγραφα, ἐγεγράφειν.
- Γιά τό μέσο παρακείμενο τῶν δημάτων αὐτῶν θά μιλήσουμε ἀργότερα.
- β) Ο **ύπερσυντέλικος** ἐκτός ἀπό τόν ἀναδιπλασιασμό παίρνει και συλλαβική αὔξηση (ώς ίστορικός χρόνος).
- γ) Τά δημάτα πού ἀρχίζουν ἀπό φωνήν ἡ δίφθογγο παίρνουν ἀντί γιά ἀναδιπλασιασμό χρονική αὔξηση: ἀρπάζω-ῆρπακα, οἰκῷ - ϕκηκα.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

δ) Κανονικό ἀναδιπλασιασμό παίρνουν μόνο τά δήματα πού τό θέμα τους ἀρχίζει: 1. ἀπό ἕνα ἀπλό σύμφωνο ἐκτός ἀπό τό ρ και 2. ἀπό δύο σύμφωνα πού τό πρώτο είναι ἄφωνο και τό δεύτερο ἔρρινο ή ύγρο. Σέ κάθε ἄλλη περίπτωση τό ορήμα παίρνει συλλαβική αὔξηση ἀντί γιά ἀναδιπλασιασμό: κόπτω-κέκοφα, γράφω-γέγραφα, πνέω-πέπνευκα (θ. πνευ-), ἄλλα ρίπτω-ἔρριφα, στρατεύομαι - ἐστράτευμαι.

ε) Τά δήματα πού τό θέμα τους ἀρχίζει ἀπό δασύ σύμφωνο (χ, φ, θ) στόν ἀναδιπλασιασμό τρέπονταν τό δασύ στό ἀντίστοιχο ψιλό (κ, π, τ): χορεύω - κεχόρευκα, φυτεύω - πεφύτευκα, θύω - τέθυκα.

στ) Ὁ συντελεσμένος μέλλοντας, στίς ἐγκλίσεις πού ἔχουν μέλλοντα, σχηματίζεται περιφραστικά ἀπό τή μετοχή τοῦ παρακειμένου και τό μέλλοντα τοῦ εἰμί στήν ἀντίστοιχη ἐγκλίση: λελυκώς ἔσομαι (δριστ. ἐνεργ.), λελυμένος ἔσοιμην (εὐκτ. μέσος), λελυκώς ἔσεσθαι (ἀπαρ. ἐνεργ.) κτλ..

Ὥ μέσος συντελ. μέλλοντας ἔχει και μονολεκτικούς τύπους: λελύσομαι, -ση κτλ. λελύσοιμην, -σοιο κτλ.

2. Τά συνηρημένα δήματα διαφέρουν ἀπό τά βαρύτονα μόνο στόν ἐνεστώτα και παρατατικό. Στούς ἄλλους χρόνους, δῶν τῶν ἐγκλίσεων, ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά βαρύτονα, μόνο πού δ βραχύχρονος χρακτήρας τοῦ θέματος γίνεται μακρόχρ. ἔτσι τό α γίνεται η, τό ε γίνεται η, και τό ο γίνεται ω: τιμᾶ (τιμάω) -ετίμησα, ποιοῦμαι (ποιέομαι) - ποιήσομαι, δηλῶ (δηλώω) -δηλώσω - δεδήλωκα, κατηγορεῖν (κατηγορέειν) -κατηγορῆσαι, κατηγόρηκα κτλ..

Γ'

1. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαία ἑλληνικά:

ἔχουμε πράξει	ἔχουν ἀδικηθεὶ	εἴχαμε τιμηθεὶ
εἴχατε γράψει	ἔχεις διαρπάσει	ἔχεις κατηγορηθεὶ
είχαν κόψει	ἔχουν κατηγορήσει	είχε λυθεὶ

2. Νά μεταφραστοῦν στά νέα ἑλληνικά:

πεπράχατε, ώμολόγητο, βεβοηθήκαμεν, νενικήκαμεν, ἐστεφάνωνται, πεπαύ- μεθα, κεκώλινται.

3. Νά βρεθεῖ ὁ ἐνεστώτας τῆς ὁριστικῆς τῶν παρακάτω τύπων:

τετολμηκώς ἔστω, κατηγορηκότες, βεβουλεῦσθαι, διερριφότες, δεδουλωκότες, φύκηκασι, τεθυκότες.

4. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τέπους τῶν οημάτων πού δίνονται στήν παρένθεση:
- α) Οὐ λίθοις καὶ ξύλοις δεῖ ... τὰς πόλεις. (τειχίσομαι, παρασείενος)
 - β) Τοῖς μὲν Ἀθηναῖσι ὁ Σόλων ... τοὺς νόμους, τοῖς δὲ Σπαρτιάταις ὁ Λυκοῦργος. (γράφω, ὑπερδουντ.)
 - γ) Οὐκ ἔδει νῦν βουλεύεσθαι ἀλλὰ (βουλεύομαι, παρασείμ.)
 - δ) Ἐπι δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ... ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμψθη Κρατησιππίδας (ἀθροίζω, ὑπερδουντ.).
 - ε) Ἡμεῖς ... σοι ταῦτην τὴν ἐπιστολὴν. (πέμπω, παρασείμ.).

27. Ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτη καὶ τό συμφέρον τῆς πόλης

Ο Σωκράτης στήν ἀπολογία του ἀνάμεσα στά ἄλλα λέει στούς δικαστές ὅτι ὁ θεός τοῦ ὅρισε νά ἀσχολεῖται μέ τή φιλοσοφία καὶ δέν μπορεῖ νά τήν ἐγκαταλείψει, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νά θανατωθεῖ ἢ νά πάθει ὀποιοδήποτε ἄλλο κακό. Γι' αὐτό, συνεχίζει, καὶ ἂν ἀκόμα τόν ἀθώωναν μέ τή συμφωνία νά πάψει νά ἀσχολεῖται μέ τή φιλοσοφία, ὁ ἕδιος δέ θά δεχόταν μιά τέτοια ἀθώωση. "Υστερα ἀπό ὅλα αὐτά ζητά ἀπό τό δικαστήριο νά μή θορυβοῦν διακόπτοντάς τον.

A' 1. Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλ' ἐμμείνατέ μοι οἵς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἵς ἂν λέγω ἄλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ώς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν λέξειν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἵς ἵσως βοήσεσθε· ἄλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. Εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιούτον ὄντα, οίον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἀνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μεντάν ἵσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἄλλὰ ταῦτα οὕτος μὲν ἵσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶμαι, ἄλλὰ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτεῖναι.

(Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30c-d)

ἐμμένω	παραμένω, τηρῶ
οἰς	τούτοις, ἃ
ἐφ' οἵς	γι' αὐτά πού, γιά δσα
ὸνήσεσθε	μέλλ. τοῦ ο. ὸνίναματ = ὥφελοῦματ
μηδαμῶς	μέ κανέναν τρόπο (ἀντίστοιχο ἐρωτημ. πῶς;)
θεμιτὸν	δίκαιο, δσιο
ἀμείνων, χείρων	συγκρ. τῶν ἐπιθ. ἄγαθός, κακός (ν.έ. χειρότερος)
μεντάν	μέντοι ἂν (κράση) μέντοι = ἄλλ' ὅμως
ἐξελαύνω	ἐξορίζω (βλ. Κεφ. 5)
ἀτιμδ (-ώ)	στερῶ τά πολιτικά δικαιώματα
που (ἐγκλ.)	κάπου, ἵσως
νυνί	τώρα δά (νυν-ί πβ. δεικτ. ἀντων. Κεφ. 14)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Εἰ Συρακούσας καταληψόμεθα, δραδίως καὶ τάλλα ἔξομεν.
- β) Ἐνταῦθα διετρίψαμεν τέτταρας μῆνας. Νῦν δ' Ἀθήνησι τὸ λοιπὸν διατρίψομεν.
- γ) Ἐπειμψαν πρόσβεις ἀγγελοῦντας (= γιά νά ...) ταῦτα.
- δ) Ἐνταῦθα μενεῖτε, ὃ στρατιώται, ἡμέρας πέντε, ἡμεῖς δὲ ἀ χρὴ κομιοῦμεν ὑμῖν.
- ε) Εἰ ἐμμενεῖτε τοῖς πατρίοις νόμοις, ἀμυνεῖσθε τοὺς πολεμίους.
- στ) Μή σκόπει τί ἂν σε μάλιστα εὐφράνειεν, ἀλλὰ πῶς ἂν βελτίων τὴν ψυχὴν γένοιο.
- ζ) Εἰ μὴ εἴχομεν φῶς, δόμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἤμεν.

καταληψόμεθα = μέλλ.. τοῦ καταλαμβάνω

ἔξομεν = μέλλ.. τοῦ ἔχω

διατρίψω = παραμένω

B'

1. Μέλλοντας καὶ ἀόριστος τῶν ἀφωνόληκτων
ρημάτων
 2. Μέλλοντας καὶ ἀόριστος τῶν ἐρρινόληκτων
καὶ ὑγρόληκτων ρημάτων
 3. Οἱ ἐγκλίσεις στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις
 4. Οἱ σημασίες τοῦ ἂν
-
1. α) Τά **οὐρανικόληκτα** ρήμ. στό μελλ. λήγουν σέ -ξω (ἐνεργ.), -ξομαι (μέσος) καὶ στόν **ἀόριστο** σέ -ξα (ἐνεργ.). -ξάμην (μέσος) (δι χαρακτήρας τοῦ ρημ. θέματος κ. γ. χ μέ τό χρονικό χαρακτήρα σ τοῦ μέλλ. η ἀσφίστου γίνεται ξ): ήκω-ξω, λέγω-ξεξα.
 - β) Τά **χειλικόληκτα** ρήματα στό μελλ. λήγουν σέ -ψω (ἐνεργ.) καὶ -ψομαι (μέσος) καὶ στόν **ἀόριστο** σέ -ψα (ἐνεργ.) καὶ -ψάμην (μέσος) (δι χαρακτήρας π, β, φ, μέ τό σ γίνεται ψ): γράψω - γράψω, βλάπτω (θ. βλάβ-, βλάβη) -ξβλαψω
 - γ) Τά **όδοντικόληκτα** ρήμ. ἔχουν **μέλλοντα** καὶ **ἀόριστο** κανονικά σέ -σω καὶ -σα: πείθω - ἐπεισα, γυμνάζω- γυμνάσω (δι όδοντικός χαρακτήρας τ, δ, θ ἐμπρός ἀπό τό σ ἀποβάλλεται).

Άλλά τά δδοντικόληκτα πού λήγουν σέ -ίω, μέ χαρακτήρα δ, και ἔχουν περισσότερες από δύο συλλαβές (= ύπερδισύλλαβα ρ.) σχηματίζουν μέλλοντα συνηρημένο χωρίς σ: κτίζω-κτίσω, άλλα κομίζω-κομιῶ (κατά τό ποιέω-ποιῶ), κομίζομαι-κομιοῦμαι (κατά τό ποιέομαι-ποιοῦμαι).

2. Τά ἐρρινόληκτα και ὑγρόληκτα ρήμα. σχηματίζουν:

- α) τό μέλλοντα, ἐνεργ. και μέσο, **συνηρημένο χωρίς σ.** Αύτός κλίνεται κατά τά **ρήμ. σέ -εω:** μένω-μενῶ, ἀποκτείνω (θ. ἀποκτεν-) ἀποκτεῖν, καθαίρω (θ. καθαρό-) καθαρῶ.
- β) τόν **ἀδριστο**, ἐνεργητ. και μέσο, χωρίς τό χρονικό χαρακτήρα σ, σέ -α και -άμην, άλλά μέ **ἔκταση** τοῦ **βραχύχρονου φωνήντος** τοῦ θέματος: μένω- ἔμεινα, φαίνομαι (θ. φαν-) -έφηνάμην, καθαίρω (θ. καθαρό-) -έκάθηρα, ἀγγέλω-ηγγειλα, μαραίνω (θ. μαράν-) -έμαράνα.

Σημείωση.

Καὶ έδω, δῆπος και σέ πολλές ὄλλες περιπτώσεις, ή διαφορά στίς καταλήξεις είναι φαινομενική, γιατί αύτοί οί τύποι σχηματίστηκαν ώς έξης: μένω, ἔμεν-σα-ἔμεννα (τό σ ἀφομοιώθηκε από τό ν) ἔμεινα (τό ἔνα ν ἔψυγε μέ απλοποίηση και ἔπειτα ἔγινε ἀναπληρωματική ἔκταση) (βλ. Κεφ. 18).

3. Ή σημασία τῶν ἐγκλίσεων στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις:

- α) Ή δριστική δείχνει χυρίως κάτι **πραγματικό και βέβαιο.** Ή δριστική ίστορικου χρόνου μέ τό δυνητικό **ἄν** ἐκφράζει κάτι δυνατό στό **παρελθόν** ή κάτι ἀντίθετο μέ τό πραγματικό και λέγεται δυνητική **δριστική** (μεταφράζεται μέ θά και παρατατικό): τότε εἶδεν ἄν τις σσον ἀξιον εἶναι τό φιλεῖσθαι ἅρχοντα (= θά ἔβλεπε κανείς πόσο ἀξίζει ...), εἰ μὴ εἶχομεν φᾶς, δημοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ήμεν (= θά ἤμαστε, άλλά δέν εἴμαστε).
- β) Ή ποτακτική φανερώνει τό **ἐνδεχόμενο και τό ἐπιθυμητό.** Είδικότερα ἐκφράζει: προτρόπη: ιθι ἔξετάσωμεν τά ἔργα τῶν θεῶν, ἀπαγόρευση: μὴ ἄλλως ποιήσης, ἀπορία: εἴπωμεν η σιγῶμεν;
- γ) Ή εὐκτική φανερώνει εὐχή ή μιά ἀπλή σκέψη πού μπορεῖ νά είναι η νά μήν εἶναι δυνατή. Η εὐκτική μέ τό δυνητικό **ἄν** δείχνει κάτι δυνατό στό παρόν ή

στό μέλλον καί λέγεται **δυνητική εύκτική**. Μεταφράζεται μέ: μπορεῖ νά... ή θά + παρατατ.: οὐδὲν ἀν βλάψειν = καθόλου δέν μπορεῖ νά βλάψει, ή καθόλου δέ θά έβλαπτε.

- δ) Η προστακτική φανερώνει ώς **προσταγή** κατί πού έπιθυμούμε. Είδικότερα δείχνει: προσταγή ή ἀπαγόρευση: ταῦτα μὴ ἐρώτα, προτροπή ή ἀποτροπή: σπεῦδε βραδέως, συγκατάθεση: ἔστω, παράκληση ή εὐχή: μὴ θορυβεῖτε, ὑγαίνετε, χαίρετε.

4. Τό αν είναι:

- α) ὑποθετικός σύνδεσμος ισοδύναμος μέ: έαν, ήν, πάντοτε έμπρός από υποτακτική,
- β) δυνητικός αν μέ **δριστική ιστορικοῦ χρόνου** καί δηλώνει κατί πού θά μπορούσε νά γίνει στό παρελθόν καθώς καί κατί άντιθετο μέ τό πραγματικό ή μέ **ευκτική** καί δηλώνει κατί πού μπορεῖ νά γίνει στό παρόν η τό μέλλον, ή καί μέ **ἀπαρέμφατο** καί **μετοχή**.
- γ) ἀριστολογικό αν, παραλλαγή τού δυνητικοῦ αν, καί σημαίνει **τυχόν ή ίσως**. Τό βρίσκουμε υπεραπό άναφορικό (ή καί μετά τόν τελικό σύνδ. διπλως) καί συντάσσεται μέ **ὑποτακτ.**: δς αν εἴπῃ, δποι αν πορευόμεθα.
- Οι σύνδεσμοι **ὅτε, όποτε, ἐπει, ἐπειδή, ὅταν**, ὅπόταν, **ἐπάν, ἐπειδάν, ὅπως** καί εἰ + αν = έαν καί μέ συναίρεση **ἄν, ήν**. Τό δυνητικό αν σέ πολλές περιπτώσεις μπαίνει υπεραπό η βρίσκεται μακριά από τό φῆμα, τό ἀπαρέμφατο ή τή μετοχή στά δόποια άνήκει: **ἀποκτείνει μεντᾶν, ἐγὼ οὐκ ἀν μοι δοκῶ πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ποιήσασθαι**.

Γ'

1. Νά σηματιστεί καί νά αίτιολογηθεί ο μέλλοντας καί ο ἀόριστος τόν παρακάτω ρημάτων στό α' πρόσο.:
πείθω, καλύπτω, κολάζω, μεταπέμπω, δνειδίζω, φυλάττω, ἐλέγχω,
ἐμβάλλω, φθείρομαι, ἐμμενω, ἀποκρίνομαι.
2. Νά καθοριστεί ή σημασία τού αν στίς παρακάτω φράσεις:
- α) Οι ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλε εἰσίν, ἀλλ' εὐδιάβατοι, ὅσῳ δ' ἀν πορροτέρῳ γίγνονται, ἐπεμβάλλοντες ἔπεροι ποταμοὶ, **ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ῥέμα ποιοῦσιν**.
- β) Εἰ πάντες ηθέλον οἱ παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀλληθῆ λέγειν, οὐκ ἀν κακῶς ἡκουον ὑπό τόν ίδιωτῶν (κακῶς ἀκούω = κακολογοῦμαι).
- γ) Εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ δίκαιοτηρίῳ ἐκρίνοντο, φράδιως ἀν ἐσφίξοντο.
- δ) **Ἴσως εἴποιεν ἀν πολλοῖ τῶν φασκόντων (= μετ. ἐνεστ. τοῦ φημί) φιλοσοφεῖν ὅτι οὐκ ἀν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο.**

- ε) Ἔως ᾧν ἐμπνέω (= ἀναπνέω), οὐ παύσω φιλοσοφεῖν.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση:
- Ο σαλπιγκῆς ... τοῖς Ἐλλησι τῇ σάλπιγγι. (σημαίνω, ἀόρ.)
 - Περινθοὶ ... εἰς τὸ ἄστυ τὸ στρατόπεδον. (εἰσδέχομαι, ἀόρ.)
 - Οὐ ... δπλὰ τὰ ιερά. (καταισχύω, μέλλ.)
 - Εἰ ... με, ὑμᾶς αὐτοὺς βλάψετε. (ἀποκτείνω, μέλλ.)
 - Υμεῖς οὐκ ... τοῖς ώμολογημένοις; (ἐμμένω: μέλλ..)
4. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: ἐπιστεῖλαι, ἀπαγγελοῦντος, προστάξειν, ὀνειδίσης.
5. Νά χαρακτηρίσετε τό Σωκράτη ἀπό τό κείμενο Α1.

28. Ἀνακεφαλαίωση β' (Κεφ. 16-27)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Γ' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Φωνητονόληγτα: πόλις (πόλεως), ἥρως (ἥρωος)

Συμφωνόληγτα	Α φωνό λη κτα	Χειλικόληγτα	Οδοντικόληγτα
	Ούρανικόληγτα φύλαξ φύλακος	Ἄραψ Ἄραβος	πατρίς πατρίδος
	· Η μιφωνό λη κτα		
	Ἐρρινόληγτα Ἐλλην Ἐλληνος	Ὑγρόληγτα σωτήρ σωτήρος συγκοπτ. πατήρ πατρός	Σιγμόληγτα Σωκράτης αἰδώς Σωκράτους αἰδούς δάσος κέρας δάσους κέρως
	Ἀρσενικά Θηλυκά -ς ḥ - -ος ḥ -ως -ι -α ḥ -ν -ς ḥ -	Οὐδέτερα - -ες -ων -σι	Ἀρσενικά Θηλυκά -ες -ων -ας ḥ -ς -ες -α

2. ΒΑΡΥΤΟΝΑ ΡΗΜΑΤΑ

'Υποτακτική Εύκτική Προστακτική (β' πρόσωπο)	'Ενεστώτας ἐνεργ. φων. μέση		Μέλλοντας ἐνεργ. φων. μέση		'Άριστος ἐνεργ. φων. μέση	
	λύ-ω λύ-οιμι λύ-ε	λύ-ωμαι λυ-οίμην λύ-ου	λύ-σοιμι -	λυ-σοίμην -	λύ-σω λυ-σαίμην λύ-σον	λύ-σω λυ-σαίμην λύ-σαι
'Απαρέμφατο Μετοχή	λύ-ειν λύ-ων λύ-ουσα λύ-ον	λύ-εσθαι λυ-όμενος κτλ.	λύ-σειν λύ-σων κτλ.	λύ-σεσθαι λυσόμενος κτλ.	λύ-σαι λύσας κτλ.	λύ-σασθαι λυσάμενος κτλ.

Παρακείμενος	μέση φωνή	Τό ρ. εἰμί
ἐνεργητ. φων.	λελυμένος ὥ	Ἐνεστώτας
λελυκώς ὥ	λελυμένος εἴην	ὁ
λελυκώς εἴην	λελυμένος ἴσθι	εἴην
λελυκώς ἴσθι	λέλυσσο	ἴσθι
Απαρέμφατο	λελύσθαι	είναι
Μετοχή	λελυμένος κτλ.	ὤν, οὖσα, ὄν
-κυῖα		
-κός		

3. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΡΗΜΑΤΑ: (τιμάω) **τιμᾶ**, (ποιέω) **ποιῶ**, (δηλώω) **δηλῶ**

4. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ: **ἐρωτηματικές**: τίς, τί, ποῖος, ποία, ποῖον κτλ.
ἀδριστες: τίς, τί κτλ.
κτητικές: ἐμός, ἐμή, ἐμόν κτλ.
αὐτοπαθεῖς: ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς κτλ.

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ: **ἐπιθετικός, κατηγορηματικός** (πᾶς, ἄπας, ὅλος, αὐτός, μέσος κτλ.)
παράθεση (πού ...,), **ἐπεξήγηση** (δηλαδή ...),
ἐπιρρηματικός σέ δοτική καί αἰτιατική.

2. ΜΕΤΟΧΕΣ: **ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ**
(δ δποῖος) (νά, δτι, πού) (ἐάν, δταν,
επειδή κτλ.)

‘Υποκείμενο μετοχῆς: ‘Η μετοχή μπαίνει στήν πτώση, γένος καί
ἀριθμό τοῦ ὑποκειμένου της.

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις καὶ νά βρεθοῦν τά ὑποκείμενα τῶν ρημάτων καὶ τῶν μετοχῶν:
a) Πάντες ἀπεκρίναντο δτι αὐτοῖς μέλει δπως καλῶς ἔχοι.

- β) Διονυσόδωρος, ἐπεὶ θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη, μεταπέμπεται τὴν μητέρα εἰς τὸ δεσμωτήριον.
- γ) Ταῦτα ποιήσαντες ἐστρατοπεδεύσαμεθα ἐπὶ τῷ λόφῳ οὐδένας ἔχοντες συμμάχους. Ἐνθα δὴ προσιών τις λέγει ήμīν μένοντες ἐνταῦθα κινδυνεύετε ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις μέ τίς λέξεις πού δίνονται χωρίς σειρά, ἀφοῦ τεθούν στὸν κατάλληλο τύπο:
- α) Καλλικρατίδας ὁ ... εἶπεν ἀθλιωτάτους ... τοὺς Ἑλλήνας, εἰ ἔνεκα ἀργυρίους βαρβάρους (εἰμί, κοιλακεύω, Λακεδαιμόνιος)
- β) Βούλεσθε, ὃ ... τοῖς πατρίοις χρῆσθαι καὶ ... πολλῖται ἀεὶ (εἰμί, ἀγαθός, παῖς νόμος)
- γ) Ἐπεὶ οἱ ... οὐ φυλάττουσι τοὺς ὄρκους, ... ἡμεῖς φυλάττομεν, εἰκός ἐστι τοὺς θεοὺς ... τοῖς πολεμίοις (εἰμί, πολέμος, δς, ἐναντίος)
- δ) Ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν ... ἐπὶ τὰ πλοῖα ναύαρχον. Οὗτος δὲ ὡς ἥκεν λέγει τοῖς ναύταις ... ·Ω ..., ἐχὼ μὲν οὐκ ἔχων χρήματα ... ἀλλ᾽ οἱ σύμμαχοι ταχὺ ἡμῖν ... ἀξουσιν. (πέμπω, στρατιῶται, δδε, γοῆμα, ἥκω)
3. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ κατάλληλους τύπους ἀναφορικῶν ἀντονυμιῶν ἢ τῆς δριστικῆς ἢ ἐπανάληπτικῆς ἀντονυμίας:
- α) ... ὁ τρόπος (= χαρακτήρας), τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος τοῖς ἀνθρώποις.
- β) Γεωργὸς ἔλεγε τοῖς νιοῖς τὰ χρήματα ... μοι ἐστι ἐν τῷ ἀγρῷ ἔκρυψα. Ἡν ... κατασκάψητε, οοί τ' ἐστε τὸν θησαυρὸν ἔχειν, ... ὑμέτερός ἐστιν.
- γ) Οἱ ἀνθρωποι ... μεθ' ἡμῖν εἰσιν, οὐ τὰ ... περὶ τῶν ... κρίνουσιν.
- δ) ... προνοεῖ ἀδελφοῦ, ἑαυτοῦ κῆδεται· οἱ γάρ ἀλλοὶ οὐκ ἀεὶ οἱ ... εἰσι.
4. Νά προσθέσετε τούς κατάλληλους τύπους ἐρωτημάτων, ἢ ἀδριστικῆς ἀντονυμίας:
- α) ... τῶν παιδῶν οὐ λογίζονται ... καὶ ... ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν γονάων παρεχόμενα αὐτοῖς ἀγαθά.
- β) Ὁ δ' ἐλθὼν ἡρώτα ... εἴη ὁ παραγγέλλων. Οἱ δ' ἔλεγον ἀνήρ... τῶν Κύρω πιστῶν.

29. Ἡ παιδεία καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθά

Ως ξέργο τοῦ Πλουτάρχου (περ. 46-120 μ.Χ.) ἀπό τὰ «Ἡθικά» του φέρεται καὶ ἡ πραγματεία «Περὶ παίδων ἀγαθῶν», ὅπου ἀναπτύσσονται οἱ παιδαγωγικές ἀπόψεις τῆς ἐποχῆς του, οἱ δοκίμες παρουσιάζουν ἐνδιαφέροντα σήμερα.

A' 1. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιοσπούδαστα καθέστηκεν. Εὐγένεια καὶ δόν μέν, ἄλλὰ προγόνων ἀγαθόν. Πλούτος δὲ τίμιον μέν, ἄλλὰ τύχης κτῆμα, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἔχοντων πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς δ' οὐκ ἐπίσασι προσήνεγκε. Δόξα γε μὴν σεμνὸν μέν, ἄλλ' ἀβέβαιον. Κάλλος δὲ περιμάχητον μέν, ἄλλ' ὀλιγοχόρονιον. Υγεία δὲ τίμιον μέν, ἄλλ' εὐμετάστατον. Ισχὺς δὲ ζηλωτὸν μέν, ἄλλὰ νόσῳ εὐάλωτον καὶ γῆρα. Τὸ δ' ὅλον εἴ τις ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος όώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμης διαμαρτάνων. Πόστον γάρ ἐστιν ίσχὺς ἀνθρωπίνη τῆς τῶν ἄλλων ζώων δυνάμεως; Λέγω δ' οἶον ἐλεφάντων καὶ ταύρων καὶ λεόντων. Παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον.

(Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγαθ., 8)

καθίστηκεν	παρακ. τοῦ ρ. καθίσταμαι
εὐγένεια	εὐγενική, ἀρχοντική καταγωγή
τίμιος, -α, -ον	πολύτιμος
ἀφείλετο	ἄδο. β' τοῦ ρ. ἀφαιροῦμαι = ἀφαιρῶ ἄδο. β' τοῦ ρ. προσφέρω στά ρ. ἀφείλετο ,
προσήνεγκε	προσήνεγκε ὑποκ. ἡ τύχη
σεμνός, -ή, -όν (σεβ-νός)	σεβαστός
περιμάχητος	περιζήτητος
εὐμετάστατος, -ος, -ον	εὐμετάβλητος
εὐάλωτος	αὐτός πού κυριεύεται, πού καταβάλλεται εὕκολα.
διαμαρτάνω	κάνω λάθος
πόστον δυνάμεως	πόσο μέρος ἀπό τῇ δύναμη
οἶον	λ.χ.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀνυπόδητοι καὶ ἀχίτωνες διετέλουν.
- β) Αἱ Ἀθῆναι εἰσὶ πόλις μεγάλη.
- γ) Οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἐστιν εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον.
- δ) Τοῦ Μαρσύου (ποταμοῦ) τὸ εὔρος ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.
- ε) Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.

εὐ οἰκῷ = διοικῷ καὶ λ.ά.

B'

1. Συνδετικά φήματα
 2. Συμφωνία κατηγορουμένου καὶ ύποκειμένου
Γενική κατηγορηματική
 3. Παράλειψη τοῦ ρ. **ἐστί**
 4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων στήν δριστική (γενικά). Ἡ σημασία τοῦ ΑΟΡΙΣΤΟΥ στήν δριστική.
1. Τό κατηγόρημα, ὅπως καὶ στά νέα ἐλληνικά, μπορεῖ νά ἀποτελεῖται ἀπό ἕνα μόνο φηματικό τύπο καὶ λέγεται **κατηγορηματικό ρῆμα** (λ.χ. **τά παιδία παιζει**) ἢ ἀπό τό **συνδετικό ρῆμα** καὶ τό **κατηγορούμενο** (βλ. Κεφ. 6). Ἐκτός ἀπό τό ρ. **εἰμί** συνδετικά φήματα είναι:
τυγχάνω, γίγνομαι, καθίσταμαι, αίρομαι (= ἐκλέγομαι), **ἀποδείκνυμαι** (= διορίζομαι), **λέγομαι, νομίζομαι** καὶ ἄλλα μέ παρόμοια σημασία.
 2. Τό κατηγορούμενο ὅταν είναι **ἐπίθετο** συμφωνεῖ μέ τό ύποκειμένο στό γένος, τόν ἀριθμό καὶ τήν πτώση, ὅταν ὅμως είναι **οὐσιαστικό** συμφωνεῖ ύποχρεωτικά μόνο στήν πτώση: **Κερος** ἢν μελετηρότατος, **Αἱ Θῆραι** εἰσι πόλις.
Πολλές φορές ὅμως τό κατηγορούμενο ὅταν είναι οὐσιαστικό, ἐκφέρεται σέ γενική πτώση πούλεγεται **γενική κατηγορηματική**: **Ξενιφῶν** ἢν πόλεως μεγίστης (πβ. ν.έ. τά φαγητά είναι τής ὥρας).
Ἡ γενική κατηγορηματική δηλώνει:
 - α) **κτήση**: ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως (= ἀνήκει στήν πόλη).
 - β) **ἕνα σύνολο** μέρος τοῦ δροίου είναι τό ύποκειμένο (γενική κατηγορηματική **διαιρετική**): **οὐτός** ἐστι τῶν ἐπιχωρίων (= ἀπό τούς ντόπιους).

- γ) **ῦλη:** ἡ κρηπίς ἐστι λίθων (= ἀπό λίθους).
- δ) **ἰδιότητα:** εἴμι τριάκοντα ἔτῶν.
- ε) **ἀξία:** ἡ οἰκία ἐστὶν εἰκοσι μνᾶν.
3. Στίς προτάσεις πού λέγονται ἑλλειπτικές (βλ. Κεφ. 12), ἐκτός ἀπό τήν παράλειψη: 1) τοῦ ὑποκειμένου α' καὶ β' προσώπου πού δηλώνεται ἀπό τήν κατάληξη τοῦ ρήματος 2) τοῦ ὑποκειμένου οἱ **ἄνθρωποι** στά ρήματα λέγουσι, φασι κ.ἄ. 3) τοῦ ρήματος σέ περιπτώσεις πού ἐννοεῖται εύκολα ἀπό τά συμφραζόμενα, στήν ἀρχαία ἑλληνική παραλείπεται συχνά τό ρ. **Ἐστί στίς ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, λ.χ.: ἀνάγκη, δῆλον, χαλεπόν, εἰκός** (ἐστί), ἐπίθ. σέ -τεον + ἐστί, λ.χ. **ποιητέον** (ἐστί) κτλ.: βαρβάρων Ἐλληνας ἄρχειν εἰκός, ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον.
4. Η σημασία τῶν χρόνων δέν είναι ίδια στήν δριστική καὶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις.
 "Οπως καί στή νέα ἑλληνική (βλ. Συντακτικό τῆς Ν. Ἑλλ. ΟΕΔΒ σελ. 72), στήν δριστική (ή α) ἀναφέρονται στό **παρελθόν** δ παρατατικός, δ ἀδριστος καὶ δ ὑπερσυντελικός (= ιστορικοί ή παρελθοντικοί χρόνοι), **στό παρόν**, δ ἐνεστώτας καὶ δ παρακείμενος (= ἀρχικοί ή παροντικοί χρόνοι), **στό μέλλον**, δ μέλλοντας καὶ δ συντελεσμένος μέλλοντας (= μελλοντικοί χρόνοι).
 β) δείχνουν αὐτό πού σημαίνει τό ρήμα (τόν τρόπο):
- **ἔξακολουθητικά** (ή σέ διάρκεια): δ ἐνεστώτας, δ παρατατικός καὶ ἐν μέρει δ μέλλοντας (= ἔξακολουθητικοί χρόνοι)
 - **συνοπτικά** (ή στιγμιαῖς): δ ἀδριστος καὶ ἐν μέρει δ μέλλοντας (= συνοπτικοί ή στιγμιαῖς χρόνοι)
 - **σάν κάτι τελειωμένο** (ή συντελεσμένο): δ παρακείμενος, δ ὑπερσυντελικός καὶ δ συντελεσμένος μέλλοντας (= συντελικοί χρόνοι). Στά ἐπόμενα θά δοῦμε ἀναλυτικότερα τή σημασία κάθε χρόνου.
- 'Ο ΑΟΡΙΣΤΟΣ** στήν δριστική σημαίνει ἀκόμη:
- τήν ἀρχή μιᾶς πράξεως ή μιᾶς καταστάσεως (= **ἐναρκτικός ἀόριστος**) καὶ γι' αὐτό μεταφράζεται μέ τό ρ. **ἄρχισε**
ἔφυγον = ἀρχισαν νά φεύγουν.
 - κάτι πού ισχύει γιά πάντα (= **γνωμικός ἀόριστος**) καὶ μεταφράζεται μέ ἐνεστώτα: ή τύχη τὸν πλοῦτον τῶν ἔχόντων πολλάκις **ἀφείλετο** (= πολλές φορές ἀφαιρεῖ). (πβ. ν.έ δ τρελός είδε τό μεθυσμένο κι ἔφυγε)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Οι χρόνοι στίς ἄλλες ἐγκλίσεις δέ δηλώνουν χρόνο ἀλλά μόνο τρόπο. λ.χ. **βλάψετε** ύμᾶς αὐτούς, έάν ἐμέ ἀποκτείνητε. Ό αδριστος ὑποτακτικής **ἀποκτείνητε** δείχνει μιά ἐνέργεια στιγμιαία πού γίνεται δχι στό παρελθόν ἀλλά στό μέλλον, δπως καὶ τό ρήμα τῆς κύριας προτάσεως: **βλάψετε**.

1. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῆς λέξεως πού ὑπάρχει στήν παρένθεση:
 - α) Οἱ ἄνδρες ... γενναῖοι. (εἰμί)
 - β) Τὰ δάση ... πλοῦτος. (εἰμί)
 - γ) Μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἀλλῶν προγόνων ἀπάντων ... ἐστὶν ἡ πατρὶς καὶ ... καὶ ... (σεμνότερος, ἀγιώτερος, τιμιώτερος)
 - δ) Άι μεταβολαι ... ἐστιν. (λυπηρός)
 - ε) Καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ... (ἀγαθός, εἰμί)
 - στ) Αἰδός καὶ φόβος ... ἀνθρώποις εἰσίν. (ἔμφυτος)
 - ζ) Ἡ τύχη καὶ ὁ Φίλιππος ἥσαν τῶν ἔργων (κύριος)

2. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῆς γενικῆς τήν δόπια καί νά χαρακτηρίσετε συντακτικῶς:
 - α) Αὕτη ἡ ἀποκία ἦν ποτε (Αθηναῖοι)
 - β) ... ἐστέ (τοιοῦτοι, πρόγονοι).
 - γ) Πρόξενος ἦν (τριάκοντα, ἑπτη)
 - δ) Ἡ οἰκία ἐστὶ (πολλά, τάλαντα)
 - ε) Ἡν δὲ καὶ οὐτος (οἱ στρατηγοί)
 - στ) Πάντα ἦν (χρυσός)

3. Νά σηματιστούν στά ν.é. ἀνάλογα παραδείγματα γενικῆς κατηγορηματικῆς. Παρατηρήστε πῶς ἐκφέρονται στά ν.é. οί φράσεις τῆς ἀσκ. 2.

4. Νά βρεθεῖ ἡ σημασία τῶν χρόνων (ώς πρός τό χρόνο καί τόν τρόπο) στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.
 - β) Ἀκούων τινὰ διαβάλλειν ἐμέ.
 - γ) Τὰς τῶν φαύλων (= κακῶν) συνηθείας διλίγος χρόνος διέλυσε.
 - δ) Ἐπὶ δὲ τῷ ναυτικόν, δὲ ἐκεῖνος ἡθοίκει ἀπό τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησπιπίδας.
 - ε) Οἱ Ἑλληνες πορευόμενοι ἀσφαλῶς ἀφίκοντο ἐπὶ τόν Τιγρητα ποταμόν.
 - στ) Εἰ βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ, ἀντιλάβοις ἂν αὐτὸν σύμμαχον.

30. Τελευταῖες συμβουλές τοῦ Κύρου

Ἡ περιοπή ἀναφέρεται στίς συμβουλές πού δίνει πρός τά παιδιά του ὁ Κύρος λόγιες στιγμές πρίν ἀπό τό θάνατο του.

(Βλ. καὶ εἰσαγ. σημ. καμ. 21)

A' 1. Εἰ μὲν οὕτως ἔχει ταῦτα ὥσπερ ἐγὼ οἶμαι καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε ἢ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθήσκει, ἀλλὰ θεούς γε τοὺς ἀεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἱ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὅλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρωατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι θεούς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἴδεισθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ᾽ ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα.

(Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. 8, 7, 22-23)

καταιδούμαι (-έομαι)	ντρέπομαι ἀπό σεβασμό, σέβομαι
ἀλλὰ θεούς γε	τούλαξιστο τούς θεούς
ἐφορῶ (ἐπι-ορῶ)	ἐπιβλέπω
συνέχω	συγχρατῶ
ἀτριβῆς, -ής, -ές	πού δέν τρίβεται, ἀφθαρτος
ἐπιγίγνομαι	ἔχομαι ἐπειτα, ἀπολογηθῶ
ἀνάγκη	ἐνν. τὸ ρ. ἐστι. (βλ. Κεφ. 29)
πᾶσιν	δοτ. πλήθ. τοῦ πᾶς, πᾶσα, πᾶν = ὅλος
ἐμφανῆ πᾶσιν	φανερά σέ δλονς

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Φοβούμεθα μὴ ταῦτα οὐκ ἔστιν ὀληθῆ.
- β) Πολλὰ ἔτη ἀσφαλεῖς καὶ εὐτυχεῖς ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ κατοικοῦμεν.
- γ) Χαλεπὸν (= δύσκολο) περὶ τῶν ἀφανῶν εἰκάζειν.
- δ) Ἄξιον οὖν καὶ περὶ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ μεγαλοπρεπῶν καὶ πολυτελῶν βασιλείων βραχέα λέγειν.
- ε) Θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις.

χαλεπὸν = δύσκολο

εἰκάζω = καταλήγω σέ συμπέρασμα

βραχέα = σύντομα

βασίλεια = ἀνάκτορα

B'

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα. Σιγμόληκτα
 2. Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (σύστοιχο κτλ.)
 3. Κατηγορούμενο ἐπιφρονηματικό καί κατηγορούμενο προληπτικό
1. Τά ἐπίθετα χωρίζονται σέ δύο μεγάλες κατηγορίες:
 τά δε υπερόκλιτα (πού τό ἀρσενικό τους κλίνεται κατά τή B'
 κλ. βλ. Κεφ. 6) καί τά τριτόκλιτα (πού τό ἀρσενικό τους
 κλίνεται κατά τήν γ' κλίση).
- Τά τριτόκλιτα ἐπίθετα
 ὅπως καί τά τριτόκλιτα οὐσιαστικά είναι:
 α) φωνηντόληκτα: ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεῖα, τό εὐθὺ καί
 β) συμφωνόληκτα: ἀφωνόληκτα: ὁ ἄπας (ἄπαντος), ἡ ἄπασα, τό
 ἄπαν
 ἐρρινόληκτα ή ύγροληκτα: ὁ μέλας (μέλανος),
 ἡ μέλαινα, τό μέλαν, ὁ, ἡ μάκαρ (= μακάριος)
 χωρίς οὐδέτερο κτλ.
 σιγμόληκτα: ὁ, ἡ ἐμφανῆς, τό ἐμφανές (θ. ἐμφανεσ-) τοῦ ἐμφανοῦς.

ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Τά σιγμόληκτα είναι δύλα τριγενή καί δικατάληκτα καί τά περισσότερα **σύνθετα**. Κλίνονται ως ἔχῆς:

Ἄρσ. καί Θηλ.	Ἐνικός:	ὅ, ἡ ἐμφανῆς, -οῦς, -εῖ, -ῆ, -ές (θέμα ἐμφανεσ-)
	Πληθυντ.:	οἱ, αἱ ἐμφανεῖς, -ῶν, ἐσι, -εῖς, -εῖς
Οὐδέτερο	Ἐνικός:	τό ἐμφανές, -οῦς, -εῖ, -ές, -ές
	Πληθυντ.:	τά ἐμφανῆ, -ῶν, -έσι, -ῆ, -ῆ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Τά βαρύτονα σιγμόληκτα ἐπίθετα:
 α) στήν ὀνομαστική (αἴτ. καί κλητ.) ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου καί

στήν αλητ. ένικοῦ τοῦ ἀρσεν. καὶ θηλ. ἀνεβάζουν τὸν τόνο: ὁ, ἡ συνήθης, τὸ σύνηθες, ώ σύνηθες, (ἀρσ. θηλ. οὐδ.). (ἀλλά δέν ἀνεβάζουν τὸν τόνο τὰ σέ -ώδης : ὁ εὐώδης, τὸ εὐώδες, ώ εὐώδες, καὶ ὅχι εὔωδες).

β) στή γενική πληθυντικοῦ τονίζονται στήν παραλήγουσα τῶν πλήρων, τῶν συνήθων.

2. Τό ἀντικείμενο μπαίνει καὶ στίς τρεῖς πλάγιες πτώσεις (Βλ. Κεφ. 14).

Τό ἀντικείμενο σὲ αἰτιατική λέγεται:

α) ἐσωτερικό ἀντικείμενο ἀποτελέσματος, ὅταν φανερώνει τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐνέργειας τοῦ ὄγματος: γράφω ἐπιστολὴν.

β) κυρίως ἐσωτερικό ἡ σύστοιχο ἀντικείμενο, ὅταν φανερώνει τό ἵδιο τό περιεχόμενο τοῦ ὄγματος: θύω θυσίας, κινδυνέω κινδυνον. Ἀλλά συνήθως τό σύστοιχο ἀντικείμενο, ποὺ μπορεῖ νά τό πάρει διποιοδήποτε ωγμα, παραλείπεται καὶ μένει μόνο ὁ ἐπιθετικός του προσδιορισμός, δ ὅποιος τρέπεται σέ οὐδέτερο γένος ἔνικοῦ ή συγχρότερα πληθ. ἀριθμοῦ: φρονῶ φρόνημά τι - φρονῶ τι.

η πόλις μεγάλην ζημιάν ζημιώσεται - ή πόλις μεγάλα ζημιώσεται.

γ) Κάθε ἄλλο ἀντικείμενο σὲ αἰτιατική λέγεται ἐξωτερικό ή ἀπλῶς ἀντικείμενο: ή ψυχῇ καταλείπει τό σῶμα.

3. α) Ἐκτός ἀπό τά συνδετικά ὄγματα καὶ κάθε ἄλλο ὄγμα καὶ κυρίως ὅσα ὄγμ. σημαίνουν κίνηση μποροῦν νά συνδέουν τό ὑποκείμενο μέ ἔνα κατηγορούμενο πού σημαίνει τόπο, χρόνο, τρόπο, σειρά κτλ. καὶ γ' αὐτό λέγεται ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο: οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθροι (= κατασκήνωναν στό ὑπαίθρο), ἐγώ σε ἀσμενος ἔόρακα (= εὐχαρίστως).

β) Τά ὄγματα πού σημαίνουν σκοπό ή ἐξέλιξη πρός κάποιο ἀποτέλεσμα συνδέουν τό ὑποκείμενο μέ ἔνα κατηγορούμενο πού λέγεται προληπτικό ή κατηγορούμενο τοῦ ἀποτελέσματος καὶ μεταφράζεται: μέ ἀποτέλεσμα νά ... : δ Φίλιππος η ἔνθη μέγας. Τό κατηγορούμενο πολλές φορές ἀποδίδεται στό ἀντικείμενο καὶ δχι στό ὑποκείμενο τοῦ ὄγματος. Γι' αὐτό ὑπάρχουν ὄγματα μέ δύο αἰτιατικές πού ή μία είναι ἀντικείμενο καὶ ή διλλή κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου. Έτσι συντάσσονται τά φ. δονομάζω, νομίζω, ἐκλέγω, διορίζω, ποιῶ, ή μέ προληπτικό κατηγορούμενο, τά φ. αβξω, τρέφω, κτλ.: τήν τοιαύτην δύναμιν διδρείαν καλῶ, οι θεοὶ συνέχουσι τήν τάξιν ἀτριβῆ. (ἀτριβῆ: προληπτ. κατηγ. στό ἀντικείμενο τάξιν)

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ύπάρχουν στήν παρένθεση:
 - a) Δεῖ τοὺς νέους ... εἰναι. (ό, ή φιλομαθής, τό -ές)
 - β) Ἐδόκει αὐτοῖς οὐκ ... ταῦτα εἰναι. (ό, ή ἀσφαλῆς, τό -ές)
 - γ) ... ἀνθρώποις πάντα δοῦλα γίγνεται. (ό, ή ἐπιμελής, τό -ές)
 - δ) Πολλὰ τῶν ἀνθρώπων ... ἔστιν. (ό, ή εὐώδης, τό -ές)
 - ε) Πολλοὶ τῶν νέων ... τὴν δψιν εἰσίν. (ό ή εὐπρεπής, τό -ές)
2. Νά μπούν τά ἐπίθετα στόν κατάλληλο τύπο μέ βάση και σέ συνδυασμό μέ τά ἀντίστοιχα οἰνσιαστικά:

εὐέδης	φιλίας
δισχερής	ἄνθη
ἀφανῆς	ἀνδράσι
εὐσεβής	ἔργων
ἀρραγής (= ἀδιάσπαστος)	ηρωες
3. Νά γίνει συντακτική ἀνάλυση τῶν παρακάτω φράσεων:
 - a) Τὸ Κύρου δνομα μέγα ηγετο.
 - β) Μετά δὲ τοῦτο τὴν θισιαν παρεσκενάζοντο.
 - γ) Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες πολλὰς ἑορτὰς ἔωρταζον.
 - δ) Τὸ χρῆμα βραχέα ὥφελεῖ.
 - ε) Ἐπίαξα εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο προτέρα Κύρου.
4. Νά βρεθούν παραδείγματα μέ σύστοιχο ἀντικείμενο στή ν.έ.
5. Νά βρεθούν παραδείγματα μέ ἐπιρροματικό κατηγορούμενο στή ν.έ.

31. Η σημασία τής συναναστροφῆς

Ο Ξενοφώντας στό ἔργο του Ἀπομνημονεύματα ἀναφέρει ὅτι ὁ Σωκράτης ἦταν γιά τούς μαθητές του τό παράδειγμα τοῦ καλοῦ καὶ ἡγαθοῦ ἀνθρώπου καὶ συζητοῦσε μαζί τους γιά τὴν ἀρετήν καὶ τὰ ἄλλα ἀνθρώπινα θέματα. Οἱ ἴδιοι οἱ μαθητές του ἦταν καλοί ὥστε καιδό τὸν συναναστρέψονταν.

A' 1. Ἰσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοί τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἀδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σωφρων ὑβριστής, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὃν μάθησίς ἐστιν ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων ἂν ποτε γένοιτο. Ἔγω δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω· ὅδω γάρ ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους· οὕτε γάρ ἂ δεῖ πράττειν οὕτε ὃν δεῖ ἀτέχεσθαι δύνανται. Διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, καν̄ ὡσι σώφρονες, διηρώπιοι τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργούσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὄμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὁ λέγων· **ἢν δὲ κακοῖσι συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.**

(Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 2, 19-20)

φασκόντων	μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. φημί = λέω, ισχυρίζομαι
ὑβριστής	ἄλαζόνας, ὑπερόπτης
οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν	οὖτε σχετικά μέ τίποτε ἄλλο
ἀνεπιστήμων	ἄμαθής, ἀτειρός
οὐχ οὕτω γιγνώσκω	δέν ἔχω αὐτῇ τῇ γνώμῃ
ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι	ἀπό δοσα πρέπει νά ἀπέχουν
τοὺς υἱεῖς	τούς νίούς
καν̄ ωσι	καὶ ἂν ἀκόμη είναι
εἰργούσιν, ώς ...	ἐμποδίζουν, γιατί πιστεύουν ὅτι
ὄμιλία	συναναστρέψῃ
κατάλυσις	ἔξαφάνισῃ, φθορά
τό πλῆρες: τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ὄμιλίαν κατάλυσιν τῆς ἀρετῆς	
ἢν συμμίσγης	ἄν συναναστρέψεσαι
κακοῖσι (ποιητ.)	κακοῖς
ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα (=οὖτα, ἰωνική διάλεκτος) νόον:	θά γάσεις καὶ τό μναλό πού ἔχεις.
(δ ποιητής πού ἀναφέρεται είναι ὁ Θέογνης ἀπό τὰ Μέγαρα πού ζει τὸν δο αἰώνα π.Χ.)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἐν Λακεδαιμονὶ εἴλωτες τάλανες καὶ κακοδαιμονὲς ἥσαν.
- β) Δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν νοήμονα καὶ σώφρονα εἶναι.
- γ) Καὶ τὰ θηρία μνήμονά ἔστι τῶν εὐεργετῶν.
- δ) Οἱ ἐν Ὀλύμπῳ θεοὶ μάκαρες εἰσιν.
- ε) Τὴν Μνημοσύνην μητέρα τῶν Μουσῶν ἔλεγον, αἰνιττόμενοι οὕτω τὴν ἀξίαν αὐτῆς.
- στ) Οἱ στρατιῶται ἔχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ.
- ζ) Τισσαφέροντος διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ.

αἰνίττομαι = ύποδηλώνω, λέω κάτι μέ ἄλλα λόγια (ν.έ. αἴνιγμα)

χαλεπαίνω = ἀγαναχτῶ, δογίζομαι.

B'

- 1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα ἐφρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα
- 2. Τό θέμα τοῦ ἐνεστώτα καὶ παρατατικοῦ. Ἐπένθεση.

1. Τά ἐφρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) τριγενή καὶ τρικατάληκτα: ὁ μέλας (τοῦ μέλανος), ἡ μέλαινα (τῆς μελαίνης), τό μέλαν (τοῦ μέλανος) καὶ ὁ τάλας, ἡ τάλαινα, τὸ τάλαν (= ὁ δυστυχισμένος).
- β) τριγενή καὶ δικατάληκτα: ὁ, ἡ μνήμων (τοῦ, τῆς μνήμονος), τό μνήμον (τοῦ μνήμονος), ὁ, ἡ ἄρρην (τοῦ, τῆς ἄρρενος), τό ἄρρεν (τοῦ ἄρρενος), ὁ, ἡ ἀπάτωρ (τοῦ, τῆς ἀπάτορος), τὸ ἀπάτορ (τοῦ ἀπάτορος).
- γ) διγενή καὶ μονοκατάληκτα: ὁ, ἡ μάκαρ (= μακάριος, εὐτυχισμένος) τοῦ, τῆς μάκαρος κτλ., ὁ, ἡ μακρόχειρ, τοῦ, τῆς μακρόχειρος κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τὴν κλητική τοῦ ἐνικοῦ σέ δλα τά γένη τῇ σχηματίζουν ὅδια μέ τὴν ὀνομαστική ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου : ὁ μέλαν – τό μέλαν, ὁ μνήμον – τό μνήμον, ὁ ἄρρεν – τό ἄρρεν, ὁ ἀπάτορ – τό ἀπάτορ

- β) Τό θηλυκό τῶν τρικαταλήκτων λήγει σέ α βραχύ καί στή γενική πληθυντικοῦ τονίζεται στή λήγουσα: ἡ μέλαινα (ἀλιώς δέ θά τονιζόταν ἡ προπαραλήγουσα), τῶν μελαινῶν.
2. Συχνά τό θέμα πολλῶν ρημάτων φαίνεται διαφορετικό στό μέλλοντα, άρθριστο κτλ. ἀπό ο.τι στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό, λ.χ.: βλάπτω-βλάψω (θ. βλαβ-), πράττω-πράξω (θ. πραγ-), ἀγγέλω - ἀγγέλω (θ. ἀγγελ-). Αύτό συμβαίνει, γιατί λίγα όρματα σχηματίζουν τόν ἐνεστώτα καί παρατατικό (πού σχεδόν πάντα ἔχουν τήν ἰδια μορφή θέματος) ἀπό τό θέμα ἀμετάβλητο. Τά περισσότερα παίρνουν στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό κάτιο πρόσφυμα (= ἔνα γράμμα ἡ περισσότερα). "Ετοι:
- α) πολλά χειλικόληκτα παίρνουν στό θέμα τους τό πρόσφυμα τ: βλάπτω (θ. βλάβ-), κρύπτω (θ. κρυψ-)
 - β) πολλά οὐρανικόληκτα καί δοδοντικόληκτα παίρνουν τό πρόσφυμα j (γιότ, ἀρχαιότατος φθόργος τῆς γλώσσας μας) καί ἀκολουθοῦν ἀλλαγές στό θέμα:
 θ. φυλακ-, φυλάκ-ju - φυλάττω ἡ φυλάσσω
 θ. ἀρμότ-, ἀρμότ-ju - ἀρμόττω ἡ ἀρμόσσω
 θ. ἐλπίδ-, ἐλπίδ-ju - ἐλπίζω
 - γ) πολλά όρματα μέ χαρακτήρα λ παίρνουν j καί ἐπειτα διπλασιάζουν τό λ: ἀγγέλ-, ἀγγέλ-ju - ἀγγέλλω.
 - δ) πολλά μέ χαρακτήρα ν ἡ ρ παίρνουν j καί ἐπειτα μέ ἐπένθεση (δηλαδή ἀλλαγή θέσεως πρίν ἀπό τόν ἡ ρ) σχηματίζουν διφθογγοῦ μακρό φωνήνεν:
 θ. ὑφαν-, ὑφάν-ju - ὑφαίνω
 θ. καθαρ-, καθάρ-ju - καθαίρω
 θ. σπερ-, σπέρ-ju - σπείρω
 θ. κρίν- (μέ i βραχύ), κρίν-ju - κρίνω (μέ i μακρό)

Γ'

1. Νά μπούν τά παρακάτω ἐπίθετα στόν κατάλληλο τύπο σύμφωνα μέ τά οὐσιαστικά καί τίς μετοχές:
 εὐγνωμών-ἀνθρώπων, ἀπάτωρ (= χωρίς πατέρα)-υίον, ἐπιλήσμων (= αὐτός πού ξεχνά)-οντας, μάκαρ-θεοῖς, ἄρρην-οντων, μνήμων-οντες
2. Νά συμπληρωθοῦν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Στέργετε ἀλλήλους, ἵνα ... ἥτε. (δ, ἡ εύδαιμων, τό εύδαιμον)
 - β) Οι στρατιῶται ... χιτῶνας ἐνεδύοντο. (δ, ἡ μέλας, τό μέλαν)
 - γ) Ὁράτε δπως μή ἐσεσθε ... (δ, ἡ πολυπράγμων, τό-on = δ πολυάσχολος)
 - δ) Ὁ βίος τούτων ὅμοιος ... θεοῖς ἦν. (δ, ἡ μάκαρ)
 - ε) Ὁμοίως τοῖς ... καὶ αἱ παρθένοι γυμνάζονται. (δ, ἡ ἄρρην, τό ἄρρεν)

3. Νά βρεθούν λέξεις πού νά δείχνουν ποιό είναι τό άρχικό θέμα τῶν ογκάτων: φυλάττω ἢ φυλάσσω, ἀγγέλλω, ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω, πράττω, βλάπτω, ἐλπίζω, ὑφαίνω, στενάζω, καθαίρω.
4. Νά άναλυθεί ό τρόπος σχηματισμού τοῦ ἐνεστώτα τῶν ογκάτων: ὑφαίνω, συμβάλλω, ἐγείρω, ἀμύνομαι, οἰκτίρω, καθαίρω, κρίνω.
5. Νά άναλυθεί νοηματικά καί νά αιτιολογηθεί ἡ φράση τοῦ ἀποσπάσματος: «έως τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ... κατάλυσιν».

32. Οἱ Λακεδαιμόνιοι στήν ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν

Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα (386 π.Χ.) δέ διατηρήθηκε στήν Ἑλλάδα γιά πολύ. Τό 382 π.Χ. ὁ Σπαρτιάτης στρατηγός Φοιβίδας πηγαίνοντας μέ στρατὸν ἐναντίον τῆς Ὀλύνθου τῆς Χαλκιδικῆς σταμάτησε στή Θήβα. Ἐκεῖ ὁ Θηβαῖος Λεοντιάδης, ἀρχηγός τῶν δὲ λιγαρχικῶν, κάλεσε τό Φοιβίδα ὁ δόποιος καὶ κατέλαβε τήν ἀκρόπολη τῆς Θήβας, τήν Καδμεία. Ἐπειτα ὁ Λεοντιάδης παρουσιάζεται στή βουλὴ τῶν Θηβαίων καὶ ἔρει δσα ἀκολουθοῦν.

A' 1. Ὁ δὲ Λεοντιάδης ἐλθὼν εἶπε τάδε· ὅτι μέν, ὃ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδὲν γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἐγὼ δὲ λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα· καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοί τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε, καὶ λαβόντες ἀταγάγετε τοῦτον ἔνθα εἴρηται. Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσάν τε καὶ ἐπείθοντο καὶ συνελάμβανον. Τῶν δὲ μὴ εἰδότων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἵκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἥσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτα γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηνία μάλιστα τριακόσιοι. Ὡς δὲ ταῦτα ἐπέπρακτο, πολέμαρχον ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἶλοντο.

(Ξεν. Ἔλλ. 5,2, 30-32)

ἀθυμῶ (-έω)	φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι
ἥκειν	ὑποκ. οἱ Λακεδαιμόνιοι
ἐρῷ (ἐράω)	ἀγαπῶ (ν.έ. ἔρωτας)
ἔξεστί τινι	ἐπιτρέπεται σέ κάποιον
λαμβάνω	συλλαμβάνω
ὅ Ἰσμηνίας	ἥταν ἀρχηγός τῶν δημοκρατικῶν
πολεμοποιῶ	ὑποκινῶ πόλεμο, ξεσηκώνω γιά πόλεμο
εἴρηται	παραζ. τοῦ ρ. λέγομαι
εἰδότες	μετ. τοῦ ρ. οἰδα = γνωρίζω
δείσαντες	μετ. ἀρ. τοῦ ρ. δέδοικα ἡ δέδια = φοβοῦμαι
εἰργμένος	μετ. παραζ. μέσης φωνῆς τοῦ ρ. εἴργυμι ἡ εἰργνώ = φν.ακίζω
γιγνώσκω ταῦτα	ἔχω τήν ἴδια γνώμη
μάλιστα (μέ ἀριθμητικό)	περίπον
εἶλοντο	άρ. β' τοῦ ρ. αἴρομαι (-έομαι) = ἐκλέγω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἀκόλουθες φράσεις:

- α) Ἐνταῦθα δὲ μάχης γενομένης πολλοὶ ἀπέθανον, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατάλιπόντες τὰ δόπλα ἔφυγον.
β) Ἀποθάνομεν ἂν εὐθύς, εἰ οἱ πολέμιοι ἡμᾶς ἰδοιεν.
γ) Εἴ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν ἀδικεῖσθαι.
δ) Δοκεῖ μοι καὶ ὡς λέγεσθαι, ὃ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα.
ε) Εἴ γάρ ὑπολέβοιεν σε ἀχάριστον περὶ τοὺς γονέας εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειέ σε ἀγαθὸν πολίτην ἔσεσθαι.

ὑπολαμβάνω = νομίζω

B'

1. Ἄροιστος β' ἐνεργ. καὶ μέσος
2. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο ως ἀντικείμενο καὶ
ὑποκείμενο

1. Οἱ **ἀόριστοι** (ἐνεργ. καὶ μέσος) πολλῶν ορημάτων δέ συχηματίζεται μέ τό χρονικό χαρακτήρα σ καὶ τό θεματικό φωνῆν **α** (βλ. Κεφ. 23). Οἱ **ἀόριστοι** αὐτός λέγεται **δεύτερος** καὶ ἔχει στήν δριστική τίς καταλήξεις τοῦ **παρατατικοῦ**, ἐνῷ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις τίς καταλήξεις τοῦ ἀντίστοιχου **ἐνεστώτα**: λαμβάνω-ἔλαμβανον, ἀόρ. β' **ἔλαβον**: αἰσθάνομαι-ήσθανόμην, ἀόρ. β' **ήσθόμην**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό ἀπαρέμφατο καὶ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργ. ἀόρ. β' τονίζονται στή **λήγουσα**: λαμβάνειν ἄλλά **λαβεῖν**, λαμβάνων ἄλλά **λαβών**.
- β) Τό β' ἐνικό προσ. τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀόρ. β' τῶν ορημάτων λέγω, **ἔρχομαι**, **εύρισκω**, **όρω** καὶ **λαμβάνω**, ὅταν εἶναι ἀπλό (χωρίς πρόθεση), τονίζεται στή **λήγουσα**: **εἰπέ**, **ἔλθε**, **εύρε**, **ἰδέ**, καὶ **λαβέ** ἄλλά **πρόσειπε**, **ἄπελθε** κτλ..
- γ) Τοῦ μέσου ἀόρ. β' τό ἀπαρέμφατο τονίζεται στήν παραλήγουσα, λ.χ. γίγνεσθαι ἄλλά **γενέσθαι**. Μερικοί ἀπό τούς πιό συχνούς β' ἀορίστους: **ηγαγον** (ἄγω), **είλον** (αἴρεω-ῶ = συλλαμβάνω, κυριεύω), **ήσθόμην** (αἰσθάνομαι), **ήμαρτον** (άμαρτάνω), **ἀπέθανον**

(ἀποθητίσκω), **ἔβαλον** (βάλλω), **ἐγενόμην** (γίγνομαι), **ἥλθον** (ἔρχομαι), **ἔφαγον** (έσθιώ), **ῆρόμην** (ἔρωτῶ-άω), **ηὔρον** (καὶ εύρον) (εύρισκω), **ἔσχον** (ἔχω), **ἔλαχον** (λαγχάνω = παίρων μὲ κλῆρο), **ἔλαβον** (λαμβάνω), **ἔλαθον** (λανθάνω = μένω ἀπαρατήρητος), **εἶπον** (λέγω), **ἔλιπον** (λείπω), **ἔμαθον** (μανθάνω), **εἶδον** (όρω-δράω), **ἔπαθον** (πάσχω), **ἔπεσον** (πίπτω), **ἔπυθόμην** (πυνθάνομαι), **ἔδραμον** (τρέχω), **ἔτραπόμην** (τρέπομαι), **ἔτυχον** (τυγχάνω), **ήνεγκον** (φέρω), **ἔφυγον** (φεύγω).

2. **Εἰδικό ἀπαρέμφατο** (χωρίς ἀρθρο) (βλ. Κεφ. 7) ώς ἀντικείμενο δέχονται τά δῆματα λέγω καὶ νομίζω καὶ ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία, ὅπως: **ὁμολογῶ**, **φημί**, **δοκῶ**, **οἴομαι** κτλ.

Τά ἀπόδοσητα δῆματα μέ την ἴδια σημασία, ὅπως λέγεται, **ὁμολογεῖται**, **δοκεῖ** κτλ. δέχονται **εἰδικό ἀπαρέμφατο** ώς ὑπόκειμενο στό φ. φασί. Οἱ Λακεδαιμόνιοι φασὶ ἥκειν: εἰδ. ἀπαρ. ἀντικείμενο στό φ. φασί. Όμολογεῖται τὴν πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι: εἰδ. ἀπαρ. ὑποκ. στό ἀπόδοσητο φ. φασί.

Γ'

1. Νά βρεθοῦν καὶ νά γαραπτηριστοῦν συντακτικῶς τά εἰδικά ἀπαρέμφατα πού ύπάρχουν στά κείμενα Α1 καὶ Α2.
2. Νά σηματιστεῖ ἡ προστακτική καὶ τό ἀπαρέμφατο τοῦ ἀορ. β' τῶν δημάτων: πάσχω, λανθάνω, γίγνομαι.
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ τύποι τοῦ ἀορ. β': *ἰδόντας*, *καταφάγοιτε*, *ἐνεγκεῖν*, *παθέντες*.
4. Νά τονιστοῦν οἱ παρακάτω τύποι προστακτικῆς τοῦ ἀορ. β': *προειπε*, *εἰσελθε*, *ἐπιδε*, *παραβαλε*.
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους στόν ἀόρ. β':
 - Τὴν ἐλευθερίαν ... ἀντί πάντων ὧν ἔχω.* (αἴρομαι, εὐκτική)
 - Τὴν ἀριστηνόδον ..., ω νέοι.* (τρέπομαι, προστακτική)
 - Ωνδρες Αθηναῖοι, νόμος ἐστίν ήμεν τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ...* (ἀποθητίσκω, ἀπαρ.)
 - Ο ἀνήρ οὗτος ... καὶ ἀπεσώθη* (λανθάνω δοιστ., διαφεύγω μετ.)
 - Ταῦτα λέγω, ω ἄνδρες, ίνα ... ἀμφότερα.* (αἰσθάνομαι, ὑποτακτ.)
6. Νά γίνει συντακτική ἀνάλυση στίς παρακάτω φράσεις:
 - Φησί γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι.*

- β) Οἱ ἀρχαῖοι φοντο τοὺς ἀστέρας θεοὺς εἶναι καὶ ἐν τῷ αἰθέρι διαμένειν.
γ) Οὐτοὶ νομίζουσι τοὺς ἀχαρίστους ἀδίκους εἶναι.
7. Νά δοθοῦν στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά οἱ φράσεις:
- α) Ἐφυγε ἔξω ἀπό τήν πόλη, ἐπειδὴ φοβήθηκε.
β) Ἐκλέξαμε ἄλλο στρατηγό ἀντί γι' αὐτόν.
γ) Οἱ νέοι πρέπει νά ἀπέχουν ἀπό τίς κακές συναναστροφές.

33. Ἀρετές τοῦ Ἀγησιλάου

Ο Ξενοφώντας στό ἔφο του «Ἀγησίλαος» παρουσιάζει τά ἔργα καὶ τίς ἀρετές τοῦ βασιλιὰ τῆς Σπάρτης Ἀγησιλάου, πού ἦταν σπουδαῖος στρατηγός καὶ εἶχε πανελλήνια αἰσθήματα. Υστερα ἀπό τὴν εὐσέβεια του, τῇ δικαιοσύνῃ, τίνη ἐγχράτεια καὶ τὴν ἀνδρεία του γίνεται λόγος καὶ γιά τῇ φιλοπατορίᾳ του.

A 1. "Ως γε μὴν φιλόπολις ἦν Ἀγησίλαος καθ' ἐν μὲν ἔκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἴομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ, τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. Ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἀπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος, ὃπου ὤφετο τὴν πατρίδα τι ώφελήσειν, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σόδια, οὐ γῆρας προνυφασίζετο. Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ώφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὅν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. Τίς γὰρ ἂν ἡθέλησεν ἀπειθεῖν ὅρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; Ὅς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὕσπερ πατήρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο.

(Ξεν. Ἀγησίλαος 7,1-3)

ο, ή φιλόπολις	(γεν. φιλοπόλιδος, αἰτ. φιλόπολιν, οἱ φιλοπόλιδες καὶ φιλοπόλεις) = ὁ φιλόπατρος
τὰ πεπραγμένα αὐτῷ ώς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν	ὅσα ἔχουν πραχθεῖ ἀπ' αὐτόν, οἱ πράξεις του γιά νά πῷ με λίγα λόγια
ἀφίσταμαι	ἀπομακρύνομαι
φείδομαι	κάνω οἰκονομία, λυποῦμαι νά ξοδέψω
τίθημι	βάζω, λογαριάζω
ὅν	ἐναντιωματ, μετοχή
φέρω	ἀνέχομαι
ὁ διάφορος	ὁ πολιτικός ἀντίπαλος
προσφέρομαι	συμπεριφέρομαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐστε ταχεῖς εἰς τὸ ἀκούσαι, βραδεῖς εἰς τὸ λαλῆσαι.
- β) Ἐν Πελοποννήσῳ ἀμπελοὶ εὐβότρυνες φύονται.
- γ) Ἡ Περσεφόνη τὸ ἥμισυ μὲν τοῦ ἔτους ἔμενε παρὰ τῷ Πλούτωνι, τὸ δ' ἔτερον παρὰ τῇ μητρὶ.

- δ) Ἐν τοῖς βαθέσι ποταμοῖς οἱ ἀλιεῖς ἵχθυς ἀλιεύουσιν.
- ε) Ἐνταῦθα τὸ τῶν ποταμῶν πλάτος τρίπηχύ ἐστι, διπήγχεις δὲ σχεδόν εἰσὶ τὸ βάθος.
- στ) Βούλομαι δὲ λύφι μακρότερα περὶ τῶν πόλεων εἰπεῖν καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν.
- ζ) Καλὸν δ' ἐστὶ καὶ τὰς ἔνεικας ἀρετὰς μιμεῖσθαι.

παραδραμεῖν: ἀπαρ. ἀρρ. β' τοῦ ρ. **παρατρέχω** = πραγματεύομαι πολὺ σύντομα.

B'

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα
2. Τό τελικό ἀπαρέμφατο ώς ἀντικείμενο καὶ ώς ὑποκείμενο

1. Τά τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα ἐπίθετα εἶναι

**α) τριγενή καὶ τρικατάληκτα
ὅξυτονα:**

ἀρσενικά: ὁ βραχύς, τοῦ βραχέος, τῷ βραχεῖ, τόν βραχύν, ὁ βραχύ, οἱ βραχεῖς, τῶν βραχέων, τοῖς βραχέσι, τούς βραχεῖς, ὁ βραχεῖς.

θηλυκό: ἡ βραχεῖα, τῆς βραχείας, τῇ βραχείᾳ, τίνι βραχείαν, ὡ βραχεῖα, αἱ βραχεῖαι, τῶν βραχειῶν, ταῖς βραχείαις, τάς βραχείας, ὡ βραχεῖαι.

Οὐδέτερο: τό βραχύ, τοῦ βραχέος κτλ., τά βραχέα, τῶν βραχέων κτλ..

βαρύτονα:

ἀρσενικό: ὁ ἥμισυς, τοῦ ἥμισεος, τῷ ἥμισει, τόν ἥμισυν, ὡ ἥμισυν, οἱ ἥμισεις, τῶν ἥμισέων, τοῖς ἥμισεσι κτλ..

θηλυκό: ἡ ἥμισεια, τῆς ἥμισείας, τῇ ἥμισείᾳ, τίνι ἥμισειαν, ὡ ἥμισεια, αἱ ἥμισειαι, τῶν ἥμισειῶν κτλ..

οὐδέτερο: τό ἥμισυ, τοῦ ἥμισεος κτλ., τά ἥμισεα (καὶ ἥμιση), τῶν ἥμισέων κτλ..

β) Τριγενή καὶ δικατάληκτα

ἀρσεν. θηλ.: δ, ἡ δίπηχυς, τοῦ, τῆς διπήχεος, τῷ, τῇ διπήχει, τόν, τήν δίπηχυν, οἱ, αἱ διπήγχεις, τῶν διπήχεων, τοῖς διπήχεσι κτλ., ὡ δίπηχυ

οὐδέτερο: τό δίπηχυ, τοῦ διπήχεος κτλ., τά διπήχεα (καὶ διπήχη), τῶν διπηχέων κτλ..

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά τρικατάληκτα ἐπίθετα σέ -υς, -εια, -υ τά περισσότερα είναι **δξύτονα**. Βαρύτονα είναι μόνο: δήμισυς, ή ήμισεια, τό ήμισυ και δθῆλυς, ή θήλεια, τό θῆλυ.
- β) Τό θηλυκό τῶν τρικαταλήκτων στή γενική τοῦ πληθ. τονίζεται στή λήγουσα, σάν κανονικό πρωτόκλιτο ούσιαστικό: τῶν βραχειῶν, τῶν ήμισειῶν. (Ένω τῶν δευτεροκλίτων : ή δικαία, τῶν δικαίων, δπως δίκαιος, τῶν δικαίων βλ.. Κεφ. 8.)
- γ) Τά δικατάληκτα σέ -υς, -υ είναι **σύνθετα** μέ δεύτερο συνθετικό φωνηντόληκτο **δνομα**: δ, ή δίπηχυς (ούσ. δ πήχυς, τού πήχεως), δ, ή εύβοτρυς (= πού ἔχει πολλά σταφύλια) (ούσ. δ βότρυς, τοῦ βότρους = τσαμπί σταφύλια). Άλλα στή γενική τού ένικου ή κατάληξη είναι πάντα -ος.
2. Τελικό ἀπαρέμφατο (χωρίς ἀρθρο) ώς ἀντικείμενο δέχονται τά οήματα: **βούλομαι**, **κελεύω**, **κωλύω** (= ἐμποδίζω), **δύναμαι**, και δσα έχουν παρόμοια σημασία, δπως **ἐπιθυμῶ**, **ἐθέλω**, **προτρέπω**, **συμβουλεύω**, **φοβοῦμαι**, **ἀπαγορεύω**, **πέφυκα** (= είμαι ἐκ φύσεως ίκανός), **ἐπίσταμαι** κτλ.: *Tίς δν ήθέλησεν ἀπειθεῖν;*
Τελικό ἀπαρέμφατο ώς **ὑποκείμενο** δέχονται τά ἀπρόσωπα οήματα: **χρή**, **πρέπει**, **προσήκει**, **δοκεῖ**, (= ἀποφασίζεται), **ἔξεστι** (= ἐπιτρέπεται), **οιόν τ' ἔστι** (= είναι δυνατό) κτλ. και οί ἀπρόσωπες ἐκφράσεις: **ἀνάγκη**(ἔστι), **ώρα** (ἔστι), **χαλεπόν** (ἔστι), **μακρόν** (ἔστι), **ἄξιόν** (ἔστι), **εἰκός** (ἔστι) κτλ.: **μακρόν** δν εἰη γράφειν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό τελικό ἀπαρέμφατο μπαίνει σέ κάθε χρόνο ἐκτός ἀπό μέλλοντα.

Γ'

1. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τό ούσιαστικό: (**εύρυς**) **ποταμοί**, (**εύβοτρυς**) **ἀμπέλω**, (**βραχύς**) **όδόν**, (**ήμισυς**) **κρεῶν**, (**δασύς**) **κόμη**, (**ἄρρην**) **τέκνα**, (**δίπηχυς**) **βάθη**.
2. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τό ούσιαστικό πού ἀντιστοιχεῖ στό ἐπίθετο:
 - α) **δξύς**, **παχύς**, **ταχύς**, **γλυκύς**, **θῆλυς**, **εὐθύς**.
 - β) **ἀγελάδων**, **διάνοια**, **οῦδατα**, **ἴππους**, **όδοις**, **τέκνα**.

3. Νά γραφοῦν φράσεις μέ τά ἀκόλουθα ρήματα καί μέ ἀντικείμενο ἀπαρέμιφατο: βούλομαι, κελεύω, οἶμαι, δύναμαι, φημί.
4. Νά γραφοῦν φράσεις μέ τά παρακάτω ἀπρόσωπα ρήματα καί μέ ὑποκείμενο ἀπαρέμιφατο: προσήκει, ἔξεστι, ἀνάγκη ἔστι, εἰκός ἔστι, χαλεπόν ἔστι, λέγεται.
5. Νά γραφοῦν στόν ἑνικό οί προτάσεις Α2α, Α2β καί Α2δ.

34. Οἱ νόμοι καὶ οἱ ρήτορες

Ο λόγος «Περὶ ἀντίδοσεως» γράφηκε μέ αφορμή τὴν «ἀντίδοσην» πού πρότεινε ἐναντίον τοῦ Ἰσοκράτη κάποιος Λυσίμαχος, γιά νά ἀποφύγει τὴν πόλυνδάτανη λειτουργία τῆς τριηραρχίας πού τοῦ εἶχε ἀναθέσει ή πολιτεία. («Ἀντίδοση» λεγόταν ή ἀνταλλαγή περιουσιῶν πού πρότεινε κάποιος, δταν δέν μποροῦσε νά ἀναλάβει τῇ λειτουργίᾳ, μέ κάποιον ἄλλον πού τὸν θεωροῦσε πλουσιότερο καὶ συνεπώς καταλληλότερο γιά νά ἀναλάβει τῇ δαπάνῃ τῆς λειτουργίας.)

Ο λόγος εἶναι ἐπιδεικτικός, ἔστω κι ἂν γράφεται σάν νά ἐκφωνεῖται σέ δικαστήριο, καὶ μ' αὐτὸν ὁ Ἰσοκράτης παρουσιάζει τὸ βίο του καὶ τὴν ἀξία τοῦ ορηφορικοῦ ἔργου του. Ή περικοπή ἀναφέρεται στή μεγαλύτερη ἀξία ἐκείνων πού συντάσσονται ὠφέλιμους ορηφορικούς λόγους ἀπό ἐκείνους πού συντάσσονται νόμοις.

- A'** 1. Οἷμαι δὴ πάντας ἀν δμολογῆσαι τοὺς νόμους πλείστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἵτιον εἶναι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ ἡ μὲν τούτων χρῆσις τοῦτ ὥφελεῖν μόνον πέψυκε, τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ συμβόλαια τὰ γιγνόμενα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· εἰ δὲ τοῖς λόγοις πείθοισθε τοῖς ἐμοῖς, ὅλην τὴν Ἑλλάδα καλῶς ἀν διοικοῦτε καὶ δικαίως καὶ τῇ πόλει συμφερόντως. Χρὴ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ ἀμφότερα μὲν ταῦτα σπουδάζειν, αὐτοῖν δὲ τούτοιν τὸ μεῖζον καὶ τὸ πλείονος ἀξιον προτιμᾶν, ἔπειτα κακεῖνο γιγνώσκειν, ὅτι νόμους μὲν θεῖναι μυρίοι καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἴκανοι γεγόνασιν, εἰπεῖν δὲ περὶ τῶν συμφερόντων ἀξιώς τῆς πόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἀν πολλοὶ δυνηθεῖεν.

(Ἴσοκρ. Περὶ ἀντίδοσεως 79-81)

πάντας ἀν δμολογῆσαι	ὅτι πάντες ἀν δμολογήσειαν
μέγιστος	ὑπερθ. τοῦ ἐπιθ. μέγας, μεγάλη, μέγα
ώφελῶ τούτῳ	ώφελῷ σ' αὐτό
τὰ κατὰ τὴν πόλιν	(ἐπεξήγηση στὸ τοῦτ) στίς σχέσεις μας μέ τὴν πόλην
συμβόλαιον	συμβόλαιο, συναλλαγή
σπουδάζω	κάνων κάτι μέ ζῆτο
αὐτοῖν δὲ τούτοιν	δυϊκός ἀριθμός γεν. ἀπό αὐτά τὰ δύο
πλεῖον	συγκρ. τοῦ ἐπιθ. πολύ
θεῖναι,	ἀπαρ. τοῦ ὄχημ. τίθημι, τίθημι νόμους
δυνηθεῖεν	= θεσπίζω νόμους παθητ. ἀόρ. εὔκτ. τοῦ ρ. δύναμαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καὶ μοι δοκεῖ, ὃ Τέρων, τούτῳ διαιφέρειν ἀνήρ τῶν ἄλλων ξύλων, τῷ τιμῆς ὁργεσθαι.
- β) Ἀξιον θαυμάζειν τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν.
- γ) Προσήκειν ἔγωγε νομίζω τοῦθι ἡμᾶς σκοπεῖν.
- δ) Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.
- ε) Τὸ ἀδελφὸ διμοιάζετον ἀλλήλοιν.

B'

1. Ἀπρόσωπα ρήματα
 2. Ἄλλα παραδείγματα εἰδικοῦ καὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου.
 3. Δυϊκός ἀριθμός
 4. Παραγωγή τροπικῶν ἐπιρρημάτων
1. "Οπως καὶ στά νέα ἑλληνικά ἔτσι καὶ στά ἀρχαῖα ὑπάρχουν ρήματα πού πάντοτε (ἢ συνήθως) βρίσκονται μόνο στό γ' ἐνικό πρόσωπο, καὶ λέγονται, ὅπως είναι γνωστό, **ἀπρόσωπα ρήματα**: λ.-χ. χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, μέλλει (= πρόκειται), ὁμολογεῖται, δοκεῖ κτλ. Οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἀποτελοῦνται ἀπό ἕνα οὐσιαστικό ἀπό τό οὐδέτερο ἐνός ἐπιθέτου καὶ τό ωριμα ἐστί ἢ ἀπό κάποιο ἐπίρρημα καὶ τό ωριμα ἔχει: **ἀνάγκη** ἐστί, χαλεπόν ἐστι, **καλῶς** ἔχει κτλ.
- Τά ἀπρόσωπα ρήματα καὶ οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἔχουν ώς ὑποκείμενο ἀπαρέμφατο, εἰδικό ἢ τελικό, ἀνάλογα μέ τή σημασία τους (βλ. Κεφ. 32, 33).
2. Στόν ἀρχαῖο λόγῳ ἔνα ἀπαρέμφατο μπορεῖ νά ἐξαρτᾶται ἀπό ἔνα ἄλλο ἀπαρέμφατο (καὶ δχι ἀπό ωριμα) καὶ είναι στό ἀπαρέμφατο αὐτό ἀντικείμενο ἢ ὑποκείμενο: **οἶμαι πάντας ἄν όμολογῆσαι τοὺς νόμους αἰτίους εἶναι**: τό ἀπαρ. **όμολογῆσαι** είναι ἀντικείμενο στό ωρ. οἶμαι, τό ἀπαρ. **εἶναι** είναι ἀντικείμενο στό ἀπαρέμφ. ὁμολογῆσαι.
- Ο νόμος κελεύει ἐξεῖναι τῷ πολεμάρχῳ λαβεῖν:** τό ἀπαρέμφ. **λαβεῖν** είναι ὑποκείμενο στό ἀπαρ. ἐξεῖναι, τοῦ ἀπρόσ. ωρ. **ἔξεστι**.
3. Στήν ἀρχαία ἑλληνική ἐκτός ἀπό τόν ἐνικό καὶ τόν πληθυντικό ὑπάρχει καὶ ὁ **δυϊκός ἀριθμός**, γιά δυό πρόσωπα ἢ πράγματα. Ό δυϊκός ἀριθμός τῶν δύνομάτων ἔχει μόνο

δύο καταλήξεις σέ κάθε κλίση γιά όλα τά γένη και γιά δλες τίς πτώσεις: π.χ. τώ στρατιώτα - τοῖν στρατιώταιν, τώ ἀνθρώπω - τοῖν ἀνθρώποιν, τώ φύλακε - τοῖν φυλάκοιν.

Ο δυϊκός ἀριθμός τῶν ορημάτων έχει ίδιαίτερες καταλήξεις μόνο γιά τό β' και γ' πρόσωπο: π.χ. λύ-ε-τον, λύητον, ἐλύεσθον, λυοίσθην κτλ.

4. Τά παράγωγα τροπικά ἐπιρρήματα σχηματίζονται:

- α) ἀπό ἐπίθετα, ἀντωνυμίες και μετοχές μέ τήν κατάληξη -ως: δίκαιος-δικαίως, οὔτος-ούτως, δέον-δεόντως
- β) ἀπό δοποιδήποτε κλιτό μέρος τοῦ λόγου μέ τίς παραγωγικές καταλήξεις -δην, -δον, -ί-, -ς:
βάδην (βαίνω, θ. βα-), ἀναφανδόν (= φανερά, ἀναφαίνομαι, θ. φαν-) ἀμισθί, ἐλληνιστί, πύξ (= μέ γροθιές, θ. πυγ-, πυγμή), λάξ (= μέ κλωτσιές, πβ. λακτίζω).

Γ'

1. Νά σχηματισθούν τά ἐπιρρήματα τῶν ἐπιθέτων και μετοχῶν: σαφής, ήσυχος, ήδυς, εὐδαίμων, ἄσμενος, ἐπόμενος, δύμοιος, ὅσιος, δίκαιος, ἀθυμος, ἀπορος, ὑπερβάλλων, εὐλαβής.
2. Ἀπό ποιές λέξεις παραγονται τά παρακάτω ἐπιρρήματα: ταύτη, ἀλλη, πάντη, τροχάδην, ἀριστίνδην, ἀγεληδόν, βαθμηδόν, πανδημεί, ὀνομαστί, ἀττικιστί, ἐναλλάξ;
3. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ ἐπιρρήματα παράγωγα ἀπό τίς λέξεις πού ύπαρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Θηραμένης ... ἀπέθανεν. (οὔτος)
 - β) Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ... εἰχε, ἐπορεύοντο. (καλός)
 - γ) Ο δ' ἔρμηνεύς εἰπε ... δτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. (βαρβαρίζω)
 - δ) Οι Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δῆμου ... τῶν ρητόρων ἥκουν. (ἄσμενος).
4. Νά γίνει λεπτομερής σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι.
 - β) Άλλα μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι ύμᾶς πρὸς τοὺς πολεμίους.
 - γ) Καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἀν δύνωμαι, ύμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν.
 - ε) Οὐκ ἀσφαλές εἰς πλοῖα ἐμβαίνειν.

35. Ἡ τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων

Ἡ παραβίαση τῆς εἰδήνης τοῦ Ἀνταλκίδα ἀπό τούς Σπαρτιάτες μέ τὴν κατάληψη κυρίως τῆς Καδμείας προξένησε ἀγανάκτηση στούς Ἑλληνες. Μέ ἀφορμῇ τῇ συμπεριφορᾷ τῆς Σπάρτης δὲ Ξενοφώντας γράφει ὅσα ἀναφέρονται στὴν περικοπῆ.

A'

1. Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ ἐλληνικὰ καὶ βαρβαρικὰ ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γάρ οἱ δύμσαντες αὐτονόμους ἐάσειν τὰς πόλεις τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνον τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρῶτον οὐδὲν ὑφ' ἐνὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τούς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἥρκεσαν καταλῦσαι.

(Ξεν. Ἐλλ. 5,4,1)

ἔχω + ἀπαρ.	βι. Κεφ. 26
τὰ προκείμενα	τά σχετικά μὲ τό θέμα μας
γάρ	δηλαδή
δύνυμι	ἀόρ. δύμοσα
ἐάσω	μέλλ. τοῦ ρ. ἐθ (ἐάω) = ἀφήνω
κατέσχον	ἀόρ. β' τοῦ ρ. κατέχω
πώποτε	ποτέ ὡς τώρα
τῶν πολιτῶν οἱ εἰσαγαγόντες	ὅσοι ἀπό τούς πολίτες (τούς) ὀδήγησαν
δουλεύω τινι	είμαι δούλος σέ κάποιον
οἱ φυγόντες	οἱ ἔξοριστοι
ἥρκεσαν	ἀόρ. τοῦ ρ. ἥρκω (-έω)
καταλύω	διαλύω, καταργῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Κύρος δὲ ἥσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἴδων.
- Οὐδὲ ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.
- Ἐὰν μὴ γενναίως πολεμήσωμεν, ή πόλις ἡμῶν οὐ σωθήσεται.

- δ) Οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐσώθησαν.
 ε) Ἐπείσθημεν τοῖς τούτων λόγοις· καὶ γὰρ ὑπέσχοντο ποιήσειν πάντα ταῦτα.

ἡσθη: παθ. ἀόρ. τοῦ ρ. **ἥδομαι** = εὐχαριστιέμαι
 ἐπὶ τῷ εἰνωνύμῳ = στή ἀριστερή πτέρυγα

B'

1. Παθητικός μέλλοντας καὶ ἀόριστος
 2. Τό ποιητικό αἴτιο
 3. Ρήματα πού συντάσσονται μέ διπλαρέμφ. μέλλοντα
 4. Ὁ σύνδεσμος γάρ
1. Τά ρήματα παθητικῆς διαθέσεως ἔχουν τούς ἴδιους χρόνους μέ τά ρήματα τῆς μέσης διαθέσεως ἐκτός ἀπό τό μέλλοντα καὶ τόν ἀόριστο.
- Ἐτσι ἐκτός ἀπό τό μέσο μέλλοντα καὶ ἀόριστο ἔχουμε καὶ τόν παθητικό μέλλοντα καὶ ἀόριστο.
- α) Ὁ παθητικός μέλλοντας ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τό μέσο μέλλοντα ἀλλά παίρνει ποίν ἀπό τό χρονικό χαρακτήρα σ τό πρόσφυμα **θη**:
 - λύσομαι παθητ. μέλλ. λυθήσομαι, λυσοίμην – λυθησοίμην, λύσεσθαι – λυθήσεσθαι, λυσόμενος – λυθησόμενος κτλ.
 - β) Ὁ παθητικός ἀόριστος παίρνει τό πρόσφυμα **θη** (ἢ μέ συστολή **θε**) καὶ κλίνεται ὡς ἔξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐλύ-θην, -θης, -θη, -θημεν, -θητε, -θησαν

ΥΠΟΤΑΚΤ. λυ-θῶ, -θῆσ, -θῆ, -θῶμεν, -θῆτε, -θῶσι(ν)

ΕΥΚΤΙΚΗ: λυ-θείην, -θείης, -θείη, -θείημεν ἢ-θείμεν, -θείητε ἢ θείτε,
 -θείησαν ἢ -θείεν

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ: λύ-θη-τι, -θήτω, -θητε, -θέντων ἢ -ήτωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λυ-θῆ-ναι

ΜΕΤΟΧΗ: λυ-θείς (λυθέντος), λυθεῖσα (λυθείσης), λυθέν (λυθέντος)

2. Τά παθητικά ρήματα ἔχουν συχνά ἔναν προσδιορισμό πού δείχνει τό πρόσωπο ἢ τό πράγμα ἀπό τό δποιο προέρχεται αὐτό πού παθαίνει τό ὑποκείμενο τοῦ πάθητικοῦ ρήματος.

- ‘Ο προσδιορισμός αυτός λέγεται **ποιητικό αίτιο** και έκφερεται:
- α) μέ τίν πρόθεση ύπο (σπανιότερα, **άπο, έκ, παρά, πρός**) και γενική : ύπο τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν
 - β) μέ δοτική (πού λέγεται δοτική τοῦ προσώπου πού ἐνεργεῖ): οὐδὲν τῶν πεπραγμένων αὐτῷ (= κανένα ἀπό ὅσα ἔγιναν ἀπό αὐτόν, καμία ἀπό τίς πράξεις του), ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται (= ἔχουν γραφεῖ ἀπό τό Θέμ.).

3. Τά φήματα πού ή ἐνέργειά τους ἀναφέρεται στό μέλλον, ὅπως: **ἐλπίζω, προσδοκῶ, ὑπισχνοῦμαι** (= ὑπόσχομαι), **ἐπαγγέλομαι** (= ὑπόσχομαι, ἔχω ἐπάγγελμα) **δύμνυμι**, συντάσσονται κανονικά μέ **ἀπαρέμφατο** μέλλοντα: *οἱ δύμσαντες ἔσειν τάς πόλεις.*
4. Ο παρατακτικός σύνδεσμος **γάρ** ἄλλοτε εἶναι **αἰτιολογικός**: πολλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἴσι σωτηρίας: ἡμεῖς γάρ ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν δρκούς (= διότι ἐμεῖς...), καὶ ἄλλοτε **ἐπεξηγηματικός** (**διασαφητικός**): νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα: *Λάκεδαιμόνιοι γάρ* (δηλαδή οἱ Λ...)

Γ'

1. Νά μετατραπεῖ σέ παθητική ή σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) *Oι ἀλεῖς ιχθύς ἥλιευσαν.*
 - β) *Oι διδάσκαλοι τοὺς νέους ἐπαιδεύσαν.*
 - γ) *Oι φρουροὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν.*
 - δ) *Ο βασιλεὺς ἐπεμψε Φαλίνον κελεύσοντα τοὺς Ἑλισηνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι.*
 - ε) *Oἷοι μαί σε ἔξαπατᾶν με.*
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἔναν ἀπό τούς τύπους πού δίνονται:
 - α) *Πάντες ἡλιποίον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τοὺς πολεμίους ...* (πορευθήσεσθαι, ήττηθήσεσθαι, σωθήσεσθαι)
 - β) *Αθηναῖοι ὕμοσαν τάς σπονδάς μη* (λύσειν, πράξειν, ἔασειν)
 - γ) *Κύρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ ... πέντε ἀργυρίου μνᾶς.* (καθέξειν, ξεῖν, παρέξειν)
 - δ) *Ἐπαγγελόμεθα Ἀριαίω εἰς τὸν βασίλειον θρόνον ... αὐτόν.* (καθιεῖν, ἀρκέσειν, ἔξειν)
 - ε) *Αθηναῖοι ὕμοσαν ... τοῖς συμμάχοις.* (δώσειν, κελεύσειν, βοηθήσειν)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους:
 - α) *Oι Ἔλληνες ... διὰ τῆς Καρδούχων χώρας.* (πορεύομαι: παθ. μέλλ.)
 - β) *Oι στρατιῶται ... διαβαίνειν τὸν ποταμὸν ... ἐνταῦθα ἡμέρας τρεῖς.* (κω. λύσμαι παθ. ἀρό., αὐλίζομαι παθ. ἀρό.).

- γ) Οὗτοι νυκτὸς ... εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. (διακομίζομαι : παθ. ἀόρ.)
δ) Δεινὸς ἐφοβοῦντο μὴ .. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ νήσῳ. (καταλαμβάνομαι, παθ. ἀόρ.)
4. Ποιά είναι ή βασική ίδέα πού ἀναπτύσσει ὁ συγγραφέας μὲν ἀφορμή τὴν τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων;

36. Λόγος παρηγορητικός πρός συγγενεῖς νεκρῶν

Ο «Ἐπιτάφιος» ἐκφωνήθηκε ἀπό τὸν Ἀθηναῖο φήτορα Ὑπερείδη (περ. 390-322 π.Χ.) πρός τιμὴ τῶν νεκρῶν τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου (322 π.Χ.) μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Ἀντίπατρου τῆς Μακεδονίας. Η περιοπὴ εἶναι ἀπό τὸ μέρος τοῦ «Ἐπιταφίου» ὃπου ἀπενθύνονται παρηγορητικοί λόγοι πρός τοὺς συγγενεῖς τῶν νεκρῶν.

A' 1. Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἔστι τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθεσι παραμυθεῖσθαι· τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται. Ὁμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ μεμνῆσθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἡς καταλελοίπασιν. Οὐ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ’ ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. Εἰ δὲ γῆρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ’ εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασι κατὰ πάντα. "Οσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἐλλήνων ἔπαινοι παιᾶντος αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται· ὅσοι δὲ παιδας καταλελοίπασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὔνοια ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται.

(Ὑπερείδη Ἐπιτάφιος 41-42)

χαλεπόν ἔστι	εἶναι δύσκολο
παραμυθοῦμαι (-έομαι)	παρηγορῶ
παραιρό (-έω)	ἀφαιρῶ, ἀπομακρύνω
εἰς τὸ ἐνδεχόμενον	ὅσο εἶναι δυνατό
τελευτῶ (-άω)	πεθαίνω
πέπονθα	παραχ. τοῦ ρ. πάσχω (βλ. Κεφ. 13)
εὐδοξία	δόξα

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- Ως δὲ ταῦτ' ἐπέτρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἶλοντο.
- Οἱ πρεσβύτεροι ἡδέως τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται.
- Ούτος ἐμεμακάριστο τοῦ πλούτου.
- Δεῦρο δὴ καθεξόμενος ἡμῖν διήγησαι· οὐ γὰρ πάντα σαφῶς πεπύσμεθα.

- ε) Οἱ τετελευτηκότες ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης.
 στ) Ἐαυτοῦ κήδεται δὲ προνοῶν ἀδελφοῦ.
 ζ) Πολλοῖς δὲ γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας.

δεῦρο = ἐδῶ

πεπύσμεθα παρακειμ. τοῦ ρ. **πυνθάνομαι** (βλ. Κεφ. 24)

B'

1. Μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλ. ἀφωνόλ., ὑγρόλ. καὶ ἐρρινόλ. ρημάτων
 2. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός
 3. Ἀντικείμενο ρημάτων σέ γενική
 4. Ἡ γενική ὡς ἐτερόπτωτος προσδιορισμός καὶ
ώς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός
1. α) Ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος τῶν ἀφωνόληκτων ρημάτων δέν ἔχει πάντα (φαινομενικά) τίς ἕδιες καταλήξεις μέν τά διμαλά φωνητοπληκτά ρήματα (-μαι, -σαι, -ται κτλ.), γιατί συμβαίνουν διοισμένα φθοργικά πάθη μέν τό χαρακτήρα τοῦ ρήματος (χ, π, θ, κτλ.) καὶ μέν τό σύμφωνο τῆς καταλήξεως τοῦ χρόνου. Ἐτοι ἔχουμε:

Παρακείμενος

Όριστική	Προστακτική	Απαρέμφατο
Οὐραν. (θ. πραγ-)		
πέ-πραγ-μαι	-	πεπρᾶχθαι
πέ-πραξαι	πέπραξο	
πέ-πρακ-ται	πεπράχθω	Μετοχή
πε-πράγ-μεθα	-	πεπραγμένος
πέ-πραχ-θε	πέπραχθε	πεπραγμένη
πε-πραγ-μένοι εἰσί	πεπράχθων ἢ πεπράχθωσαν	πεπραγμένον
Ὑπερσυντέλικος: ἐπεπράγμην, ἐπέπραξο ... πεπραγμένοι ἤσαν		

Όριστική	Προστακτική	Απαρέμφατο
Χειλικόλ. (θ. γραφ-)	—	γεγράφθαι
γέ-γραμ-μαι	γέγραψο	
γέ-γρα-ψαι	γεγράφθω	Μετοχή
γέ-γραπ-ται	—	γεγραμμένος
γε-γράμ-μεθα	γέγραφθε	κτλ.
γέ-γραφ-θε	γεγράφθων	
γε-γράμ-μένοι είσι	η γεγράφθωσαν	
Υπερσυντέλικος: έγεγράμμην κτλ.		
Όριστική	Προστακτική	Απαρέμφατο
Οδοντικόλ. (θ. πειθ-)	—	πεπεῖσθαι
πέ-πεισ-μαι	πέπεισθω	
πέ-πει-σαι	πεπείσθω	Μετοχή
πέ-πεισ-ται	πεπείσθω	πεπεισμένος
πε-πείσ-μεθα	—	κτλ.
πέ-πεισ-θε	πέπεισθε	
πε-πεισ-μένοι είσι	πεπείσθων ή πεπείσθωσαν	
Υπερσυντέλικος: έπεπείσμην, έπέπεισο κτλ.		

β) Ό μέσος παρακείμενος και ύπερσυντέλικος τῶν ὑγρόληκτων και ἐρρινόληκτων ρημάτων σχηματίζεται κανονικά ὅπως και στά φυνηντόληκτα, ἀλλά μόνο ὁ ορηματικός χαρακτήρας ν ἐμπρός ἀπό τό μ τῶν καταλήξεων σέ ἄλλα οήματα ἀφομοιώνεται και ἔχουμε δύο μ., ἐνῷ σέ ἄλλα τρέπεται σέ σ (και ἔχουμε -σμ):

Τγρολ. (θ. ἀγγέλ-)	Ἐρρινόλ. (θ. ὄξυν-)	Ἐρρινόλ. (θ. φαν-)
ἡγγελ-μαι	ὠξυμ-μαι	πέ-φασ-μαι
ἡγγελ-σαι	ὠξυν-σαι	πέ-φαν-σαι
ἡγγελ-ται	ὠξυν-ται	πέ-φαν-ται
ἡγγέλ-μεθα	ὠξύμ-μεθα	πε-φάσ-μεθα
ἡγγελ-θε	ὠξυν-θε	πέ-φαν-θε
ἡγγελ-μένοι είσι	ὠξυμ-μένοι είσι	πε-φασ-μένοι είσι

2. Γιά τό σχηματισμό τοῦ παρακειμένου (και ύπερσυντελίκου) ἐκτός ἀπό τίς διάφορες ἀνωμαλίες ἀναδιπλασιασμού (μιμήσκομαι-μέμνημαι, λέγω-εἴρηκα, λαμβάνω-εἴληφα) μερικά οήματα πού τό θέμα τους

ἀρχίζει ἀπό **α**, **ε**, **η** ο παίρνουν ἀττικό ἀναδιπλασιασμό, δηλαδή ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο πρῶτοι φθόγγοι τοῦ θέματος μέ
ἔκταση τοῦ δεύτερου φωνήντος:
ἄκοντος-άκ-ήκοα, ἐλαύνω-ἐλ-ήλακα, ἔρχομαι (θ. ἐλυθ-) - ἐλήλυθα,
δύμνυμι-δύμώμοκα, ὅλλυμι-ὅλώλεκα, φέρω (θ. ἐνεκ.) - ἐνήνοχα.

3. Τά ρήματα πού συντάσσονται μέ **ἀντικείμενο** σέ γενική είναι
όσα σημαίνουν:

- α) **μνήμη** ἡ τό ἀντίθετο, λήθη, λ.χ. μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι κτλ.
- β) **φροντίδα** ἡ τό ἀντίθετο ἀμέλεια, λ.χ. ἐπιμελοῦμαι, ἀμελῶ, φεί-
δομαι κτλ.
- γ) **ἐπιθυμία**, **ἀπόλαυση**, **μετοχή**, **ἀφθονία** ἡ στέρηση, λ.χ. ἐρῶ,
μετέχω, εὐπορῶ, δέομαι (= ἔχω ἀνάγκη) κτλ.
- δ) **αἰσθηση**, λ.χ. ἀκούω, γεύομαι
- ε) **ἐπιτυχία** ἡ ἀποτυχία, λ.χ. τυγχάνω, ἀμαρτάνω
- στ) **ἐναρξη** ἡ λήξη, λ.χ. ἀρχομαι, παύομαι
- ζ) **ἐξουσία**, λ.χ. ἀρχω, ἥγοῦμαι
- η) **χωρισμό** ἡ ἀπαλλαγή, λ.χ. ἀπέχω, ἀπαλλάττομαι
- θ) **σύγκριση**, λ.χ. διαφέρω, ὑστερῶ, περιγίγνομαι (= ὑπερι-
σχύω)

Ἐπίσης μέ γενική συντάσσονται τά σύνθετα ρήματα μέ τίς προθέ-
σεις: **ἐκ**, **ἀπό**, **κατά**, **πρό**, **ὑπέρ**: ὑπερέχει τῶν ἄλλων, καταγελᾶσι τῶν
δρθῶς λεγόντων.

4. Ή γενική ώς ἐτερόπτωτος προσδιορισμός σημαίνει:

- α) **ἕνα διηρημένο σύνολο** (= γενική **διαιρετική**): δσοι αὐτῶν ἀπέ-
θανον (μεταφράζεται: δσοι ἀπό αὐτούς ...).
- β) **τήν ψλη** ἡ τό **περιεχόμενο**: κώπη ἐλέφαντος, ἀγέλη βοῶν.
- γ) **τόν κτήτορα** (= γενική **κτητική**): Περικλέους οίκος.
- δ) **ἰδιότητα** ἡ **ἀξία**: τεῖχος ὀκτώ σταδίων, χωρίον δέκα μνᾶν.
- ε) **τήν αἰτία**: αἴτιός τινος
- στ) **τό ὑποκείμενο** ἡ τό **ἀντικείμενο** μιᾶς ἐνέργειας (= γενική **ὑπο-
κειμενική** ἡ **ἀντικειμενική**): ὁ πόλεμος τῶν Ἀθηναίων καὶ Πε-
λοποννησίων (πολεμοῦν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελ.), νομεύς
ἀγέλης (νέμει τήν ἀγέλην).

Γενική ύποκειμενική ή άντικειμενική δέχονται τά ούσιαστικά που έχουν ορηματική σημασία, δηλαδή μπορούν νά τραπούν στό άντιστοιχο ορήμα: πόλεμος (πολεμώ), νομεύς (νέμω) κ.τ.λ. Έπίσης μέ γενική άντικειμενική συντάσσονται πολλά έπιθετα που τό άντιστοιχο ορήμα τους συντάσσεται μέ γενική ώς άντικειμενο, λ.χ. **έπιμελής** τινος, **μνήμων** τινός, **πλήρης** τινός, **κύριος** τινος, **ένδεής** τινος, **διάφορός** τινος.

ΤΗ γενική ώς έπιρρηματικός **προσδιορισμός** δηλώνει:

- α) **χρόνος**: τό πλοϊον ήξει τῆς ἐπιούσης ήμέρας (= τήν έπομένη ...)
- β) **αιτία**: δργίζεται τῶν ἀδικημάτων (= γιά τά ἀδικήματα)
- γ) **ποσό**: πόσου διδάσκει *Εὕηνος*; (= πόσο παίρνει γιά τή διδασκαλία του ό *Εὕηνος*.)

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ ό παρακείμενος τῶν παρακάτω ορημάτων καί νά αἰτιολογηθεῖ ό άναδιπλασιασμός τους: ἐλαύνω, ἔρχομαι, γίγνομαι, φέρω, δρύτομαι, ἐκβάλλομαι, φθείρομαι, πυνθάνομαι, κόπτομαι, κομίζομαι.
2. Νά μεταφραστούν στή ν.έ. οί τύποι: κέκοφθε, τεταραγμένοι εἰσί, ἐπέπειστο, τέτραφθε, ἐρριμένοι ἡσαν, τέθαπται, ἐγέγραπτο.
3. Νά βρεθούν τά άντικείμενα σέ γενική πτώση καί νά χαρακτηρίσετε τήν κατηγορία τῶν ορημάτων ἀπό τά όποια ἔχαρτονται:
 - α) Οὐδέποτ' ἐπελαθόμην ύμδων.
 - β) Οι θεοὶ ἐπιμελῶνται πάντων ἀνθρώπων.
 - γ) Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θείου μετέχει.
 - δ) Κύρος ἐπεμελεῖτο καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων.
 - ε) Ἐπισθένης Ἀμφιπολίτης ἥρχε τῶν πελταστῶν.
 - στ) Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦμεν.
 - ζ) Πρῶτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπαύσαντο τῆς μάχης.
 - η) Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φάνεται.
 - θ) Ὁμοιος ἦν τῷ πατρί, οὐδὲν δὲ διέφερε τούτου.
4. Νά χαρακτηριστούν συντακτικῶς οἱ γενικές στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Όλιγοι τῶν στρατιωτῶν ἀπέθανον.
 - β) Πολλοί τὸ λαβεῖν τι τῶν ἀλλοτρίων μέγιστον ἀγαθὸν νομίζουσι.
 - γ) Οι ποιμένες ἀγέλας βοῶν καὶ προβάτων νέμουνται.
 - δ) Τερός δ χωρος τῆς Δήμητρος.

- ε) Περὶ τὸν ναὸν ἀλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη.
στ) Τῇ στρατιᾳ Κέρος ἀπέδωκε μισθὸν τεσσάρων μηνῶν.
ζ) Καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.
5. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά:
- α) Φροντίστε γιά τά παιδιά.
 - β) Ἐχετε παραμελήσει τήν ἀρετήν.
 - γ) Θυμάται τίς παλιές πράξεις.
 - δ) Ἐχω ἀνάγκη ἀπό χρήματα.
 - ε) Ἐχουμε ἀκούσει πολλούς φήτορες.
 - στ) Ἀπέχουμε ἀπό αὐτό τό ἔργο.

37. Αγωγή τῶν παιδιῶν

Γιά τό ἔργο βλ. τό εισαγωγικό σημείωμα τοῦ κεφ. 29. Καὶ στήν ἀκόλουθη περικοπὴ ἀναφέρονται ἀπόψεις καὶ συμβουλές γιά τή διαπαιδαγώγηση τῶν νέων.

A 1. Κάκεινό φημι, δεῖν τοὺς παιδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέσεσι καὶ λόγοις, μὴ μὰ Δία πληγαῖς μηδὲ αἰκισμοῖς. Δοκεῖ γάρ που ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν. "Ἐπαινοὶ δὲ καὶ ψόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὑφελιμότεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παροδομότες οἱ δ' ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἀνειργοντες. Δεῖ δ' ἐναλλάξ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαίνοις, κἀπειδάν ποτε θρασύνωνται, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι, καὶ πάλιν ἀνακαλεῖσθαι τοῖς ἐπαίνοις καὶ μιμεῖσθαι τὰς τίθας, αἵτινες ἐπειδάν τὰ παιδία κλαυθμούσισιν, εἰς παρηγορίαν πάλιν τὸν μαστὸν ὑπέχουσι. Δεῖ δ' αὐτὸὺς μηδὲ τοῖς ἐγκωμίοις ἐπαίρειν καὶ φυσᾶν· χαυνοῦνται γάρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων καὶ θρύπτονται.

(Πλούταρχ. Περὶ παιδ. ἀγωγ. 12)

κάκεινο	καὶ ἐκεῖνο
φημὶ	ὑποστηρίζω
ἐπιτήδευμα	ἀσχολία
ἡ παραίνεσις	συμβουλή
πληγὴ (φ. πλήττω)	χτύπημα
ὁ αἰκισμὸς ἡ ἡ αἰκία	κακοποίηση, βασανισμός
ψόγος (ψέγω)	κατηγορία (κατηγορῶ)
ἀνείργω	ἐμποδίζω, ἀποτρέπω
κάπειδάν (καὶ ἐπειδάν)	καὶ ὅταν
ἐν αἰσχύνῃ ποιοῦμαί τινα	κάνω κάποιον νά ντρέπεται
ἀνακαλοῦμαι (-έομαι)	ἐπαναφέρω
ἡ τίτη	ἡ παραμάνα
κλαυθμυρίζω	κλαίω
εἰς παρηγορίαν	ἐμπρ. προσδ. τοῦ σκοποῦ
ὑπέχω	προσφέρω
ἐπαίρω	ξεσηκώνω
φυσῶ (-ώ)	φυσῶ, φουσκώνω (μεταφορ). ἀποχαυνώνομαι, γίνομαι ἀλαζονικός
χαυνοῦμαι (-όμαι)	ξιπάζομαι
θρύπτομαι	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Διομέδων βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὥρμισατο εἰς τὸν εὔριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων.
- β) Καλλικρατίδας ἐπιπλέυσας τῷ Κόνωνι ἔξαιρνης δέκα τῶν νεῶν ἔλαβε.
- γ) Ἡ Ἀσία πολεμία τοῖς Ἀθηναίοις ἦν.
- δ) Οἱ ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων Σαμιώ τῷ ναυάρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ.
- ε) Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπειται ἡ ἀναισχυντία.
- στ) Δεινόν ἐστι μάχεσθαι θεῷ καὶ τύχῃ.

ὅρμίζομαι = ἀγχυροβολῶ ἐπιστέλλω = παραγγέλλω, διατάζω
εὑρίπος = πορθμός ὑπηρετῶ = βοηθῶ

B'

1. Ἀντικείμενο σέ δοτική
2. Δοτική προσωπική
3. Δοτική ώς ἑτερόπτ. προσδιορισμός. Δοτική ἀντικειμενική
4. Ὁργανική δοτική
5. Μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετικῆς.

1. Ἀντικείμενο σέ δοτική δέχονται τά ορήματα:

- α) πρέπει, ἄρμόζει καὶ τά συνώνυμα
- β) ὅσα σημαίνουν προσέγγιση, φιλική ἢ ἐχθρική συνάντηση, ἀκολουθία κτλ., ὅπως: πελάζω (= πλησιάζω), συντυγχάνω (= συναντῶ), χρῶμαι, ἔπομαι κτλ.: ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει, καλόν ἐστι ἔπεσθαι τοῖς νόμοις.
- γ) ὅσα σημαίνουν φιλική ἢ ἐχθρική διάθεση, ὅπως: εὐνοῶ, ὀργίζομαι, ἐπιβουλεύω, βοηθῶ, δουλεύω, πειθομαι, διαγωνίζομαι, μάχομαι κτλ.: ἀμυνῶ τῇ πατρίδι, δεινόν ἐστι θεῷ μάχεσθαι.
- δ) ὅσα σημαίνουν ισότητα, διμοιότητα, συμφωνία, ὅπως: ίσοῦμαι, ὁμοιάζω, ξοικα, συμφωνῶ: φιλοσόφῳ ξοικας, ὃ νεανίσκε, τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
- ε) ὅσα εἶναι σύνθετα μέ τίς προθέσεις: σύν, ἐν, πρὸς καὶ τό ὁμοῦ: σύνειμι Θεοῖς, ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις.

2. Μέ τό ωημά είμι (καθώς και μέ τά ρ. γίγνομαι και ύπάρχω) ἔχουμε συχνά δοτική δύναματος προσώπου ή προσωπικῆς ἀντωνυμίας ή όποια φανερώνει τό πρόσωπο πού ἔχει κάτι: ήσαν τῷ Κροίσῳ δύο παιδες (=δ Κροίσος είχε δύο παιδιά), πολλάι ἐλπίδες ήμεν είσι σωτηρίας (=ἔχουμε πολλές ἐλπίδες γιά σωτηρία).

Ἡ δοτική αὐτή λέγεται δοτική προσωπική κτητική.

Ἐπίσης δοτική προσωπική ύπάρχει σέ ἀπρόσωπα ρήματα ἢ σέ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἀλλά και σέ ἄλλα ρήματα, στά όποια ἡ δοτική δέν είναι ἀντικείμενο ἀλλά φανερώνει τό πρόσωπο στό δόποιο ἀναφέρεται ή ἐνέργεια τοῦ ωημά. Τό πρόσωπο πού δείχνει ἡ δοτική προσωπική συμμετέχει σέ ὅ,τι σημαίνει τό ωημά και δέχεται βλάβη ἢ ὠφέλεια ἀπ' αὐτό, εὐχαρίστηση ἢ δυσαρέσκεια ἢ ἐκφράζει τήν κρίση του σχετικά μέ κάτι (πβ. στά ν. ἐ. γενική προσωπική): και μοι τὴν γραφὴν ἀνάγνωθι, πᾶς ἀνήρ ἑαυτῷ πονεῖ (= κοπιάζει γιά τὸν ἑαυτό του), τοῖς ἐλευθέροις εἰσὶν ὠφέλιμάτεροι ἔπαινοι καὶ ψύγοι, γέρων γέροντι γλῶτταν ἥδιστην ἔχει, παῖς παιδί (=ἔνας γέρος σχετικά μέ ἔναν ἄλλο γέρο...)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Μέ τά ωηματικά ἐπίθετα σέ -τέος και συχνά μέ παθητικά ωηματα συντελικοῦ κυρίως χρόνου ἡ δοτική προσωπική δείχνει τό πρόσωπο πού ἐνεργεῖ (δοτ. τοῦ προσώπου πού ἐνεργεῖ): ὁ ποταμός ἔστιν ἡμῖν διαβατέος (= πρέπει ἐμεῖς νά διαβούμε τόν ποταμό). Ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται (=ἔχουν γραφεῖ ἀπό τό Θ.). (βλ. Κεφ. 35, ποιητικό αἴτιο).

3. Ἡ δοτική ώς ἐτεροπότικος προσδιορισμός συνάπτεται μέ ἐπίθετα (σπάνια μέ οὐσιαστικά) πού ἔχουν σημασία ὅμοια μέ τά ωηματα πού παίρνουν ἀντικείμενο σέ δοτική, ὅπως: ὠφέλιμος, βλαβερός, φίλος, πολέμιος, εὐπειθής, ὅμοιος, ίσος, σύμφωνος, ἀκόλουθος, γείτων κτλ.: πᾶς τύραννος ἔχθρος ἐλευθερίᾳ, οἱ ὅμοιοι τοῖς ὅμοιοις εύνοι εἰσὶν, ἵπος εὐπειθής τῷ ἡνιόχῳ.

Ἡ δοτική αὐτή λέγεται δοτική ἀντικειμενική.

4. Ἡ δργανική δοτική (πού ἀντικατέστησε τήν ἀρχαιότερη δργανική πτώση πού χάθηκε) ἀνήκει στήν ἐπιρρηματική δοτική (βλ. Κεφ. 17) και μεταφράζεται : μέ Ἡ δοτική αὐτή είναι συχνή μέ τά ωηματα κολάζω, κρίνω, τεκμαίρομαι (=συμπτεραίνω) και τά παρόμοια: τόν μή πειθόμενον κολάζουσι χρήμασι, ἀγω τούς παῖδας παραινέσεσι.

5. Ή μετάφραση τής γενικής διαιρετικής μπορεῖ νά γίνεται συχνά στά νέα έλλην. μέ δμοιόπτωτο προσδιορισμό:
- δλίγοι τῶν στρατιωτῶν = λίγοι ἀπό τούς στρατιώτες καί (φυσικότερα) λίγοι στρατιώτες.
- τὰ καλά τῶν ἐπιτηδευμάτων = οἱ ώραιες ἀσχολίες (ἀντί οἱ ώραιες ἀπό τίς ἀσχολίες)
- οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων = οἱ χρηστοὶ ἄνθρωποι.
- *Ἀλλωστε καὶ στήν ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ ἡ γενική ἀντιστοιχεῖ πολλές φορές μέ δμοιόπτωτο ἐπιθετικό προσδιορισμό: κώπη ἐλέφαντος = κώπη ἐλεφαντίνη, ὁ θρόνος τοῦ βασιλέως = ὁ βασίλειος θρόνος

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν μέ ἔναν ἀπό τούς τρεῖς κατάλληλους τύπους οἱ παρακάτω φράσεις καί νά χαρακτηριστεῖ συντακτικῶς ὁ τύπος:
 - Ἐν ποιῶν ἀγαπήτός ... ἔστι.* (τὸν πάντας, τοῖς πᾶσι, οἱ πάντες)
 - Πλησίαζε ... (τῶν φρονιμωτάτων, τοῖς φρονιμωτάτοις, τὸν φρονιμωτάτους)*
 - Ἄδυνατόν ἔστιν .. πέμπειν μεγάλα πλοῖα.* (ἡμεῖς, ἡμῖν, ἡμᾶς)
 - ... προσήκει οὐ φραδιονυργία, ἀλλὰ καλοκαγαθία.* (τὴν βασιλείαν, τῇ βασιλείᾳ, τῆς βασιλείας)
2. Νά χαρακτηριστοῦν συντακτικῶς οἱ δοτικές:
 - Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν.*
 - Ἐμοὶ μέν, ὃ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἀρχουσι πείθεσθαι.*
 - Καὶ μοι μὴ θορυβήσῃτε.*
 - Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν χρήματα.*
 - Στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ.*
 - Οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ἐχθροὶ εἰσὶν.*
 - Διχῆ (=μέ δύο τρόπους) βοηθητέον τοῖς πράγμασιν ἡμῖν.*
 - η) Τιλίας Όμήρῳ πεποίηται.*
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ ἔναν ἀπό τούς τρεῖς τύπους:
 - Ἡ τοῦ Θεοῦ δόσις* (ὑμᾶς, ὑμῶν, ὑμῖν)
 - Δῆλον ... οὐτὶ βασιλεὺς καὶ ... πιστὸς ἦν καὶ ... νῦν εὔνοος.* (ὑμᾶς, ὑμῖν, ὑμῶν) (Κῦρον, Κύρου, Κύρῳ) (ὑμῖν, ὑμᾶς, ὑμῶν)
 - Οἱ στρατιῶται εὐπειθεῖς ... ἥσαν.* (τὸν λοχαγόν, τοῦ λοχαγοῦ, τῷ λοχαγῷ).
 - Οὐ ... τὰ πολλά κρίνεται, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις.* (τὸν ἀριθμόν, τῷ ἀριθμῷ, τοῦ ἀριθμοῦ).
4. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαία οἱ παρακάτω φράσεις (νά χρησιμοποιήσετε γενική):
 - Λίγοι ἄνθρωποι.

- β) Πολλοί Ἀθηναῖοι.
γ) Οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι.
δ) Μερικοί πρυτάνεις.
5. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ φράσεις:
- α) Μοῦ εἶναι ἀδύνατο νά τό κάνω.
β) Μοῦ φαίνεται δτι είναι καλό.
γ) Μοιάζεις μέ ἄρχοντα, φίλε μου.
δ) Ὁ τύραννος είναι ἐχθρός τῆς ἑλευθερίας καὶ τῶν νόμων.
ε) Οἱ πονηροί είναι μεταξύ τους ὅμοιοι.

38. Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ ἀδικία

Ο «Κρίτων» είναι ἔνας ἀπό τούς διαλόγους του Πλάτωνα πού παρουσιάζει μιά συζήτηση ἀνάμεσα στό μελλοθάνατο Σωκράτη καὶ τό φίλο καὶ μαθητή του Κρίτωνα πού τόν ἐπισκέπτεται στή φυλακή. Ο Κρίτωνας ἐνεργεῖ ώς ἀφοσιωμένος φίλος ἀπό ἀγάπη, ἀλλά ὁ Σωκράτης συζητᾷ μαζί του, γιὰ νά βρουν ἀν αὐτό πού τοῦ προτείνει εἶναι, ἀνεξάρτητα·ἀπό κάθε συναίσθημα, δίκαιο η ὅχι.

A' 1. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Σκοπῶμεν, ὃ ἀγαθέ, κοινῇ καὶ εἴ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι. Εἰ δὲ μὴ, παῦσαι ἥδη, ὃ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ώς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. Ως ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσας σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἀκοντος. Ορα δὲ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἴκανως λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον.

ΚΡΙΤΩΝ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἔκοντας ἀδικητέον εἶναι η τινὶ μέν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; η οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ώς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὑμολογήθη; η πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν διμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὃ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἀνδρες πρόσ οὐδέν διαφέροντες; η παντός μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν; φαμὲν η οὐ;

ΚΡΙΤΩΝ. Φαμέν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

(Πλατ. Κρίτων 48 e- 49 a- b)

σκοπῶ (-έω)	ἔξετάζω
κοινῇ (ἐπίρρ. δοτικοφανές)	ἀπό κοινοῦ, μαζί
πή	κάπου, σέ κάποιο σημεῖο τοῦ λόγου μου
ἄκων	μή θέλοντας
ἀπιέναι	ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ἀπέρχομαι
περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι	δίνω πολλή σημασία
πράττειν	ύποκ. ἐγώ

ἡ ἀρχὴ	ἡ βάση
ἰκανῶς	ἀρκετά. ίκανοποιητικά
πειρῶ προστ. τοῦ ρ. πειρῶμαι	προσπαθή (ν.έ. ἀπόπειρα)
ἐκὼν	θέλοντας
ἡμῖν (ποιητικό αἴτιο)	ἀπό μᾶς
ἐκκεχυμέναι εἰσὶ τοῦ ρ. ἐκχέομαι	ἔχουν ξεχαστεῖ
πάλαι	παλιότερα, πρίν ἀπό πολὺ καιρό
ἄρα	ὅπως φαίνεται
σπουδῆ	σοβαρά
ἐλάθομεν ἡμᾶς διαφέροντες	δέν καταλάβαμε ότι δέν δέν διαφέροντες καθόλου ἀπό παιδιά
παντὸς μᾶλλον	περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο
φαμέν (τοῦ ρ. φημί = συμφωνῶ)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- α) Ποιήσετε ταῦτα ἑκόντες ἄκοντες.
- β) Πάντα ἡ κεκτήμεθα ἐθέλομεν φυλάττειν.
- γ) Φασίν, ὅτε τά ζῶα φωνήντα ἦν, τὰ πρόβατα εἰπεῖν τῷ δεσπότῃ· σὺ μὲν οὐδὲν παρέχεις ἡμῖν, ἡμεῖς δὲ σοὶ γάλα καὶ ἔρια.
- δ) Τί ἐστιν ὁ μίαν ἔχον φωνὴν τετράπουν, δίπουν, τρίπουν γίγνεται;
- ε) Οὐτος ὁ ἀνήρ ἄταις καὶ ἄπατοις ἐστιν.
- στ) Πολλάκις σοφωτέρους πένητας ἄνδρας εἰσορῷ τῶν πλουσίων.
- ζ) Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους.
- η) Ποιλά ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.

εἰσορῳ = παραπτηρῷ μὲ προσοχῇ

B'

1. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα
2. Ἡ ἀλληλοπαθής ἀντανυμία
3. Δίπτωτα δρήματα μέ αἰτιατική καὶ δοτική

1. Τά ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) τριγενή καὶ τρικατάληκτα
- β) τριγενή καὶ δικατάληκτα
- γ) διγενή καὶ μονοκατάληκτα

Αναλυτικότερα:

- α) Τά τριγενή καί τρικατάληκτα ἔχουν θηλυκό σέ -α βραχύ και στη γενική πληθυντικοῦ τονίζονται στή λήγουσα. Κλίνονται κατά τά άκολουθα τρία παραδείγματα:

1)	Άρσεν. πᾶς, παντός, παντί, πάντα, πᾶς πάντες, πάντων, πᾶσι, πάντας, πάντες Θηλ. πᾶσα, πάσης, πάσῃ, πᾶσαν κτλ.. πᾶσαι, πασῶν κτλ.. Οὐδ. πᾶν, παντός, παντί κτλ.. πάντα, πάντων, πᾶσι κτλ.	όμοια κλίνεται καί τό ² ἄπας, ἄπασα, ἄπαν
2)	Άρσεν. Χαρίεις (= χαριτωμένος), χαρίεντος, χαρίεντι, χαρίεντα, χαρίεν χαρίεντες, χαριέντων, χαρίεσι, χαρίεντας, χαρίεντες Θηλ. χαρίεσσα, χαριέσσης, χαριέσσῃ κτλ.. χαρίεσσαι, χαριέσσων, χαριέσσαις κτλ.. Οὐδ. χαρίεν, χαρίεντος, χαρίεντι κτλ.. χαρίεντα, χαριέντων, κτλ.	όμοια κλίνονται καί τά ἀστερόεις, φωνήεις, ἰχθύοεις κτλ..
3)	Άρσεν. ἀκων, ἀκοντος, ἀκοντι, ἀκοντα, ἀκον ἀκοντες, ἀκόντων, ἀκουσι, ἀκοντας, ἀκοντες Θηλ. ἀκουσα, ἀκούσης, ἀκούσῃ, ἀκουσαν κτλ.. ἀκουσαι, ἀκουσῶν, ἀκούσαις, ἀκούσας κτλ.. Οὐδ. ἀκον, ἀκοντος, ἀκοντι κτλ.. ἀκοντα, ἀκόντων, ἀκουσι κτλ..	όμοια κλίνεται: ἐκών, ἐκοῦσα, ἐκόν

β) Τά τριγενή καί δικατάληκτα είναι σύνθετα μέ δεύτερο συνθετικό ούσιαστικό τῆς γ' κλίσεως (χάρις, ἐλπίς, πούς, ὁδούς κ.τ.λ.) καὶ κλίνονται συνήθως ὅπως τὸ β' συνθετικό τους ούσιαστικό:

οὐ, ή ἄχαρις, ἀχάριτος, ἀχάριτη,
ἄχαριν κτλ.

οὐ, αἱ ἀχάριτες, ἀχαρίτων,
ἀχάρισι κτλ..

οὐ, ή εὔελπις, εὐέλπιδος, εὐελπιν κτλ. τὸ εὔελπι κτλ.
οὐ, αἱ εὐέλπιδες, εὐέλπιδων,
εὐέλπισι κτλ..

οὐ, ή δίπους, δίποδος, δίπουν κτλ. τὸ δίπουν κτλ..
οὐ, αἱ δίποδες, διπόδων, δίποσι κτλ.. τὰ δίποδα κτλ..

οὐ, ή μονόδους, μονόδοντος, κτλ.. τὸ μονόδουν κτλ..
οὐ, αἱ μονόδοντες κτλ.. τὰ μονόδοντα κτλ..

γ) Τά μονοκατάληκτα ἔχουν μόνο δύο γένη καὶ κλίνονται ὅπως τά ἀντίστοιχα ούσιαστικά τῆς γ' κλίσεως:

οὐ, ή βλάξ (βλακός), οὐ, αἱ βλάκες κτλ. οὐ, ή κόλαξ (κόλακος), οὐ,
ή ἀρπαξ (ἀρπαγος), οὐ, ή μιγάς (μιγάδος), οὐ ή φυγάς (φυγάδος),
οὐ, ή ἄπαις (ἄπαιδος), οὐ, ή πένης (πένητος) (= φτωχός) κτλ..

2. Ή ἀλλήλοπαθής ἀντωνυμία φανερώνει δύο ή περισσότερα πρόσωπα· γι' αὐτό ἔχει μόνο πλήθυντικό ἀριθμό.

Συνηθίζεται μόνο στίς πλάγιες πτώσεις, ἔχει τοία γένη καὶ κλίνεται κατά τή Β' κλίση: ἀγαπᾶτε ἀλλήλους = δένας νά ἀγαπᾶ τόν ἄλλο, δηλ. δέ καθένας νά ἀγαπᾶ καὶ νά τόν ἀγαποῦν:

Ἄρσενικό	Θηλυκό	Οὐδέτερο
ἄλλήλων	ἄλλήλων	ἄλλήλων
ἄλλήλοις	ἄλλήλαις	ἄλλήλοις
ἄλλήλους	ἄλλήλας	ἄλληλα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Σχηματίστηκε ἀπό τή συνεκφορά: ἄλλοι-ἄλλους (ἄλλήλους, ἄλλήλους, μέ ἀποβολή τοῦ ἑνός λ).

3. Δίπτωτα ρήματα μέ αντικείμενο σέ αιτιατική (ἄμεσο) και δοτική (έμμεσο) είναι τά ρήματα: λέγω, δείκνυμι, δίδωμι, φέρω, έξομοιω και αλλα μέ παρόμοια σημασία: λέγω τινί τι, δείκνυμι τινί τι κτλ. παῦσαι λέγων μοι τὸν αὐτὸν λόγον, ή μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά, ο σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ισχυροῖς. (Γιά τά δίπτωτα ρήματα βλ. και Κεφ. 14).

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού έπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Χρή* ἐνθένδε ... ἐμοῦ ἀπίέναι. (ἄκον)
 - β) ... τὴν ἀλήθειαν λέγω. (πᾶς)
 - γ) ... τρόπῳ ἐδήλουν τοῦτο. (πᾶς)
 - δ) *Θαυμάζομεν* τὸν ... οὐρανόν. (ἀστερόεις)
 - ε) *Oἱ ἀδελφοὶ δημοιοὶ* ... ἥσαν. (ἀλληλοπαθής ἀντωνυμία)
 - στ) *Πολλοὶ ποταμοὶ* ... εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσι. (ίχθυόεις)
2. Νά ἀναφερθοῦν τά αλλα δύο γένη τῶν ἐπιθέτων στόν ἕδιο τύπο: δινήντες, φωνήντα, ἄκοντος, πάντας, ίχθυόντος.
3. Νά γίνει λεπτομερής σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) *Καλλικρατίδας συγκαλέσας* τοὺς *Λακεδαιμονίων* ἐκεῖ παρόντας *ξέγεν* αὐτοῖς *τοιάδε*.
 - β) *Tὰ* ἐνθάδε ὑπάρχοντα *Λισανδρος* *Κύρῳ* ἀπέδωκε.
 - γ) *Νόμος* γονεῖσιν *ισοθέους* *τιμάς* νέμειν.
 - δ) *Ἔδειξεν* αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων.
4. Νά συμπληρωθοῦν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού έπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Ἄρχῃ* ... δείκνυσι. (άνηρ)
 - β) *Προσῆγαχον* ... δύο (Ξενοφῶν, αἰχμάλωτος)
 - γ) *Ἡ μωρία* ... πολλὰ ... παρέχει. (Ἀνθρωπος, κακόν)
 - δ) *Ἡ Ἀρετὴ* συνεβούλευεν (αὐτός, ὅδε)
 - ε) *Παρέδωκαν* (τό δηλον, δ ἔχθρός).
5. Νά χαρακτηρίσετε τό Σωκράτη σ' αὐτό τό ἀπόσπασμα.

39. Ἡ σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος

Ἡ περικοπὴ ἀναφέρεται στὸ διάλογο ἀνάμεσα στὸ Σωκράτη καὶ τὸν Ἀθηναῖο Ἐπιγένη σχετικά μὲ τή σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος. Γιά τὸ ἔογχο τοῦ Ξενοφόντα περισσότερα βλ., στὸ είσαγ. σημ. κειμ. 9.

- A'** 1. Πρὸς πάντα ὅσα πράττουσιν ἀνθρωποι χρήσιμον τὸ σῶμά ἔστιν· ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρείαις πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν· ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖ ἐλαχίστη σώματος χρεία εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἴδεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται διὰ τὸ μὴ ὕγιαινεν τὸ σῶμα;

Καὶ λήθη δὲ καὶ ἀθυμία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος κακεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως, ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν. Τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια καὶ οὐδεὶς κίνδυνος διά γε τὴν τοῦ σώματος κακεξίαν τοιοῦτόν τι παθεῖν. Καίτοι τῶν γε τοῖς εἰρημένοις ἐναντίον ἔνεκα τί οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων ὑπομείνειν;

(Ξενοφ. Ἀπομνημον. 3, 12, 5-8)

ἡ χρεία	ἡ ἀνάγκη, ἡ χρησιμότητα
πολὺ διαφέρει	είναι μεγάλο πλεονέκτημα
ἔχειν	ὑποκ.: τούς ἀνθρώπους
ώς βέλτιστα	οσο τὸ δυνατό πιό καλά γιατί
ἐπεὶ (ώς παρατακτικός σύνδεσμος)	ἐπιθετικός προσδιορισμός σύστοιχον ἀντικ. βλ., Κεφ. 30
μεγάλα	φόβος, μελαγχολία
ἀθυμία	οἱ γνώσεις
αἱ ἐπιστῆμαι	διέρχνο
ἐκβάλλω	είμαι ὑγιής στὸ σῶμα
εὐ ἔχω τὸ σῶμα	καὶ ὅμως, καὶ πραγματικά
καίτοι (παρατακτ. ἀντιθ. σύνδεσμος)	γιά τά ἀντίθετα μ' αὐτά πού ἔχουμε πεῖ (τῇ λήθῃ καὶ ἀθυμίᾳ κάποιος μυαλωμένος).
ἔνεκα τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρημένοις	
ἔχων τις νοῦν	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ εὖ τὸ πολύ.
- β) Πολλῶν χρημάτων ορείττων δι παρά τοῦ πλήθους ἔπαινος.
- γ) Γενναῖα δὲ δήπου καλοῦμεν καὶ τῶν ζύφων δόποια καλὰ καὶ μεγάλα καὶ ὡφέλιμα ὅντα πραέα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.
- δ) Μέγα δὲ τὸ ὄμοιν τραφῆναι · ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.
- ε) Οἱ γονεῖς τῶν παιδῶν ἔνεκα βούλονται ζῆν.
- στ) Δεῖ ως μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους.
- ζ) Ἡν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγήν τραπέσθαι · ώς δι τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστιν, ἀλλ' ἀχθοφόρος.

κρείττων καλύτερος, ἀνώτερος δήπου βλ. Κεφ. 19

B'

1. Τά ἀνώμαλα ἐπίθετα πολύς, μέγας, πρᾶος,
σῶς, φροῦδος

2. Ὡς παρατακτικοί σύνδεσμοι οἱ: ἐπεί, ως

3. Τό ως μέ ύπερθετικό

4. Ὁ προσδιορισμός τῆς αἰτίας

1. Τά πιό συνηθισμένα ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς είναι: δι μέγας, ή μεγάλη, τό μέγα – δι πολύς, ή πολλή, τό πολύ – δι πρᾶος, ή πραεῖα, τό πρᾶον (πρᾶοι, πραέων, πραέσι, πραέα), δι σῶς, ή σῶς, τό σῶν (=δι σῶος), δι φροῦδος, ή φρούδη, τό φροῦδον (=ἄφαντος, φευγάτος).

Τά ἐπίθετα μέγας καὶ πολύς κλίνονται ως ἔξης:

Ἄρσεν. μέγας, μεγάλου, μεγάλω, μέγαν, μέγα ή μεγάλε
μεγάλοι, μεγάλων, μεγάλοις κτλ.

Θηλ. μεγάλη, μεγάλης, μεγάλαι, μεγάλων κτλ.

Οὐδ. μέγα, μεγάλου, μεγάλω, μεγάλα κτλ.

Ἄρσεν. πολύς, πολλοῦ, πολλῷ, πολύν, πολύ,
πολλοί, πολλῶν κτλ.

Θηλ. πολλή, πολλῆς, πολλαί, πολλῶν κτλ.

Οὐδ. πολύ, πολλοῦ, πολλῷ, πολλά, πολλῶν κτλ.

2. Έκτός από τό γάρ ως παρατακτικοί αἰτιολογικοί σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται και ὁ ἐπει καὶ ὁ ὡς (πού εἶναι κυρίως ὑποτακτικοί) στήν ἀρχή περιόδου ή ἡμερείδου: πολὺ διαφέρει ως βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν ἐπει καὶ ἐν τῷ διανοεῖσθαι ... (= γιατί καὶ ...)
3. Τό επίδοημα ως μέ επίθετο ἡ ἐπίδοημα ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ σημαίνει: ὅσο τό δυνατό πιό ... λ.χ.: ως τάχιστα = ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα.
4. Η καταχρηστική πρόθεση ἔνεκα (ἢ ἔνεκεν) συντάσσεται μέ γενική καὶ δηλώνει αἰτία ἡ σκοπός: τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν (= ἔξαιτίας τῶν ἀδικημ.). τίνος ἔνεκα ταῦτα λέγω; ἵνα εἰδῆτε ... (= για ποιό σκοπό τά λέω αὐτά; ...)
- Ο προσδιορισμός τῆς αἰτίας (ἢ ἀναγκαστικό αἴτιο) δηλώνεται καὶ μέ ἄλλους τρόπους:
- μέ γενική ἡ δοτική ἡ αἰτιατική ἐπιδοηματική: ὀργίζεται τῶν ἀδικημάτων, ἀπέθανον λιμῷ (= ἀπό πείνα), τί τηνικάδε ἀφίξαι;
 - μέ ἄλλες προθέσεις: ἐκ καὶ γενική, διὰ καὶ αἰτιατική, ἐπί καὶ δοτική κτλ.: ἐκ τῆς ἔξετάσεως πολλαὶ ὀπέχθειαι γεγόνασι, σφάλλονται διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ (= για τά πλούτη του).

Γ'

1. Νά δοθεῖ ἡ ἔννοια τῶν: ως μάλιστα, ως βέλτιστα, ως ηδίστα, ως πλέιστα.
2. Νά σχηματιστεῖ ἡ γενική καὶ δοτική τοῦ ἔνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ στά τρία γένη τῶν ἐπιθέτων: πολύς, μέγας.
3. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα πολύς, μέγας, στόν κατάλληλο τύπο ἐμπρός ἀπό τίς ἀκόλουθες λέξεις: χρόνου, ἐργασία, ἀνδράσιν, ἀριθμόν, ἀνθρωποι, ἀθνείαν, ἀσφαλείας.
4. Νά βρεθοῦν καὶ νά χαρακτηριστοῦν οἱ ἐπιδοηματικοί (ἐμπρ. ἢ πτωτικοί) προσδιορισμοί:
 - α) Ἀπό τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηγνέθη.
 - β) Γενναιοὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ἐνομίζοντο.
 - γ) Ἐπι τοῖς προγόνοις μέγα φρονοῦσι.
 - δ) Ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο.
 - ε) Τινὲς τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ λιμοῦ ἀπώλοντο (= γάθηκαν).
 - στ) Φεῦ τῆς ἀνοίας!

40. Ἀνακεφαλαίωση γ' (Κεφ. 29-30)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ:

εὐθύς, εὐθεῖα, εὐθύ - ἥμισυς, ἥμισεια, ἥμισυ
ό, ή δίπηχυς, τό δίπηχυ

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ:

ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ	ἄπας, ἄπασα, ἄπαν χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν ἄκων, ἄκουσα, ἄκον
ΕΡΡΙΝΟΛ. ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ	μέλας, μέλαινα, μέλαν ό, ή εὐδαίμων, τό εὔδαιμον ό, ή ἀπάτωρ, τό ἀπάτορ
ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ	δ, ή ἐπιμελής, τό ἐπιμελές δ, ή συνήθης, τό σύνηθες

2. Ἐπίθετα ἀνώμαλα: μέγας-μεγάλη-μέγα, πολύς-πολλή-πολύ κτλ.

3. Αόριστος β' ἐνεργητικός καὶ μέσος: καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ:
ἔλαβον, ἐγενόμην

4. Παθητικός μέλλοντας καὶ ἀόριστος: λυ-θή-σομαι, ἐ-λύ-θην

5. Μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος:

ἀφωνολήκτων	ύγρολήκτων	ἐρρινολήκτων
ἔψευσ-μαι	ἥγγελμαι	Ὥξυμμαι
πέπραγ-μαι		πέφασμαι
γέγραμ-μαι		

6. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός: ἀκ-ήκο-α, ἐλ-ήλυ-θα, ὁμ-ώμο-κα κτλ.

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. **Τό κατηγορούμενο:** α) συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενο στήν πτώση
β) είναι σέ γενική (γενική κατηγορηματική):
εἰμί τριάκοντα ἐτῶν

- 2. Τό ἀντικείμενο:** α) σέ αἰτιατική: γράφω ἐπιστολήν, κινδυνεύω κίνδυνον κτλ.
 β) σέ γενική: μέμνημαι τῶν φίλων, ἐμαυτοῦ κήδομαι κτλ.
 γ) σέ δοτική: ὅμοιος ὁμοίω πελάζει, σύνειμι θεοῖς κτλ.
 δ) σέ δύο πλάγιες πτώσεις: λέγω ύμιν τὴν ἀλήθειαν

- 3. Ή γενική καὶ ἡ δοτική ώς ἑτερόπτ. προσδιορισμοί: πολλοί τῶν στρατιωτῶν, τύραννος ἔχθρός ἐλευθερίᾳ
 Δοτική προσωπική: εἰσίν ἡμῖν ποιλαί ἐλπίδες**

4. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ορήμ. λεκτικά, δοξαστικά

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ορήμ. ἀπόδοσωπα: λέγεται, νομίζεται, δοκεῖ κτλ.

5. Τό τελικό ἀπαρέμφατο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ορήμ. βουλητικά, κελευστικά, δυνητικά, ἀπαγορευτικά.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ορήμ. ἀπόδοσωπα: προσήκει, χρή, δοκεῖ (=φαίνεται καύ.ό), ἀνάγκη ἔστι, εἰκός ἔστι κτλ.

- 6. Ποιητικό αἴτιο:** ἐκολάσθησαν ύπὸ τῶν ἀδικηθέντων, ταῦτα γέγραπται Θεμιστογένει.

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφράσετε καὶ νά ἀναγνωρίσετε τούς τέπους τοῦ ἀορ. β':
 Λέων γηράσας καὶ οὐ δυνάμενος ἑαυτῷ τροφὴν εὑρεῖν παρεγένετο εἰς τι σπῆλαιον καὶ ἐνταῦθα τὸν νοσοῦντα προσεποιεῖτο. Οὕτω τὰ παραγενόμενα πρὸς αὐτὸν εἰς ἐπίσκεψιν ζῷα συνλαμβάνων κατήσθιε. Ἀλώπηξ παραγενομένη μακράν τοῦ σπηλαίου ἐπινθάνετο αὐτοῦ πός ἔχοι. Ό δὲ λέων εἶπεν αὐτῇ «κακῶς» καὶ ἥρετο τὴν αἴτιαν, δι᾽ ὃν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν. Ή δὲ ἔφη «ἄλλ' ἔχω γε εἰσῆλθον ἄν, εἰ μὴ ἐώρεων πολλῶν εἰσελθόντων ἵχνη, ἐξελθόντων δὲ οὐδενός».
2. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τίς λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
 α) ... τοὺς θεούς, ὡς παῖ, μήποτε ἀσεβές μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ... μήτε βούλεύσης. (φοβοῦμαι, ποιῶ)

- β) Ὁ πατήρ τὸν νιὸν ἴνα ... ἥ, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων (εἴργω, σώφρων)
- γ) Σωκράτης ... ὑπερέῖχε (οἱ ἄλλοι, σοφία)
- δ) Ὅμεις τῆς ... μετέσχετε καὶ ἐγένεσθε κατὰ πάντα (εὐτυχία, εὐδαιμονία)
- ε) Οἱ Πέρσαι ἔλεγον τοὺς ἀχαρίστους δεῖν ... : φοντο γάρ ... ἐπεσθαι τὴν ἀναισχυντίαν. (κολάζω, ἡ ἀχαρίστια)
- στ) Εἰ βουλόμεθα δίκαιοι ... , δεῖ βοηθεῖν (εἰμί, οἱ σύμμαχοι)
- ζ) Ἡδὺ πᾶσιν ἔστι μετά τὴν σωτηρίαν (μέμνημαι, οἱ πόνοι)
3. Νά συνδυαστοῦν σωστά οἱ φράσεις τῆς α' καὶ β' στήλης:
α) Ἡ ψυχὴ οὐ συναποθνήσκει	1) μηδὲν ἀδικον ποιεῖτε
β) Καταιδούμενοι τὴν ύμετέραν	2) μετὰ τοῦ σώματος
ψυχὴν	3) λαβεῖν τοὺς πολεμοποιοῦντας
γ) Μηδὲν ἀθυμεῖτε, ὃ ἄνδρες,	4) ὅτι οἱ Λακεδαμόνιοι εἰς τὴν
δ) Ἐξεστι τῷ πολεμάρχῳ	χώραν ἡμῶν ἐληλύθασιν
ε) Οὐδεὶς ἥθελεν ἀπειθεῖν ὄρῳν	5) πειθόμενον
τὸν βασιλέα	6) αὐτῷ ἀρετῆς ἔργα ἦν
στ) Ἀγησίλαος οὐκ ἀφίστατο	7) τῶν κινδύνων οὐδ' ἐφείδετο
ζ) Πάντα τά πεπραγμένα	χρημάτων
4. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τίς λέξεις στήν κανονική σειρά καὶ στό σωστό τύπο:
α) Εἰ τὰ σώματα εὖ ἔχετε (εἰμί, ἀσφαλής).
β) Τὸ ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν ... (ἡμεῖς, ώς, εἰμί, ὁμολογῶ).
γ) Δεῖ ἄγειν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὴν ... (ἰόγος, παραίνεσις, καί, ἀρετή).
ε) Περὶ τῶν ἀσεβούντων καὶ τῶν ἀμελούντων ... (ἔχω, τις, λέγω, πολὺς)
5. Νά ξαναγραφεῖ τά ἀκόλουθο κείμενο μέ ἀλλαγή ὅλων τῶν τύπων στόν ἐνικό:
- Kai ὅμεις δὲ οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι λαβόντες ἀπαγάγετε αὐτοὺς ἐνθα εἴπομεν. Οἱ μὲν δὴ αἰσθόμενοι τὰ πράγματα παρεγένοντό τε καὶ ἐπεισθῆσαν καὶ συνέλαβον.*

41. Ἀπλοί ἄνθρωποι καὶ τύραννοι

Τό ἔργο τοῦ Ξενοφώντα «Ἴέρων» εἶναι ἔνας διάλογος ἀνάμεσα στὸν Ἰέρωνα, τύραννο τῶν Συρακουσῶν, καὶ τὸν ποιητὴ Σιμωνίδη τὸν Κεῖο, σχετικά μὲ τίς διαφορές τῆς ψυχῆς ἐνός τυράννου καὶ ἐνός ἴδιωτη.

A' 1. Εἰ δέ σὺ οἴει ώς πλείω ἔχων τῶν ἴδιωτῶν ατήματα ὁ τύραννος διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὃ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἴδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἡττούς, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾶ, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ἴδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττῳ ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται· τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὐτῷ τοῦ πλούτου εἶναι.

Ἄλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὅψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν ἴδιωτῶν ώς πολλοὺς τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὕτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ίκανὰ πολλά ἔστι, τὰ δὲ τῶν ίκανῶν ἐλείποντα ὀλίγα. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἡττον ίκανά ἔστιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἥ τῷ ἴδιωτῃ.

(Ξενοφ. Τέρων 4,6-8)

πλείω ἥ πλείονα	περισσότερα
κρείττονες	ἰσχυρότεροι, ἀνώτεροι
ἡττούς ἥ ἡττονες	πιό ἀδύνατοι, κατώτεροι
ἐλάττῳ ἥ ἐλάττονα	λιγότερα
ὅψει	μέλλ. τοῦ ρ. δρῶ
ὀλίγους τῶν ἴδιωτῶν	λίγους ἴδιωτες
τὰ πολλὰ	ὑποκείμ. στό ρ. κρίνεται
οὐ τῷ ἀριθμῷ ...	ὅχι ἀπό τό ποσό ...
ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις	ἀλλά ἀπό τή χρησιμότητα
τὰ ὑπερβάλλοντα τὰ ίκανὰ	αὐτά πού ἔσπερον τά ἀρκετά, τά περισσότερα ἀπό αὐτά πού ἐπαρκοῦν
ἔστι	θεωρεῖται
τὰ ἐλλείποντα τῶν ίκανῶν	τά λιγότερα ἀπό τά ἀρκετά
ἡττον	λιγότερο
εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα	σέ σχέση μὲ τίς ἀπαραίτητες δαπάνες

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τῆς ἀρετῆς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἔστιν.
- β) Ἀνθρωπος πάντων θηρίων θεοειδέστατος.
- γ) Πολλοὶ οὐ τούς ὡφέλιμωτάτους τῶν λόγων ζητοῦσι ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους.
- δ) Ἐγώ, ὡς Ἰππία, οὐκ ἀμφισβητώ μὴ οὐχὶ σὲ εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ.
- ε) Ὡς ἄνδρες βουλευταί, εἰ μέν τις ὑμῶν νομίζει πλείονας τοῦ καιροῦ ἀποθήσκειν, ἐννοησάτω δτὶ δπου πολιτεῖαι μεθίστανται πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται.
- στ) Ταύτη μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οἱ Θηβαῖοι ἡθύμουν, νομίζοντες οὐκ ἐλάττω κακὰ πεπονθέναι ἢ πεποιηκέναι.
- ζ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔνθεν μὲν ἔξερχονται, μόνοι εἰσί, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίγνονται.
- η) Ῥάρον ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ.

μεθίσταμαι = μεταβάλλομαι, ἀλλάζω

B'

1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

2. Ὁ β' δρος συγκρίσεως.

- 1. Τά παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου στήν ἀρχαία γλώσσα ἔχουν καταλήξεις:
γιά τό συγκριτικό: **-τερος, -τέρα, -τερον καί**
γιά τό ύπερθετικό: **-τατος, -τάτη, -τατον,**
νέος, νεώτερος, νεώτατος
ξηρός, ξηρότερος, ξηρότατος
σαφής, (θ. σαφεσ -) σαφέστερος, σαφέστατος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά παραθετικά τῶν δευτεροκλιτῶν ἐπιθέτων τελειώνουν σέ **-ότερος**, ἂν ἡ προηγούμενη συλλαβή εἶναι μακρόχρονη, καί σέ **-ώτερος**, ἂν ἡ προηγούμ. συλλαβή εἶναι βραχύχρονη: **δικαιότερος, σοφώτερος.**
Μακρόχρονη θεωρεῖται καί ἡ θέσει μακρόχρονη συλλαβή (δηλαδή μέ βραχύχρονο φωνήν ἐμπρός ἀπό δύο σύμφωνα ἦ ἓνα διπλό σύμφωνο): **σεμνότερος, ἐνδοξότερος.**

- β) Τά παραθετικά πολλών ἐπιθέτων ἔχουν ἄλλες καταλήξεις, ὅπως: 1) τῶν τριτοκλιτῶν ἐπιθέτων σέ -ων (-ονος) 2) τῶν ἐπιθέτων πένης, ἀπλοῦς κτλ.:
 εὐδαιμων, εὐδαιμονέστερος, εὐδαιμονέστατος
 πένης, πενέστερος, πενέστατος
 ἀπλοῦς, ἀπλούστερος, ἀπλούστατος
 ἕδιος, ἕδιαίτερος, ἕδιαίτατος
 βλάξ, βλακίστερος, βλακίστατος κτλ.

- γ) Τά παραθετικά μερικῶν ἐπιθέτων (πού λέγονται **ἄνωμαλα**) ἔχουν καταλήξεις γιά τό συγκριτικό στό ἀρσενικό καί θηλ.-ιων καί στό οὐδ. -ιον καί γιά τό ὑπερθετικό στό ἀρσεν.-ιστος, στό θηλυκ. -ιστη καί στό οὐδ. -ιστον.

Ανώμαλα παραθετικά ἔχουν τά ἀκόλουθα ἐπίθετα:
 αἰσχρός, ὁ ἡ αἰσχίων, τό¹
 αἰσχιον, αἰσχιστος

ἐχθρός, ἐχθίων, ἐχθιστος	ἡδύς, ἡδίων, ἡδιστος
καλός, καλλίων, κάλλιστος	μέγας, μεῖζων, μέγιστος
ράφιος, ράφων, ράφστος	ταχύς, θάττων, τάχιστος
(θ. ρά -ιων: ράφων, ράφ-ιστος: ράφστος)	(θ. θαχ-ιων: θάττων, θάχ-ιστος: τάχιστος)
ἀγαθός, ἀμείνων, ἄριστος	κακός, κακίων, κάκιστος
» βελτίων, βέλτιστος	» χείρων, χειρίστος
» κρείττων, κράτιστος	μικρός, μικρότερος, μικρότατος (όμιλά)
» λώφων, λῷστος	μικρός, ἐλάττων, ἐλάχιστος
δλίγος, μείων, δλίγιστος	» ηττων, μόνο ἐπίρρο. ἥκιστα
πολύς, πλείων (γεν. πλείονος ή πλέονος), πλείστος	

Τά ἀνώμαλα συγκριτικά κλίνονται κατά τήν γ' κλίση, λ.χ.:
 ὁ, ἡ ἀμείνων, ἀμείνονος κτλ.. ἀμείνον, οἱ, αἱ ἀμείνονες, ἀμείνονων,
 ἀμείνοσι κτλ. τὸ ἀμείνον, τοῦ ἀμείνονος, τά ἀμείνονα κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

Υπάρχουν καί δεύτεροι τύποι:

- (τόν, τήν, τά) **ἀμείνονα**, καί δεύτερος τύπος: (τόν, τήν τά) **ἀμείνω**
 - (οἱ, αἱ, ὃ) **ἀμείνονες** καί δεύτερος τύπος: (οἱ, αἱ, ὃ) **ἀμείνονος**
 - (τούς, τάς) **ἀμείνονας**: καί δεύτερος τύπος: (τούς, τάς) **ἀμείνους**
- "Ετοι λ.χ. πλείονα η πλείω κτήματα, οἱ ηττονες η ηττους ἀθληται.

2. Ό β' ὅρος συγκρίσεως, ἐνῷ στά νέα ἑλληνικά ἐκφέρεται μέ έμπρο-
θετο ἡ μέ γενική (βλ. Συντακτικό τῆς Νέας Ἑλλην. σελ. 49), στήν
ἀρχαία γλώσσα ἐκφέρεται:

- α) μέ γενική συγκριτική: *Κῦρος κρείττων ἢν τῶν ἄλλων παιδῶν*
β) μέ τό ἡ καὶ ὁμοιόπτωτα μέ τόν α' ὅρο συγκρίσεως: *γίγνεται θᾶττον*
τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ιδιώτῃ, καλῶς ἀκούειν (=νά ἔχεις καλό δόνομα)
μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.
‘Η σύγκριση μέ τό ἡ, κατά τό δεύτερο τρόπο, γίνεται κυρίως
ὅταν ὁ β' ὅρος συγκρίσεως δέν είναι οὐσιαστικό ἄλλα ἄλλη
λέξη ἢ φράση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

‘Η γενική πού συνάπτεται μέ τό ὑπερθετικό δέν είναι συγκριτική ἄλλα γενική
διαιρετική, γιατί δέν υπάρχει σύγκριση, ἄλλα ἡ γενική δείχνει ἔνα σύνολο ἀπό
τό δόποιο λαμβάνεται ἔνα μέρος ἢ μέρη: Σωκράτης ἢν σοφώτατος Ἀθηναίων, ούτοι
ἐπιχειροῦσι τοῖς αἰσχιστοῖς τῶν ἔργων.

- Γ' 1. Νά σχηματιστούν τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων στόν ἴδιο τύπο:
χαλεποῦ, ἐπικίνδυνοι, ίκαναις, ἀξιαν, λαμπρᾶς, τραχύς, ἐγκρατεῖς, εὐδαίμο-
νας.
2. Νά συμπληρωθούν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ύπαρ-
χουν στήν παρένθεση:
α) Περσέπολις, μητρόπολις οὐσα τῶν Περσῶν, ... καὶ ... τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον
πόλεων ἦν. (εὐειδής ὑπερθ. βαθμ., εὐδαίμων ὑπερθ. βαθμ.)
β) Ειρήνη ἀνθρώποις ... ἐστίν. (προσφιλής ὑπερθ. βαθμ.)
γ) ‘Η ἀρετὴ ἔλεγεν ὑπνος τοῖς ἐμοῖς φίλοις πάρεστιν ... ἢ τοῖς ἀμόχθοις.
(ἡδὺς συγκρ. βαθμ.)
δ) Ἐπειδὴ ἡ βοή ... τε ἐγίγνετο καὶ ..., Ξενοφῶν ἀναλαβὼν τοὺς ἵππεας
παρεβοήθει. (πολὺς συγκρ. βαθμ., μέγας συγκρ. βαθμ.)
ε) ‘Η τοῦ Μενελάου ἀρχὴ ... ἢν τῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ... δὲ τῆς τοῦ Ὀδυσ-
σέως. (μικρός συγκρ. βαθμ., μέγας συγκρ. βαθμ.)
3. Νά μεταφραστούν στά ἀρχαία ἑλληνικά: α) πιό φτωχούς, β) οἱ πιό κα-
λοί, γ) τούς πιό κακούς, δ) περισσότεροι, ε) πιό πολλούς, στ) τούς πιό
σοφούς, ζ) ὑφαιότερες.
4. Νά μεταφραστούν: α) ὁ χειριστος, β) ἡ κρείττων, γ) οἱ αἰσχιστοι, δ) ἡ
ἡδίων, ε) οἱ ἀμείνονες, στ) οἱ μειον, ζ) οἱ πλειον.

5. Νά ἀναγνωριστεῖ ὁ πρῶτος καὶ ὁ β' ὄδος συγκρίσεως στίς φράσεις:
- a) *Κῦρος* ἡν *νεώτερος* Ἀρταξέρξου. β) Ἐκεῖνον πολὺ μᾶλλον ἦ ἐμὲ ἐπαινεῖς. γ) Ἀναγκαῖον ἦν *συντομώτερον* ἢ *σαφέστερον* διαιλεχθῆναι. δ) *Τὸ φυλάξαι τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι* ἔστιν. ε) *Κάλλιον ἐμπεσεῖν εἰς κόρακας* ἡ κόλακας. στ) *Πολλῶν χρημάτων κρείττων* ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἐπαινος.
- ἐμπεσεῖν** ἀόρ. β' τοῦ ρ. **ἐμπίπτω** = πέφτω μέσα.

42. Ἀρετές τοῦ Ἀγησιλάου

Μέ τὴν περιοπῆ ὁ Ξενοφόντας συνεχίζει τὴν παρουσίαση τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ Ἀγησιλάου. βλ. καὶ εἰσαγωγ. σημ. στὸ κείμ. 33.

A' 1. Ἀγησιλαος δὲ μεῖζω συμφορὰν ἔκρινε τὸ γιγνώσκοντα ἥ
ἀγνοοῦντα ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν. Μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει
ἀνθρώπινον οὐ καρτερίαν τὴν ἀρετὴν ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν·
ἐπιανούμενος γοῦν ἔχαιρε μᾶλλον ἥ χρήματα κτώμενος. Ἄλλὰ
μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλέον μετ' εὐβουλίας ἥ μετὰ κινδύνων ἐπε-
δείκνυτο, καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἥ λόγοις ἥσκει. Πραότατός
γε μὴν φύλοις ὃν ἐχθροῖς φοβερότατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα
ἀντέχων ἑταίροις ἥδιστα ὑπείκε. Ἐν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις
σωφρονεῖν ἐπιστάμενος ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσῆς ἐδύνατο εἴ-
ναι. Καὶ τῶν ὑπεραύχων καταφρονῶν τῶν μετρίων ταπεινότε-
ρος ἦν.

(Ξενοφ. Ἀγησιλαος 11,9-10)

τὸ ἀμελεῖν γιγνώσκοντα	τὸ νά ἀμελεῖ κανείς ἐνῷ γνωρίζει (ὑποκ. τινά)
εὐπάθεια	εὐτυχία (πβ. εὐ πάσχω = εὐτυχῶ)
γοῦν	γέ οὖν
εὐβουλίᾳ	φρόνηση
ἔργῳ	ἔμπρακτα, μέ εօγα
ὑπείκεταίροις	ὑποχωροῦσε γιά χάρη τῶν συντρόφων του
εὐπραξία	εὐτυχία (πβ. εὐ πράττω = εὐτυχῶ)
ό, ή εὐθαρσής, τὸ -ές	θαρραλέος
ό ύπέραυχος	ό πολὺ περήφανος
ό μετριος	ό σύμφωνος μέ τό μέτρο, ο συνετός

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Τῷ Εὐαγόρᾳ ἄπαντα δσίως καὶ δικαίως πέπρακται.
- Κλέοβις καὶ Βίτων ἔλαύνοντες τὴν ἴερὸν ἀμαξαν μετὰ τῆς μητρὸς εἰς τὸ ἴερὸν κομίζουσι θάττον τῶν βοῶν.
- Ἐκείνος ἐνόμισεν ἀμελέστερον ἔχειν τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ ἐν τῷ λιμένι ναυτικόν.
- Ἐπίτηδές σε οὐκ ἥγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγοις.

ε) Μένων ούδενὸς πολεμίου κατεγέλα.

στ) Δεῖ γράμματα μαθεῖν καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

ἀμελῶς ἔχω = ἀμελῶ

B'

1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων
2. Ἡ σημασία τοῦ παφατατικοῦ
3. Περιπτώσεις συγκρίσεως μέν ἡ (ἐπανάλ.)
4. Ἡ παράλειψη τοῦ ὑποκειμένου τινά ἡ τινάς ἡ ἀνθρώπους στό ἀπαρέμφατο.

1. Παραθετικά σχηματίζουν ἐκτός ἀπό τά ἐπίθετα, ὅπως εἴδαιμε, καὶ μερικά ἐπιρρημάτα πού α) ἡ παράγονται ἀπό ἐπίθετα ἡ β) ἔχουν τοπική καὶ χρονική σημασία:

α) (δίκαιοις) δικαίως, δικαιοτερον, δικαιότατα

(ήδυς) ήδεως, ήδιον, ήδιστα

(καλός) καλῶς, κάλλιον, κάλλιστα

"Οπως βλέπουμε, τό ἐπίρρημα στό θετικό βαθμό σχηματίζεται μέν τήν κατάληξη -ως (μέ σπάνιες ἔξαιρέσεις: ἀγαθός-εύ, ὀλύγος-δλίγον ἀντί δλίγως, πολύς-πολύ ἡ μάλα ἀντί πολλῶς), στό συγκριτικό είναι τό οὐδέτερο τοῦ ἐπιθέτου στόν ἑνικό (κάλλιον) καὶ στό ύπερθετικό τό οὐδέτερο τοῦ ἐπιθέτου στόν πληθυντικό ἀριθμό (κάλλιστα).

β) ἄνω-ἄνωτέρω-άνωτάτω

κάτω-κατωτέρω-κατωτάτω

ἐγγύς (= κοντά), ἐγγυτέρω ἡ ἐγγύτερον, ἐγγυτάτῳ ἡ ἐγγύτατα πάλαι, παλαίτερον, παλαίτατα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Μερικά ἐπίθετα καὶ οἱ μετοχές σχηματίζουν παραθετικά περιφραστικά μέ τό ἐπίρρημα μᾶλλον, μάλιστα καὶ τό θετικό: σοφός-μᾶλλον σοφός (ὅπως σοφώτερος), μάλιστα σοφός (ὅπως σοφώτατος), συμφέρων-μᾶλλον συμφέρων-μάλιστα συμφέρων.

2. Ό παφατατικός στήν διοιστική, ὅπως καὶ στά νέα ἐλληνικά, σημαίνει ὅτι κάτι γινόταν στό παρελθόν **ἔξακολουθητικά** (καὶ δῆτι κάτι ἔγινε δημος στόν ἀριστο).

Ό παφατατικός ἀνάλογα μέ τήν ιδιαίτερη σημασία του μπορεῖ νά είναι:

α) **ἐπαναληπτικός**: ἐπανούμενος ἔχαιρε (πβ. ν.έ. τό πρωΐ ξυπνούνσα στίς ἐπτά.)

- β) βιολητικός ή ἀποπειρατικός: μεταφράζεται: ήθελε νά ... ή προσπαθούσε νά, λ.χ.: ἔταροις ήδιστα ύπεικε (= ήθελε νά ύποχωρεί ...), ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν (= προσπαθούσε νά είναι στούς ἐχθρούς ...).
3. Καί σ' αὐτό τό κεφάλαιο, ὅπως καί στό προηγούμενο, βλέπουμε ἐκφορά τοῦ β' δόου συγκρίσεως μέ ή καί διμοιόπτωτα μέ τόν α' δόο, ίδιως σέ περιπτώσεις μετοχῆς, ἐμπρόθετου προσδιορισμοῦ κτλ..
4. Ή αἰτιατική τῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας τίς (τινός) ὡς ὑποκείμενο γενικό καί ἀόριστο ἐνός ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται: Ἀγησίλαος ἔκρινε συμφορὰν τὸ ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν γιγνώσκοντα: τό νά παραμελεῖ **κανείς** τά ἀγαθά ... Ἀδύνατόν ἐστι πονηρόν δντα καλούς κάγαθούς φίλους κτήσασθαι: νά ἀποκτήσει **κανείς** καλούς ... Στά νέα ἐλληνικά τό ὑποκείμενο αὐτό τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νά ἀποδίδεται μέ: **κανείς** ή **κάποιος**, **κάποιοι** ή **οἱ ἄνθρωποι**.

Γ'

- Σέ ποιά ἀπό τά ἀπαρεμφάτα τῶν φράσεων τῆς ἀσκήσεως Αε παραλείπεται τό ἀόριστο ὑποκείμενο **τινά**;
- Νά σχηματιστοῦν τά παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων: πολύ, μάλα, πάλαι, διω, κάτω, προι.
- Νά σχηματιστοῦν ἐπιρρήματα στό συγκριτικό βαθμό ἀπό τά ἐπίθετα: οσιος, σεμνός, εὐλαβής, εὐγενής
- Νά γίνει σύγκριση τῶν παραθετικῶν τῶν ἐπιρρημάτων τῆς ἀρχαίας καί τῆς ν.έ. στά παρακάτω ἐπίθετα: ἐπιεικής, σαφής, γενναῖος, ἀκριβής, βαθύς.
- Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τό ἐπίρρημα τοῦ καταλληλότερου ἀπό τά δύο ἐπίθετα:
 - Oὐδεὶς* ... ἐμοῦ ἐβοήθει ύμῖν. (καλός, πρόθυμος συγκρ. βαθμ.).
 - Ἐχὼ* ... σοῦ μακαρίω ἐμαυτόν. (ἀκριβής, πολύς, συγκρ. βαθμ.).
 - Μὴ* γίγνου ... φίλος (ἀγαθός, ταχύς θετ. βαθμ.).
 - Θαυμάζω* σὲ ώς ... καὶ ... τὴν σαυτοῦ συμφορὰν φέρεις. (σαφής, ράδιος θετ. βαθμ., ἐπιεικής, πρᾶος θετ. βαθμ.).
 - ... ἐστιν κλαίειν μετά κλαύστων η χαίρειν μετά χαιρόντων. (δίκαιος, ράδιος συγκρ.).
- Αναρχίας* δὲ ... οὐκ ἔστι κακόν. (μέγας, ήδυς συγκρ.)
- Η τῆς ἀρετῆς κτήσις πλούτου* ... ἐστίν. (ἀγαθός, ράδιος συγκρ.)
- Ποιές ἀρετές ἀποδίδει δ Ξενοφώντας στόν Ἀγησίλαο;

43. Τό τεῖχος τῶν Πελοποννησίων στίς Πλαταιές

Ο Θουκυδίδης στό ἔργο του παρουσιάζει τήν ἴστορία τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ὃς τὸ 411 π.Χ. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στά γεγονότα τῶν Πλαταιῶν, συμμαχικῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐκστρατεύουν οἱ Πελοποννήσιοι τὸ τοίτο ἔτος τοῦ πολέμου, τὸ 429. Έπειδὴ δέν μποροῦν νά την κυριεύσουν, κατασκευάζουν τεῖχος γύρω ἀπό τὴν πόλη, γιά νά ἀποκλείσουν τοὺς Πλαταιεῖς καὶ νά τούς ἀναγκάσουν νά παραδοθοῦν.

A' 1. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. Εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξιθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περιβόλοι ἑκατίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκατίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα φυκόδομητο, καὶ ἦν συνεχῆ, ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. Διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἴσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες εἴς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλά δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. Τάς οὖν νύκτας, δόποτε χειμῶν εἴη νοτερός, τάς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων ὅντων δι' δλίγουν καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. Τὸ μὲν οὖν τεῖχος ὃ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιεῖς τοιοῦτον ἦν.

(Θουκυδίδη Ιστορία 3,21)

ἐπίοι (τοῦ ὁ. ἐπέρχομαι)	ἐπιτίθεμαι
διέχω	ἀπέχω
ποὺς (ποδὸς)	βὴ. Κεφ. 25
ἑκκατίδεκα μάλιστα	περίπου δεκάξι
διανέμω	μοιράζω (πβ. ν. ἐ. διανομή)
ἀμφοτέρωθεν	καὶ ἀπό τις δύο μεριές
διήκω	ἐκτείνομαι, φτάνω
μέτωπον	πρόσοψη
διῆσαν δι' αὐτῶν μέσων	περνοῦσαν μέσα ἀπό αὐτούς
νοτερὸς	βροχερός, ὑγρός (πβ. ν.έ. νότισε δ τοῖχος)
δι' δλίγουν ὅντων	πού ἦταν σέ μικρὴ ἀπόσταση δ ἔνας ἀπό τόν ἄλλο.
περιφρουροῦμαι (-έομαι)	φρουροῦμαι δλόγνῳ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὄπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χίλιους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους.
- β) Γέφυρα ἐπὴν ἐπτὰ ἔζευγμένη πλοίοις.
- γ) Καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἔξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπταντες ὄπλῖται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισ- χίλιους.
- δ) Δυοῖν κακοῖν προκειμένοιν τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον.
- ε) Τῇ τοίτη καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος.
- στ) Τεταρταῖος ἀφίκετο εἰς Κόρινθον.
- ζ) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὶς ἥτε τετράκις μάχη συνήφθη.

γυμνὸς ἢ γυμνήτης = ἔλαφος ὄπλισμένος

παράδεισος = κήπος

πελταστής = αὐτός πού κρατοῦσε τὴν πέλτην, μικρή ἀσπίδα

ἀμφὶ = περίπου

B' 1. Ἀριθμητικά (ἐπίθετα, ἐπιρρήματα, οὐσιαστικά)

1. α) Τά ἀριθμητικά ἐπίθετα, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά εἶναι:

- α) ἀπόλυτα: τρεῖς ἀνθρώποι
 - β) τακτικά: ἡ τρίτη ἡμέρα, ὁ χιλιοστός στρατιώτης
 - γ) πολλαπλασιαστικά: ἄλμα τριπλοῦν
 - δ) ἀναλογικά: δύναμις τριπλασία ἐκείνης
- Αλλάστα ἀρχαὶ ἑλληνικά ὑπάρχουν ἐπίσης ἀριθμητικά ἐπίθετα χρονικά, πού σημαίνουν χρόνο, δηλαδή ποιά μέρα - ἀπό τὴν ἡμέρα πού ἀρχισε - τελειώνει κάποια ἐνέργεια: ἀφίκετο τριταῖος (ἔφτασε τὴν τρίτη ἡμέρα ἀπό τότε πού ἔσκινησε), τεταρταῖος πυρετός.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Στά ἀρχαῖα ἑλληνικά ὑπάρχουν καί ἀριθμητικά ἐπιρρήματα πού σχηματίζονται ἀπό τό ἀπόλυτο ἀριθμητικό καὶ τὴν κατάληξη -κις ἢ -άκις: δεκά-κις, ἔξ-άκις. Σημαίνουν πόσες φορές ἐπαναλαμβάνεται κάτι. Ἀντιστοιχοῦν στὴν ἐρώτηση: ποσάκις; (= πόσες φορές).

Έξαίρεση: τῶν ἀριθμητικῶν εἰς (=ένας), δύο, τρεῖς, τά ἐπιρρήματα είναι: **ἄπαξ** (=μιά φορά), δίς (=δύο φορές), τρίς (=τρεῖς φορές).

- β)** Τά ἀπόλυτα ἀριθμητικά ἀπό τό πέντε ως τό **έκατόν** είναι ἄκλιτα. Ἀπό τό **διακόσιοι** (**διακόσιαι**, **διακόσια**) και πέρα είναι δευτερόκλιτα ἐπίθετα τοιγενή και τοικατάληκτα.

Τά τέσσερα ποδάτα ἀριθμητικά κλίνονται ως **έξης**:

Ἄρσ. Θήλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. Θήλ..Οὐδ.	Ἄρσ.Θήλ..Οὐδ.	Ἄρσ.Θήλ..Οὐδ.	Ἄρσ.Θήλ..Οὐδ.
Ὀν.	εἰς	μία	ἕν	δύο	τρεῖς τρία
Γεν.	ένος	μιᾶς	ένος	δυοῖν	τριῶν
Δοτ.	ένι	μιᾶ	ένι	δυοῖν	τρισὶ
Κλητ.	ένα	μίαν	ἕν	δύο	τρεῖς τρία

- γ)** Οἱ σύνθετοι ἀριθμοὶ ἐκφέρονται στά ἀρχαῖα: ἢ ὅπως στά νέα ἑλληνικά: **έκατὸν τριάκοντα** ἔξι ἢ **έκατόν** καὶ **τριάκοντα** καὶ **ἔξι**, ἢ (**μέ τρόταξη** τοῦ μικροτέρου) **έξι καὶ τριάκοντα** καὶ **έκατόν**. Ἀλλά ἀριθμοὶ σύνθετοι μὲ τό δοκτώ ἢ τό **έννεα:δυοῖν** δέοντα **εἴκοσι** (=18), **ένος δέοντα τριάκοντα** (=29) ἢ οἱ ἀριθμοὶ 15-19: **πεντεκαίδεκα, ἕκκαιδεκα, ἑπτακαίδεκα** κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ: **έννέα** ἀλλά **ένατος, ἐνάκις, ἐνενήκοντα, ἐνακόσιοι** (ἐνῷ ν.έ.ἐννιακόσιοι).

- δ)** **Τά ἀριθμητικά οὐσιαστικά**, ὅπως καὶ στά νέα ἑλληνικά, είναι ἀφηρημένα οὐσιαστικά καὶ σχηματίζονται μὲ τήν κατάληξη **-άς** (-άδος) καὶ είναι θηλυκοῦ γένους: (εἰς) **μονάς**, (δύο) **δυάς**, (τρεῖς) **τριάς**, (έπτα) **έπτάς** ἢ **έβδομάς**, (εἴκοσι) **εἰκάς**, (έκατόν) **έκατοντάς** κτλ..

Γ'

1. Νά σχηματιστοῦν τά ἀριθμητικά ἐπίθετα, ἀπόλυτα, τακτικά, χρονικά, πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά τῶν ἀριθμῶν: 4,5,6,10.
2. Νά σχηματιστοῦν τά ἀριθμητικά οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα τῶν ἀριθμῶν: 1,2,3,5,20,30,100.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μὲ τά κατάλληλα ἀριθμητικά πού ὑπάρχουν στήν **ταχένθεση**:
 - a) Οὐχὶ ... ἀλλὰ ... καὶ ... τοῖς **Ἀθηναίοις** συνεβούλευσεν. (ἐπίρρ. τοῦ εἰς, ἐπίρρ. τοῦ δύο, ἐπίρρ. τοῦ τρεῖς)
 - b) **Ξενίας** μὲν δῆ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβθὸν παρεγένετο εἰς **Σάρδεις** ἔχειν ὀπλίτας εἰς (ἀπόλ. 4.000)

- γ) Ἡ τῶν Περσῶν στρατιά ... ἢν τῆς τῶν Ἐλλήνων. (πολλαπλ., τοῦ 10)
δ) Ἡ πόλις ἐν ... ἡμέραις κατελήφθη. (ἀπόλ., τοῦ 3)
ε) ... εἰς Σπάρτην ἀφίκετο. (χρον., τοῦ 3)
στ) Πολλαὶ ... στρατιώτῶν ἀφίκοντο. (οὐσ., τοῦ 100)
4. Νά μεταφραστούν τά παρακάτω ἀριθμητικά:
έξακις, πεντεκαίδεκα, ἑνατος καὶ δέκατος, τρισμύριοι, εἰκοσάζ, δυοῖν
δέοντα πεντήκοντα, ἑνὸς δέοντα εἴκοσι, ἐπταπλοῦς.

44. Οι τελευταῖς γραμμές ἀπό τά «Ἐλληνικά» τοῦ Ξενοφώντα

Ο Ξενοφώντας στό τέλος τοῦ ἔργου του «Ἐλληνικά» δίνει τήν εἰζόνα πού ἐπιχράτησε στήν Ἐλλάδα μετά τή μάχη στή Μαντίνεια, τό 332 π.Χ. Μετά τή μάχη αὐτή, στήν όποια σκοτώθηκε ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν καταρρέει, ἐνώ ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Σπάρτη δέν μποροῦν πιά νά ἐπιβληθοῦν στίς ἄλλες ἑλληνικές πόλεις.

A' 1. Τούτων δὲ πραγμάτων τούναντίον ἐγεγένητο οὐ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. Συνέληλυθίας γὰρ σχεδὸν ἀτάσης τῆς Ἐλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ ὤφετο, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἀρξεῖν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεός οὗτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφότεροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἰσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. ἀμφότεροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀτελάμβανον, νενικηέναι δὲ φάσκοντες ἐκάτεροι οὕτε χώρᾳ οὕτε πόλει οὕτε ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἡ ποὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἡ πρόσθεν ἐν τῇ Ἐλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλῳ μελήσει.

(Ξενοφ. Ἐλληνικά 7,5,26-27)

ἐγεγενήμην (καὶ ἐγεγόνειν)	ὑπερσυντ. τοῦ ρ. γίγνομαι
συνελήλυθίας	μετοχή τοῦ ρ. συνέρχομαι
ἀντιτεταγμένων	ὑποκ.: τῶν Ἐλλήνων (ενν. ἀπό τό τῆς Ἐλλάδος)
οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ ὤφετο	δέν ὑπῆρχε κανείς πού δέν νόμιζεν, ὅλοι νόμιζαν
τὸ τρόπαιον	βλ. Κεφ. 1
ἀμφότεροι, -αι, -α	καὶ οἱ δύο μαχί
ἐστήσαντο	ἔστησαν
οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον	οὕτε δ ἕνας οὕτε ὁ ἄλλος ἀπό τούς δύο
ὑπόσπονδος, -ος, -ον	μέ προστασία σπονδῶν
ἀπέδοσαν	ἀορ. τοῦ ρ. ἀποδίδωμι = ἐπιστρέψω κάτι
ἡττῶμαι (-άομαι)	νικιέμαι

έκάτερος,-α,-ον
χώρα ... πόλει ... ἀρχῇ
ἀρχῇ
οὐδὲν ἐφάνησαν πλέον ἔχοντες
ἀκρισία
μέλει ἄλλοι

καθένας ἀπό τούς δύο
ώς πρός τή χώρα τους ... ώς πρός
τήν πόλην τους ... κτλ.
δύναμι
ἡταν φανερό ὅτι δέν πλεονέκτησαν
σύγχιση
φροντίζει ἄλλος

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Ἐφοβοῦντο μὴ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πολέμια.
- β) Οὐδέτεροι παρέσχον μοι τὸ δικεῖλόμενον.
- γ) Ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
- δ) Ἐπορεύετο σὺν ἣ εἶχε δυνάμει.
- ε) Πρὶν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη.
- στ) Ὁ καρπὸς τῆς σοφίας οὕποτε διαφθαρήσεται.
- ζ) Πάντες ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν.

τὸ ἄριστον = γεῦμα

B'

1. Ἀόριστες ἐπιμεριστικές ἀντωνυμίες
2. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόριστος β'
3. "Ἐλξη τοῦ ἀναφορικοῦ

1. Οἱ ἀκόλουθες λέξεις λαμβάνονται καί ώς **ἐπίθετα** καί ώς **ἀόριστες ἀντωνυμίες**, καί λέγονται τότε **ἐπιμεριστικές ἀντωνυμίες**, γιατί δηλώνουν ἐπιμερισμό ἐνός συνόλου πού ἀποτελεῖται:
 - α) ἀπό δύο οὐσιαστικά
 - ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (=καί οἱ δύο μαζί)
 - ἑκάτερος, ἑκάτερα, ἑκάτερον (=καθένας ἀπό τούς δύο χωριστά)
 - ἔτερος,-α,-ον (=ἄλλος· λέγεται ὅταν τό σύνολο ἀποτελεῖται ἀπό δύο)
 - οὐδέτερος,-α,-ον, μηδέτερος,-α,-ον (=οὔτε ὁ ἔνας οὔτε ὁ ἄλλος ἀπό τούς δύο, λ.χ. οὐδέτερον γένος = οὔτε ἀρσεν. οὔτε θηλυκό)

β) ἀπό **περισσότερα** οὐσιαστικά

- **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** (=καθένας χωρίς ἔξαιρεση· ἄρα πληθ. = ὅλοι. βλ. Κεφ. 38)
- **ἔκαστος, ἔκάστη, ἔκαστον** (= καθένας)
- **ἄλλος,-η,-ο** (τό ούδετερο χωρίς -ν)
- **οὐδείς (οὐδενός), οὐδεμία (οὐδεμιᾶς), οὐδέν (οὐδενός) –μηδείς (μηδενός), μηδεμία (-μιᾶς), μηδέν (-νός) (=κανείς)**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Ὡς ἐπίθετα λαμβάνονται, ὅταν ἐκφέρονται μέ οὐσιαστικά:
πάντες ἀνθρωποι (ἐπίθετο)
πάντες ἔλεγον (ἀντωνυμία)
- β) *Ἡ οὐδείς-μηδείς* ἔχει καί πληθ. ἀριθμό: οὐδένες, οὐδένων, οὐδέσι(ν), οὐδένας, (= κανείς, χωρίς ἔξαιρεση)

2. **Ο παθητικός μέλλοντας καί ὁ παθητ. ἀόριστος** μερικῶν ορημάτων (βλ. Κεφ. 35) σχηματίζεται μέ πρόσφυμα **η** ἀντί **θη** (**φανήσομαι** ἀντί φανθήσομαι). Αὐτός ὁ παθητ. μέλλοντας καί ὁ παθ. ἀόριστος λέγονται **παθητ. μέλλοντας β'** καί **παθητ. ἀόρ. β'** καί κλίνονται σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις ὅπως καί οἱ πρῶτοι χωρίς τό **θ** (πβ. ν.έ. δόθηκα ἀλλά **χάρηκα**, γράψηται καί **γράφηκα** κτλ.). Παθητ. ἀόριστος **β'**: φανῶ, φανείν, φάνηθι, (*οχι-τι*), φανῆναι, φανείς, -εῖσα, -έν.

*Άλλοι παθητ. μέλλ. καί ἀόριστοι:

(ἐκ)πλαγήσομαι, (ἐξ)επλάγην	(ἐκ)πλήγτομαι
σαπήσομαι, ἐσάπην	σήπομαι (=σαπίζω)
γραφήσομαι, ἐγράφην	γράφομαι
τραφήσομαι, ἐτράφην	τρέφομαι
τραπήσομαι, ἐτράπην	τρέπομαι
κλαπήσομαι, ἐκλάπην	κλέπτομαι
στραφήσομαι, ἐστράφην	στρέφομαι
φθαρήσομαι, ἐφθάρην	φθείρομαι
ἀλλαγήσομαι, ἡλλάγην	ἀλλάττομαι κτλ.

3. Πολλές φορές ή ἀναφορική ἀντωνυμία ἀντί νά βρίσκεται σέ πτώση αἰτιατική, δύος θά ἦταν ή κανονική σύνταξη, βρίσκεται σέ γενική ή δοτική, γιατί καί τό ὄνομα η ή ἀντωνυμία στήν δποία ἀναφέρεται είναι ἐπίσης σέ γενική ή δοτική πτώση. Τό συντακτικό αὐτό φαινόμενο λέγεται **ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ: ἐγεγένητο τούναντίον**

οὐ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι, ἀντί ἐγεγένητο τούναντίον τούτου ὁ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι. Στήν ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία παραλείπεται καὶ τὸ ἀναφορικό παίρνει τήν πτώση της. (πβ. Ἐλξη στά ν.έ.: τιμοῦμε ὅλους ὅσους ἀγωνίστηκαν γιά τήν πατρίδα ἀντί: ὅλους ὅσοι ἀγωνίστηκαν ...)

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μὲ τόν κατάλληλο τύπο τῆς ἐπιμεριστικῆς ἀρχῆς πεσούσης ... ἀνήρ ξύλευται. (πᾶς)
 - α) Δριὸς πεσούσης ... ἀνήρ ξύλευται. (πᾶς)
 - β) Ἐνόμιζε τῶν ἀδόπλων ... καταφανῇ εἶναι. (μηδείς)
 - γ) Ξενοφῶν ... λοχαγοῖς παρήγειλε ταῦτα. (ἄμφοτεροι)
 - δ) ... πολλὰς πόλεις συμμάχους εἶχομεν. (ἐκάτερος)
 - ε) ... ἀποδώσει μοι τὰ πορθμεῖα; (πότερος)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μὲ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ὅγμάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ταῦτα ἰδόντες πάντες ... (ἐκπλήγτομαι παθ. ἀρ. β')
 - β) Τοῦ σώματος ... τῆν ψυχὴν οὐκ ἀποθνήσκειν. Ἐφη, ἀλλ' ἀπέρχεσθαι εἰς ἄλλον τινά βίον. (διαφθείρομαι μετοχ. παθ. ἀρ. β')
 - γ) ... ταῦθ' ὠμολογηκώς. (φαίνομαι παθ. μέλλ. β')
 - δ) Ἐλεγον ὅτι τοῦ ἔργου τούτου οὐδέποτε ... (ἀπαλλάττομαι εὔκτ. παθ. μέλλ. β')
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: *τραπέντες, τραφεῖσα, κλαπήσοιντο, γραφῆναι, ἐμπλακέντες, σπαεῖσα*.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις στήν πρώτη πλήρη μορφή τους καὶ ἔπειτα μὲ ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ:
 - α) Σὺν τοῖς θησαυροῖς ... ὁ πατήρ κατέλιπε. (ὅς)
 - β) Τοῦτο ὅμοιόν ἐστι ... πρότερον ἐλέγομεν. (ὅς)
 - γ) Ὁπως ἔσεσθε ἀξιοῖ τῆς ἐλευθερίας ... κέκτησθε. (ὅς)
 - δ) Ἀξιοῦμεν ἐμμένειν τοῖς ὄρκοις ... ὠμόσαμεν (ὅς)
 - ε) Περὶ ... ννὶ σκοπεῖτε, οὐδὲν ἔχω ἐπεῖν. (ὅς)
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μὲ τόν κατάλληλο τύπο τῶν λέξεων πού δίνονται στό α' ἐν. πρόσ. (τά ὅγματα) ἡ στήν ὀνομαστική (οἱ ὀνοματικοὶ τύποι):
 - α) Μετὰ τὴν ...οὶ πολέμοι τοὺς νεκροὺς ... ἐλάμβανον. (ὑπόσπονδος, ἡττα)
 - β) Οὕτοι... νενικηέναι, ἀλλὰ...πλέον ἔχουσι τῶν(ἡττηθείς, λέγω, οὐδέν)
 - γ) Ἐπεὶ δὲ ταῦτα..., ταραχῇ ... ἐν ... τῇ χώρᾳ. (ἐγενόμην, πᾶσα, ἐπράχθην)
 - δ) Πρὸς ... ὅσα πράττετε, ω φίλε, ... τὸ σῶμά ... (πάν, εἰμί, χρήσιμος)

45. Τό πολιτικό δνειρό τοῦ Ἰσοκράτη

Ο Ἰσοκράτης μέ τόν «Πανηγυρικό» του ἀποβλέπει στήν ἔνωση δλων τῶν Ἑλλήνων καὶ στήν ἀπόφαση νά ἐκστρατεύσουν κάποτε ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Η περιοκοτή είναι ἀπό τόν ἐπίλογο τοῦ ἔργου στό δποτο προηγουμένως τονίζεται πόσο ταπεινωτική γιά τούς Ἑλληνες είναι ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα καὶ πόσα πλεονεκτήματα πρόσφερε στόν Πέρση βασιλιά.

- A'** 1. Υπὲρ ὧν ἄξιον δογίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγενημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσόμεθα. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἵδια μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἄξιον χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν δουλεύοντας αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τσωικὰ γενομένους μᾶς γυναικὸς ἀρπασθείσης οὔτως ἀπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν, ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν τὴν πόλιν τοῦ τολμήσαντος ἔξαμαρτεῖν ἀνάστατον ἐποίησαν, ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζούμενης μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἔξον ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. Μόνος γὰρ οὕτος δ πόλεμος εἰρήνης κρείττων ἐστίν, θεωρίᾳ μὲν μᾶλλον ἡ στρατεία προσεοικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυχίαν ἀγειν καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦντιν. Ἐξείη γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερον αὐτῶν καρποῦσθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.

(Ἴσοκρ. Πανηγυρικός 181)

ὑπὲρ φύν	ἐμπρόθ. προσδ. αἰτίας
δίκην λαμβάνω τινός	τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαι γιά κάτι
καὶ γάρ	γιατί καὶ, γιατί ἀλληθινά
αἰσχρόν (ἐστι)	είναι ἀσχημό, είναι ντροπή
οἰκέταις	κατηγορούμενο στό ἀντικ. βαρβάροις
περιορῶ	ἀδιαφορῶ, ἀφήνω
δουλεύω τινί	είμαι δούλος σέ κάποιον
πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον	πρὶν νά καταστρέψουν τὴν πόλη ἀπό τά θεμέλια
ἐποίησαν	ἐνῷ είναι δυνατό σ' ἡμᾶς
ἔξον ἡμῖν (τοῦ ρ. ἔξεστι)	γιορταστική ἀποστολή
θεωρία	μοιάζω
προσέοικα	χωρίς φόβο (ν.ε. δειλός)
ἀδεῶς (τὸ δέος = ὁ φόβος)	ἀπολαμβάνω
καρποῦμαι (-όματι)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀξιούμεν καὶ τούτους τοὺς συνδίκους εὗνους ἡμῖν εἶναι.
- β) Ἐγὼ παῖς τε ὁν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καὶ δοκῶ κεκαρπῶσθαι.
- γ) Ἰππεύς τις προσήλαυνε ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ.
- δ) Οἱ ἄρχοντες ἐδήλουν τοῖς πολίταις ταῦτα καὶ ἡξίουν τοὺς ἀδίκους ζημιούσθαι.
- ε) Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπτουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἐρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα.
- στ) Οἱ στρατιῶται ἔκαιον πολλὰ πυρά.
- ζ) Τόνδε τὸν ἄνδρα σοφιστὴν ὀνομάζουσιν.

B'

- 1. Παραδείγματα συνηρημένων ρημ., κυρίως σέ -ώ (ἐπανάλ.)
 - 2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά ἐτερογενή καὶ ἐτερόκλιτα
 - 3. Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου (ἐπανάλ.)
1. Ἀπό τά ρήματα τῆς ἀρχαίας σέ -ώ δσα ἔμειναν στή νέα Ἑλληνική σχηματίζονται σέ -ώνω:
(ὅρθω) ὁρθῶ ν.έ. ὁρθώνω,
(ἀξιόω) ἀξιῶ ν.έ. ἀξιώνω,
(δηλώω) δηλῶ ν.έ. δηλώνω
2. Ἀπό τά ἀνώμαλα οὐσιαστικά:
- α) δσα ἔχουν ἄλλο (ἔτερον) γένος στόν ἐνικό καὶ ἄλλο στόν πληθυντικό λέγονται ἐτερογενή: ὁ σῖτος - τά σῖτα, τό στάδιον - τά στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πβ. ν.έ. ὁ πλούτος - τά πλούτη)
 - β) δσα κλίνονται στόν ἔναν ἀριθμό (ἢ σέ κάποιες πτώσεις) σύμφωνα μέ μιά κλίση καὶ στόν ἄλλο ἀριθμό (ἢ σέ ἄλλες πτώσεις) σύμφωνα μέ μιά ἄλλη κλίση λέγονται ἐτερόκλιτα: τό πῦρ, τοῦ πυρός (γ' κλίση) τά πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς (β' κλ.), ἡ γυνή (α' κλίση), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, αἱ γυναικες κτλ. (γ' κλίση).

3. "Οπως ειδαμε, το κατηγορούμενο μπορει να άναφέρεται και στό άντικείμενο ένός ρήματος (και δχι μόνο στό ύποκειμενό του): *αισχρόν* (έστι) *άξιον* χρήσθαι τοις βαρβάροις οικέταις (= νά χρησιμοποιουν τους βαρβάρους ώς δούλους), *έποιησαν* την πόλιν τον τολμήσαντος άναστατον (= έκαναν την πόλη ... νά γίνει έρείπια).
 (Στή μετάφραση χρησιμοποιούμε τό ως ή νά είναι, νά γίνει.)
 *Αν ή ένεργητική σύνταξη γίνει παθητική, φαίνεται τό κατηγορούμενο σαφέστερα: *έποιησαν* την πόλιν άναστατον ή ή πόλις έγένετο άναστατος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Σ' ένα κείμενο μέ πολλά άπαρεμφατα, μετοχές, άπρόσωπα ρήματα κτλ.. πρέπει νά βρίσκουμε πρώτα τά ύποκείμενα και υπότερα τά άντικείμενα τών ρημάτων, άπαρεμφάτων κτλ..

'Επίσης άποφευγούμε τή σύγχυση στή μετάφραση, αν βάλουμε τίς λέξεις στή φυσική τους σειρά, λ.χ. *αισχρόν* (έστι) *άξιον* χρήσθαι τοις βαρβάροις οικέταις, δημοσίᾳ δὲ περιοράν τοσούτους τών συμμάχων δουλεύοντας αύτοῖς (= τοις βαρβάροις), και τοὺς γενομένους περὶ τὰ Τρωικά (αισχρόν έστι) συνοργισθῆναι ἀπαντας τοῖς ἀδικηθεῖσιν μᾶς γυναικῶν ἀρπασθείσις, ήμᾶς δὲ (αισχρόν έστι) μηδεμιαν ποιησθαι τιμωρίαν δῆλης τῆς Έλλάδος ιθριζομένης.

Γ'

1. Νά σχηματιστεί ο ένικός άριθμός τών παρακάτω ούσιαστικών:
τά λύχνα, τά σίτα, τά δεσμά, οι στάδιοι.
2. Τί παρατηρείτε στά παρακάτω ούσιαστικά:
τῷ πυρί - τοῖς πυροῖς, ή γυνῇ - ταῖς γυναιξὶ τὸν Θαλῆν - τοῦ Θάμφητος, ὁ νιός - οἱ νιέζ, τοῦ δνείρου - τὰ δνείρατα, τοῦ Οἰδίποδος - τοῦ Οἰδίπου.
3. Νά γίνει λεπτομερής σύνταξη τών παρακάτω φράσεων:
 a) *Τοὺς ίδιώτας χρή έαυτοὺς παρέχειν εὐπειθεῖς τοῖς δρχοισι.*
 b) *Τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς σοφοὺς νομίζουσιν.*
 γ) *Πάντων δεσπότην έαυτὸν πεποίηκεν.*
 δ) *Δαρεῖος Κύρον στρατηγὸν ἀπέδειξε πάντων, δσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται.*
4. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τίς λέξεις τῆς ἀρχαίας πού δίνονται στή ν.ε.:
 a) *Οὐκ ἄξιον ήμīn ... ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως τὰ μέλλοντα*
 (νά δογιζόμαστε, θά διορθώσουμε).
 β) *Αἰσχρόν ἔστι ... τῶν συμμάχων ... τοῖς βαρβάροις, (τόσο πολλοί, νά είναι δούλοι) ήμᾶς δὲ τοῖς βαρβάροις ... χρῆσθαι. (δούλους)*

- γ) Οὐτος ὁ πόλεμος ἐστι κρείττων ... , ... δὲ μᾶλλον θεωρίᾳ (ἀπό εἰρήνη, μοιάζει, παρά μέ έκστρατεία)
- δ) Ἔξεστι ... τὰ σφέτερ' αὐτῶν, τὰ δὲ τῶν ... λαμβάνειν· νικηταὶ γὰρ (σέ δὲ οὖς, χωρίς φόβο, νά άπολαμβάνουν, έχθρῶν, είναι)
5. Ποιές είναι οι βασικές ιδέες του Ἰσοκράτη στό άπόσπασμα καί πῶς τίς δικαιολογεῖτε;

46. Ἐκκληση γιά τή σωτηρία τῶν Λακεδαιμονίων

Στή διάρκεια τοῦ κινδύνου πού ἀπείλησε τή Σπάρτη, ὅταν οἱ Θηβαῖοι μέ τό στρατό τους πλησίασαν ἔξῳ ἀτ' αὐτήν, ἔφτασαν στήν Ἀθήνα ἀντιπρόσωποι τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὸν ἄλλων Πελοποννήσουν, γιά νά ζητήσουν βοήθεια (βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 26).

Ἡ περιοπή ἀποτελεῖ μέρος ἀπό τό λόγο τοῦ Προκλῆ, ἀντιπροσώπου ἀπό τό Φλειούντα τῆς Πελοποννήσου, πρός τήν Ἐκκλησία τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.

A' 1. Ἔγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας, καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοιβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας, ἐπικυροίας ἥκουν τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἡδη παρὸν δῷται Λακεδαιμονίους τοὺς ὄνομαστοτάτους πρὸς ὑμᾶς τε ἥκοντας καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπικουροῖσι. Ορῶ δὲ καὶ Θηβαίους, οἱ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν περιιδεῖν ἀπολογένους τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμείᾳ οὐκ εἴασαν ἀτάφους γενέσθαι· ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὑβρισθῆναι μήτε ἀπολέσθαι ἐάσαιτε.

(Ξεν. Ἑλλην. 6, 5, 45 - 46)

ἐζήλουν τοῦ ρ. ζηλῶ (-όω)	ζηλεύω, θαυμάζω
ὅτι ἥκουν...	αἰτιολ. πρόταση
πάντας	ἐποκ. στό τυγχάνειν
τυγχάνω ἐπικουρίας	πετυχαίνω, βρίσκω βοήθεια
ἐπικουρῶ (-έω)	βοηθῶ (ν. ἐ. ἐπικουρικός)
ἐξανδραποδίζομαι	ὑποδουλώνω
περιιδεῖν	ἀπαρ. β' ἀρ. τοῦ ρ. περιορῶ (βλ. Κεφ. 45)
ἀπολογένους	μετ. ἀρ. β' τοῦ ρ. ἀπόλλυμαι = χάνομαι, καταστέφομαι
ἡ Καδμεία	ἡ ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν
εἴασαν	ἀρ. τοῦ ρ. ἐῶ (ἐάω) = ἀφήνω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Φαρνάβαζος καὶ Κόνων περιπλέοντες καὶ τὰς νῆσους καὶ τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τούς τε Λακωνικοὺς ἀρμοστὰς ἔξηλαννον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὡς οὕτε ἀκροπόλεις ἐντειχιοῖς ἐάσοιεν τε αὐτονόμους.
- β) Ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλον εἰς τὸ δρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους.
- γ) Κτησίας ὁ ἱατρὸς ἴασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησι.
- δ) Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἑλληνες, ἐβόῶν δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ ἀλλ᾽ ἐν τάξει ἐπεσθαι.
- ε) Οὗτοι ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν.
- στ) Τοῦτο ἔτι ἐδέοντο μαθεῖν.
- ζ) Ἀγαμέμνων ὅτ’ εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει θύσας εἶλε Τροίαν.
- η) Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου όρει ὁ Μαίανδρος ποταμός.

ἀρμοστής = διοικητής

ἐκθέω = τρέχω

εἶλε: ἀρ. β' τοῦ ρ. αἴρω = κυριεύω

B'

1. Συνηρημένα ρήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα
2. Συνηρημένα ρήματα σέ -άω μέ ε, ι, ρ πρίν ἀπό τό α.
Παραδείγματα κλίσεως ἄλλων συνηρημένων ρημάτων
(ἐπανάλ.)
1. Τά συνηρημένα ρήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα (λ.χ. δέ-ω, δέ-ομαι, πλέ-ω, πνέ-ω, βρέ-ω, θέ-ω (= τρέχω), χέ-ω (= χύνω) κ.ἄ.) συναιροῦνται μόνο ὅταν μετά τό χαρακτήρα ε ἀκολουθεῖ ε ἢ ει: (δέομαι) - δέομαι (οχι δοῦμαι), (δέετε) - δεῖτε πλέω, πλεῖ, πλέομεν, πλεῖτε, πλέουσι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ἐκτός ἀπό τό ρ. δέω (= ἔχω ἀνάγκη), πού κλίνεται: δέω, δεῖς, δεῖ, δέομεν κτλ. ὑπάρχει καὶ τό ρήμα δέω (= δένω) πού συναιρεῖται σέ ὅλους τούς τύπους: δῶ, δεῖς δεῖ, δοῦμεν κτλ.

2. Στά συνηρημένα ρήματα σέ -άω στά δόποια πρίν ἀπό τό χαρακτήρα α ὑπάρχει ε, ι ἢ ρ, λ.χ. (ἐάω) ἔω, (ιάομαι) ιδμαι (= θεραπεύω), (θηράω) θηρῶ (= κυρηγῶ) στούς χρόνους μέλλοντα, ἀόριστο καὶ παρακείμενο κτλ. τό α δέν τρέπεται σέ η, ὅπως στά ἄλλα συνηρη-

μένα ογήματα, ἀλλά σέ α μακρό: ἐῶ - ἐάσω - εῖασα, ιῶμαι - ιάσομαι - ιάθην, θηρῶ - θηράσω - τεθήρακα.

Γ'

1. Νά σχηματιστεί τό β' και γ' ένικό πρόσ. τοῦ ἐνεστ. τῶν ρημάτων:
φέω, θάω, δέομαι, ἐκπνάω, νάω (= κολυμπῶ), χέω..
2. Νά σχηματιστούν ό μέλλοντας και ό αόριστος στό α' ένικό πρόσ. τῶν ρημάτων:
ἀποσπάω, μειδιῶ, διαπερῶ, ιῶμαι, θηρδμαι, ἀκροδμαι.
3. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τους κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων τῶν δόποιων δίνεται μόνο ό χρόνος τους:
 - α) Ἡράκλειτος λέγει ὅτι πάντα ... καὶ οὐδὲν μένει τὸ αὐτό. (φάω, ἐνεστ.)
 - β) Ἐπει ἀδύνατον ἦν... ἐκ τοῦ λιμένος ἐδόκει ἡμῖν κατακαῦσαι τὰ πλοῖα καὶ ... ἀνὰ τὴν χώραν. (διεκπλέω, ἐνεστ., ἐκθάω, ἐνεστ.)
 - γ) Υμεῖς ...νῦν πολλῶν χρημάτων. (δέομαι, ἐνεστ.)
 - δ) Ἡδύ μοι ἔστι ... ἐν τῇ θαλάττῃ. (νέω, ἐνεστ.)
 - ε) Ὄπου γάρ ἀν ὃ ... βοηθῆσαι ίμεν (πειρδμαι, μέλλ.)
 - στ) Μετὰ δὲ ταῦτα Χαρίας ... εἰς Κύπρον, ἔδει γάρ ...Εὐαγόρᾳ. (ἐκπλέω, παραπατα.., βοηθῶ ἐνεστ.)
 - ζ) Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ... παραγγέλλειν, δ.τι ἀν ... (ἀναβοῶ, αόρ., δέω, ἐνεστ.).
4. Ἡ πρώτη ήμιπεριόδος τοῦ ἀποσπάσματος νά ξαναγραφεί μέ ἀλλαγές δὲν τῶν τύπων ἀπό τόν ένικό στόν πληθυντικό καὶ τό ἀντίστροφο.
5. "Οσα λέγονται στήν α' ήμιπεριόδο τοῦ ἀποσπάσματος ἀναφέρονται σέ γεγονότα η είναι ἀπλῶς μιά εύνόητη ἐπινόηση τοῦ ρήτορα;

47. Ὁ Μέγας Βασίλειος πρός τούς νέους

‘Ο Μέγας Βασίλειος, πού γεννήθηκε στή Νεοκαισάρεια τό 330 και πέθανε στήν Καισάρεια τής Καππαδοκίας τό 379 μ.Χ. δημοφιλής συγγραφέας, δέν ήταν μόνο μεγάλος ιεράρχης ἀλλά και ἀξιόλογος συγγραφέας. Από τά ἔργα του μέ ποικίλο περιεχόμενο, ήμιτικό, δογματικό, παιδαγωγικό κτλ., είναι και ή πραγματεία του «Πρός τοὺς νέους ὅπως ἂν ἔξ έλληνικῶν ὡφελοῖντο λόγων», μιά ἐπιστολή πρός τοὺς ἀνεψιούς του πού περιέχει παιδαγωγικές ὁδηγίες γιά τὴν ἐπιφελέστερη μελέτη τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων.

A' 1. Ρητόρων δὲ τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι τέχνην οὐ μιμησόμεθα. Ἄλλ· ἐκεῖνα αὐτῶν μᾶλλον ἀποδεξόμεθα, ἐν οἷς ἀρετὴν ἐπήνεσσαν ἡ πονηρίαν διέβαλον. Ως γὰρ τῶν ἀνθέων τοῖς μὲν λοιποῖς ἄχρι τῆς εὐωδίας ἡ τῆς χρόας ἐστίν ἡ ἀπόλαυσις, ταῖς μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει, οὕτω δὴ κανταῦθα τοῖς μὴ τὸ ἥδυ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιούτων λόγων διώκουσιν ἔστι τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι.

Κατὰ πᾶσαν δὴ οὖν τῶν μελιττῶν τὴν εἰκόνα τῶν λόγων ἡμῖν μεθέκτεον. Ἐκεῖναί τε γὰρ οὔτε ἄπασι τοῖς ἀνθέσι παραπλησίως ἐπέρχονται, οὔτε μὴν οἷς ἄν ἐπιπτῶσιν ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφῆκαν· ἡμεῖς τε, ἦν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν συγγενές τῇ ἀλήθεϊ παρ' αὐτῶν κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον.

(M. Βασιλείου, Πρός τοὺς νέους
ὅπως ἂν ἔξ έλληνικῶν ὡφελοῖντο λόγων 4)

Ρητόρων δὲ

ἡ σειρά τῶν λέξεων: τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι
τέχνην (τῶν) ρητόρων

στά δόποια

ἐν οἷς
ἡ σειρά τῶν λέξεων:

‘Ως γὰρ τοῖς λοιποῖς ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀνθέων
ἐστίν (μόνον) ἄχρι τῆς εὐωδίας

ἄχρι

= μέχρι (καταχρηστικές προθέσεις, δηλαδή
προθέσεις πού χρησιμοποιοῦνται μόνο μέ
δνόματα καὶ δχι καὶ σέ σύνθεση, ὅπως οἱ κύ
ριες προθέσεις).

ἡ χρόα

τὸ χρῶμα

δ' ἄρα	ὅπως είναι γνωστό
ὑπάρχει λαμβάνειν	μποροῦν νά παίρνουν
τοῖς μὴ	ή σειρά τῶν λέξεων: τοῖς μὴ διώκουσι τὸ ἥδυ,
διώκω	καὶ ἐπίχαρι μόνον...
ἀποθέσθαι ἀπαρ. ἀρο. β'	ἐπιδιώκω, ζητῶ
τοῦ ρ. ἀποτίθεμαι:	
μεθεκτέον ἡμῖν τῶν λόγων	
ἐπιπτῶσιν ὑποτ. ἀρο. β'	βάζω κάτι, ἀφήνω
τοῦ ρ. ἐπιπέτομαι:	πρέπει νά μετέχουμε στούς λόγους (νά μελε-
ἐπιτήδειον	τοῦμε τούς λόγους τῶν οητόρων).
χαίρειν ἀφίημι τι	κατάλληλο, χρήσιμο
ὑπερβηθσόμεθα μέλλ. , τοῦ ρ. ὑπερβαίνω	ἀφήνω κάτι νά πάει στό καλό, ἀδιαφορῶ γιά
τὸ λειπόμενον	κάτι
	θά παραβλέψουμε τό ὑπόλοιπο

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Τισσαφέροντος οὐδὲ τὸν Ξένιον Δία ἡδέσθη, ἀλλὰ Κλέαρχον, Ξένον ὄντα, καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἔξαπατήσας ἐφόνευσεν.
- Οὐκ ἐπαινέσομαι τοὺς λέγοντας ψεύδη, καν δεινοὶ ὅγιορες ὦσιν.
- Στρατιῶται τινες σπασάμενοι τὰ ξίφη τοῖς ἐναντίοις ἐπετίθεντο.
- Προμηθεὺς πολλὰ ἔτη ἐπὶ τοῦ δρους Καυκάσου ἐδέδετο.
- Ραδίως πλευσόμεθα ἐπὶ Κέρκυραν, ὅσον χρόνον ἐνταῦθα ἐσόμεθα.

B'

- Συνηρημένα ρήματα ἀνώμαλα
- Ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα στήν δριστική
- Ἡ κράση

- Μερικά ρήματα συνηρημένα παρουσιάζουν διάφορες ἀνωμαλίες στό σχηματισμό τοῦ μέλλοντα, ἀρο. κτλ.:

ἐπαινῶ (-έω)	ἐπαινέσομαι, ἐπήνεσα, ἐπήνεζα
αἴροῦμαι (-ομαι) (= ἐζλέγομαι)	αἴρεθησομαι, ἡρέθην, (ἥρημαι)
δοῦμαι (δέομαι) (= δένομαι)	δεθήσομαι, ἐδέθην, δέδεμαι

αιδοῦμαι (-έομαι) (= ντρέπομαι)	αἰδέσομαι, ἡδεσάμην, ἡδέσθην, ἡδε-
σπῶ (σπάω) (= ἔλκω)	σπᾶσω, ἔσπασα, ἔσπακα
χαλῶ (-άω) (= χαλ.αρώνω)	χαλάσω, ἔχαλασα
γελῶ (-άω)	γελάσομαι, ἐγέλασα, γεγέλακα
δρῶ (δράω)	δράσω, ἔδρασα, δέδρακα

Δηλαδή πολλά φήματα δέν έκτείνουν τό ε ή α τοῦ χαρακτ. σέ η.

β) χέω (= χύνω)	χέω, ἔχεα, κέχυκα
τελῶ (-έω) (= ἔκτελῶ)	τελῶ, ἔτέλεσα, τετέλεκα
καλῶ (-έω)	καλῶ, ἔκαλεσα, κέκληκα
ἀκούω	ἀκούσομαι, ἤκουσα, ἀκήκοα
πλέω	πλεύσομαι ἢ πλευσοῦμαι, ἐπλευσα, πέπλευκα
πνέω	πνεύσομαι ἢ πνευσοῦμαι, ἐπνευσα, πέπνευκα

Δηλαδή έχουν μέλλοντα ὅμοιο μέ ένεστότα ή (ἐνῷ είναι ένεργητικά) έχουν μέλλοντα μέσης φωνῆς κτλ..

2. Ό μέλλοντας στήν δριστική σημαίνει ότι αύτό πού δηλώνει τό φήμα θά γίνει στό μέλλον ή συνοπτικά ή εξακολουθητικά (ἐνῷ στά v. Ε. ύπαρχουν δύο τύποι τού μέλλοντα: θά γράψω, θά γράψω). Άλλα ἐπίσης σημαίνει:
- α) **Προστακτική εύγενική:** ως οὐδν ποιήσετε (= έτοι λοιπόν θά κάνετε = κάνετε) (πβ. ν.έ. μετά τό σχολείο, θά 'ρθετς άμεσως σπίτι = νά 'ρθεις).
 - β) Αύτό πού πρέπει νά γίνει: πότερον οὖν πρός ἔκεινον τὸν λόγον ποιήσομαι ή πρός σέ; (= πρός ἔκεινον ή πρός έσένα πρέπει νά μιλήσω); οὐ μιμησόμεθα τὴν περὶ τὸ ψειδεσθαι τέχνην (= δέν πρέπει νά μιμηθοῦμε...), (πβ. ν.έ. Πές μου τί θά κάνω, ἀν δέν τόν βρού ἔκει (= τί πρέπει νά κάνω)).
 - γ) **Κάτι πού συμβαίνει πάντοτε,** στό παρόν, στό παρελθόν, στό μέλλον (γνωμικός μέλλοντας) οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείσει (= κανένας ἀνθρωπός πού κάνει ἀδικίες δέν μπορεῖ νά μήν τιμωρηθεί = κάθε ἀνθρωπος πού ἀδικεῖ τιμωρεῖται) (πβ. ν.έ. ὅπιος σπείρει θά θερίσει)

3. **Κράση** λέγεται ή συγχώνευση τοῦ τελικοῦ φωνήντος ή διφθόγγου μιᾶς λέξεως, μέ τό ἀρχικό φωνήν τόν ἀρχικό δίφθογγο τῆς ἐπόμενης λέξεως: **καί ἄν - κάν, ἔγω οἶμαι - ἔγφαμαι.**
 Πάνω στό φωνήν πού προκύπτει ἀπό τήν κράση γράφεται ή **κορωνίδα** (΄) ή (ἄν ή πρώτη λέξη ἀποτελεῖται μόνο ἀπό ἔνα φωνήν ή διφθογγό μέ δασεία) **ἡ δασεία:** μέντοι ἄν - **μεντάν, οὐ ἔνεκα - ούνεκα,** τοῦ ἀνδρός - **τάνδρός, ἔγω οἶδα - ἔγφαδα, τὸ ἔργον - τούργον, καὶ ἐνταῦθα - κάνταῦθα, καὶ εἴτα - κάτα, καὶ ὥπως - χῶπως, τὰ ἔτερα - θάτερα, οἱ ἀνήρ - ἄνηρ.**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στήν κράση

- α) Χάνεται ό τόνος τής πρώτης λέξεως και τό πνεύμα τής δεύτερης.
- β) "Άν ή δεύτερη λέξη έχει γιώτα, διατηρείται, αν έχει η πρώτη, χάνεται.
- γ) Τό ψιλό τής πρώτης λέξεως (κ, π, τ) τρέπεται σέ δασύ (χ, φ, θ), άν ή δεύτερη λέξη παίρνει δασεία.

Γ'

1. Ποιές άνωμαλίες παφατηρεῖτε στό σχηματισμό τῶν φηματικῶν τύπων:
αἰρεθῆσομαι, δέδεκα, ἔχειν, αἰδέσομαι, ἐγέλασα, σπάσον, τελέσαι, δράσω;
2. Νά γίνει κράση στίς παρακάτω λέξεις:

καὶ ἐνταῦθα	καὶ ἐκεῖνο	καὶ ἐγὼ	δ ἄνθρωπος
καὶ εἴτα	τὸ ἴματιον	ἐγὼ ὅλμαι	τὰ ἄλλα
τὸ ἔργον	πρὸ ἔργου	τὸ ἔτεφον	ὦ ἀγαθὲ
οὐ ἔνεκα	καὶ ὅπως	τὸ ἐλάχιστον	ἄ ἐγὼ
3. Ποιά ή σημασία τού μέλλοντα τής δριστικής στίς παρακάτω φράσεις;
 - α) Ἀξομεν αὐτοὺς εἰς πεδίον, ἔνθα τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι.
 - β) Ἀν ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτόν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν;
 - γ) Οὐ βοηθήσετε τοῖς συμμάχοις;
4. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Όσοι δέ ... ἐκοιμᾶντο, εἰσεδόντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ίμάντες καὶ τὰ ὑπόδηματα περιεπήγυντο. (ὑποδοῦμαι μετ. παρακ.)
 - β) Εἰπέ μοι τί ... (δρῶ μέλλ..)
 - γ) Ξενοφῶν Κλέανδρον ἡσπάζετο ώς... (ἀποπλέω μετ. μέλλ..)
 - δ) Εὖθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, σταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην ... ὄρδασιν. (διασπῶμαι μετ. παρακ.)
 - ε) Ἐχὼ μὲν ἐν ἐνὶ πλοίῳ ..., ύμεῖς δὲ τούλάχιστον ἐν ἑκατόν. (πλέω μέλλ..)

48. Σεβασμός στούς πατροπαράδοτους νόμους

Ο δικανικός λόγος «Κατά Τιμοκράτους», έναντιον τοῦ Ἀθηναίου δημαγωγοῦ Τιμοκράτη, γράφτηκε ἀπό τὸ Δημοσθένη περ. τό 353 π.Χ., γιά νά ἐμποδίσει τὴν ψήφιση ἐνός νέου νόμου, ὃ ὅποιος θά βοηθούσε τούς ὄφειλέτες πρός τὸ δημόσιο νά ἔσεψυχουν τῇ σύλληψῃ γιά τά χρέη τους.

A' 1. Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὃ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς νομοθετοῦσι διηγήσασθαι· οὐδὲν γάρ χείρους ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ὃ πόλις εὐνομουσμένη χρῆται. Ἐκεῖ γάρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν, ὥστ', ἐάν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ καί, ἐάν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ξῆρος τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μὴ τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. Καὶ γάρ τοι καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι νόμους, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. Ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὃ ἄνδρες δικασταί, εἰς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι.

(Δημοσθένη Κατά Τιμοκράτους 139-141)

Λοκροί

ἀκηκοότες

γάρ

ἄλλως τε καὶ

περιστέλλω

χρῆσθαι, περιστέλλειν

τέθνηκεν

ἐπισπῶ (-άω)

καὶ γάρ τοι

τίθεμαι νόμους

τίθημι νόμους

τεθῆναι

είναι οἱ Ἐπιζεφύριοι Λοκροί, ἀποικία κοντά στὸ ἀκρωτήριο Ζεφύριο τῆς Καλαβρίας, τὴν ὥποια δργάνωσε νομοθετικά ὁ περίφημος νομοθέτης Ζάλευκος.

μετ. τοῦ φ. **ἀκούω**

ἐπεξηγηματικό (δχι αἰτιολογικό)

καὶ μάλιστα

φροντίζω, διατηρῶ

ύποκ. στὸ ἀπόδο. **δεῖν**

παρακ. ἀντί γιά ἐνεστ. τοῦ φ. **ἀποθνήσκω**

τραβῶ πρός κάποιο μέρος

καὶ γι' αὐτό βέβαια

(μέσ. φ.) νομοθετῶ (λέγεται γιά τοὺς πολίτες)

(ἐνεργ. φ.) νομοθετῶ (λέγεται γιά τὸ νομοθέτη)

εἰδ. ἀπαρ. παθητ. ἀορ. τοῦ φ. **τίθεμαι**

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ πειρόμενοι ἐκ παντὸς τρόπου ζῆν ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν ἀποθνήσκουσιν.
- β) Βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι.
- γ) Μακάροι οἱ ἔστε, ἐὰν πεινήτε καὶ διψήτε τὴν δικαιοσύνην.
- δ) Δεοχυλίδας ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας θέσθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὄπλα.
- ε) Βουλόμενος ἀσκῆσαι τὸ στράτευμα ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσι καὶ ταῖς ἵππικαῖς.
- στ) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νῆσους.
- ζ) Οἱ Θηβαῖοι ἔλεγον ὡς καιρὸς εἴη ἐπιτίθεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις.

ἀθλα προύθηκε = προκήρυξε ἔπαθλα

συντίθεμαι = συμφωνῶ

B'

1. Συνηρημένα ρήματα σέ -ήω
2. Τά ρήματα τῆς β' συζυγίας σέ -μι. Τό ρήμα τίθημι
3. Ἀνομοίωση

1. Τά συνηρημένα ρήματα **ζῶ, διψῶ, πεινῶ** καὶ **χρῶμαι** ἔχουν χαρακτήρα **η** καὶ κλίνονται σύμφωνα μὲ τά συνηρ. ρήματα σέ **-άω** (τιμῷ), ἀλλά ἔχουν **η** η **η** ὅπου τά ρήματα σέ **-άω** ἔχουν **α** η **φ**: **τιμᾶ - ζῶ, τιμᾶ - ζῆ, τιμᾶσθαι - χρῆσθαι, τιμᾶς - διψῆς κτλ.**
2. Ή δεύτερη συζυγία τῶν ρημάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, μέ λιγότερα ρήμ. ἀπό τήν πρώτη (βλ. Κεφ. 6), εἶναι ή συζυγία τῶν ρημάτων σέ **-μι**.

Τά ρήματα σέ **-μι** διαιροῦνται σέ:

- α) **φωνηντόληκτα: τί-θη-μι** (θέμα: θη-)
- β) **συμφωνόληκτα: δείκ-νυ-μι** (θέμα: δεικ-)

Τά φωνηντόληκτα ρήματα σέ **-μι** σχηματίζουν τό θέμα τοῦ ἐνεστώτα καὶ παρατατικοῦ (οἱ δύο αὐτοί χρόνοι σέ κάθε ρήμα δέ διαφέρουν συνήθως ποτέ στό θέμα) μὲ **ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό**, δηλ. μέ ἐπανάληψη τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ ρηματικοῦ θέματος μέ **ἔνα ι**:

ρήμ. θ. **δω-**, κατάληξη **-μι**: **δί-δω-μι**

ρήμ. θ. **θη-**, κατάληξη **-μι**: **θί-θη-μι** καὶ μέ **ἀνομοίωση τίθημι**.

"Όλα τά φήματα σέ -μι διαφέρουν στήν αλίση τους άπό τά φήματα σέ -ω μόνο στόν ένεστ. και παρατ. Στούς ἄλλους χρόνους έχουν τίς ὅδιες καταλ. ἡξεις. Μόνο τέσσερα φωνηντόληκτα φήματα, τά: **ἰστημι** (= στήνω), **τίθημι** (= θέτω), **ἴημι** (= φίγω) και **δίδωμι** (= δίνω) έχουν διαφορετικές καταλ. ἡξεις και στόν ένεργητ. και μέσο αόριστο β'.

Κλίση τοῦ φήματος τίθημι (θ. -θη-, -θε-)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		
Ἐνεστώτας	Παρατατικός	Ἄόριστος β'	Ἐνεστώτας	Ἄόριστος β'
τί-θη-μι	ἐ-τί-θη-ν	ἔ-θη-κα	τιθῶ	θῶ
τί-θη-ς	ἐτίθεις	ἔθηκας	τιθῆς	θῆς
τί-θη-σι(ν)	ἐτίθει	ἔθηκε	τιθῆ	θῆ
τί-θε-μεν	ἐτίθεμεν	ἔ-θε-μεν	τιθῶμεν	θῶμεν
τί-θε-τε	ἐτίθετε	ἔθετε	τιθῆτε	κτλ. (χωρίς
τι-θέ-ασι(ν)	ἐτίθεσαν	ἔθεσαν	τιθῶσι(ν)	ένεστ. ἀναδ.)

ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Ἐνεστώτας	Ἄόριστος β'	Ἐνεστώτας	Ἄόριστος β'
τιθείην	θείην	—	—
τιθείης	θείης	τιθει	θές
τιθείη	θείη	τιθέτω	θέτω
κτλ.	κτλ.	—	—
(πβ. τό ρ. ειμί (χωρίς ένεστ. στόν ὅδιο χρόν. ἀναδιπλ.))	τιθετε	θέτε κτλ. (χωρίς τιθέντων ἥ ένεστωτ. ἀναδιπλ.))	τιθέντωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ			
Ἐνεστώτας:	τιθέναι	Ἄόριστος β':	θεῖναι

ΜΕΤΟΧΗ			
Ἐνεστώτας:	δ τιθείς (τιθέντος)	Ἄόριστος β':	δ θείς (θέντος)
ἡ τιθεῖσα (τιθείσης)		ἡ θεῖσα (θείσης)	
τό τιθέν (τιθέντος)		τό θέν (θέντος)	

ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			
Ένεστώτας	Παρατατικός	Άόριστος β'	Ένεστώτας	Άόριστος β'	
τί-θε-μαι	ἐ-τι-θέ-μην	ἐ-θέ-μην	τι-θῶ-μαι	θῶμαι	
	-σαι	-σο	ἔθου	τι-θῆ-	θῆ
	-ται	-το	ἔ-θε-το	τιθήται	κτλ.
τι-θέ-μεθα	ἐ-τι-θέ-μεθα	ἐ-θέ-μεθα	τιθώμεθα	(χωρ. ἐνεστ.	
	-σθε	-σθε	-σθε	τιθήσθε	ἀναδ.)
	-νται	-ντο	-ντο	τιθόνται	
ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Ένεστώτας	Άόριστος β'	Ένεστώτας	Άόριστ. β'	Ένεστώτας	
τι-θεί-μην	θείμην	—	—	τιθεσθαι	
τι-θεί-ο	θείο	τιθεσο	θοῦ	Άόριστος β'	
τι-θεί-το	κτλ.	τιθέσθω	θέσθω	θέσθαι	
τι-θεί-μεθα		—	—	METOXH	
τι-θεί-σθε		τιθεσθε	κτλ.	Ένεστώτας	
τι-θεί-ντο		τιθέσθων		τιθέμενος,-η,-ον	
				Άόριστ. β'	
				θέμενος,-η,-ον	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό δηματικό θέμα είναι δύο είδων στά όγηματα σέ -μι, ίσχυρό (μέ μακρόχρονο φωνήν) λ.χ. θη-, καί ἀσθενές η ἀδύνατο (μέ βραχύχρονο φωνήν) λ.χ. θε- (τοῦ όγμ. τιθῆμ). Από τό ίσχυρό θέμα σχηματίζονται τά τοία ένικά πρόσωπα τοῦ ἐνεργητικού ἐνεστώτα καί ή ύποτακτική γενικά (μέ διάφορες συναιρέσεις), ἐνώ ἀπό τό ἀδύνατο θέμα ὅλοι οἱ ἄλλοι τύποι.
- β) Ο ἐνεστώτας καί ὁ παρατατικός (οἱ μόνοι χρόνοι πού διαφέρουν στήν κλίση ἀπό τούς χρόνους τῶν δημάτων σέ -ω) μποροῦμε νά προσέξουμε σέ τί διαφέρουν στίς καταλήξεις ἀπό τά όγηματα σέ -ω: δηλ.αδή κυρίως στά όγηματα σέ -μι δέν υπάρχει τό θεματικό φωνήν, λ.χ. ο η ε: λέγ-ομεν ἀλλά τιθεμεν, λεγ-όμεθα, ἀλλά τιθέ-μεθα, λέγ-ονται, ἀλλά τιθε-νται
- γ) Στήν ύποτακτική οἱ καταλήξεις είναι ἔδιες μέ τίς καταλήξεις τῶν δημάτων σέ -ω.

3. "Οταν δύο γειτονικές συλλαβές έχουν σύμφωνο δασύ (χ, φ, θ), τότε κανονικά γίνεται τροπή τοῦ πρώτου στό ἀντίστοιχο ψιλό (τό χ σέ κ, τό φ σέ π, τό θ σέ τ): χε-χόρευκα = κεχόρευκα, φε-φύτευκα = πεφύτευκα, θί-θημι = τίθημι, ή θρίξ (θ. θοιχ-) τῆς τριχός (ἀντί τῆς θοιχός). Τό φαινόμενο αὐτό λέγεται **ἀνομοίωση**.

Αλλά καὶ κάθε ἄλλο σύμφωνο δύταν βρεθεῖ σέ δύο συνεχόμενες συλλαβές τῆς ἔδιαις λέξεως μπορεῖ νά ἀποβάλλεται ἀπό τή μία: γίγνομαι - γίνομαι, γιγνώσκω - γινώσκω. "Οταν ἀποβάλλεται γιά τόν ἔδιο λόγο δλόκληηη συλλαβή, τότε ή **ἀνομοίωση** λέγεται **συλλαβική ἀνομοίωση** ή **ἀπλοιλογία**: τετράπεζα - τράπεζα (πβ. ν.έ. διδάσκαλος - δάσκαλος).

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' καὶ γ' ἐνικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα καὶ παρατικού τῆς δριστικῆς, τῶν οημάτων: ἀνατίθημι, προστίθεμαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - Oὐκ ἀν τις ..., εἰ μὴ τρέφοιτο.* (ζῷ ἐνεστ. εὔκτ.)
 - Oὐδὲν πηνὸν ἀδει, ὅταν* (πεινῶ ἐνεστ. ὑποτ.)
 - Oἱ παῖδες μόνοι ὄντες ἐν τῷ δάσει καὶ ... καὶ ...* (πεινῶ παρατ., διψῶ παρατ.)
 - Oὐ χρὴ τοῖς ιεροῖς χρήμασι* (χρῆμαι ἐνεστ.)
 - Ἐάν τις νόμους ἀγαθοὺς ..., εὐεργέτης τῆς πατρίδος ἐστί.* (τίθεμαι ἐνεστ.)
 - στ) ..., Κύριε, φιλάκην τῷ στόματι μου.* (τίθεμαι ἀδό. β')
 - ζ) Ξενίας ὁ Ἀρκάς τὰ Λύκαια ἔθισε καὶ ἀγῶνα... .* (τίθημι ἀδό. β')
3. Νά βρεθοῦν τύποι τῶν ἐπόμενων οημάτων μέ **ἀνομοίωση**: χέομαι, χαρίζομαι, θίξω, φονεύω, φαίνομαι.
4. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ φράσεις:
 - Θέλω πάλι νά σου φερθῶ φιλικά.
 - Εἴσαι εύτυχισμένος, ἐάν πεινᾶς καὶ διψᾶς γιά τή δικαιοσύνη.
 - Αύτός φοβάται νά συμφωνήσει νά είναι ή πόλη αὐτόνομη.
5. Πέρς κρίνετε τή φροντίδα τῶν Λοκρῶν γιά τή διατήρηση τῶν παλαιῶν νόμων;

49. Οι παιδαγωγοί στούς Λακεδαιμονίους

Ο Ξενοφώντας στό ἔργο του «Λακεδαιμονίων Πολιτεία» παρουσιάζει τό ἀρχαίο πολίτευμα τῆς Σπάρτης πού ἀποδίδεται στό Λυκοῦργο. Επιχειρεῖ τήν ἐξήγηση τοῦ μεγαλείου τῆς Σπάρτης, πού τό ἀποδίδει στούς κοινωνικούς καὶ πολιτικούς της θεσμούς, τούς ὅποιους καὶ ἀντιπαραθέτει στούς θεσμούς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

A 1. Τῶν μὲν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς νίεῖς παιδεύειν, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα συνιῶσιν, εὐθὺς μὲν ἐπ’ αὐτοῖς παιδαγωγοὺς θεράποντας ἐφιστᾶσιν, εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους καὶ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ.

Ο δὲ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἴδια ἔκαστον παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὃς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. Τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ ἀθροίζειν τοὺς παῖδας καὶ, εἴ τις ὁριστικούς, ἵσχυρος κολάζειν. Ἐδωκε δὲ ἀντῷ καὶ τῶν ἱβρώντων μαστιγοφόρους; ὅπως τιμωροῖεν, ὅπου δέοι. Ωστε πολλὴν μὲν αἰδῶ, πολλὴν δὲ πειθὼ ἐκεὶ συμπαραγεῖναι.

(Ξενοφ. Λακεδαιμονίων Πολιτεία 2, 1 - 3)

ὅ νίος, τοῦ νίοῦ, καὶ τοῦ νίέος, τῷ νίῳ καὶ τῷ νίεῖ κτλ.	
οἱ νίεῖς, τῶν νίέων, τοῖς νίέσι κτλ. (διπληθ. μόνο κατά τήν γ' κλίσην)	
συνιωσιν(ν) ὑποτ. ἐνεστ. τοῦ ρ. συν - ίημι = καταλαβαίνω	
ὁ θεράπων (-ωντος)	ὑπηρέτης
ἐφίστημι	βάζω πάνω σέ κάτι, διορίζω
εἰς διδασκάλων	ένν. εἰς οἵκους διδασκάλων
μαθησομένους μετ. μέλλ. τοῦ ρ. μανθάνω, γιά νά μάθουν	
ο δὲ Λυκοῦργος	ο Λυκοῦργος ἀντίθετα
ἀντὶ τοῦ ἐφιστάναι ἴδια	ἀντί νά διορίσει ἴδιαίτερα στόν καθένα
κρατεῖν αὐτῶν	γιά νά τούς διοικεῖ
ἔξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται: ἀπό αὐτούς τούς ἀνδρες ἀπό τούς	
ὅποιος διορίζονται δοσι κατέχουν	
τίς ἀνώτατες ἔχουσίες	
κύριον ποιῶ τινα	δίνω δικαιώμα σέ κάποιον
καὶ ἀθροίζειν ... καὶ κολάζειν	καὶ νά ... καὶ νά...
ρρόδιουργῷ (-έω)	(πβ. ὁρδιος) κάνω κάτι εύκολα, κάνω κάτι κακό

ήβῶ (ήβάω)
 ὅπου δέοι
 ὥστε συμπαρεῖναι
 ἡ πειθώ (= ἡ πειθαρχία) τῆς πειθοῦς, τῇ πειθοῖ, τὴν πειθώ, ὡς πειθοῖ (ὅπως
 ἡ ἡγέρ, ἡ Κλειό)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοί τε ἡσαν
καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ
Χίῳ ἐπιθησόμενοι.
- β) Λαβών δὲ Λύσανδρος τάργητον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρ-
χους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν
ἀπέδωκε.
- γ) Ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς
στρατιώτας.
- δ) Ἡμεῖς πολὺν χρόνον ἔστημεν σιγῶντες.
- ε) Οὐκ ἔδωκαν αὐτῷ τοὺς λιμένας καρποῦσθαι.

συνίσταμαι τινι = ἔρχομαι σέ συνεννόηση μέ κάποιον
 προφύλαξ = στρατιώτης τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς

B'

1. Τό ρῆμα ἵστημι
2. Ὁ ἀντιθετικός σύνδεσμος δέ
3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἡ ἀποτελέσματος

1. Τά θέματα τοῦ ρ. **ἵστημι** είναι **στη**-(ἰσχυρό), **στα**-(ἀδύνατο).
Αὐτή ἡ διαφορά στά οηματικά θέματα τῶν ρ. **τίθημι** καὶ **ἵστημι**
είναι κυρίως καί ἡ διαφορά στήν κλίση τῶν δύο αὐτῶν οημάτων:
τίθεμεν - **ἵσταμεν**, **τιθείν** - **ίσταΐην** κτλ.
Τό θέμα στόν ἐνεστώτα καί παρατατ. ἔχει βέβαια ἐνεστωτικό ἀνα-
διπλασιασμό: **σί-στη-μι** - **ἵστημα** (τό ἀρκτικό σ τρέπεται σέ δασεία):

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ἐνεστώτας: **ἴ-στη-μι**, **ἴστης**, **ἴστησι**, **ἴσταμεν**, **ἴστατε**, **ἴστασι**
 Παρατατικός: **ἴ-στη-ν**, **ἴστης**, **ἴστη** **ἴσταμεν** κτλ. (πβ. τό ρ. **τίθημι**)
 Ἀδριστος β': **ἴ-στη-ν**, **ἴστης**, **ἴστη**, **ἴστημεν**, **ἴστητε**, **ἴστησαν**

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ Ἐνεστώτας: **ἴστω**, **ἴστης** κτλ..

Ἀδριστος β': **στῶ**, **στῆς** κτλ..

ΕΥΚΤΙΚΗ	Ένεστώτας: ίσταιη-ν, ίσταιής κτλ. Άδριστος β': σταίην, σταίής κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ένεστώτας: ίστη, ίστάτω κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Άδριστος β': στή-θι, στήτω, στήτε, στάντων
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ	Ένεστώτας: ί-στά-ναι
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Άδριστος β': στήναι Ένεστώτας: δίστας (ίσταντος) ή ίστασα (ίστασης) τό ίσταν (ίσταντος)
ΜΕΤΟΧΗ	Άδριστος β': δίστας κτλ..
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ένεστώτας: ίσταμαι, -σαι κτλ. (πβ. τό ρ. τίθεμαι)
ΕΥΚΤΙΚΗ	Άδριστος β': δέν ήπάρχει Ένεστώτας: Ύπάρχει άρο. α' έστησάμην, πού κλίνεται όμαλά
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ένεστώτας: ίστωμαι, ίστη, ίστήται κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ένεστώτας: ίσταμην, ίστασιο κτλ.
ΜΕΤΟΧΗ	Ένεστώτας: -, ίστασο, ίστασθω, -, ίστασθε κτλ.
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ	Ένεστώτας: ίστασθαι
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ένεστώτας: δίσταμενος, -νη, -νον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ‘Ο άδριστος β' **ἔστην** κλίνεται κατά τήν ἐνεργητική φυνή, ἀλλά
ἔχει σημασία **μέσου** ή **παθητικοῦ** **ἀορίστου**.
‘Ενεργητικός άδριστος, καὶ κατά τή σημασία, τοῦ ρ. ίστημι εἰ-
ναι: **ἔστησα**, πού κλίνεται όμαλά.
2. ‘Ο (άντιθετικός) σύνδεσμος **δέ** πολλές φορές είναι μεταβατικός,
δηλαδή συνδέει ἀπλῶς προτάσεις (γιά νά μεταβεῖ ἀπλῶς ό λόγος
ἀπό τή μιά φράση στήν ἄλλη) χωρίς καμιά ἔννοια ἀντιθέσεως:
ἐπέστησε ἄνδρα κρατεῖν αὐτῶν τοῦτον **δὲ** κύριον ἐποίησεν.
Κατά τή μετάφραση στά νέα ἑλληνικά αύτός ό **δὲ** παραλείπεται η
μεταφράζεται κάποτε μέ **καί**.
‘Αλλά ὅταν ό **δὲ** είναι ό κυρίως **ἀντιθετικός** σύνδεσμος καὶ εἰσάγει
ἀντίθεση μέ τά προηγούμενα, εἴτε μόνος ἐκφέρεται εἴτε μέ τή
μισθή **μὲν...** **δέ**, **μέν ... δ'** αὐ κτλ., πρέπει νά μεταφράζεται ἀλλά,
ἄλλ' όμως, **ἀντίθετα** κτλ.: τὸν μὲν ἄλλων **Ἐλλήνων** οἱ φάσκοντες
παιδεύειν ... παιδαγωγοὺς ἐφιστᾶσιν, ό **δὲ** **Λυκοῦργος** ἀντί τοῦ ἐφιστάναι

παιδαγωγούς ... (μέ τόν δὲ εἰσάγεται ἴσχυροή ἀντίθεση μέ τά προ-
ηγούμενα).

3. Τό ἀπαρέμφατο στήν ἀρχική του σημασία διήγενε σκοπό ή ἀποτέ-
λεσμα. Μέ ἀπαρέμφατο τοῦ σκοποῦ ή τοῦ ἀποτελέσματος συντάσ-
σονται κάποτε τά φηματα: βαίνω, δίδωμι, φέρω, πέμπω, αἴρομαι
(= ἐξέλέγω), τάττω (= δοίζω) καί τά ὄμοια: παρέδωκε τὴν πόλιν τῷ
πλήθει διοικεῖν, ἐπέστησε ἄνδρα κρατεῖν αὐτὸν (= διόρισε κάποιον
γιά νά ...).

Γ'

1. Νά γραφατηριστεῖ ὁ σύνδεσμος δὲ στά κείμενα Α1 καὶ Α2.
2. Νά σηματιστοῦν τά β' καὶ γ' ἔνικ. καὶ πληθ. πρόσωπα τοῦ ἐνεστώτα
καὶ παρατατικοῦ τῆς δριστικῆς τῶν ὅμιλάτων: ἐφίστημι, μεθίσταμαι.
3. Νά συντεθεῖ τό φῆμα **ἴσταμαι** μέ τίς προθέσεις: ὑπό, ἐκ, σύν, διά, πρό,
μετά, κατά.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρ-
χουν στήν παρένθεσῃ:
 - α) Πανασίας ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτε οἱ Πέρσαι ἐν Πλαταιαῖς ἥσαν.... τῶν
Ἐλλήνων. (προϊσταμαι).
 - β) Πελοπίδας πάντας ἐν ταξὶ ... καὶ τὴν ἀκρόπολιν πολιορκεῖ. (καθίστημι)
 - γ) Οὕτοι πολὺν χρόνον ... συζήντες. (ἴσταμαι)
 - δ) Οἰδόμεθα τὴν ἀρετὴν μόνην εὐδαιμονας τοὺς ἀνθρώπους (καθίστημι)
 - ε) Οἱ φίλοι ἡμῶν οὐκ ἀν φράσιν ... πιστοὶ γάρ εἰσιν. (ἀφίστημι)
5. Νά γίνει λεπτομερής σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε.
 - β) Συνεβούλευσεν αὐτοῖς τὰ ὅπλα παραδοῦναι.
 - γ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεμψαν Αἰγανήτας κώμην τινὰ οἰκεῖν.
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις δύως δίνονται:
 - α) Τοὺς Ἀθηναῖους ... ἐπὶ τοῖς παισιν ... παιδαγωγούς ἐφιστάναι καὶ ... μετὰ
τῶν παιδαγωγῶν εἰς διδασκάλουν (αὔτων, φασίν, τοὺς παῖδας,
πέμπτειν)
 - β) Ὁ παιδονόμος τοὺς παῖδας, εἴ τις ..., ἴσχυρος ... ώς ὑπὸ τοῦ Λικούργου
... γενόμενος τοῦτο ποιεῖν. (ἐκόλαζε, ἐραδιούργει, κύριος)
 - γ) Λοκροὶ οὐκ ... τιθεσθαι ... νόμους, οἰδόμενοι τοῖς πάλαι ... νόμοις ἀεὶ δεῖν
... (καινούργιοι, ενέλουνται, γρήγοριαι, κειμένοις)
 - δ) Βούλομαι δὲ ... ὑμῖν, ὃ ἄνδρες ..., ώς Κρήτες νομοθετοῦσι, ἵνα ... τοῦτο
ὑμᾶν ... τι. (Ἀθηναῖοι, λέγειν, παράδειγμα, ἦ)

50. Χάρων καὶ Μένιππος

Πρόκειται γιά ἄλλον ἔναν ἀπό τούς νεκρικούς διαιλόγους τοῦ Λουκιανοῦ. Ὁ κυνικός φιλόσοφος Μένιππος μόλις ἔχει περάσει μέ τῇ βάρκᾳ τοῦ Χάρωνα τήν Ἀχερούσια λίμνη καὶ ἔφτασε στὸν "Αδη. Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 22.

A'

1.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, ὃ κατάρατε, τὰ πορθμεῖα.

ΜΕΝ. Βόα, εἰ τοῦτο σοι, ὃ Χάρων, ἥδιον.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθμεύσαμεν.

ΜΕΝ. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

ΧΑΡ. Ἐστι δέ τις ὅβιολὸν μὴ ἔχων;

ΜΕΝ. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἴδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἄγξω σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὃ μιαρέ, ἦν μὴ ἀποδῶς.

ΜΕΝ. Κάγῳ τῷ ἔντονε σου πατάξας διαιλύσω τὸ κρανίον.

ΧΑΡ. Μάτην οὖν ἔσῃ πεπλευκώς τοσούτον πλοῦν;

ΜΕΝ. Ὁ Ἐρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὃς με παρέδωκέ σοι.

ΧΑΡ. Σὺ δ' οὐκ ἥδεις ώς κομίζεσθαι δέον;

ΜΕΝ. Ἡδειν μέν, οὐκ εἰχον δέ. Τί οὖν; Ἐχοῦν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

ΧΑΡ. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθμέα· τὸν ὅβιολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν ἄπαγέ με αὐθίς εἰς τὸν βίον.

ΧΑΡ. Χαρίεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

ΜΕΝ. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

(Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι)

ἀποδίδωμι	πληρώνω
τὰ πορθμεῖα	τά ναῦλα
βόα τοῦ φ. βοῶ (-ώω)	φωνάζω (πβ. ν.έ. βοή)
ἀνθ' ὧν	ἀντί ὧν
διαπορθμεύω	μεταφέρω ἀπό τῇ μιά ὁχθῇ στήν ἄλλῃ.
ἄγχω	πνίγω (ν.έ. ἀγχόνη)
νῆ τὸν Πλούτωνα	μά τόν Πλ. (οἱ κάτοικοι τοῦ "Αδη δρκίζονται στό βασιλιά τους")
πατάσσω	χτυπῶ κάνοντας κρότο (ν.έ. πάταγος)

μάτην	μάταια, στά χαμένα
ἔσῃ πεπλευκώς (συντελεσμ.)	
μέλλοντας τοῦ ρ. πλέω) πλοῦν	θά ἔχεις κάνει ταξίδι μέ πλοϊο
ἥδεις παρατ. τοῦ ρ. οίδα	γνωρίζω
ἔχρην	παρατ. τοῦ ρ. χρή
οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθμέα	αὐτά δέν ἐνδιαιφέρουν τό βαρκάρη
θέμις (ἔστι)	ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιο
αὐθίς	πάλι, πίσω
πληγὴ	χτύπημα

2. Νά μεταφραστούν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οὐ τῶν νικώντων ἔστι τὰ δόπλα παραδιδόναι.
- β) Κῦρος τοῖς στρατιώταις τὸν μισθὸν ἀπεδίδου.
- γ) Μεγίστη χάρις τοῖς θεοῖς, δτὶ ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὃν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι.
- δ) Τοὺς εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν.
- ε) Δεῖ σκοπεῖν εἰ ἔστι δικαιοσύνη ἀρετὴ ἢ οὐκ ἔστιν.
- στ) Γίγνωσκε δτὶ ἔστι δίκης δφθαλμός.
- ζ) Ἐστι δή λοιπόν, οἴμαι, πάντας εἰσφέρειν.

λοιπόν ἔστι = ὑπολείπεται

B'

1. Τό ρῆμα δίδωμι

2. Πότε τό ἔστι(n) γίνεται ἔστι(n)

1. Τό ρ. δίδωμι ἔχει ἵσχυρό θέμα δω- καί ἀδύνατο δο-. Γιά τό σχηματισμό τῶν διάφορων τύπων πβ. τά ρ. ἴστημι, τίθημι.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	δί-δω-μι, δίδως, δίδωσι, δί-δο-μεν, δίδοτε, διδόσαι
	Παρατατικός:	ἐ-δί-δουν, -δους, -δου, ἐδίδομεν, -τε, -σαν
	'Αόριστ. β':	ἐ-δω-κα, ἔδωκας, ἔδωκε, ἔδομεν, ἔδοτε, ἔδοσαν.
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	δι-δῶ, διδῶς, διδῶ, διδῶμεν, διδῶτε, διδῶσι
	'Αόριστος β':	δῶ, δῷς κτλ.

ΕΥΚΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	δι-δοίην, διδοίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	'Αόριστος β':	δοίην, δοίης κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	'Ενεστώτας:	- δίδου, διδότω, -, δίδοτε, διδόντων
ΜΕΤΟΧΗ	'Αόριστος β':	- δός, δούιν κτλ.
	'Ενεστώτας:	δι-δόναι
	'Αόριστος β':	δούναι
	'Ενεστώτας:	ό διδοίης (διδόντος)
	'Αόριστος β':	ή διδούσα (διδούστος) τὸ διδὸν (διδόντος)
		ό δούς (δό-τος)
		ή δούσα (δούστος) τὸ δὸν (δόντος)

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	δι-δο-μαι, -σαι, -ται, -μεθα, -σθε, -νται
	Παρατατικός:	έ-δι-δό-μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο
	'Αόριστος β':	έ-δόμην, ἔδου, ἔδοτο, ἔδομεθα, -σθε, -ντο
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	δι-δώ-μαι, δι-δῷ, δι-δώ-ται κτλ..
	'Αόριστος β':	δώμαι, δῷ κτλ..
ΕΥΚΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	δι-δοί-μην, διδοῖο, διδοῖτο, διδοῖμεθα κτλ..
	'Αόριστος β':	δοίμην κτλ..
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	'Ενεστώτας:	-, δι-δο-σο, διδόσθω, -, διδοσθε κτλ..
	'Αόριστος β':	-, δοῦ, δόσθω κτλ..
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	'Ενεστώτας:	δι-δο-σθαι
	'Αόριστος β':	δόσθαι
ΜΕΤΟΧΗ	'Ενεστώτας:	ό δι-δόμενος, ή -μένη, τό -μενον
	'Αόριστος β':	ό δό-μενος κτλ..

2. Ό τύπος **ἐστι**(v) τού ρ. εἰμὶ ἀνεβάζει τόν τόν στήν παραλήγουσα:

- α) "Οταν βρίσκεται **στήν ἀρχή** τῆς προτάσεως.
- β) "Οταν σημαίνει **ὑπάρχει**, **μπορεῖ** ή **ἐπιτρέπεται**: **ἐστι** θεός.
- γ) "Οταν βρίσκεται **ὑστερά** ἀπό τίς λέξεις: **οὐκ**, **μη**, **εἰ**, **ώς**, **καὶ**, **ἄλλα**, **τοῦτο**, **λ.χ.** **οὐκ ἐστι**, **τοῦτ' ἐστι**.

1. Νά σχηματιστεῖ τό γέν. πρόσ. τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατ. τῆς δριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς τῶν οῷμ.: ἐνδίδωμι, παραδίδομαι.
2. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: παράδος, ἀπέδοτε, διαδιδοῖεν, προδόσθαι, ἐκδόντος.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τέπους τῶν οῷμάτων πού ἔπαρχον στήν παρένθεση:
 - a) Αἱ ιερικαὶ πόλεις ἥσαν Τισσαφέρνους τὸ ἄρχαῖον ἐκ βασιλέως ... (διδοῦμαι μετ. παρασ.)
 - β) Κλέαρχος ἐβούλετο συμβουλεῦσαι μὴ ... τὰ ὅπλα. (παραδίδωμι ἀπαρ. ἐνεστ.)
 - γ) Λέσανδρος ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον ... τὴν πόλιν Αἴγυπτας. (ἀποδίδωμι ὁριστ. ἀριθ. β')
 - δ) Ἐάν τὰ ὅπλα ..., καὶ τῶν σομάτων στερηθησόμεθα. (παραδίδωμι ὑποτ. ἀριθ. β')
 - ε) Ἐμὸν οὐκ ἔστιν ... σοι τὴν πόλιν. (παραδίδωμι ἀπαρ. ἀριθ. β')
4. Στίς ἐπόμενες φράσεις νά τραποῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ οῷματικοί τύποι καὶ οἱ ἀντονυμίες:
 - α) Ἀπόδος τὰ πορθμαῖα.
 - β) Βόα, εἰ τοῦτο σοι ἥδιον.
 - γ) Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.
 - δ) Οὗτος ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὃς μὲ παρέδωκέ σοι.

51. Οι Θηβαῖοι ἀφήνουν τίς βοιωτικές πόλεις αὐτόνομες

‘Ο Ἀνταλκίδας μέ τό σατράπη τῆς Ἰωνίας Τιρίβαζο παρουσιάζουν στούς ἀντιπροσώπους τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τήν εἰρήνη πού ἐπέβαλε στούς Ἐλληνες δ βασιλιάς τῶν Περσῶν, τή γνωστή ὡς εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα. Ή περικοπή ἀναφέρεται ἀκριβῶς στίς ἐνέργειες τῶν ἀντιπροσώπων τῶν πόλεων, δταν μαθαίνουν τό κείμενο τῆς εἰρήνης. Βλ. καὶ εἰσαγ. σημ. κειμ. 2.

A' 1. Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγ-
γελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἔκαστοι πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἀπαν-
τες ὅμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἦξίουν ὑπὲρ
πάντων Βοιωτῶν ὅμνύναι. Ο δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι
τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὅμνύσωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα
ἔλεγεν, αὐτονόμους ἀφεῖναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ
δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι
ταῦτ’ εἴη.

‘Ο δὲ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρόδος Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελ-
λεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόδους εὐθὺς ἐθύνετο. Ἐπειδὴ δὲ ἐγέ-
νετο τὰ διαβατήρια, ἀφίκετο εἰς τὴν Τεγέαν. Πρὶν δὲ αὐτὸν
δομηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες ὅτι ἀφιᾶσι
τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε
ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δὲ εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἡναγκάσθησαν,
αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

(Ξεν. Ἐλλην. 5, 1, 32-33)

πρέσβεις, πρέσβεων κτλ.	κατά τήν γ' ἀλ., πρεσβευτής, -τοῦ, τῇ- κτλ. κατά τήν α' ἀλ.
ὅμνυσαν	παρατατ. τοῦ ρ. ὅμνυμι
ἐμπεδῶ (-όω)	τηρῶ σταθερά
ὑπὲρ πάντων	γιά λογαρισμό ὅλων
ὅμνύναι	ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ὅμνυμι
οὐκ ἔφη	ἀρνήθηκε
ἀφεῖναι	ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρ. ἀφίημι = ἀφήνω (βλ. Κεφ. 2)
τὰ βασιλέως γράμματα	ἡ βασιλική ἐπιστολή (τοῦ βασιλιάτῆς Περσίας)
οὐκ ἐπεσταλμένα εἰς ταῦτα	δέν εἰχαν δοθεῖ τέτοιες ὁδηγίες
μέλλω	καθυστερῶ
τὰ διαβατήρια	θυσία πρὶν ἀπό τή διάβαση τῶν συνόρων
δρμῷμαι (-άομαι)	ξεκινῶ (ν. ἐ. δρμητήριο)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἀπαίδευτοι ἄνθρωποι τὰ γράμματα οὐ συνιᾶσιν.
- β) Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν προέμενοι εἰς τὰς ναῦς κατέψυγον.
- γ) Ἀθηναῖοι φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους.
- δ) Ἄρχῃ ἄνδρα δείκνυσι.
- ε) Καὶ αὐτοῦ τῶν νεῶν τρεῖς ἀπόλλυνται ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ.
- στ) Τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.
- ζ) Ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ Θηβαῖοι αὐτονόμους ἀφείνσαν τὰς πόλεις.

προΐεμαι = ἀφήνω, ἐγκαταλείπω

B'

1. Τό ορῆμα ἵημι (= οίχνω)
2. Συμφωνόληκτα ορήματα σέ -μι.

1. Τό ρ. **ἵημι** ἔχει ισχυρό θέμα **η-**, **ἱη-** καὶ ἀδύνατο **je-**, **ie-**.
Γιά τήν κλίση του βλ. τό ρ. **τίθημι**.

Μερικές διαφορές:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ Ἔνεστ.: **ἵημι, ἴησ, ἴησι, ἴεμεν, ἴετε, ίᾶσι**
'Αόρ. β': ḥκα, ḥκας, ḥκε, είμεν, είτε, είσαν

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: **'Αόριστ. β': είμην, είσο, είτο, είμεθα, είσθε, είντο.**

2. Τά συμφωνόληκτα ορήματα σέ -μι δέν παίρνουν ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό, ἀλλά στούς ἰδιους χρόνους – ἐνεστώτα καὶ παρατατικό – παίρνουν τό πρόσφυμα **νν**: **δη-νν-μι, ὅμ-νν-ν, δείκ-νν-μι, μείγνημι** (= ἀνακατεύω) **δλλυμι** (**δλ-νν-μι**) (= χάνω, καταστρέφω) κτλ. **"Έχουν τίς ἰδιες καταλήξεις μέ τά φωνηντόληκτα ορήματα σέ -μι.**

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ἐνεστώτας: δείκ-νν-μι, -ννς, -ννσι,
ννμεν, -νντε, -ννάσι

Παρατατικός: ἐ-δείκ-νν-ν, -ννς, -νν
-ννμεν, -νντε, -ννσαν

ΥΠΟΤΑΚΤ.	Ένεστότας:	δεικ-νύ-ω, -ης κτλ. (ὅπως στά οἵμ. τῆς α' συζ.)
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ένεστότας:	δεικ-νύ-οιμι, -οις κτλ. (ὅπως στά οἵμ. τῆς α' συζ.)
ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	Ένεστότας:	- δεικ-νυ, -νύτω -,-νυτε, -νύτον
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ:	Ένεστότας:	δεικ-νύ-ναι
ΜΕΤΟΧΗ:	Ένεστότας:	ό δεικ-νύς (-νυντος) ή δεικνύσα (-νύτος), τό δεικνύν (-νύντος)
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ		
ΟΡΙΣΤΙΚΗ:	Ένεστότας:	δείκ-νυ-μαι, -σαι, -ται, -μεθα κτλ.
ΥΠΟΤΑΚΤ.	Παραταπιός:	έ-δεικ-νύ-μην, -σο, -το κτλ..
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ένεστότας:	δεικ-νύ-ωμαι, -η κτλ..
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ένεστότας:	δεικ-νύ-οιμην, δεικ-νύ-οιο κτλ..
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ένεστότας:	- δεικ-νυ-σο, δεικ-νύ-σθο κτλ..
ΜΕΤΟΧΗ:	Ένεστότας:	δείκ-νυ-σθαι ό δεικ-νύ-μενος, ή δεικνυμένη, τό δεικνύμενον

Γ'

1. Νά σηματιστεί τό β' πλήθ. πρόσ. τοῦ ἐνεστ. καὶ ἀφιστ. β' τῆς δοιοτικῆς καὶ εὐκτικῆς τῶν οἰμάτων: ἀφίημι, ἀφίειμαι
2. Νά σηματιστεί τό γ' πλήθ. πρόσ. τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατατ. τῆς δοιοτ., ἑπτατατ. καὶ εὐκτικῆς τῶν οἰμάτων: ἀναπετάννυμι (= ἀπλόνω), ζεύγνυμαι (= μπαίνω στὸ ξυγό)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μὲ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στὸν παρένθεση:
 - α) Τροφὴ πάντας ἀνθρώπους (φόννυμι = δυναμένω, ἐνεστ.)
 - β) Ὡ παῖ, οἶνον ὥδατι (μείγνυμι = ἐνεστ.).
 - γ) Ἐκέλευσαν μῷ ... τὰς πόλεις αὐτονόμους. (ἀφίημι = ἐνεστ.).
 - δ) Κῆρος στρατηγὸς πάντων (ἀποδείκνυμαι = ἐνεστ.).
 - ε) Πολλοὶ λημῷ (ἀπόλλυμαι παρατατ.).
4. Νά σηματιστοῦν φράσεις μὲ τίς ἐπόμενες ἡξεις στὸν κανονικὴ τους σειρὰ.
 - α) ἀξιοῦσιν, πόλεων, ὑπέρ, οἴτοι, τῶν Ἑλληνικῶν, ὅμιλαι
 - β) ποιήσητε, μῷ, ταῦτα, ἄν, ἔσεσθε, πολέμωι.
 - γ) ἔλεγον, ἀφίασι, ὅτι, οἱ Θηβαῖοι, τὰς πόλεις, ἔθιστες, αὐτονόμους.
 - δ) βούλονται, εἰ, σινεναι, πάντες, τὰ λεγόμενα, οἵοι τ' εἰσιν.

52. Παράκληση μητέρας

Ο Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔνας ἀπό τοὺς μεγάλους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ πατριάρχης Κον/πόλεως, γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια περ. τὸ 350 καὶ πέθανε στὸ δρόμῳ πρὸς τὴν ἐξορία τὸ 407 μ.Χ. Ὑπῆρχε ὁ ἔξοχότερος χριστιανός διήτορας καὶ ἀπὸ τὸν 6^ο αἰώνα ἔλαβε τὴν προσωνυμία Χρυσόστομος. Ἐγραψε πραγματείες καὶ δοκίμια, ὅμιλες καὶ λόγιους, ἐπιστολές καὶ λειτουργικές εὐχές. (Υπάρχει θεία λειτουργία με τὸ ὄνομά του.) Η περικοπή πού ἀκολουθεῖ εἶναι ἀπό τὸν α' λόγο του «Περὶ Τερασύνης», ὅπου ὁ Χρυσόστομος διηγεῖται πῶς ἀνέβαλε τὴν ἀπόφασή του νά ἀκολουθήσει τὸ μοναχικό βίο ὃσο ζοῦσε ἡ μητέρα του.

A' 1. Ἐπειδὴ ἥσθετο ἡ μῆτηρ ἐμὲ ταῦτα βουλόμενον, λαβοῦσά με τῆς δεξιᾶς, εἰσῆγαν εἰς τὸν ἀποτεταγμένον οἴκον αὐτῇ· καὶ καθίσασα πλησίον ἐπὶ τῆς εὐνῆς, ἡς ἡμᾶς ὕδινε, πηγάς τε ἀφίει δακρύων καὶ τῶν δακρύων ἐλεεινότερα προσετίθει τὰ δρῆματα, τοιαῦτα πρός ἡμᾶς ἀποδυρομένη· Ἔγώ, παιδίον, τῆς ἀρετῆς τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ οὐκ ἀφείθην ἀπόλαυσαι ἐπὶ πολὺ, τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν. Τὰς γὰρ ὕδινας τὰς ἐπὶ σοὶ διαδεξάμενος ὁ Ήλαντος ἐκείνου, σοὶ μὲν δοφανίαν, ἐμοὶ δὲ χηρείαν ἐπέστησεν ἄωρον καὶ τὰ τῆς χηρείας δεινά· Ἄλλα ἔφερέ μοι παραμυθίαν οὐ μικρὰν τῶν δεινῶν ἐκείνων τὸ συνεχῶς τὴν σὴν ὅψιν δρᾶν. Νῦν δὲ σε μίαν αἰτῶ χάριν, μή με δευτέρᾳ χηρείᾳ περιβαλεῖν, μηδὲ τὸ κοιμηθὲν ἡδη πένθος ἀνάφαι πάλιν, ἀλλὰ περίμεινον τὴν ἐμὴν τελευτήν. "Οταν οὖν με τῇ γῇ παραδῆς καὶ τοῖς ὀστέοις τοῦ πατρὸς ἀναμείξης τοῦ σοῦ, στέλλου μακρὰς ἀποδημίας καὶ πλέες θύλατταν, ἦν ἂν ἐθέλησ· τότε ὁ κωλύσων οὐδείς. Τέως δ' ἂν ἐμπνέωμεν, ἀνάσχου τὴν μεθ' ἡμῶν οἴκησιν.

(Τ. Χρυσοστόμου Περὶ Τερωσ. α' λόγ.)

ο ἀποτεταγμένος οίκος αὐτῇ
ἡ εὐνὴ¹
ἡμᾶς ἀντί ἐμὲ
ὑδίνω²
ἐλεεινὸς
τὰ ρήματα
τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν

τὸ ἴδιαίτερο δωμάτιό της
τὸ κρεβάτι
ἔχω πόνους τοκετοῦ, κοιλοπονῶ
ἀξιολύπητος
τὰ λόγια
γιατί αὐτό θέλησε ὁ Θεός

ή ώδίς, -ῖνος (συνήθως στόν πλ.)	δύονος τοῦ τοκετοῦ
παραμυθία	παρηγοριά
στέλλομαι ἀποδημίας	κάνω ταξίδια μακριά ἀπό τήν πατρίδα μου
δικωλύσων οὐδεὶς ἐνν. ἔσται	
ἐμπνέω	ἀναπνέω
ἀνάσχου	προστ. ἀορ. β' τοῦ ρ. ἀνέχομαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Ὡμοσαν οἱ Ἐλληνες καὶ διὸ Αριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδόσειν ἀλλήλους σύμμαχοι τε ἔσεσθαι.
- β) Κλέαρχος βασιλέα οὐπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφείκεναι.
- γ) Ἐξήγγελόν τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρονος Ἐλλήνων ὡς μέλλοιεν ἐπιθῆσεσθαι.
- δ) Ο πατὴρ ὑπέσχετο δώσειν αὐτῷ τὴν οἰκίαν.
- ε) Αναμνήσω ὑμᾶς τοὺς τῶν ἡμετέρων προγόνων κινδύνους.
- στ) Οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἀποστερῆσαι ἡμᾶς τῆς ἐλευθερίας.

B'

1. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φημάτων σέ -μι
2. Δίπτωτα φήματα (βλ. καὶ Κεφ. 38)

1. Τῶν φημάτων σέ -μι οἱ ἄλλοι χρόνοι (ἐκτός δηλαδή ἀπό τόν ἐνεστώτα καὶ παρατατικό καὶ τόν ἀδριστο β' τῶν τεσσάρων φυνηντόληκτων φημάτων πού εἴδαμε) σχηματίζονται ὅπως καὶ τῶν φημάτων τῆς πρώτης συζυγίας σέ -ω (βλ. Κεφ. 48):
 - ἴστημι -στήσω-ἴστησα (ἀόρ. α') -ἴστηκα
 - ἴημι -ῆσω -εἴθην (ἀόρ. παθ.) (αὐξ. ε + θ. ε- + κατάλ. -θην)
 - μείγνυμι - μείξω - ἔμειξα - μέμειχα
 - τίθημι -θήσω - τεθήσομαι (παθ. μέλλ., ἀντί θε-θή-σομαι ἀπό ἀνομοίωση, θέμα θε-.)
 - δείκνυμι - δείξω - ἔδειξα - δέδειχα
2. Κατηγορίες δίπτωτων φημάτων:

- α) Μέ δύο ἀντικείμενα, καὶ τά δύο σέ αἰτιατική, συντάσσονται τά φήματα πού σημαίνουν: **αἰτῶ**, ἐρωτῶ, ἀποστερῶ, διδάσκω, ἐνδύω καὶ τά δρμοια: **αἰτῶ σε μίαν χάριν**, διδάσκει σε τήν στρατηγίαν.
- β) Αμεσο είναι αὐτό πού δείχνει πρόσωπο. Τό ἄλλο είναι **ἔμμεσο**.

- σέ γενική (ἔμμεσο), συντάσσονται τά ρήματα πού σημαίνουν: λαμβάνω (= πιάνω), ἀποστερῶ (καί μέ δύο αἰτιατ.), πληρῶ (= γεμίζω), ἀκούω, καί ρήματα σύνθετα μέ τήν πρόθεση κατά κ.ἄ. ἔλαφέ με τῆς δεξιᾶς, ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τήν ἀλήθειαν, οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν (= κατεδίκασαν).
- γ) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἕνα σέ αἰτιατική (ἀμεσο) καί τό δεύτερον σέ δοτική (ἔμμεσο), συντάσσονται τά ρήματα πού σημαίνουν: λέγω, δίδωμι, φέρω, ὅμοιω (= ἔξομοιώνω), μείγνυμι, τά σύνθετα μέ προθέσεις ἐν ἡ σύν (λ.χ. ἐμποιῶ = προξενῶ) κ.ἄ.: ἔφερέ μοι παραμυθίαν, πᾶσαν ὑπὲν τήν ἀλήθειαν ἐρῶ, δταν ἀναμείξης με τοῖς ὀστέοις τοῦ πατρός.
- δ) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἕνα σέ γενική καί τό ἄλλο σέ δοτική συντάσσονται τά ρήματα πού σημαίνουν: μετέχω, μεταδίδωμι καί τά ρήματα τιμῶ ἡ τιμῆμαι στή δικαστική γλώσσα πού σημαίνουν: δρίζω ἡ προτείνω ώς ποινή σέ κάποιον κάτι. Ἀμεσο είναι τό ἀντικείμενο τοῦ προσώπου καί ἔμμεσο τό ἄλλο: χρὴ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις, τιμᾶται μοι ὁ ἀνήρ θανάτου (= προτείνει ώς ποινή μου τό θάνατο).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στά νέα ελληνικά πολλά ἀπό τά προηγούμενα ρήματα είναι ἐπίσης δίπτωτα. Μερικά ἀντί γιά δεύτερο ἀντικείμενο, ὅπως στά ἀρχαῖα, παίρνουν ἐμπρόθετο:

Μέ ωρησε κάτι, τόν γέμισε χρήματα, μοῦ εἶπε κάτι ώραῖο, τό εἶπα σ' ἐκεῖνον, τοῦ ἔδωσα τό βιβλίο μου, μέ ἔξισωσαν μ' αὐτόν, τά ἀνακάτεψε μέ ζάχαρη.

Γ'

1. Νά διατυπωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τά ρήματά τους στό β' καί γ' ἔνικό καί πληθυντικό πρόσωπο:
 - Oὐκ ἀφείθην μόνος ἀπολαῦσαι ἐπὶ πολὺ τῶν ἀγαθῶν.*
 - Ἐπέστησα τούτοις τήν προσοχήν.*
 - Ἀναμείξω ὕδωρ οἶνῳ.*
 - Μετεστησάμην ἐχώ τό στρατόπεδον.*
 - Ἐπιθήσομαι τοῖς ἔχθροῖς.*
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους:
 - Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ώς οὐκ ἀκόλουθα εἴη τό τε ... καὶ τὸ λύσειν τήν γέφυραν.* (ἀκόλουθά ἐστι = συμφωνοῦν μεταξύ τους). (ἐπιτίθεμαι, μέλλ.).

- β) Κύρος ... τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης ἔπειψε Ηγετα τὸν ἑρμηνέα. (ἰστημι, ἀδό, α').
- γ) Δερκυλίδας διαβήθεις ὑπὸ Φαρναβάζου... τὴν ἀσπίδα ἔχον, ὁ δοκεῖ ἀταξίας τιμωρία εἶναι. (ἰσταμαι, παθ, ἀδό, α')
- δ) Οἱ νομοθέται νόμους (τιθημι, μέττ.)
- ε) Ὑπισχνούμεθα ... ὕμνη τὴν χώραν ἐλευθέραν. (παραδίδομι)
- στ) Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ... ἔλεγε τοιάδε. (ἀνίστημι, ἀδό, α')
- ζ) Οὐκ ... ὕμᾶς καθεύδειν τὰ τὸν ἄλλον τρόπαια. (ἀφίημι, μέττ.)

3. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ παραπάτῳ φράσεις:

- α) Τί μέ ἔχεις φωτίσει;
- β) Ο δάσκαλος μᾶς διδάσκει γραμματική.
- γ) Μᾶς στέρησαν τὴν ἐλευθερία.
- δ) Ή μητέρα ἔντυσε τό παιδί της.
- ε) Ανακατέψετε νερό μέ γάλα.
- στ) Μᾶς ἔδινε ποιλά χρήματα.
- ζ) Οἱ δικαστές δούζον ώς ποινή στό Θηραμένη τό θάνατο.
- η) Οἱ δικαστές καταδικάζουν τούς στρατηγούς σέ θάνατο.

4. Πός συντάσσονται στά νέα Ἑλληνικά τά δίπτοτα ρήματα πού ἀναφέρονται στό Β2;

53. Ἀνακεφαλαίωση δ' (Κεφ. 41-52)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. ΤΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ:
 - α) τῶν ἐπιθέτων: νε-ώτερος, νε-ώτατος, ξηρό-ότερος, ξηρό-ότατος
 - β) τῶν ἐπιρρημάτων: δικαιό-ως, δικαιό-τερον, δικαιό-τατα.
2. ΑΟΡΙΣΤΕΣ ΕΠΙΜΕΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ:
 - α) γιά δύο: ἔτερος, ἔκατερος, ἀμφότερος, οὐδέτερος
 - β) γιά περισσότερους: πᾶς, ἔκαστος, ἄλλος, οὐδείς
3. Β' ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΣ: χωρίς θ: φανήσομαι, ἐφάνην
4. Β' ΣΥΖΥΓΙΑ ΡΗΜΑΤΩΝ ΣΕ -μι

ΦΩΝΗ Η ΕΝΤΟΔΗΚΤΑ		ΣΥΜΦΩΝΟΔΗΚΤΑ	
ἴ-στη-μι τί-θη-μι ἴ-ημι δί-δωμι	στή-σω θή-σω ἥ-σω	δείκ-νυ-μι	δείξω (δείκ-σω)

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. β' ὄρος συγκρίσεως: γενική συγκριτική: *Κῦρος ἦν κρείττων τῶν ἄλλων ἢ καὶ ὁμοιότωτα μέ τόν α'* ὄρο: ἀσφαλέστερόν ἐστιν αὐτοῖς ἢ ἡμῖν.
2. Ο σύνδεσμος δέ: μεταβατικός (= καί ἢ -), ἀντιθετικός (= ἄλλα).
3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτέλεσματος: παρέδωκε τὴν πόλιν τῷ πλήθει διεικεῖν.
4. Δίπτωτα ρήματα
 - α) διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν
 - β) ἀκούσεσθε ἐμοῦ τὴν ἀλήθειαν
 - γ) λέγω ὑμῖν τῇ ἀλήθειαν
 - δ) τυμάται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου

1. Νά μεταφράσετε τό διάλογο:

- KP.** 'Ω ξένε 'Αθηναϊε, είδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὴν ἀλλην πολυτέλειαν, εἰπέ μοι τίνα ἡγεῖ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι;
- SO.** 'Ω Κροῖσε, δὲ λίγοι μὲν οἱ εὐδαιμονες, ἐγὼ δὲ ὧν οἴδα Κλέοβιν καὶ Βίτωνα ἥγονυμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι.
- KP.** 'Εστω· ἔχόντων ἑκεῖνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας· δεύτερος δὲ τίς ἀν εἴη;
- SO.** Τέλλος δ 'Αθηναϊος, δς εὐ τε ἐβίω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.
- KP.** 'Άλλ' ἐγὼ οὐ σοι δοκῶ εὐδαιμων εἶναι;
- SO.** Οὐδέπω οἴδα, ω Κροῖσε, ἦν μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου.

2. Νά μεταφράσετε τίς ἐπόμενες φράσεις καὶ νά ἀναγνωρίσετε τά συνηρημένα ωήματα καί τά ωήματα σέ - μι.

- a) Οἱ τύραννοι εὐθραίνονται οὐχ ὅταν τιῦν ἰδιωτῶν πλείω φαίνονται ἔχοντες, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾶ.
- β) Χαίρετε, ω παῖδες, ἐπανούμενοι μᾶλλον ἢ χρήματα κτώμενοι.
- γ) 'Ἐν πολλοῖς δὲ ἔτεσιν οὐκ ἔθεμεθα καινοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς κειμένοις ἀκριβῶς χρόμεθα.
- δ) 'Ἐπειδὰν οἱ παῖδες οἰοί τ' ὥσι τὰ λεγόμενα συνιέναι, εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαρχούς ἔρισταμεν, εὐθὺς δὲ πέμπομεν αὐτοὺς εἰς διδασκάλων.
- ε) Οὕτος οὐκ ἐφη δέξασθαι τοὺς ὄρκους, ἐὰν μὴ ἀφώσι τάς πόλεις αὐτονόμους, ώσπερ ἐλεγε τὰ βασιλέως γράμματα.

3. Νά σχηματιστοῦν φράσεις μέ τίς λέξεις στήν κανονική τους σειρά στούς τύπους πού δίνονται:

- α) φίλοις, ἔχθροῖς, πραότατος, φοβερώτατος, ὃν, ἐφαίνετο, καὶ, Ἀγησίλαος.
- β) ὑπείκειν, τοῖς φίλοις, δεῖ, ὑμᾶς, ἥδεως.
- γ) τοὺς νεκρούς, ἀποδιδόσιν, οἱ νενικηκότες, ὑποσπόνδους, τοῖς ἡττημένοις.
- δ) ἔστι, σκοπεῖν, ἀξιον, ὅπως, διορθώσεσθε, τὰ μέλλοντα.
- ε) ἀτάφους, οἱ ἡμέτεροι, οὐκ εἴων, γενέσθαι, τοὺς τελευτήσαντας, πρόγονοι.
- στ) τῶν πολεμίων, ω ἄνδρες, νῦν, ἀστέ, καὶ πλείονες, ὑμεῖς, δυσμαχώτεροι.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἓνα ἀπό τά ωήματα πού δίνονται, ἀφοῦ τεθεῖ στόν κατάλληλο τύπο:

(δέομαι, πλέω, ιδμαι (-άομαι), συνοργίζομαι, ζω, χρῶμαι, θέω)

- a) Ἐπεὶ Ἐλένη ἡρπάσθη οἱ Ἐλληνες ... τοῖς ἀδικήσασι.
β) Ὁ ιατρὸς ... τὰ τραύματα τῶν στρατιωτῶν.
γ) Ἀγαμέμνων πολλαῖς ναισὶν εἰς τὴν Τροίαν ... καὶ αὐτὴν εἰλεν.
δ) ... ὑμῶν μὴ ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς σώσαντας τοὺς ἄλλους Ἐλληνας.
ε) Δεῖ τοῖς κειμένοις νόμοις ... καὶ οὕτω δεῖ ...
στ) Ὁ στρατηγὸς ἐβόα τοῖς στρατιώταις μὴ ... δρόμῳ ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι.
5. Νά σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
- α) οἱ Ἀθηναῖοι, νόμοι, Σόλων, τίθημι
β) οἱ πολέμοι, εὐθύς, οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπιτίθεμαι
γ) οὐ, ὑμεῖς, ὁ λόγος, συνίημι
δ) οἱ στρατιῶται, μισθός, ὁ Ξενοφῶν, δίδωμα
ε) Λυκοῦργος, παιδαγωγός, δουῦλος, ἐφίστημι

54. Ἐξορία «τιμητική»

Ο ρήτορας Αἰσχίνης (περ. 389 - 314 π.Χ.), πολιτικός ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένη, ὑστερα ἀπό τὴν ἥττα του στή δίκη τοῦ στεφάνου (ὅπου ὑποστήριξε ὅτι εἶναι παράνομο νά στεφανωθεῖ ὁ Δημοσθένης γιά τίς ὑπηρεσίες του στήν πατρίδα) καὶ τίν ἀποτυχία τῆς φιλομακεδονικῆς πολιτικῆς του ἀναγκάστηκε νά ἐκπατοιστεῖ καὶ νά πάει στή Μικρασία. Στίς ἐπιστολές, πού σώθηκαν μέ το δνομά του, φέρεται ώς ἔξοριστος. Στήν περικοπή γίνεται λόγος γιά τὸν τρόπο πού ἀντιμετωπίζει τήν ἔξορία.

- A'** 1. Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι φεύγουσιν ἀδίκως, ἢ δέονται τῶν πολιτῶν, ὅπως ἐπανέλθωσιν, ἢ διαμαρτόντες τούτου λοιδοροῦσι τὰς ἔαυτῶν πατρίδας ώς φαύλως αὐτοῖς προσφερομένας· ἐγὼ δὲ ἐπείπερ ἀναξίως ὡν ἐπολιτευσάμην ἡτύχησα καὶ κατηγορῶν ἄλλων αὐτὸς ἔάλων, ἄχθομαι μέν, ὥσπερ εἰκός ἐστιν, ἀγανακτῶ δὲ οὐδέν. Οὐ γὰρ οὔτως ἔγωγε ἡλίθιός εἰμι, ὥστε, ἐξ ἡς πόλεως δ Θεμιστοκλῆς δ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηλάθη, καὶ ὅπου Μιλτιάδης, ὅτι μικρὸν ὠφλε τῷ δημοσίῳ, γέρων ἐν τῷ δεσμωτηρῷ ἀπέθανε, ταῦτη τῇ πόλει Αἰσχίνην τὸν Ἀτρομήτου φεύγοντα οἴεσθαι δεῖν ἀγανακτεῖν, εἴ τι τῶν εἰωθότων Ἀθήνησιν ἔπαθεν. Ἄλλ' ἔγωγε καὶ λαμπρὸν εἰκότως μοι νομίσαιμ' ἀν αὐτὸ γενέσθαι, τὸ γεγονέναι ἄξιος τοῦ ὅμοια παθεῖν ἐκείνοις.

(Αἰσχίνη Ἐπιστολές 3)

φεύγω	καταδιώκομαι, ἔξορίζομαι
δέομαι	παρακαλῶ (ν.έ. δέση)
διαμαρτάνω τινὸς	ἀποτυχαίνω σέ κάτι
λοιδορῶ	κακολογῶ
ώς προσφερομένας	διότι κατά τῇ γνώμῃ τους συμπεριφέρονται
ἀναξίως ὡν ἐπολιτευσάμην ἀντί:	ἀναξίως τούτων ἀ ἐπολιτευσάμην (ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ, βλ. Κεφ. 44)
ἄ πολιτεύομαι	ὅσα κάνω ώς πολίτης
ἔάλων ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἀλίσκομαι	συλλαμβάνομαι, καταδικάζομαι
ἄχθομαι	στενοχωριέμαι
ἐξηλάθη, παθητ. ἀόρ. τοῦ ρ. ἐξελαύνομαι	ἔξορίζομαι

ὅτι	ἐπειδή
φθιλε ἀδό. β' τοῦ ρ. δοφλισκάνω χρωστῶ (δόφεῖλο)	τά συνηθισμένα
τὰ εἰωθότα	δικαιολογημένα, φυσικά (πβ. εἰκός ἐστι)
εἰκότως (ἐπίρρο.)	ἐπεξήγ. στὸ αὐτό
τὸ γεγονέναι	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Σωκράτης ἀσεβείας φεύγει ὑπὸ Μελήτου.
- β) Καλόν ἐστιν εὐ πάσχειν τοὺς ἀδυνάτους ὑπὸ τῶν πλουσίων.
- γ) Τίς γάρ αὐτῷ ἔστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται;
- δ) Πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἵσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἵς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψόντες ἡσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
- ε) Τοὺς μὲν ἀδικοῦντας τιμωροῦ, τοῖς δὲ ἀδικουμένοις βοήθει.
- στ) Οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.

ἀντιποιοῦμαι	= διεκδικῶ
πέλτη	= μικρή ἐλαφριά ἀσπίδα
ἔψω	= βράζω, μαγειρεύω

- B'**
1. Ρήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς μέ παθητική σημασία
 2. Ἀναφορικές προτάσεις
 3. Ἀναφορικές (ἢ ἐπιθετικές) μετοχές (ἐπανάλ.)
 4. Η σημασία τοῦ ἐνεστώτα στὴν δριστική

 1. Σέ μερικά ἐνεργητικά μεταβατικά ρήματα χρησιμεύει ὡς παθητικό ἔνα ἄλλο ἐνεργητικό ἀμετάβατο ρῆμα (βλ. Κεφ. 13):
ἀποκτεῖναι τινὰ - ἀποθνήσκω ὑπὸ τινος (= σκοτώνομαι ἀπό κάποιον)
ἐκβάλλω τινὰ (= ἔξιριζω) – **ἐκπίπτω ὑπὸ τινος**
διώκω τινὰ - φεύγω ὑπὸ τινος
εἰλέγω τινὰ (= ἐπαινῶ) – **εἰն ἀκούω ὑπὸ τινος** (= ἐπαινοῦμαι)
εἰν ποιῶ τινα (= εὑρεγετῶ) – **εἰν πάσχω ὑπὸ τινος** (= εὑρεγετοῦμαι)
Τό παθητικό **ἄλισκομαι** ἔχει ἐνεργητικό τό αἴρω (-έω): συλλαμβάνω, κυριεύω

2. Οι άναφορικές προτάσεις είσαγονται μέ αναφορικές άντωνυμίες (ὅς, δόσπερ οἰος, δόσος κτλ.) ή άναφορικά ἐπιρρήματα (ώς, ώσπερ, ὅπου, ὅπως κτλ.) και άναφέρονται σέ κάποιον δρό της προτάσεως πού ύπάρχει ή ἔννοείται. Μιά άναφορική πρόταση, δηλαδή και στά νέα έλληνικά, μπορεί νά είναι υποκείμενο, κατηγορούμενο, άντικείμενο ή ένας δόπιοσδήποτε προσδιορισμός.

Οι άναφορικές προτάσεις, δηλαδή θά δούμε παρακάτω, κάποτε ίσοδυναμούν μέ υποθετικές, τελικές, αιτιολογικές κτλ. προτάσεις. Στήν ἀρχή μιᾶς περιόδου ή ήμιτεριόδου ή πρόταση πού είσαγεται μέ τήν άναφορική άντωνυμία ὅς, η, δ, δέν είναι δευτερεύουσα άναφορική άλλά κύρια πρόταση και τότε ή άναφορική άντωνυμία ίσοδυναμεί μέ τή δεικτική: ούτος, αὐτή, τοῦτο. (βλ. και Κεφ. 10)

3. Οι μετοχές, πού έχουν συνήθως ἄρθρο, χρησιμοποιούνται δηλαδή μεταφραστούν μέ άναφορική πρόταση. Οι μετοχές αύτές λέγονται ἐπιθετικές ή άναφορικές: Θεμιστοκλῆς ὁ τήν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας. Ή ἐπιθετική μετοχή μέ ἄρθρο, δηλαδή και κάθε ἐπίθετο, μπορεί νά λαμβάνεται ώς ούσιαστικό: οί λέγοντες = οί ρήτορες (πβ. ν.έ. ὁ ἐμπορευόμενος = ὁ ἔμπορος).

4. Ό ἐνεστώτας στήν δριστική δέ φανερώνει μόνο δτι αυτό πού σημαίνει τό ψῆμα γίνεται τώρα άλλα ἐπίσης φανερώνει:

α) κάτι πού ἐπαναλαμβάνεται ἀόριστα: δοσο φάγουσι δέονται.

Αινότος ο ἐνεστώτας ύπάρχει στά γνωμικά και στίς παροιμίες, δηλαδή και στά νέα έλληνικά, και λέγεται γνωμικός ἐνεστώτας: σταγόνες υδατος πέτρας κουλαίνουσι.

β) κάτι πού θέλει η προσπαθεί νά κάνει τό υποκείμενο τής προτάσεως (βουλητικός η ἀποπειρατικός ἐνεστ.): λέγω δτι πολλαί ἐλπίδες ἡμῖν είσι σωτηρίας (= Ηέλιο νά σας πῶ δτι...), πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω κάποιον).

γ) κάτι πού έχιν στό παρελθόν (ιστορικός ἐνεστώτας). Ό ιστορικός ἐνεστώτας ύπάρχει συχνά στίς διηγήσεις ἀντί για ἀόριστο: και εύθυς οώς ήνεσχετο, άλλα είπων τὸν ἄνδρα ὅρδι παίει (= χτυπά) κατά τό στέρνον και τιτρώσκει (= τραυματίζει) διά τοῦ θώρακος (= έπαισε ... και έτρωσε). (πβ ν.έ. έφτασα στόν πύργο· ἀνοίγω και μπαίνω).

Γ'

1. Νά βρεθούν οι άναφορικές προτάσεις και οι ἐπιθετικές μετοχές στό κείμενο Α1.
2. Νά γίνει άναγνώριση προτάσεων και λεπτομερής σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) "Οσα μέν δή ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἑλληνες ἐπραξαν μέχρι τῆς μάχης, ἐν τῷ πρόσθιν ἀόργῳ δεδήλωται.

- β) Οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον.
- γ) Αἱ δῆθαι αὐται ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὖτοι ἡσαν τρία η τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον.
- δ) Λακεδαιμόνιοι τὸν ἄρμοστην τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀναμείναντα τὴν βοήθειαν ἀπέκτειναν.
3. Νά ἀναγνωριστεῖ ἡ σημασία τοῦ ἐνεστώτα στίς παρακάτω φράσεις:
- α) Οὐ μόνον τὰ αὐτὰ λέγεις ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν.
- β) Ἡμεῖς ἄκρατον οἰνον πίνομεν.
- γ) Τισσαφέρνης διαβάλλει Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφόν.
- δ) Δαρείου καὶ Παρισάτιδος γίγνονται πᾶδες δύο.
4. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ ἐπόμενες φράσεις:
- α) Ἡ πόλη κυριεύεται ἀπό τοὺς ἔχθρούς.
- β) Πρέπει νά ἐπαινεῖς καί νά ἐπαινεῖσαι.
- γ) Πολλοί στρατιώτες σκοτώθηκαν στὸν πόλεμο.
- δ) Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι θέλουν περισσότερο νά εὐεργετοῦν παρά νά εὐεργεγετοῦνται.

55. Ὁ Ηελοπίδας στό βασιλιά τῶν Περσῶν

Μετά τή νίκη στα Λευκτρα η ἵραμονία τῶν Θηβῶν ἀποκτοῦσε περισσότερη δύναμιν. Άλλα οἱ Θηβαῖοι δὲν ἀπέφεγαν τά σφ αὐτά. Γιάνα ἴτιβάλουν τὴν κεριάσια τους στίς ἐλληνικές πόλεις, δὲ δίστασαν νὰ ἡγηθούν τὴν επέμβασι τοῦ βασιλιά τῶν Περσῶν, ὅπως ποίη 20 γρονιαὶ οἱ Σπαρτιάτες. Ὁ Ηελοπίδας κοιπὸν τὸ 367 π.Χ. γῇ αὐτὸν τὸ εκοπό βρίσκεται στὰ Σοῦσα, στό βασιλιά τῶν Περσῶν.

- A'** 1. Ἐπεὶ δὲ ἔζει ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκτει ὁ Ηελοπίδας παρὰ τῷ Πέρσῃ. Εἰχε γὰρ ἤέγειν καὶ διὰ μόνον τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνευάγοντο ἐν Πλαταιᾷ, καὶ διὰ νότερον οὐδεπόποτε στρατεύσαντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσιεν αὐτοῖς, διὰ οὐν ἐθελήσαντεν πετεῖν· Ἀργοτίλαν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸν οὐδὲ θύσαι ἔσασιεν αὐτὸν ἐν Αἴγαδι τῇ Ἀρτέμιδι, ἐνθαπερ Ἀγαμέμνων δὲτε εἰς τὴν Ἀσιαν ἔξεπιει θύσας εἰλε Τροίαν. Μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Ηελοπίδᾳ εἰς τὸ τιμᾶσθαι καὶ διὰ ἐνενικήσαντο οἱ Θηβαῖοι μάχῃ ἐν Λευκτροῖς καὶ διὰ πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων ἐφαίνοντο. Ἐλεγε δὲ ὁ Ηελοπίδας διὰ οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀργάδες μάχῃ ἥπτημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοῖς οὐ παρεγένοντο. Συνεμαρτύρει δ' αὐτῷ ταῦτα πάντα ὡς ἀληθῆ λέγοι διὰ Αθηναῖος Τιμαγόδας, καὶ ἔτιμάτο δεύτερος πετά τῶν Ηελοπίδαν.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 7,1,34 - 35)

οὐδεπόποτε	ποτέ ὡς τέρα, ποτέ ὡς τότε
ἐπὶ + αἰτιατικὴ	ἐναντίον
ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν	διότι δέ δέχτηκαν
εἰλε ἀρ. β' τοῦ φ. αἴρω (-έω)	σύλλαμψάνω, κεριέω
συμβάλλεται	συντελεῖ
πορθῶ (-έω)	λειχατῶ, καταστρέψω
πεπορθηκότες ἐφαίνοντο	εἰχαν λειχατίσει δύοφάνερα
παραγίγνομαι	βοηθῶ, βρίσκομαι κοντά σὲ κάποιον
συμμαρτυρῶ (-έω) τί τινι	καταθέτω δις μαρτυρία κατί μαζί μέ κάποιον

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὥστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας.
- β) Ἐγρὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπό τε νεδῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πράξαντες.
- γ) Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἤγγελθη τοῖς τῶν Συρακουσίων στρατηγοῖς οὕκωθεν ὅτι φεύγοιεν ὑπὸ τοῦ δήμου.
- δ) Γιγνώσκετε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες ὅτι τὸ Καννωνοῦ φύγοισμά ἔστιν ἰσχυρότατον.
- ε) Ο κατήγορος πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς ως οὔκ εἴμι τῶν ἀδυνάτων ἐγώ.
- στ) Εῦδιηλον γάρ ἦν ὅτι τούτων ἀπολογέντων καὶ οἱ μέτοικοι ἀπαντεῖς πολέμοι τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο.

ἀδύνατος = ἀνάπτυχος

B'

1. Τό ἀνώμαλο οὐσιαστικό ναῦς. Ἀντιμεταχώρηση
2. Εἰδικές προτάσεις (διαφορά ως καί ὅτι)

1. Τό οὐσιαστικό ή ναῦς (= πλοῖο) ἔχει θέμα ναῦ- πού μεταβάλλεται σε ἄλλες πτώσεις οέ νη- ή νε-:

ναῦς, νεῦς, νηΐ, ναῦν, ναῦ
νηΐς, ναῦν, ναυσί, ναῦς, νηΐς

‘Ο τύπος τῆς γενικῆς του ἐνικοῦ ἦταν νηός (ή κατάληξη τῆς γενικῆς στά τριτόκλιτα εἶναι -ος) καὶ μέ ἀντιμεταχώρηση ἔγινε νεώς.

‘Αντιμεταχώρηση λέγεται ή αὐτισμαία ἄλλαγη τοῦ χρόνου ἐνός μακρόχρονου φονίεντος μέ τό ἐπόμενο βραχύχρονο φωνήν:

πόλης ἔγινε πόλεως, βασιλῆς -βασιλέως, βασιλῆα (μέ -α βραχύχρονο) -βασιλέα (μέ -α μακρόχρονο) (οἱ τύποι νηός, πόλης, βασιλῆα κτλ. εἶναι ἀρχαιότεροι).

2. Οἱ εἰδικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς εἰδικούς συνδέσμους ὅτι καί ως καί χρησιμεύουν (ὅπως καί στή νέα ἑλληνική) ως ἀντικείμενο, ὑποκείμενο ή ἐπεξήγηση.

α) Εἰδική πρόταση ως ἀντικείμενο ἔχουν τά δρήματα πού σημαίνουν λέγω, αἰσθάνομαι, γιγνώσκω: λέγει ως ύβριστής είμι.

β) Εἰδική πρόταση ως ὑποκείμενο ἔχουν ἀπρόσωπα δρήματα η ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, ὅπως: λέγεται, ἀρκεῖ, δῆλον ἐστι κτλ.: ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἀλλων καταγελᾶς.

γ) Είδική πρόταση ως έπεξήγηση χρησιμοποιείται ύστερα από άντωνυμία δεικτική ούδετέρου γένους: **ταῦτα** λέγω, ως οὐ νομίζεις θεούς (= δηλαδή δτι...). Οι είδικές προτάσεις έκφέρονται μέ δριστική ή μέ δυνητική έγκλιση (δυνητική δριστική καί δυνητική εύκτικη). "Οταν ὅμως ή είδική πρόταση ἔξαρτάται από ρῆμα σέ ίστορικό χρόνο, τότε αὐτή ή είδική πρόταση ἐκφέρεται συνήθως μέ εύκτική (πού λέγεται εύκτική τοῦ πλάγιου λόγου): ἔλεγεν δτι οἱ Ἀργεῖοι ήττημένοι εἰεν, ἐνῷ: λέγει δτι οἱ Ἀργ. ήττημένοι εἰσί.

'Ως ίστορικοί χρόνοι, ἐκτός από τόν παρατατικό, τόν· ὑπερσυντέλικο καί τόν ἀόριστο στήν δριστική θεωρείται καί ή ὑποτακτική, ή εύκτική, τό ἀπαρέμφατο καί ή μετοχή σέ δποιονδή-ποτε χρόνο δταν ἔξαρτῶνται από ίστορικό χρόνο τῆς δριστικῆς: είχε γάρ λέγειν δτι ούδεπώποτε στρατεύσαντο ἐπὶ βασιλέᾳ· ή είδικη πρόταση ἔξαρτάται από τό ἀπαρ. λέγειν τό δποιο θεωρείται ίστορικός χρόνος, γιατί ἔξαρτάται από τό είχε.

Κατά τόν ίδιο τρόπο ἔνας τύπος ὑποτακτικῆς, εύκτικῆς κτλ. θεωρείται ἀρκτικός χρόνος δταν ἔξαρτάται από ἀρκτικό χρόνο δριστικῆς (βλ. κεφ. 29). Οι είδικές προτάσεις πού είσαγονται μέ τό ως διαφέρουν συνήθως από τίς είδικές προτάσεις μέ τό δτι.

Μέ ως είσαγονται οι είδικές προτάσεις, δταν συνήθως ἐκφράζεται ή γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καί δχι μιά άντικειμενική γνώμη.

Γι' αὐτό στή νέα ἐλληνική πρέπει νά μεταφράζεται τό ως : δτι δῆθεν, δτι κατά τή γνώμη του κτλ.: λέγει δ κατήγορος ως ὑβριστής είμι (= δτι δῆθεν είμαι...), είχε λέγειν δ Πελοπίδας ως Λακεδαμόνιοι διά τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς (= δτι, δπως νομίζει, οι Λακεδαιμόνιοι γι' αὐτό τούς πολέμησαν).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

- Τά λεκτικά ρήματα - ἐκτός από τό **φημί** - συντάσσονται δχι μόνο μέ είδική **πρόταση** ὅλλά καί μέ είδικό **ἀπαρέμφατο**. Τό **φημί** συντάσσεται κανονικά μόνο μέ είδικό **ἀπαρέμφατο**.
- Τά γνωστικά καί αἰσθητικά ρήματα (γιγνώσκω, αἰσθάνομαι κτλ.) συντάσσονται καί μέ είδική **πρόταση** καί μέ **κατηγορηματική μετοχή**, δπως θά δοῦμε παρακάτω.

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τοῦ ὀνόματος ναῦς:
 - α) Ἡ-ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ... διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθῆνας ἔξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν.
 - β) Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἔξαφνης δέκα τῶν ... ἔλαβε.
 - γ) Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ... ἑκατὸν εἴκοσι.
 - δ) Ἀθρόαι δὲ γενομέναι αἱ ... ἀπασαι ἐν Πάρῃ ἔξ καὶ ὁγδοήκοντα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἥκον εἰς Προκόννησον.
2. Νά βρεθοῦν οἱ εἰδικές προτάσεις καί νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἔγκλιση μέ τήν ὅποια ἐκφέρονται:
 - α) Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καὶ τινων αὐτῷ ἔξαγγειλάντων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἰλεν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας.
(ἀνάγομαι = ἔσκινω μέ πλοϊο)
 - β) Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαιμονι πεπραχώς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοδσθαι (= νά τιμωρηθεῖ).
 - γ) Οίμαι γάρ ἀπασιν εἴναι φανερὸν ὅτι τὰ μέλλοντα προγιγνώσκεν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστιν.
 - δ) Ἐτι τοίνυν γνώσεσθε σαφέστερον ἐκ τῶν ρήθησεσθαι μελλόντων ὡς πόρρω (= μακριά) τοῦ διαφθείρειν τοὺς νεωτέρους ἐσμέν.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ἐλογίζοντο δὲ ὡς τὸ μὲν ἀντίπαλον ἵππικὸν πολύ, τὸ δὲ αὐτῶν δλίγον (εἰμι)
 - β) Ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἰπεν· ἀλλ' οἴμαι μέν σε, ω Φαρνάβαζε, εἰδέναι ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις ... ἄνθρωποι. (γίγνομαι).
 - γ) Καὶ γάρ ὁ Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαν αἱ πόλεις φίλαι (ἔσομαι)
4. Μέ τά ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων, πού θά βρεῖτε στήν ἀρχαία Ἑλληνική, σχηματίστε τό ρῆμα πού σημαίνει ὀρκίζομαι: φαντάζομαι, στέλνω καὶ προσκαλῶ, νικῶ, ὑπόσχομαι, μαῦρος, ἀρχετός.
5. Πῶς κρίνετε τή συμπεριφορά τοῦ Πελοπίδα;

56. Ο στρατηγός Μένων ὁ Θεσσαλός

Ο Ξενοφόντας στό τέλος τοῦ Β' βιβλίου τοῦ ἔργου του «Κύρου Ἀνάβαση», δίνει τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῶν πέντε στρατηγῶν τῶν Μερίον. Ἀπό τοὺς στρατηγοὺς αὐτούς, πού τοὺς σχότοσαν οἱ Πέρσες μέ δόλο τοῦ Τισσαφέρνη, ἔνας ἦταν ὁ Μένων ὁ Θεσσαλός.

A' 1. Μένων δὲ ὁ Θετταλός δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτειν ἴσχυροῖς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅποις πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὃν ἐπιθυμοὶ συντομοτάτῃν ὥστε ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ φεύδεσθαι καὶ ἔχαπατᾶν, τὸ δὲ ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τῷ αὐτῷ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ὥστε εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τα δὲ τῶν φίλων μόνος ὥστε εἰδέναι ὅπστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν.

Αποθηγσόντων δὲ τῶν συστρατήγων ὅτι ἐστοάτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ ταῦτα πεποιηκός οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

(Ξενοφ. Κ. Ἀναβ. 2,6, 21 - 29)

δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν

ἵταν φανερό διτι ἐπιθυμοῦσε, φανερά
ἐπιθυμοῦσε

ο μέγιστα δυνάμενος

αὐτός πού ἔχει πολύ μεγάλη δύναμη

δίδωμι δίκην

τιμωροῦμαι

ἐπὶ τὸ κατεργάζεσθαι

γιά νά κατεργάθωνει

διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν

διά μέσου τῆς ἐπιορκίας

τὸ αὐτό τῷ ἡλιθίῳ εἶναι

ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο μέ την ἡλιθιότητα

ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι

μέ δποιον ἔλεγε ὅτι εἶναι φίλος

μόνος ὥστε εἰδέναι

νόμιζε ὅτι μόνο αὐτός γνώριζε

ἀφύλακτα κατηγόρουμενο στά κτήματα τῶν φίλων, μεταφρ.: ὡς ἀφύλακτα

ταῦτα πεποιηκός

αικίζομαι (μέσο καὶ παθητικό) βασανίζω, βασανίζομαι (πβ. αἰκία Κεφ.

ἐνῷ είχε κάνει τά ἰδια

37)

τυγχάνω τελευτῆς = τελευτῶ, πεθαίνω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Ἑλληνες ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαινοίτο· οὐ γὰρ ἥδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα.
- β) Ήγέρε δ' ἐκεῖ τοὺς ἐφόδους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ.
- γ) Ἰνα δ' ἔτι ἀμεινον μάθητε, τούτου ἔνεκα πλείω λέξιο.
- δ) Η βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη.
- ε) Ἰσθι μέντοι, ὃ νεανίσκε, ἀνόητος ὅν.
- στ) Συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἵδε δὲ ταῦτα ἀρέσκοι κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλοις μάθοιεν δόποσι εἴησαν.
- ζ) Φοιήν ἐν βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον η ἐμὲ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια.

χαλεπῶς ἔχω = εἶμαι δογισμένος
ώς ἐπιθησόμενοι = γιά νά ἐπιτεθοῦν

- B'**
1. Κλίση τῶν ρημάτων φημί, οἰδα
 2. Τελικές προτάσεις
 3. Κατηγορηματικές μετοχές

1. Τά ρήματα φημί (= λέω, ἴσχυροίζομαι) (θ. φη-, φα-) καί οἰδα (= γνωρίζω) (θ. εἰδ-, εἰδ-, -ιδ-) καίνονται δύποτε τά ρήματα σέ -μι μέ δρισμένες διαφορές:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ Ἐνεστώταις	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ Παρατατικός	ΥΠΟΤΑΚΤ. Ἐνεστώταις	ΕΥΚΤΙΚΗ Ἐνεστώταις
φημί	οἰδα	ἔφην	η̄ ἥδειν φῶ
φῆσ(φής)	οἰσθα	ἔφησθα	η̄ ἥδεις φῆς
φησί	οἰδε	ἔφη	η̄ ἥδει φῆ
φαιέν	ἴσμεν	ἔφαιεν	η̄ ἥσμεν φῶμεν
φατέ	ἴοτε	ἔφατε	η̄ ἥστε φῆτε
φασί	ἴσασι	ἔφασιν	η̄ ἥσαν φῶσι

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ Ἐνεστώταις	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ Ἐνεστώταις	ΜΕΤΟΧΗ Ἐνεστώταις
—	—	—
φάθι	ἴσθι	φάναι
φάτω	ἴστω	εἰδέναι
—	—	φαστων, -ουσα, -ον
φάτε	ἴστε	ειδως, εἰδνια, εἰδός
φάντον	ἴστον	—

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό ρήμα **οιδα**, ὅπως φαίνεται άπό τίς καταλήξεις: *οιδα*, *ηδειν*, *ειδώς* κτλ., είναι παρακείμενος μέ σημασία ἐνεστώτα.

2. Οι τελικές προτάσεις δείχνουν σκοπό και εἰσάγονται μέ τούς τελικούς συνδέσμους **ἴνα**, **ὅτως**, **ώς** και ἔχουν ἀρνηση μή. Έκφέρονται μέ **ὑποτακτική** ἀλλά ἔπειτα άπό ίστορικό χρόνο ἐκφέρονται (ὅπως και οι εἰδικές) συνήθως μέ **εὐκτική**: **ταῦτα γίγνονται**, **ἴνα τοῖς νόμοις πείθωνται**. **ἔβούλετο φίλος εἶναι**, **ἴνα μή διδοίη δίκην**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στήν ἀρχαία ελληνική δέν ύπάρχουν βουλητικές προτάσεις. Οι βουλητικές προτάσεις τῆς νέας ελληνικῆς (θέλω νά φύω, μπορώ νά το κάνω κτλ.) ἀντιστοιχούν στήν ἀρχαία μέ τελικά ἀπαρέμφατα (βούλομαι ἀπελθεῖν, δύναμαι ποιεῖν τούτο κτλ.)

3. Οι κατηγορηματικές μετοχές χρησιμεύουν ώς κατηγορούμενα ἡ κατηγορηματικοί προσδιορισμοί και μεταφράζονται μέ **δι**, **νά**, **πού**. Τά ρήματα πού συντάσσονται μέ κατηγορηματική μετοχή είναι κυρίως:
- Τό ρήμα **είμι** και τά ἀντίστοιχα: **τυγχάνω, λανθάνω** (= μένω ἀπαρατήρητος), **φαίνομαι, δηλός είμι, διατελῶ** (=είμαι διαρκῶς), **οίχομαι** (=έχω φύγει) κτλ..
 - Τά ρήματα πού σημαίνουν **ἀρχίζω, τελειώνω, ἀνέχομαι** κ.τ.δ.
 - Τά ρήματα πού σημαίνουν **χαίρομαι, λυποῦμαι, ἀγανακτῶ** κ.τ.δ.
 - "Οσα ρήματα σημαίνουν **αἰσθηση, γνώση, μάθηση** κ.τ.δ. (**αἰσθάνομαι, οἴδα, μανθάνω, εύρισκω** κτλ.)
 - "Οσα σημαίνουν **δείξη, ἀγγελία και ἔλεγχο** (**δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω, ἐξελέγχω** κτλ.)

Γ'

- Νά βρεθούν οι κατηγορηματικές μετοχές τῆς ἀσκήσεως A2.
- Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ύπάρχουν στήν παρένθεση:
 - Κῆρος γάρ... αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.** (*οίδα*)
 - Σωκράτης ... ἐν οἰδα ὅτι οὐδὲν ...** (φημί, *οἴδα*).
 - Ξενοφῶντος κατηγόρουν τινές ... παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ.** (φημί)

- δ) Οὐ βούλεσθε καὶ ταῦτα ... ; (οἴδα)
- ε) Εἴ τις ... Κῦρον ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι, ὁρθῶς ἄν (φημί εὐκτ. ἐνεστ.)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν οημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ λέξεις τῶν φράσεων:
- Ὀρῶ οὐδένα τῶν ἀνθρώπων ἀναμάρτητον (εἰμί, ἐνεστ.)
 - Ἀκούω Σωκράτη (διαλέγομαι, ἐνεστ.)
 - Χειρίσθοφος ἐτύγχανεν ... ἐν κώμῃ τινὶ. (εἰμί, ἐνεστ.)
 - Φίλοι τε ἐβούλοντο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικοῦντες μὴ ... δίκην. (δίδωμι, ἐνεστ.)
 - Ω νέοι, ἔστε ὑπόδειγμα ἀρετῆς, ἵνα ἀξίως τῆς πόλεως ἔργα (πράττω, ἐνεστ.)
 - Κῦρος πολλὰς προφάσεις ηὔρισκεν, ἵνα ἡμᾶς ἐνθάδε ... καὶ ὑμᾶς ἀπαρασκεύουν (ἄγω ἀόρ. β', λαμβάνω ἀόρ. β')
4. Νά παρατηρήσετε τόν ἀνθρώπινο τύπο τοῦ Μένωνα ὅπως ἐμφανίζεται στή σύγχρονη ἐποχῇ.

57. Ἐπίκληση γιά αὐστηρή ἀλλά δίκαιη τιμωρία

Οταν οἱ Ἀθηναῖοι κατά τὸν Κορινθιακό πόλεμο (395 π.Χ.) ἔξεστράτευσαν στὸν Ἀλιστρό τῆς Βοιωτίας, γιὰ νά βοηθήσουν τοὺς Θηβαίους ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ Ἀλκιβιάδης, γιός τοῦ γνωστοῦ Ἀλκιβιάδη, ἀπό φοβοῦ νά πολεμήσει μέ το ἴσχυροτεροῦ σπαρτιατικοῦ πεζικοῦ κατατάχηται αὐθαίρετα στὸ ἵππο, ὅπου εἶχε ἀπόλυτὴ ἀσφάλεια, γιορτεῖ τὴ δοκιμασία ποὺ γαθόριζε ὁ νόμος. "Οταν ἀργάτερα τὸ στράτευμα γνώσει στὸν Ἀλιστρα, ἔχθροι τοῦ πατέρα τοῦ Ἀλκιβιάδη τὸν κατάγεται λαγά παφανομοὶ κατάταξῃ, γιά λιποταξία. Ὁ λόγος αὐτός εἶναι ἐνας ἀπό τρεῖς σινοὺς κά λογοὺς μέ το ἴδιο θέμα ποὺ ἐξηγούνται ἐναντίον τοῦ Ἀλκιβιάδη ποὺς ἔνα δικαστήριο ποὺ τὸ ἀποτελοῦν στρατιότες ὑπὸ τὴν προεδρία στρατηγῶν.

- A'** 1. Καὶ μὲν δέ, ὃ ἄνδρες δίκασται, εἴ τῷ δοκεῖ μεγάλῃ ἡ ζημία εἶναι καὶ οἵαν ἰσχυρός ὁ νόμος, μεμνῆσθαι χοῇ ὅτι οὐ νομοθετήσοντες περὶ αὐτῶν ἥκετε, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιούμενοι, οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας ἐλεήσοντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀντοῖς δργιούμενοι καὶ δὴ τῇ πόλει βοηθήσοντες, εὐ εἰδότες ὡς ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων δλίγονς τιμωρησάμενοι πολλοὺς τοιήσετε κοδμιωτέρους ἐν τοῖς μέλλουσι κινδυνεύειν. Χοῇ δέ, ὃ ἄνδρες δίκασται, ὥσπερ οὗτος ἀμελήσας τῆς πόλεως τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἐσόκεψατο. οὐτως ἡμᾶς ἀμελήσαντας τούτοις ἢ πόλει τὰ βέλτιστα ψηφίσασθαι, ἀλλως τε καὶ δοκοὺς διμοιρικάτας καὶ περὶ Ἀλκιβιάδου μέλλοντας ψηφίσασθαι, δις ἔναν ἡμᾶς ἐξατατίσῃ, καταγελῶν τῆς πόλεως ἀτεισιν. Υμεῖς οὖν, ὃ ἄνδρες δίκασται, τὰς τούτων δεήσεις περὶ ἐλάττονος ποιησάμενοι τὰ δίκαια ψηφίσασθε.

(Αναστάσια Κατά Ἀλκιβιάδου ἀστρατείας 9 - 11)

ζημία	τιμωρία
ἰσχυρός, -ά, -όν	ἀδικηός
μέμνημα	θημάτια (ὅ παρακείμενος ἔχει σημασία ἐνεοτάτα)
ψηφιούμενοι μετ. μέλλ., τοῦ ό. ψηφίζομαι ἀποφασίζω μέ τὴν ψῆφο ποὺ δργιούμενοι μετ. μέλλ., τοῦ ό. δργίζομαι	
παρεξηλυθότων μετοχή παρασκευ., τοῦ ό. παρέρχομαι (πβ. παφελλών)	
τιμωρησάμενοι	μετοχή ἀποθετική ἀν τιμωρήσετε
ἐν τοῖς μέλλουσι κινδυνεύειν	ἀνάπεσα σ' αὐτοὺς ποὺ προσειπτεῖ νά κινδυνεύσουν

ἄλλως τε καὶ δρκούς δημιουρούτας καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἔχετε δρκιστεῖ
ἄπεισιν μέλλ. τοῦ ρ. ἀπέδοχατ περὶ ἑλάττονος ποιοῦμαι τι θά ἀποχωρήσει (ἀπό τὸ δικαστήριο)
δίνω λιγότερη σημασία σέ κάτι (π.β. τὸ
ἀνάθετο περὶ πλείονος ποιοῦμαι)

2. Νά μεταφραστούν οἱ ἐπομένες φράσεις:

- Καθ' ἡμέραν οἶκοι παρέμενε, νυκτὸς δὲ ἔξησε εἰς τὴν πόλιν.
- Εἰ νῦν ἄπιτεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν.
- Γ) Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατιγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἀλλον πέμποι σημαντόντα ὅ.τι χρή ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνετο.
- δ) Οὐτοὶ ἔλεγον δητι ταύτην τὴν ἡμέραν περιμένοιεν αὐτοὺς εἰ μέλλοιεν ἥκειν.
- ε) Φαλίνος ἐπέμφθη παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς "Ἐλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι.
- στ) Ὁ Θράσυλλος, εἰς ὃν τῶν στρατηγῶν, εἰς Ἀθήνας ἐπλευσε ταῦτα ἔξαργελον καὶ ναῦς αἰτίσων.
- ζ) Θράσυλλος δὲ ἔξαργελόν Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας ἀπανταξε παρὰ τὸ Λάκειον, ὃς μαχούμενος, ἀν προσίσωσιν.
- η) Ἐξήγγειλαν γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέροντος Ἐλλήνων ὃς διαβαίνοντων μέλλοιεν ἐπιθῆσθαι.

σημαίνω = παραγγέλω

B'

- Τό ρῆμα εἰμι
- Τελικές μετοχές
- Σύνταξη τοῦ ρ. μέλλω

1. Τό ρ. εἰμι (= θά πάμ) ἔχει δύο θέματα: ισχυρό εἰ-, άδύνατο ι-.
Κλίνεται κατά τὰ φήματα σέ -μι, μέ δρισμένες διαφορές:

ΟΡΙΣΤ.	ΥΠΟΤ.	ΕΥΚΤ.	ΠΡΟΣΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ἐνεστ.	Παρατατικός	Ἐνεστ.	Ἐνεστ.	Ἐνεστ.	Ἐνεστώτας
εἴμι	ἡντὶς ἡ ἡσιν	ἴοι	ἴοιμι	ἴέναι	δ ἴον (ἴόντος)
εἰ	ἡεις ἡ ἡσισθα	ἴης	ἴοις	ἴθι	ἡ ιούσα (ιούσης)
εἴσι	ἡει	ἴη	ἴοι	ἴτω	τό ιόν (ιόντος)
ἴμεν	ἡμεν	ἴομεν	ἴοιμεν	—	
ἴτε	ητε	κτλ.	κτλ.	ἴτε	
ἴασι	ήσαν ἡ ἡεσαν			ἴόντων	
				ἡ ἱωσαν	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό οήμα είμι ἀναπληρώνει δρισμένους τύπους τοῦ ρ. **Ἐρχομαι**, πού δέ χρησιμοποιούνται στά ἀρχαῖα. Συγκεκριμένα: δ ἐνεστώτας στήν δριστική (είμι) χρησιμοποιεῖται ώς μέλλοντας τοῦ ἔρχομαι, ἐνῶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις καὶ ώς ἐνεστώτας καὶ ώς μέλλοντας. Ὁ παρατατικός (ἢ η̄ ἔσειν) χρησιμοποιεῖται ώς παρατατικός τοῦ ἔρχομαι (δέν ὑπάρχει : ἔρχόμην).

2. Μιά μετοχή μπορεῖ νά είναι : **ἐπιθετική, κατηγορηματική ή ἐπιρρηματική**. Τά είδη τῆς ἐπιρρηματικῆς μετοχῆς είναι: α) τελική, β) χρονική, γ) αιτιολογική, δ) ὑποθετική, ε) ἐνδοτική καί στ) τροπική.

‘Η τελική μετοχή βρίσκεται πάντα σέ χρόνο μέλλοντα καί συνήθως μέ δρήματα πού δείχνουν **κίνηση** η̄ καί μέ ἄλλα δρήματα ἄλλα τότε μέ τό ώς πρίν ἀπ’ αὐτή.

‘Η τελική μετοχή δηλώνει σκοπό καί μεταφράζεται μέ: γιά νά η̄ μέ σκοπό νά: ἥκετε οὐ νομοθετήσοντες (= ἔχετε ἔρθει ὅχι γιά νά νομοθετήσετε), παρεσκευάζοντο ώς πολεμήσοντες (= ἔκαναν προετοιμασίες μέ σκοπό νά πολεμήσουν).

3. Ἐνώ η̄ τελική μετοχή βρίσκεται μόνο σέ χρόνο μέλλοντα, ἀντίθετα τό τελικό ἀταρέμφατο ποτέ δέν μπαίνει σέ χρόνο μέλλοντα. Ἀλλά τό οήμα μέλλω πού σημαίνει καὶ ἀναβάλλω, ἀργοπορῶ, ὅταν σημαίνει: ἔχω σκοπό νά, πρόκειται νά, είναι ἐπόμενο νά, συντάσσεται μέ τελικό ἀταρέμφατο πού βρίσκεται σέ χρόνο ἐνεστώτα η̄ καὶ μέλλοντα: μέλλω ϊμᾶς διδάξειν (= ἔχω σκοπό νά σάς...), ἡριθμοῦντο πολλοί καὶ ἐμέλλοντας τίνες **ἀμαρτήσεσθαι** (= μετροῦσαν πολλοί καί ἦταν ἐπόμενο μερικοί νά κάνουν λάθος) (πβ. καὶ Κεφ. 35β).

Γ'

1. Νά ἀναγνωριστοῦν οί τελικές μετοχές πού ὑπάρχουν στήν ἀσκηση Α2
2. Νά ακλιθεῖ στόν ἐνεστώτα τῆς προστατικῆς τό δρήμα ἀπειμ.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) ‘Ο δέ Φαλίνος εἰπε: ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν ἀλλὰ καὶ τάδε ϊμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς, ὅτι μένουσι μὲν ϊμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶησαν,... δὲ καὶ ... πόλεμος, (πρόειμι μετ. ἐνεστώτα, ἀπειμι μετ. ἐνεστώτα)
 - β) ‘Ἀριαδὲ, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ... ἢ περ ἥλθομεν, ἢ ἄλλην τίνα είναι δοκεῖς δόδον κρείττω. (ἀπειμι, δοιστ. ἐνεστ.)
 - γ) ‘Ἐκ τούτου δέ ... ἐκ τοῦ Ἡραίου πάμπολλα τὰ ἀχμάλωτα. (ἔξειμι, παρατ.)
 - δ) Οὕτοι ὥσπερ νικηφόροι, λαμπροί καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει (περίειμι, παρατ.)

- ε) Ἐκ δὲ τούτου Ἀγησίλαος τὴν μὲν μίαν μόραν (= τάγμα στρατιωτικό) ἔχων ..., ἀλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. (ἀπειμι, παρα-
4. Νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχές στίς παρακάτω φράσεις:
- α) Ὁ Μειδίας ἀπορῶν δι, τι ποιοίη εἶπεν ἐγὼ τοίνυν ἀπειμι ξένιά σοι παρα-
σκευάσων.
- β) Ο μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ἀνεβόησαν παραγγέλλειν δι, τι ἀν δέη, ώς
σφῶν ὑπηρετησόντων.
- γ) Ἀρταξέρξης συλλαμβάνει Κῦρον ώς ἀποκτενῶν.
- δ) Τῶν δὲ Ἀθηναίων οἱ μὲν αἰσθόμενοι ἔνδοθεν έθεον ἔξω, σκεψόμενοι τίς
ἡ κραυγή, οἱ δὲ ἔξωθεν οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὅπλα, οἱ δὲ καὶ εἰς ἄστυ ἀγγελοῦν-
τες. (σκοποῦμαι, μέλλ. σκέψομαι = παρατηρῶ ἔξετάζω)
- ε) Κορίνθιοι προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυ-
ραίοις σὺν ἐβδομήκοντα καὶ πέντε ναυσὶν ἐπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον
Κερκυραίοις πολεμήσοντες.
5. Νά ἀποδοθοῦν στήν ἀρχαία ἐλληνική:
- α) Ο Μένων τιμωρήθηκε, γιατί ηθελε πάντα νά πλουτίζει.
- β) Ἡρά ηγά πάντα σᾶς βοηθήσω.
- γ) Οι ἔχθροι παραβαίνουν τούς ὁρκους καί ἔρχονται νά μᾶς πολεμή-
σουν.
- δ) Τρέχουν δλοι γιά νά ἀκούσουν τό φήτορα.

58. Οι μαθητές τοῦ Σωκράτη ἔξω ἀπό τή φυλακή του

Στό «Φαίδωνα» τοῦ Πλάτωνα ὁ Φαίδων ἀπό τήν Ἡλεία μαθητής τοῦ Σωκράτη διηγεῖται στὸν Ἐχερζάτη τίς τελευταῖς στιγμές τοῦ διασάλιου στή φυλακή, ὅπου τὸν ἐπισκέπτονταν συγνάοι ἀφοσιωμένοι φίλοι καὶ μαθητές του.

- A'** 1. Ἄει καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔνος ἀνοιχθείη τὸ δεσμοτήριον, διατρίβοντες μετ' ἄλληλον· ἀνεῳγετο γάρ οὐ πρῷ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε προφαίτερον συνελέγημεν· τῇ γὰρ προτεραιᾳ, ἐπειδὴ ἔξει. Θομεν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐξ Δίηλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγεῖλαμεν οὖν ἄλληλοις ἵκειν ὃς προφαίτατα εἰς τὸ εἰσθότο. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἔξει. Θῶν δὲ θυρῷ, δόπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἴπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, ἔνος ἀν αὐτὸς κελεύσῃ· λέοντοι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλοντιν, ὅπως ἀν τῆδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχύνη ἴκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.

(Πλάτ. Φαίδων 59d-e)

εἰώθειμεν	ὑπερο. μὲν σημασία παρατατ., εἰσθα = συνηθίζειν
ἔωθεν (ἢ ἔνος = ἡ αὔρη)	προὶ προὶ
διατρίβοντες μετ' ἄλληλον	συζητώντας μεταξέν μας
ἀνεῳγετο· ὑπερο. τοῦ φ. ἀνοιχθεῖ	ήταν ανοιχτό
πρῷ	πρῷ
τὰ πολλὰ	τίς περισσότερος φοιτεῖς
τῇ προτεραιᾳ	τὴν προτεραιαν μέρα
παρηγγείλαμεν ἄλληλοις	ειδοτοπήσαμε δὲ ἐνας τὸν ἄλλον
προφαίτατα	βλ., παραθετικά Κεφ. 42
εἰς τὸ εἰσθότο	στὸ συνηθισμένο μέρος
ὑπακούω	(ἐδῶ) ἀνοίγω
παριέναι τοῦ φ. παρέρχομαι	περνῶ
λένουσι Σωκράτη	τοὺς φιλακοιμένους τούς ἔδεναν ὃς τῇ μέρᾳ τῆς ἐπτελέσεως

οί ἔνδεκα	οἱ ἔντεκα ἀρχοντες πού ἐκτελοῦσαν
	τίς καταδικαστικές ἀποφάσεις τῶν
ἐπισχών	δικαιοδότων μετ. ἀο. β' τοῦ ρ. ἐπέχω = ἀργοπορῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐπειδὰν ἄπαντα ἀκούσητε, κρίνατε.
- β) "Οταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε τούτῳ φθονοῦσιν.
- γ) Όράτε γάρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἔξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον.
- δ) Πάλιν δὲ ὅποτε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα, ταῦτα ἔπασχον.
- ε) Ἡνίκα δεῦλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός.
- στ) Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολήν ἐποιήσαντο, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

ό κονιορτός = σκόνη

ἐμβολή = ἐπίθεση

B'

1. Χρονικές προτάσεις. Σύνταξη τοῦ πρίν
2. Λέξεις πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες,
παρασύνθετες

1. Οἱ χρονικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς χρονικούς συνδέσμους ὅτε, ὅποτε, ώς, ἐπει, ἐπειδή, ἔως, πρίν κτλ. καὶ ἐκφέρονται:
 - α) μέ όριστική, ὅταν δηλώνουν ἔνα πραγματικό γεγονός: ἐπειδή ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἐπυθόμεθα. (= ὅταν βγήκαμε, πληροφορηθήκαμε ...)
 - β) μέ ύποτακτική, ὅταν δηλώνουν κάτι πού περιμένουμε νά γίνει ἢ κάτι πού ἐπαναλαμβάνεται στό παρόν ἢ στό μέλλον. Σ' αὐτή τὴν περιπτώση μετά τό χρονικό σύνδεσμο μπαίνει τό δυνητικό ἄν, δηλότε οι σύνδεσμοι ὅτε, ὅποτε, ἐπει, ἐπειδή γίνονται: δταν, δόπταν, ἐπάν, ἐπειδάν: εἴπε περιμένειν, ἔως ἀν αὐτὸς κελεύση (= ώσπου νά μᾶς ἐπιτρέψει δ ἵδιος)
 - γ) μέ εύκτική, ὅταν δηλώνουν κάτι πού ἐπαναλαμβανόταν στό παρελθόν. Ή εύκτική μεταφράζεται τότε μέ παρατατικό ἢ μέ ὄσες φορές + παρατατικό: ἐπειδή δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρά τὸν Σωκράτη (= ὅταν ἀνοιγόταν (ή φυλακή) μπαίναμε ...), δηλότε θύοι,

έκαλει Ἀρχέδημον (= δσες φορές έκανε θυσίες, καλούσε ...)

Είδικά δ χρονικός σύνδεσμος πρίν συντάσσεται:

- a) μέ δριστική ή ύποτακτική, όταν ή πρόταση άπό τήν όποια έξαρταται ή χρονική πρόταση είναι άρνητική: οὐκ ἔπαυσαν, πρίν άναστατον ἐποίησαν τήν πόλιν (= πρίν νά καταστρέψουν άπό τά θεμέλια ... ή παρά αφού κατάστρεψαν ...), μή ἀπέλθητε, πρίν ἀκούσητε.
- b) μέ ἀπαρέμφατο, όταν ή πρόταση άπό τήν όποια έξαρταται, είναι καταφατική: δεῖ ποιήσασθαι τήν εἰρήνην, πρίν τι ἀνήκεστον γενέσθαι (= πρίν νά συμβεί κάτι ἀνεπανόρθωτο).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

"Οπως βλέπουμε, έχουμε κάποτε μέ τόν πρίν χρονική πρόταση χωρίς ρῆμα, μέ ἀπαρέμφατο.

2. Οι λέξεις λέγονται:

- a) πρωτότυπες ή ἀπλές, όταν δέν παράγονται άπό ἄλλες λέξεις: γράφω (θ. γραφ-, γραμματική κατάληξη -ω),
- b) παράγωγες, όταν προέρχονται άπό ἄλλες λέξεις μέ προσθήκη μιᾶς παραγωγικής κατάληξεως: γράφω, παράγωγη γραφ-είον, σκευή, σκευάζω, (θ. σκευ-, γραμματική κατάληξη -ή),
- γ) σύνθετες, όταν προέρχονται άπό ἄλλες δύο λέξεις: ἀπογράφω (άπό-γράφω), παρασκευή.

Κατά τήν παραγωγή καί σύνθεση δέ λαμβάνονται οι λέξεις δλόκληρες παρά μόνο τά θέματά τους:

πολί-ς (θ. πολι-) παράγ. πολίτης

ναῦς + πήγ-νυ-μι (θ. ναυ-, πηγ-) ναυπηγός.

d) παρασύνθετες, όταν παράγονται άπό ἄλλες λέξεις σύνθετες (καί δχι ἀπλές ὅπως οι παράγωγες): ἀπογραφικός παράγ. ἀπό τή σύνθ. λέξη: ἀπογράφω.

Γ'

1. Νά βρείτε στά κείμενα Α1 καί Α2 άπό δύο πρωτότυπες, παραγωγες, σύνθετες καί παρασύνθετες λέξεις.
2. Ποιές άπό τίς παρακάτω λέξεις είναι πρωτότυπες, παραγωγες, σύνθετες καί παρασύνθετες;
λογικός, κώλυμα, τέλειος, ἀρπαξ, φημί, πόλις, στρατηγός, λογογράφος, καλοκαγαθία, πασίγνωστος, προκαταλαμβάνομαι, επιστρέφω, φλόξ, βιβλιοπόλης.
3. Νά προσδιοριστοῦν οι χρονικές προτάσεις στίς παρακάτω φράσεις

(Νά βρεθεῖ τί δηλώνουν καί νά δικαιολογηθεῖ ή ἔγκλισή τους):

- a) Καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων.
 - β) Ὄπότε ἐγγύτατα γένοιντο, προσήλαυνον ἀλλήλοις καὶ ἡκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἐσπέρας.
 - γ) Πρὶν καταλύσαι πρὸς ἄριστον τὸ στράτευμα, βασιλεὺς ἐφάνη.
 - δ) Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις.
 - ε) Ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ως περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ τε λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα.
 - στ.) Κῦρος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅπότε βουλοίτο γυμνάσαι ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους.
- ἀκροβολίζομαι** = μάχομαι ἀπό μακριά
προσελαύνω = προχωρῶ ἔφιππος πρός κάποιο μέρος
4. Νά μεταφερθεῖ στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά:
- Θά περιμένω λοιπόν ὥσπου νά ἀνοίξει ἡ φυλακή, συζητώντας μέ τούς ἄλλους· ὅταν ἀνοίξει θά μπῶ στό Σωκράτη καί θά περάσω τή μέρα μαζί του· γιατί τὴν προηγούμενη μέρα, ὅταν βγῆκα ἀπό τή φυλακή, πληροφορήθηκα ὅτι είχε φτάσει τό πλοϊο ἀπό τή Δῆλο.
5. Κρίνετε ἀπό τό ἀπόσπασμα τά συναισθήματα τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτη πρός τό δάσκαλό τους.

59. Ὁ Κλέαρχος μιλᾶ στούς στρατιῶτες του

Οἱ Ἑλλῆνες ποὺ ἀκολούθησαν ὡς μισθοφόροι τὸν Κῦρο, ὅταν ἔφτασαν στὴν Κιλικία, ἀνακάλυψαν τὸν πρωτιατικὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας: τὸν πόλεμο τοῦ Κύρου ἐναντίον τοῦ βασιλιά Ἀρταξέρῃ. "Ως τότε ὁ Κῦρος τοὺς ἔλεγε ὅτι ἐκστρατεύονταν τάχα ἐναντίον τῶν Πισιδῶν, γιατὶ ἐνοχλούσαν τῇ χώρᾳ του. Γι' αὐτό καὶ ἀρνοῦνται νά συνεχίσουν τὴν πορεία τους στὴν Ασία. Ἡ περικοπὴ σχετίζεται μ' αὐτά τὰ γεγονότα.

A' 1. Κλέαρχος δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστώς· οἱ δὲ ὄδωντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἴτα δὲ ἔλεξε τοιάδε· "Ανδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ἐμοὶ γὰρ ἔνος Κύρου ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μαρτίους ἔδωκε δαρεικούς. Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὥφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔταθον ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δή μοι ἡ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρῳ φιλία χορηγῆσθαι ἢ πρός ἐκείνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἰδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ, τι ἀν δέη πείσομαι. Καὶ οὕποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὃς ἐγὼ Ἑλλῆνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἑλλήνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ ὅ, τι ἀν δέη πείσομαι. Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φύλοντας καὶ συμμάχους.

(Ξενοφ. Κ. Ανάβ. 1,3,2 - 6)

βιάζομαι	χρησιμοποιῶ βία, πετυχαίνω κάτι μέ ἔξαντρασμό (πβ. ν.έ. ἐνβιάζω)
συνάγω ἐκκλησίαν	κάνω συγκέντρωση
ἐστώς	ἐστηκώς, μετοχὴ παρακ. τοῦ ρ. ἴσταμαι
ὅτι χαλεπῶς φέρω τινί	(αἰτιολ. πρότ.) πού πικραίνομαι, ἀγαναχτῶ γιά κάτι
ξένος	φίλος ἀπό ξένη χώρα
δαρεικός	περσικό νόμισμα χρυσός· εἴχε κοπεῖ τὴν ἐποχὴ τοῦ βασιλιά Δαρείου

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ ἐβουλεύοντο πῶς ἀν κάλλιστα τὸν ποταμὸν διαβαῖεν.

β) Ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρούη μέγας καὶ οὐ ὁρδίως διαβατὸς ἦν.

γ) Ταῦτα λέγω, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα γνῶτε καὶ αἰσθησθ' ἀμφότερα.

δ) Ἐλάθομεν ἀποδράντες καὶ διεσώθημεν.

ε) Οἱ Ἑλλῆνες ἐθαύμαζον, δτι Κῦρος οὐδαμοῦ φαίνοιτο.

στ) Ἔπει οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν.

ζ) Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἅγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τῶν πολεμίων, δτι ἔκει βασιλεὺς εἴη.

B'

1. Αόριστος β' βαρύτονων οημάτων κατά τά
ρήματα σέ -μι
 2. Τύποι τοῦ ρ. **ἴσταμαι**
 3. Αίτιολογικές προτάσεις
 4. Χρονικές μετοχές

1. Μερικά βαρύτονα ρήματα έχουν άρση στο β' κατά τα ρήματα σέ-
-μι.

a) γιγνώσκω	ἀδόρ. β' ἔγνων
ἀλίσκομαι	ἀόρ. β' ἔάλων
ζῆ	ἀόρ. β' ἔβίων
β) ἀποδιδόσκω	ἀορ. β' ἄπεδόαν
βαίνω	ἀόρ. β' ἔβην
φθάνω	ἀόρ. β' ἔφθην
δέο	ἀόρ. β' ἔδούνην
χαίρω	ἀόρ. β' ἔχάρην
γ) δύομαι	ἀορ. β' ἔδυν
φύομαι	ἀορ. β' ἔφυν

‘Ο ἀόριστος β’ ἔγνων κλίνεται ώς ἔξης:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ἔγνων, ἔγνως, ἔγνω ἔγνωμεν ἔγνωτε, ἔγνωσαν
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	γνῶ, γνῶς, κτλ. (ὅπως δῶ τοῦ δίδωμι)
ΕΥΚΤΙΚΗ	γνοίην, γνοίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	–, γνῶθι, γνάτω, –, γνώτε, γνόντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	γνῶναι
ΜΕΤΟΧΗ	γνοὺς (γνόντος), γνοῦσα (γνούσης), γνὸν (γνόντος)

2. Όταν αρχείμενος **ἔστηκα** καιί δὲ ὑπερσυντέλικος **είστηκεν** τοῦ φ. ἵσταμαι ἔχουν ἐκτός ἀπό τούς κανονικούς καιί δεύτερους τύπους ἀπό θέμα **ἔστα** –:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Παρακείμενος ἔσταμεν , ἔστατε , ἔστᾶσι Ὑπερσυντέλικ. ἔστασαν
ΑΠΑΡΕΜΦ.	Παρακείμενος ἔστάναι
ΜΕΤΟΧΗ	Παρακείμενος ὁ ἔστως (ἔστωτος), ἡ ἔστωσα (ἔστωσης), τὸ ἔστως ἢ τὸ ἔστος (τοῦ ἔστωτος)

3. Οἱ αἰτιολογικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς αἰτιολογικούς συνδέσμους **ὅτι**, **διότι**, **ός**, **ἐπεί**, **ἐπειδὴ** καιί ἐκφέρονται μὲ **δριστική** **ἢ δυνητική εὐκτική**. Έάν τό φῆμα τῆς κύριας προτάσεως βρίσκεται σέ **ἵστορικό** χρόνο, τότε μπορεῖ νά ἐκφέρονται καιί **μέ εὐκτική** τοῦ **πλάγιου λόγου**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

“Υστερα ἀπό φῆματα πού σημαίνονταν κάποιο συναίσθημα, ὅπως **χαιρῶ**, **θαυμάζω**, **ἀγανακτῶ** κ.τ.δ., ή αἰτιολογική πρόταση πού ἀκολουθεῖ εἰσάγεται μέ τό σύνδ. **ὅτι** **ἢ** (γιά νά φανεί ἀμφιβολία) μέ τό **εἰ**: **μή** **θαυμάζετε**, **ὅτι** **χαλεπῶς** **φέρω** (= μήν ἀπορεῖτε, πού ...), **Σωκράτης** **έθαύμαζεν**, **εἴ τις** **ἀρετήν** **ἐπαγγελλόμενος** **ἀργύριον** **πράττοιτο** (= δ Σωκράτης ἀποροῦσε, ἀν κανείς εἰσέπραττε χρήματα ἔχοντας ως ἐπάγγελμα τήν ἀρετήν).

4. Οι χρονικές μετοχές μπορούν νά μεταφραστούν μέ χρονική πρόταση. Κάποτε ή χρονική τους σημασία φαίνεται σαφέστερα μέ τήν προσθήκη κάποιου χρονικού ἐπιρρήματος: **ἄμα, εὐθύς, αὐτίκα** (=ἀμέσως), **ἄρτι κτλ.**: **ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (=ὅταν ή πόλη μας εἶχε δημοκρατία).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ή χρονική μετοχή δέν πρέπει νά μεταφράζεται πάντοτε μέ χρονική πρόταση. Κάποτε μεταφράζεται στά νεοελληνικά φυσικότερα μέ: **ρῆμα + καί: λαβών ὑμᾶς ἐπορευόμην: σᾶς πῆρα καί πῆγα** (ἀντί: ἀφοῦ σᾶς πῆρα...).

Γ'

1. Νά σηματιστεῖ τό α' καί β' πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἀρ. β' τῆς δριστικῆς καί εὐκτικῆς τῶν ὄγμάτων:
ἀποβαίνω, διαγιγνώσκω, ἀλίσκομαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν μετοχῶν, οἱ ὅποιες καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς:
 - a) *Mίνδαρος ... τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει.* (καθελκύω, ἀρ.)
 - b) *Oι Πελοποννήσιοι ... πρὸς τῇ γῇ ἐμάχοντο.* (παρατάσσομαι, ἀρ.)
 - c) *Φαρνάβαζος μὲν οὖν ταῦτα ... εὐθὺς εἰς Καλχηδόνα ἐβοήθει.* (διατάσσω, ἀρ.)
3. Διαλέξατε τρόπαιόν τε ἔστησε καὶ ... αὐτοῦ ὀλίγας ἡμέρας ἐπλευσεν εἰς Σάμον. (μέων, ἀρ.)
4. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι:
ἔστασι, ἔστως, ἔστάναι.
5. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ αἰτιολογικές προτάσεις καί νά δικαιολογήσετε τήν **Ἔγκλισή τους:**
 - a) *Χαίρομεν, ὅτι εὐδοκιμεῖτε.*
 - b) *Oι δ' ἀκούσαντες ἐξεπλάγησαν καὶ ἐλυπήθησαν, ὅτι τοιοῦτον ἄνδρα ἤγνόησαν.*
 - c) *Tοὺς στρατηγούς ἐζημίωσαν, ὡς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.*
 - d) *Oὐκ αἰσχρόν, εἰ Ἀθηναῖοι ὅντες φοβήσεσθε βάρβαρον ἄνθρωπον;*
5. Πῶς χαρακτηρίζετε τή συμπεριφορά τοῦ Κλεάρχου;

60. Οι Ἀθηναῖοι καὶ ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν

Ο «Ἐπιτάφιος» τοῦ Λυσία γράφτηκε γιά νά τιμηθοῦν οἱ νεκροί τοῦ Κορινθιακού πολέμου (395 π.Χ.). Κατά τήν καθιερωμένη μορφή τῶν ἐπιτάφιων λόγων, πρὸν νά ἔξυμνηθοῦν τά κατορθώματα τῶν νεκρῶν ἔξυμνονται τά κατορθώματα τῶν ἔνδοξων προγόνων πρὸς τοὺς ὅποίους συγκρίνονται οἱ ἀπόγονοι.

A' 1. Ἀδράστου καὶ Πολυνείκους ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων καὶ ἡπτηθέντων μάχῃ, οὐκ ἐώντων Καδμείων θάπτειν τοὺς νεκρούς, Ἀθηναῖοι ἡγησάμενοι ἐκείνους μὲν, εἴ τι ἡδίζουν, ἀποθανόντας δίκην ἔχειν τὴν μεγίστην, τοὺς δὲ κάτω τὰ αὐτῶν οὐ κομίζεσθαι, ἵερον δὲ μιαινομένων τοὺς ἄνω θεοὺς ἀσεβεῖσθαι, τὸ μὲν πρῶτον πέμψαντες κῆρυκας ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν, νομίζοντες ἀνδρῶν μὲν ἀγαθῶν εἶναι ζῶντας τοὺς ἔχθρούς τιμωρήσασθαι, ἀπιστούντων δὲ σφίσιν αὐτοῖς, ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων σώμασι τὴν εὐψυχίαν ἐπιδείκνυσθαι. Οὐ δυνάμενοι δὲ τούτων τυχεῖν ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτούς, οὐδεμιᾶς διαφορᾶς πρότερον πρὸς Καδμείους ὑπαρχούσης, οὐδὲ τοῖς ζῶσιν Ἀργείων χαριζόμενοι, ἀλλὰ τοὺς τεθνεῶτας ἐν τῷ πολέμῳ ἀξιοῦντες τῶν νομιζομένων τυγχάνειν.

(Λυσία Ἐπιτάφιος 7 - 9)

ἡγησάμενοι μετ. τοῦ φ. ἡγοῦμαι νομίζω, δόηγω (ν.έ. ἡγεμόνας)	
δίκην ἔχω τὴν μεγίστην	τιμωροῦμαι μὲ τὴν πιό μεγάλη τιμωρία
οἱ κάτω	οἱ κάτω θεοί, οἱ θεοί τοῦ Ἀδη
κομίζομαι τὰ ἐμαυτοῦ	παίρω γιά τὸν ἑαυτόν μου διτι μοὺ ἀνήκει
ἀσεβεῖσθαι τοὺς ἄνω θεοὺς	διτι δείχνουν ἀσεβεια στοὺς θεούς τοῦ ἐπάνω κόσμου
ἡ ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν	ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν
ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐστι	εἶναι γνώρισμα γενναίων ἀνδρῶν
ἀπιστούντων σφίσιν αὐτοῖς (ἐστι)	εἶναι γνώρισμα αὐτῶν ποὺ δέν ἔχουν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό τους
χαρίζομαι τινι	κάνω χάρη σέ κάποιον
ἀξιοῦντες τῶν νομιζομένων	
τυγχάνειν	γιατιί θεωροῦσαν δίκαιο νά τιμηθοῦν με τίς καθιερωμένες τιμές
ἀξιῶ (-ώω)	ἔχω τὴν ἀξιωση, θεωρῶ δίκαιο, σωστό

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Πάντες γὰρ ἐπίστασθε ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολλῶν αἴτιος κακῶν ἐγένετο.
- Κῦρος ἐμπιπλάς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.
- Καὶ γὰρ φησὶ με δικαίοδος τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἀνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν.
- Τεκμηρίοις χρήται τῆς ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
- Μυριάκις τεθνάναι κρείττον ἢ τὴν πατρίδα προδοῦναι.
- στ) Ἀλλά ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλίνε, θαυμάζω πότερα ώς κρατῶν βασιλεὺς αἵτει τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα.
- ζ) Τούτων τοιούτων ὅντων, τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοι φίλος εἶναι;

B'

1. Ἄλλα φωνητόληκτα ωήμ. σέ -μι: τά ωήματα
δύναμαι, ἐπίσταμαι
2. Τύποι τοῦ ρ. Θνήσκω
3. Αἰτιολογικές μετοχές
4. Ἐπιρρηματική μετοχή συνημμένη καί ἀπόλυτη

1. Φωνητόληκτα ωήματα σέ -μι πού κλίνονται σύμφωνα μέ τό ἵστημι-ἐσταμαι είναι, ἀπό τά πιό συχνά, τά:
πίμπλημι (= γεμίζω) -πίμπλαμαι (θ. πλη-, πλα-)
πίμπρημι (= καίω) -πίμπραμαι (θ. πρη-, πρα-)
ἄγαμαι (= θαυμάζω)
ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλά)
δύναμαι κτλ.

Τό ωήμα δύναμαι κλίνεται ώς ἔξης:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δύναμαι, δύνασαι, δύναται κτλ.
	Παρατατικός:	ἐδυνάμην ἢ ἡδυνάμην ἐδύνω, ἐδύνατο κτλ.
	Μέλλοντας:	δυνήσομαι
	Ἄδριστος:	ἐ(ἡ)δυνήθην
	Παρακείμενος:	δεδύνημαι
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δύνωμαι
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δυναίμην, δύναιο, δύναιτο (οχι δυναῖο, δυναῖτο κτλ.)

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ένεστώτας:	μόνο: δυνάσθι, δυνάσθωσαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ένεστώτας:	δύνασθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ένεστώτας:	δύναμενος, ή -νη, τό -νον.

Μέ τόν ᾔδιο τρόπο κλίνεται και τό ρήμα ἐπίσταμαι: **ἡπιστάμην**, **ἐπιστήσομαι**, **ἡπιστήθην** κτλ.

2. "Οπως και τό ρ. **ἴσταμαι** ἔτσι και τό ρ. **θνήσκω** ἔχει στόν παρακείμενο και ὑπερσυντέλικο και δεύτερους τύπους:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Παρακείμενος: τέθναμεν, τέθνατε, τεθνᾶσι
	Ὑπερσυντέλικος: ἐτέθνασαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Παρακείμενος: τεθνάναι
ΜΕΤΟΧΗ	Παρακείμενος: ὁ τεθνεώς (τεθνεῶτος) ή τεθνεᾶσα (-ώσης) τό τεθνεώς ή τεθνεός (τεθνεῶτος)

3. Ή αἰτιολογική μετοχή μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ αἰτιολογική πρόταση. Μερικές φορές γίνεται σαφέστερη μέ τήν προσθήκη τῶν: **ἄτε, οἷον** ή τοῦ **ώς**, ὅταν πρόκειται γιά γνώμη ὑποκειμενική, και τότε τό **ώς** μεταφράζεται: διότι δῆθεν, διότι λέει, ... κτλ. (βλ. εἰδικές προτάσεις Κεφ. 55): ἐδέοντο δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν **νομίζοντες** ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι τιμωρήσασθαι τοὺς ἔχθρούς ζῶντας (= διότι είχαν τή γνώμη ...), ἐνταῦθα δὴ ἀνεθορύβησαν **ώς** εὐ εἰπόντος τοῦ **Ἀγησιλάου** (= διότι κατά τή γνώμη τους ὁ Αγησ. μίλησε σωστά).

4. Η ἐπιρρηματική μετοχή λέγεται:

α) **συνημμένη**, ὅταν τό ὑποκείμενό της εἶναι κάποιος δρος στήν πρόταση,

β) **ἀπόλυτη**, ὅταν τό ὑποκείμενό της δέν εἶναι κάποιος ἀπό τούς δρους τής προτάσεως:

οὐ δυνάμενοι τούτων τυχεῖν ἐστράτευσαν (**συνημμένη**: τό ὑποκείμενο τής μετοχῆς δυνάμενοι, οἱ **Ἀθηναῖοι**, εἶναι ὑποκείμενο τοῦ ρ. τής προτάσεως ἐστράτευσαν),

ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς οὐδεμαῖς **διαφορᾶς** πρότερον **ὑπαρχούσης** (**ἀπόλυτη**: τό ὑποκείμενο τής μετοχῆς δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν πρόταση ἐστράτευσαν ...)

Ή μετοχή ὅταν εἶναι **ἀπόλυτη** μπαίνει σέ γενική, και λέγεται

γενική ἀπόλυτη. Μόνο ἡ ἀπόλυτη μετοχή τῶν ἀπρόσωπων ὅμιλων καὶ ἀπρόσωπων ἐκφράσεων βοίσκεται σέ αἰτιατική καὶ λέγεται **αἰτιατική ἀπόλυτη:** πολλάκις πλεονεκτήσαι ὑπὸ ἔξον οὐκ ἥθελήσατε (τοῦ δ. ἔξεστι, ἐνῷ ἦταν δυνατόν σέ σᾶς νά ...).

Γ'

1. Νά σηματιστεῖ τό β' καὶ γ' ἐνικό καὶ πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστότα τῆς δοκιματικῆς τῶν ομιλάτων: πίμπλημα, πίμπραμα.
2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις καὶ νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχέζες:
 - α) Ἰδοὺ δὲ ἀντούς διαβαίνοντας Ξενοφῶν πέμψας ἀγγέλον κελεύει αὐτοῦ μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ.
 - β) Τὸν δὲ πολεμίον οἱ μέν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὅντων τὸν Ἐλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες.
 - γ) Άνοιν κακοῖν προκειμένοιν, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἰρήσεται ἔξον τὸ ἔλαττον αἴρεσθαι.
 - δ) Ταίτης τῆς χώρας ἀτε πολεμίας οὖσης ὁ στρατηγὸς ἐπέτρεψε τοῖς στρατιώταις διαπάσαι.
 - ε) Ἀγρισταῖς ἀσκῆσαι βουλόμενος τὸ στράτευμα ἀθλα προύθηκεν.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο ομιλατικό τύπο:
 - α) Φησί με ὁ κατήγορος τῷ σόματι ... καὶ οὐκ ... τὸν ἀδυνάτων. (δύναμαι, εἰμι ἐνεστ.)
 - β) Κέκτημαι τέχνην βραχέα ... ὠφελεῖν. (δύναμαι ἐνεστ.)
 - γ) Ἄξιον πᾶσιν ἀνθρώποις τιμᾶν τοὺς (θνήσκω, παρακ.)
 - δ) Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ἐγὼ διὰ πολλὴν εὐπορίαν ... συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις. (δύναμαι ἐνεστ.)
 - ε) Οὕτοι ἐνόμιζον προσήκειν αὐτοῖς μετὰ πάντων ... (θνήσκω, παρακ.)
4. Η ἀκόλουθη περίοδος νά διατυπωθεῖ μέ ἀνάλυση τῶν χρονικῶν καὶ αἰτιολογικῶν μετοχῶν σέ δευτερεύουσες προτάσεις, χρονικές καὶ αἰτιολογικές ἀντίστοιχα:
Ἀδράστου δὲ καὶ Πολυνείκους ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων καὶ ἥττηθέντων μάχῃ οὐκ ἐόντων Καδμείων θάπτεν τοὺς νεκρούς, Ἀθηναῖοι πέμψαντες κήρυκας ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τοῦν νεκρῶν ἀναίρεσιν, νομίζοντες ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι ζῶντας τοὺς νεκρούς τιμωρήσασθαι.
5. Σέ ποιές ἀξίες δεύχνουν τήν πίστη τους μέ τή συμπεριφορά τους αυτή οἱ Ἀθηναῖοι;

61. Παθήματα τυράννων

Ο τύραννος τῶν Συρακουσῶν ἱέρων μιλῶντας πρός τὸν ποιητὴ Σιμωνίδη τὸν Κεῖο τοῦ ἀναπτύσσει τὰ μειονεκτήματα τοῦ τυράννου σέ σχέση μὲ τοὺς ἴδιωτες. Λίγο πιό πρὸ γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης ποὺ ὑπάρχει στὶς συναναστροφές τοῦ τυράννου μὲ κάθε ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὴ δυστυχία καὶ ἔνδειά του, ἀφεὶς οἱ ἀνάγκες του εἶναι πάντοτε πολλαπλάσιες ἀπό τὶς ἀνάγκες δύοιονδήποτε ἴδιώτη.

A' 1. Χαλεπὸν δ' ἔρω σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἡττον τῶν ἴδιωτῶν τοὺς ἀνδρείους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκα, τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλήθος ὑπὲρ αὐτῶν προστατεῖσθαι. "Οταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἄλλον ἢ οἱ ἄδικοι τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεροι γενούμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένονται, οἱ δὲ ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἔξουσίας ἔνεκα, οἱ δὲ ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδὲ αὐτοὶ ἀξιούσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἀνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

(Ξενοφ. Τέρων 5, 1-2)

χαλεπός	δυσάρεστος
οὐδὲν ἡττον	καθόλου λιγότερο = περισσότερο
ἄγαμαι	θαυμάζω
μηχανῶμαι (-άομαι)	μηχανεύομαι
προστατοῦμαι (-έομαι)	κυβερνούμαι
ὑπεξαιροῦμαι	ἀφαιρῶ καρυκά, ἔξαφανίζω
χρῆσθαι, ἀπαρ. τοῦ σκοποῦ (βλ.. Κεφ. 50) γιὰ νά τοὺς χρησιμοποιοῦν	
άκρατῆς	ἀνισχυρος, ἀσυγκράτητος, ἀκόλαστος
δέ, ἡ ἀνδραποδώδης, τὸ -ες	δούνατο πρεπεῖς
πιστεύομαι	θεωροῦμαι ἔμπιστος, μοῦ ἔχοντις ἐμπιστοσύνη
γίγνομαι ἐγκρατῆς τινος	γίγνομαι κύριος κάποιου, ἔξουσιάζω κάποιον
ἔνεκα τῆς εἰς τὸ παρὸν	γιατὶ ἀποβλέποντις στὴν ἔξουσία
ἔξουσίας	τοῦ παρόντος
τὸ ἡγεῖσθαι μέν, ἀναγκάζεσθαι δέ, ἐπεξιγ. στό: τοῦτο τὸ πάθημα	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς.
- β) Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἥθυμησάν τινες φοβούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίοιεν, οὐκ ἔχοιεν δπόθεν λαμβάνοιεν.
- γ) Οἱ Κορίνθιοι δείσαντες μὴ προσδιδοῖτο ὑπό τινων ἡ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν.
- δ) Φοβοῦνται μὴ πολλὰ δεινὰ πάθωσιν.
- ε) Ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἡλάκαζον.

B'

1. Τό ρ. ἄγαμαι

2. Ἐνδοιαστικές προτάσεις

3. Παράγωγα ρήματα

1. Γιά τό ρ. **ἄγαμαι** βλ. τό ρ. **δύναμαι** (Κεφ. 60): ἄγαμαι, ἡγάμην, ἀγάσσομαι, ἡγασάμην, ἡγάσθην
Ἄπο τίς ἄλλες ἐγκλίσεις ὑπάρχουν μόνο οἱ τύποι: ἀγαίμην, ἄγαιντο.
2. Οἱ ἘΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ προτάσεις, δηλαδή αὐτές πού δηλώνουν φόβο (ἐνδοιασμό), εἰσάγονται μέ τό μή ἢ μή οὐ καὶ ἔξαρτῶνται ἀπό ρήματα πού σημαίνουν: **φοβοῦμαι**, **φυλάττομαι**, **δρῶ** (=προσέχω) κ.τ.δ.
Ἐκφέρονται: μέ **ὑποτακτική συνήθως** ἄλλα καί μέ **ὅριστική** (ὅταν τό φοβερό είναι πραγματικό καί δχι ἐνδεχόμενο) ἢ καί μέ **εὔκτική**, συνήθως, ὕστερα ἀπό ίστορικό χρόνο στήν κύρια πρόταση:
φοβοῦνται τοὺς ἀνδρείους μή τι τολμήσωσι, **φοβούμεθα** μή ἀμφοτέρων ἀμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχουμε ἀτοτύχει καὶ στά δύο), **ἔδεισαν** (= φοβήθηκαν) οἱ Ἑλλήνες μή αὐτοὺς **κατακόψειαν** (= μήπως τούς κατακόψουν).
3. Οἱ παράγωγες λέξεις είναι **ρήματα** (προστάτης-προστατοῦμαι), οὐσιαστικά (πάσχω, θ. παθ. -πάθημα), ἐπίθετα (ἀνδροάποδον-ἀνδραποδώδης) ἢ ἐπιρρήματα (δίκαιος-δικαίως).

Τά παράγωγα ρήματα παφάγονται:

- α) **Άπό όνόματα:** άνάγκη-άναγκάζω, φύλ.αξ-φυλάσσω (θ. φυλακ-).
"Οσα παφάγωγα ρήματα τελειώνουν σε -ίω σημαίνουν **μίμηση**:
"Ελλην-έλληνίζω (= μιμούμαι τούς "Ελληνες) (πβ.ν.έ. παπαγάλ.ίζω = μιλῶ σάν παπαγάλος).
β) **Άπό άλλα ρήματα καί λέγονται:** **έναρκτικά**, μέ κατάληξη **-σκω**: γηράω (-ρω)- γηράσκω (= ἀρχής νά γερνω), **θαμιστικά** (θαμά = συχνά) ή **ἐπιτακτικά** μέ κατάληξεις: -άζω, -ίζω, -ύζω: στένω **-στενάζω** (= ἀναστενάζω), αἰτῶ **-αιτίζω** (= ζητῶ συχνά), **ἐφετικά**, άπό τό χρονικό θέμα τοῦ μέλλοντα καί μέ κατάληξη **-είω** ή **-ιάω**: τυραννώ (-έω), μέλλ.. τυραννήσω **-τυραννησείω** (= ἐπιθυμῶ, δείχνω ἔφεση νά γίνω τύραννος).
γ) **Άπό ἐπιρρήματα ή ἐπιφωνήματα:** **ἐγγύς** -**ἐγγίζω**, οἵμοι (= ἄλιμονο) **-οίμωχω** (= θοηνό).

Γ'

1. Άπο ποιά όνόματα παφάγονται τά παρακάτω ρήματα: ἀπειλῶ, δακρύω, μηχανῶμαι, τολμῶ, ποιμαίνω, ἀγγέλω, ἐπλίζω, πιθηκίζω, ἀττικίζω, ὄριζω, μηκύνω;
2. Τί σημαίνουν τά παρακάτω ρήματα καί άπό ποιά ρήματα παφάγονται: **ρίπτάζω**, γελασείω, κλαυσίω, ήβάσκω, πολεμησείω;
3. Άπο ποιά ἐπιρρήματα ή ἐπιφωνήματα παφάγονται τά παρακάτω ρήματα: **πελάζω**, **ψύζω**, **οίμωχω**, **διχάζω**, **ἐγγίζω**;
4. Νά βρεθοῦν οί ἐνδοιαστικές προτάσεις καί νά δικαιολογηθεῖ ή ἔγκλιση τους:
 - Δεδιότες μή νικηθῶσιν, ἀθίμως διέκειντο.
 - Ἐφοβήθησαν μή καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ πόλεμος ἔλθῃ.
 - Οὐλίγοι τινὲς ἐφυγον εἰδύνς ἔξι τῆς πόλεως, δεῖσαντες μή ἀποθάνοιεν.
 - Τό τε γάρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρήσα σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μή εἰς τὰ σπίλα ὅρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τά πράγματα.
5. Νά συμπληρωθοῦν οί παρακάτω φράσεις μέ τά κατάλληλα ρήματα πού παφάγονται άπό τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - ... ἔτι νύκτα ... ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς. (φύλαξ, μετ. ἐνεργ., ἐνεστ., χερος, παρατατ.)
 - Ταύτην τὴν ἡμέραν οἱ στρατιῶται ... ἐν ταῖς κούμαις, ταῖς ὑπὲρ τὸ πεδίον παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὅς ... τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. (αὐλή, δό, παθ. ἀδό. ὥρος, δό, ἐνεργ., ἐνεστ.)
 - Θησεὺς τὴν Ἐλλάδα τῶν κακούργων ... (καθαρός, δό, ἐνεργ., ἀδό.)
 - Οἱ παιδεῖς λιθον̄ ... (ρίπτω, δό, ἐνεστ.)

- ε) Καὶ ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἵον τῷ Ἐνναλίῳ ... καὶ πάντες ἔθεον.
(ἔλελευ, ὁρ. ἐνεστ.)
- στ) Σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἐφαίνετο (γηράω, μετ. ἐνεστ.)
6. Ποιά είναι ἡ ψυχολογία τοῦ τυράννου Τέρωνα;

62. Ό Περικλῆς καὶ οἱ σύγχρονοι πολιτικοί

Γιά τό λόγο τοῦ Ἰσοχράτη «Περὶ εἰρήνης» βλ. εἰσαγωγ. σημ. κειμ. 3. Ἡ περικοπή πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στὸ μέρος τοῦ ἔργου ὃπου γίνεται λόγος γιά τούς σύγχρονους πονηρούς οὗτορες πού ἔξιθούν τό λαό σε πολέμους καὶ γιά τήν προσοχή πού πρέπει νά δείχνει ὁ λαός σε τέτοιες περιπτώσεις.

A' 1. Περικλῆς ὁ πρὸ τῶν τοιούτων δημαγωγὸς καταστάς, παραλαβὼν τὴν πόλιν χεῖρον μὲν φρονοῦσαν ἢ πρὶν κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, ἔτι δ' ἀνεκτῶς πολιτευομένην, οὐκ ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμὸν ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν οἰκον ἐλλάτῳ τὸν αὐτοῦ κατέλιπεν ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν, εἰς δὲ τὴν ἀρχόπολιν ἀνήνεγκεν ὀκτακισχίλια τάλαντα χωρίς τῶν ἰερῶν. Οὔτοι δὲ τοσούτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε λέγειν μὲν τολμῶσιν ὡς διὰ τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν οὐ δύνανται τοῖς αὐτῶν ἴδιοις προσέχειν τὸν νοῦν, φαίνεται δὲ τὰ μὲν ἀμελούμενα τοσαύτην εἰληφότα τὴν ἐπίδοσιν, ὅσην οὐδὲ ἄν εὑξασθαι τοῖς θεοῖς πρότερον ἤξιώσαν, τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν, οὐ κήδεσθαι φασιν, οὕτω διακείμενον, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ἡδέως ξῆν μηδὲ ὁρθύμως, ἀλλ' ὀδυρμῶν μεστὴν εἶναι τὴν πόλιν.

Ἴσοκρ. Περὶ εἰρήνης 184 - 185

δημαγωγός (δῆμος - ἄγω)
χεῖρον φρονῶ
ὅρμω (-άω) ἐπὶ τὸν ἴδιον
χρηματισμὸν
ἀναφέρω
τῶν ἱερῶν
διενηνόχασιν τοῦ ρ. διαφέρω
τὰ κοινά

προσέχω τὸν νοῦν τινι
τὰ ἀμελούμενα

εἰληφότα τοῦ ρ. λαμβάνω
τοσαύτην εἰληφότα τὴν
ἐπίδοσιν
διάκειμαι
ρραθύμως
μεστὸς

ἀρχηγός τοῦ λαοῦ. Ἐδῶ ἡ λέξη δέν ἔχει κακή σημασία σκέψομαι κειρότερα

στρέψομαι στὸ προσωπικό μου κέρδος ἀνεβάζω, ἀποταμιεύω ἐνν. χρημάτων

οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως (πβ. ν.έ. τό κοινό)

στρέψω τὴν προσοχή μου σέ κάτι τά αὐτῶν ἴδια γιά τά ὅποια λένε οὐ δύνανται προσέχειν τὸν νοῦν

ὅτι ἔχουν κάνει τέτοια πρόοδο βρίσκομαι σέ μιά κατάσταση χωρίς φροντίδες, ἄνετα γεμάτος

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ὡς ἔστιν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων δῆμασι πειθόμενοι.
- β) Καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῇ ὑπεροχᾷ οὐκ ἐφάνησαν οἱ ἔχθροι.
- γ) Ηὑρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
- δ) Πλοῖα ἡμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπῃ ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιτέσσοιτε.
- ε) Οὕτω μεγάλα ὠφελοῦνται, ὥστε αἴροῦνται κινδυνεύειν.
- στ) Οἱ γραφεῖς ἐν τοῖς γραφείοις ἐργάζονται.
- ζ) Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ὃ μὴ καίειν τὰς οἰκίας.

νεῦρα = χορδές

B'

1. Τό ρ. κεῖμαι

2. Ἀποτελεσματικές ἢ συμπερασματικές προτάσεις

3. Παράγωγα οὐσιαστικά

1. Τό ρ. κεῖμαι (=κείτομαι, εῖμαι τοποθετημένος) εἶναι ἐνεστώτας μέσημασία παρακειμένου τοῦ ρ. τίθεμαι. Οἱ πιό εὐχρηστοί τύποι του εἶναι:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστ.	κείμαι, κεῖσαι, κείται, κείμεθα κτλ.
	Παρατ.	ἐκείμην, ἔκεισο κτλ.
	Μέλλ..	κείσομαι, κείσῃ κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	Ἐνεστ.	κεῖσο, κείσθω, κείσθε κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤ.	Ἐνεστ.	κεῖσθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστ.	ὁ κείμενος, ἡ κείμενη, τό κείμενον

2. Οἱ ἀποτελεσματικές ἢ συμπερασματικές δευτερεύουσες προτάσεις, πού δείχνουν τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνέργειας, εἰσάγονται μέση τούς συμπερασματικούς συνδέσμους **ώστε** ἢ **ώς**. Ἐκφέρονται μέση δριστική ἢ δυνητική εὐκτική, δταν τό ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **πραγματικό**, καὶ μέση **ἀπαρέμφατο**, δταν τό ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **ἐνδεχόμενο** ἢ **δυνατό**.

τισοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε τολμῶσι (δριστ. ἐνεστ.) λέγειν, (= ὥστε τολμοῦν νά ... θεωρεῖται κάτι πρωγματικό)· τό πλῆθος φαινέται διακείμενον οὕτως, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ζῆν ήδεώς (= ὥστε κανείς νά μήν μπορεῖ νά ζει εὐχάριστα, τονίζεται τό δυνατό ή ἐνδεχόμενο.)

Ὑπάρχουν καί συμπεριφρασματικές προτάσεις μέ έφ' ώ η ἐφ' φτε καί ἀπαρέμφατο ή ὅριστική τοῦ μέλλοντα, οἱ ὅποιες δηλώνουν ὄρο, συμφωνία η προϋπόθεση: ἀφίεμέν σε, ὡ Σάκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' φτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μ' αὐτήν δημιουργία συμφωνία, μέ τή συμφωνία νά μή φιλοσοφεῖς πιά).

3. Τά παράγωγα οὐσιαστικά προέρχονται:

α) ἀπό ρήματα πού σημαίνουν: τό πρόσωπο πού ἐνεργεῖ μέ τίς καταλήξεις -εύς, -ης, -ήρ, -ός κτλ.: γράφω - γραφεύς, ποιῶ - ποιητής, σύζω - σωτήρ, η σημαίνουν τήν ἐνέργεια ή τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνέργειας, μέ τίς καταλήξεις -εία, -μος, -μα κτλ. βασιλεύω - βασιλεία, ὁδύρομαι - ὁδυρόμος, ποιῶ - ποίημα η σημαίνουν τό ὅργανο η τόν τόπο, μέ τίς καταλήξεις: -τρον, -τήριον κτλ.: ἄρω (= ὀργώνω) - ἄροτρον, δικάζω - δικαστήριον

β) ἀπό ἐπίθετα καί είναι δλα ἀφηρημένα οὐσιαστικά:

σοφός - σοφία, ἐπιμελής - ἐπιμέλεια, δίκαιος - δικαιοσύνη, ταχύς - ταχύτης κτλ.

γ) ἀπό ἄλλα οὐσιαστικά καί είναι:

- ὑποκοριστικά, πού δείχνουν κάτι ώς μικρό: παῖς - παιδάριον, λόγος - λογύδριον, παιᾶ - παιδίσκη, ρύαξ - ρύάκιον, δένδρον - δενδρύλλιον (πβ.ν.έ. παιδάκι, ἀνθρωπάκος, γατούλα) κτλ.
- μεγεθυντικά, πού δείχνουν κάτι ώς μεγάλο: χειλος - χείλων, μέτωπον - μετωπίας (πβ. ν.έ. κεφάλας, κοιλαράς, σκύλαρος) κτλ..
- τοπικά, πού δείχνουν τόν τόπο ὅπου μένει κάποιος: ἔμπορος - ἔμποριον (= ἔμπορικό λιμάνι), ιατρός - ιατρεῖον κτλ.
- περιεκτικά, πού δείχνουν τόπο πού περιέχει πολλά δημοια: ἐλαία - ἐλαιών, ὅρνις - ὅρνιθών, παρθένος - παρθενών, ξένος - ξενών κτλ.
- πατρωνυμικά, πού σημαίνουν τόν ἀπόγονο: Ἀσκληπιός - Ἀσκληπιάδης, Ἄτρεύς - Ἄτρειδης, Κρόνος - Κρονίων (πβ. ν.έ. Κωστόπουλος ἀπό τό: Κώστας) κτλ.
- έθνικά, πού σημαίνουν αύτόν πού κατάγεται ἀπό κάποιο τόπο: Κόρινθος - Κορίνθιος, Μέγαρα - Μεγαρεύς, Σπάρτη - Σπαρτιάτης, Σικελία - Σικελιώτης κτλ.

1. Άπο ποιά οήματα παραγονται και τί σημαίνουν τά παρακάτω ούσιαστικά: *τομεύς, σπορεύς, ἀγωγός, προφήτης, εἰσπράκτωρ, κλητήρ, γράμμα, διωγμός, ἀποδυτήρια, σπέρμα, εἰρωνεία.*
2. Άπο ποιά έπιθετα παραγονται τά ούσιαστικά: *ιερωσύνη, βραδύτης, εὐγνωμοσύνη, μονάς, βάθος, εὐτυχία, εὐρύτης, ἀλήθεια, ύγιεια, ἀρχαιότης.*
3. Νά άναγνωρισθούν ἀπό ποιά ούσιαστικά παραγονται και σέ ποιά κατηγορία ἀνήκουν κατά τή σημασία τους τά ούσιαστικά: *κυνάριον, διδασκαλεῖον, ρόδόν, ὄρνιθών, Ζακύνθιος, Ἡρακλείδης, Ταραντίνος, δασύλιον, γάστρων, νησύδριον, χωρίον, ἀρχεῖον.*
4. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ κατάλληλους τύπους τῶν λέξεων πού δίνονται:
 - a) *Ἡν ἐμέ ..., καὶ τοὺς ἀλλοὺς τοὺς ὄμοιούς ἐμοὶ ... ἀθυμῆσαι ποιήσετε.* (διάκειμαι, ἀδικῶ)
 - β) *Αἱ δημοκρατούμεναι πόλεις ... τοῖς νόμοις τοῖς ...* (διοικοῦμαι, κείμαι)
 - γ) *Εἰ ἔξεσται ὅ,τι ἄν τις βούληται ... , οὐδὲν ὅφελος νόμους ...* (κείμαι, ποιῶ)
 - δ) *Οὐκ ... ἐστι τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως ... ύβριζειν.* (διάκειμαι, εἰκός)
 - ε) *Ἐνθα ... ἀθλὰ ἀρετῆς μέγιστα, ἐκεῖ καὶ ἄνδρες ἄριστοι* (κείμαι, πολιτεύω)
5. Νά συμπληρωθούν οί συμπερασματικές προτάσεις μέ κατάλληλους τύπους τῶν λέξεων πού δίνονται στήν παρένθεση:
 - a) *Εἰς τοῦτο ἔχθρας ἐληγύθασιν, ὥστε* (ἐπιβουλεύω, ἡμεῖς)
 - β) *Τοιοῦτόν τι ἐποίησε, ὥστε* (πᾶς, θαυμάζω, ἀνθρωπός)
 - γ) *Κέρος ἦν φιλοτιμότατος, ὥστε* (πόνος, ύπομένω, πᾶς)
 - δ) *Ἐποιήσαντο συμμαχίαν, ἐφ' ϕ* (στρατεύω, μή, ἐπὶ Πελοπόννησον)
 - ε) *Ἐπέπεσε χιών, ὥστε* (κατακείμενος, καί, ὅτλον, ἀνθρωπός, ἀποκύπτω).

63. Πόνος καὶ ὑπερηφάνεια τοῦ Καλλικρατίδα

Ἄπο τά « Ἡθικά » ἔργα τοῦ Πλουτάρχου είναι τά Ἀποθέματα Λαζαρινιά πού περιέχουν λόγια καὶ πράξεις βασιλέων καὶ πολιτῶν τῆς Σπάρτης. Γιὰ τὸν Καλλικρατίδα, τὸ Σπαρτιάτη ναύαρχο βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 13.

A'

1. Καλλικρατίδας Λακεδαιμονίων ναύαρχος παραγενόμενος πρὸς Κύρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις, σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ χρήματα τῷ ναυτικῷ, τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγέλλαι ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὃς δ' ἤκουσε πίνειν, προσμενὼ, εἶπεν, ἔως ἂν πίῃ. Καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη, ὃς ἔγνω οὐχ οἴόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ. Τῇ δ' ἐχομένῃ, ὃς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε, φήσας, οὐχ οὕτω σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν ὃς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν, ἀπηλλάγη εἰς Ἐφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρθέμενος καὶ τοῖς πρώτοις ἐντρυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων καὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον· ὥμινυς δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὃς, ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται, πάντα ποιήσει ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἔλληνας, ὃς φιβερότεροι τοῖς βαρβάροις εἴεν καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως.

(Πλουτάρχου Ἡθικά Ἀποφθ. Λακων. 222(-E))

ἐπὶ χρήματα	γιὰ χρήματα (ἐμπρόθ. προσδιορ. τοῦ σκοποῦ)
εἰσαγγέλλω	άναγγέλω
ἐντυγχάνω	συναντῶ
ἀπηλλάγη	ἔφυγε
συμβάλλω	συνομιλῶ
τῇ ἐχομένῃ	τίνη ἐπόμενη μέρα
σπουδάζω	ἐνδιαιφέρομαι
ἐπαρθῶμαι (-άομαι)	καταρίέμαι (ἀρά = κατάρα)
ἐντρυφθῶμαι (-άομαι)	μέσο = ζῶ μὲν ἀπολαύσεις, παθητικό = παρασύρομαι σέ ζωή μὲν ἀπόλ. αἵσεις
ὑβρίζω	φέρομαι ἀλαζονικά
διαλλάττω (-σσω)	συμφίλιώνω (ν.ε. διαλλακτικός)
καὶ παύσαιντο δεόμενοι τῆς δινάμεως ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους = καὶ νά πάψουν νά ζητοῦν τῇ δύναμῃ τῶν βαρβάρων γιὰ τὸν πόλεμο μεταξύ τους.	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἑπόμενες φράσεις:

- α) Ἐλεγεν ώς αὐτοῖς μόνοις πατρὶς Πελοπόννησος εἶη.
- β) Τούτου ἔνεκα φέτο δεῖσθαι φίλων ώς συνεργούς ἔχοι.
- γ) Ἑξέπλευσαν ώς ναυμαχήσοντες.
- δ) Ως δὲ ή τροπῇ ἐγένετο διασπείρονται.
- ε) Ἀγανακτοῦσιν ώς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι.
- στ) Ως τὸν Ἄγιν ἐπορεύοντο.
- ζ) Ως πλείστας ἡθοῖζομεν ἄμαξας.

B'

1. Οἱ σημασίες τοῦ ώς (ἐπανάλ.)
2. Παράγωγα ἐπίθετα

1. Τό ώς χρησιμοποιεῖται ώς:

- α) **σύνδεσμος -ειδικός:** λέγει ώς ύβριστής εἴμι.
-τελικός: ἀκούσον, ώς ἀν μάθης.
-αἰτιολογικός: κρύπτε μηδέν, ώς ὁ πανθ' ὥρων ἀναπτύσσει χρόνος.
-χρονικός: ώς δ' ἡκουσε πίνειν, εἶπε προσμενεῖ.
-συμπερασματικός: ὁ ποταμός τοσοῦτος ἦν τὸ βάθος, ώς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν.
- β) **ἐπίρρημα πού σημαίνει:** -καθώς, σάν, δημος: οὐχ οὐτοις ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνίνονται ώς ἐπὶ τοῖς ἔργοις.
-δσο τό δυνατό, μέ ψερθετικά: ώς τάχιστα (= δσο τό δυνατό πιό γρήγορα).
-πόσο, τί, σέ ἀναφωνήσεις: ώς καλός μοι δ πάππος!
γ) **πρόθεση καταχρηστική** πού σημαίνει: -πρὸς + αἰτιατική προσώπου: κέλευσον ἐλθεῖν ώς ἐμὲ τὸν Ἐρμογένην.
-περίπου, μέ ἀριθμητικό: ὀπλίτας είχεν ώς πεντακοσίους.

2. Τά παράγωγα ἐπίθετα παράγονται:

- α) **ἀπό ρήματα** μέ παραγωγικές καταλήξεις:

- τός, πού σημαίνουν ὅτι κάτι ἔχει γίνει ή ὅτι ἀξίζει ή μπορεῖ νά γίνει: γράφω - γραπτός (= αὐτός πού ἔχει γραφεῖ) βαίνω - βατός (= αὐτός πού μπορεῖ νά διαβαθεῖ), ἐπαινῶ - ἐπαινετός (= αὐτός πού ἀξίζει νά ἐπαινεθεῖ)
- τέος, πού σημαίνουν ὅτι πρέπει νά γίνει κάτι: κρύπτω - κρυπτέον (= αὐτό πού πρέπει νά κρυψτεῖ), διαβαίνω - διαβατέος δ ποταμός (= δ ποταμός πρέπει νά περιαστεῖ)
- ικός, -ιμος, -ικός κτλ. πού σημαίνουν **ίκανότητα** ή **κλίση** σέ κάτι: ἄρχω-άρχικός (= ίκανός νά ἄρ-

χει) ἐρίζω-ἐριστικός (= μέ κλίση στή φιλονικία) -άς, -ής, -ος, -νός, -ρος κτλ. πού σημαίνουν δι, τι και ή μετοχή τοῦ ἐνεστώτα η τοῦ παρακειμένου: φεύγω - φυγάς (= ἔξόριστος), φαίνομαι - ἀφανής (= αὐτός πού δέ φαίνεται), στίλβω - στιλπνός (= δ στύλβων)

β) ἀπό δύναμα: οὐρανός - οὐράνιος, φύσις - φυσικός, χρυσός - χρυσοῦς (χρύσεος), λίθος - λίθινος, ἀστήρ - ἀστερόεις, φῶς - φωτεινός, ἄνθος - ἀνθηρός, ἀφρός - ἀφρώδης, πῆχυς - πηχυαῖος, ἔτος - ἔτησιος, νῦξ - νυκτερινός, κτλ.

γ) ἀπό ἐπιρρήματα: ὅπισθεν - ὁπίσθιος, χθές - χθεσινός, χύδην - χυδαῖος, καθόλου - καθολικός.

Γιά παράγωγα ἐπιρρήματα τοπικά, τροπικά, χρονικά βλ.. Κεφ. 11, 34, 43.

Γ'

1. Νά βρεθούν οι σημασίες τοῦ ώς στά κείμενα Α1 και Α2.
2. Νά σηματιστοῦν ωηματικά ἐπίθετα σέ -τος ἀπό τά ρήματα: μείγνυμι, ἐπανιῦ, ἀλίσκομαι, γράφω, λέχω, ὅρθ, μισῶ, θαυμάζω.
3. Νά σηματιστοῦν ωηματικά ἐπίθετα σέ -τεος ἀπό τά ρήματα: ἐθίζω, διδώμι, λαμβάνω, τιμωρῶ, οἴδα, ποιῶ, ἀπαλλάττω, μένω, τίθημι.
4. Ἀπό ποιά ρήματα παράγονται τά παρακάτω ἐπίθετα: στεγανός, λαμπρός, τερπνός, ἴσχυρός, σθεναρός;
5. Ἀπό ποιά οὐσιαστικά παράγονται τά παρακάτω ἐπίθετα: ἀγοραῖος, σπιθαμαῖος, μεσημβρινός, ὑψηλός, δνειος, φυσικός, οἰκεῖος;
6. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις μέ τά κατάληγα ἐπίθετα πού παράγονται ἀπό τά ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ο Ἄσωπός ποταμὸς ἐρρόη μέγας και οὐ ράδοιως ... ἦν. (διαβαίνω)
 - β) Διχῇ ... ἥμαν τοῖς πράγμασιν. (βοηθῶ)
 - γ) ... παντὶ τρόπῳ εἴ ποιεῖν. (πειρῶμαι)
 - δ) Οὐ ... ἔστιν ἥμαν μετὰ διεφθαρμένου σώματος. (ζῦ, ἀόρ, ἐβίσων)
 - ε) Χρόνῳ δὲ ςτερον ἀφίκετο ἐκ Φοινίκης ἀνήρ ... (φεύγω)
 - στ) Γίγνον πρὸς τοὺς πλησιάζοντας (δμιλῶ)
 - ζ) Πάντες οἱ ἀρχοντες ... ἥσαν. (αίρονται)
7. Νά συμπληρωθοῦν οι φράσεις ἀπό ἐπίθετα πού παράγονται ἀπό τά οὐσιαστικά πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ἡ ἀρετὴ ἔλεγεν ἔργον δὲ καλὸν οὕτε ... οὕτε ... χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. (θεός, ἄνθρωπος)
 - β) Ο ποταμὸς Τίγρης ... ἔστιν. (ιχθύς)
 - γ) Ἡ τέρψις τὸ ... ἐκπλήσσει. (λύπη) (ἐκπλήσσω = διώγνω).

- δ) Μή κατόκνει μακράν ὅδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι ... ἐπαγγελ-
ἱομένους. (χρῆσις)
8. Νά βρεθοῦν οἱ σημασίες τοῦ ώς στίς φράσεις:
- α) Ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτως ἐτάχθησαν.
 - β) Ὡς γενναῖος ὁ ἀνήρ.
 - γ) Ὡς ἔπος εἰπεῖν.
 - δ) Ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ώς Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ εἴρη-
ται.
 - ε) Ἄ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ώς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι.
 - στ) Τότε δὴ ἀφίκετο ἔχων ὀπλίτας ώς χιλίους.
 - ζ) Οὕτω πένης εἰμὶ ώς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ.
 - η) Οὐδεὶς ἔρει ώς ἐγὼ τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην.

64. Ἀνακεφαλαίωση ε' (Κεφ. 54-63)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. **εἰμί** = είμαι, είμι = θά πάω (θέμ. εί-, ί-), **ἴημι** = φίγνω
2. **φημί** = λέω, ισχυρίζομαι, συμφωνώ (θεμ. φη-, φα-)
Ο παρατατικός **ἔφην** έχει σημασία άσοιστου = είπα
3. **οίδα** = ξέρω (θέμ. είδ-, οίδ-, ίδ-)
4. **κείματι** = κείτομαι, είμαι τοποθετημένος. Ένεστώτας μέ σημασία παρακειμένου τοῦ ρ. τίθεμαι.
5. Τό ρ. **ἐπίσταμαι** = γνωρίζω καλά (μέ διαφορετική σημασία άπό τό: ἐπί - ίσταμαι = ἔφίσταμαι)
6. Βαρύτονα ρήματα μέ άσοιστο β' κατά τά ρήματα σέ -μι:

βαίνω - ἔβην δέω - ἔδούην γιγνώσκω - ἔγνων, ζῶ - ἔβίων
φύομαι - ἔψυν κτλ.

7. ΛΕΞΕΙΣ:

ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ σκευή	ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ σκευάζω	ΣΥΝΘΕΤΕΣ παρασκευή	ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΕΣ παρασκευαστής
---------------------	----------------------	-----------------------	-------------------------------

8. ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΛΕΞΕΙΣ:

ΡΗΜΑΤΑ έλληνίζω ("Ελλην")	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ποιητής (ποιῶ)	ΕΠΙΘΕΤΑ γραπτός (γράφω)	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ κρύβδην (κρύπτω)
---------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	-----------------------------------

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Ένεργητικά ρήματα μέ παθητική σημασία: **ἀποθνήσκω**, **φεύγω**, **εὐάκούω**, **εὖ πάσχω**, **ἐκπίπτω** κτλ.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ ὅτι, ώς	ΤΕΛΙΚΕΣ ἴνα,	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ διότι, ὅπως, ώς	ΧΡΟΝΙΚΕΣ ότε, ἐπεί πρίν κτλ.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ώστε, ώς
		ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ μή	ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ὅς, ὅπου κτλ..	

3. ΜΕΤΟΧΕΣ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ μέ αρθρο	ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ μεταφρ. νά, ότι πού	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ ΑΠΟΛΥΤΗ σε κάθε πτώση σε γενική.
------------------------	---	--

ΤΕΛΙΚΕΣ σε χρόνο μέλλοντα	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ άτε, οἶον, ώς	ΧΡΟΝΙΚΕΣ άμα, εὐθύς αὐτίκα
---------------------------------	----------------------------------	----------------------------------

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφραστεί:

Δημόναξ ὁ φιλόσοφος ιδούν ποτε δύο τινάς φιλοσόφους ἐρίζοντας, καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὡς φίλοι, ξηρῇ ὁ μὲν ἔτερος τούτων τράγον ἀμέλειαν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτίθεναι; (**ἀμέλης** = ἀριμένω)

2. Νά μεταφράσετε τίς φράσεις, νά χαρακτηρίσετε συντακτικῶς τίς μετοχές καί νά βρείτε τά ύποκείμενά τους:

α) Πελοπίδας ἐλέγεν διτὶ οὐκ ἐθελῆσει μετ' Ἀργησιάν ἐλθεῖν ἐπὶ βασιλέα οὐδὲ ἐάσειν Λακεδαμονίους θῆσαι ἐν Αὐλίδι εἰς Ἀσίαν στρατεύοντας.

β) Οὗτος φεύγει ἀδίκως, ἀλλὰ οὐ λοιδορεῖ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ὡς φαῦλως αὐτῷ προσφερομένην.

γ) Οὗτοι δῆλοι ήσαν ἐπιθυμοῦντες μὲν πλουτεῖν, φίλοι δὲ ὅντες τοῖς μέριστα δυναμένοις, ἵνα μὴ διδοῖεν δίκην ἀδικοῦντες.

δ) Οὗτοι ἦν εἰ πάθοσιν, οὐκ ἀποδύσουσιν ὑμῖν τοῖς εἰς ποιήσασι χάριν.

ε) Ἀργείων στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ Ἀθηναῖοι πέμψαντες κηρύκηα έδεοντο τὴν τὸν νεκρὸν ἀναίρεσιν.

3. Νά ξαναγράψετε τίς φράσεις ἀντικαθιστώντας τίς μετοχές με δευτερεύοντα πρόταση:

α) Οὐκ οἴμαι δεῖν ἀγανακτεῖν φεύγοντα.

β) Δεῖ τιμωρεῖν τοὺς ἀδικοῦντας.

γ) Ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ τῆς Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηγάθη.

δ) Χρῆ μεμνῆσθαι διτὶ ἥκετε οὐ νομισθεῖσοντες ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιούμενοι.

ε) Οὕτοι ἀμελήσαντες τῆς πόλεως τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἐσκέψαντο.

στ) Οὗτος δῆλος ἐστι τῇ πατρίδι ἐπιβούλευον.

ζ) Οὐκ ἐώντων Θηβαίων θάπτειν τοὺς νεκροὺς Ἀθηναῖοι φοντο τοὺς ἄνω θεοὺς ἀστεβεῖσθαι.

4. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες ἀρχαίες λέξεις που δίνονται στά ν.έ.:
- a) Οἱ τύραννοι ... μὲν τοὺς ἀνδρείους καὶ τοὺς σοφοὺς χρῶνται δέ τοῖς ἀκρατέσι καὶ τοῖς ... (γνωρίζουν, δουλοπρεπεῖς).
 - β) Ἀθηναῖοι ὁδέοντο τῶν Θηρβάιων ... τῶν νεκρῶν ἀναιρεσιν ... δίκαιον εἶναι τοὺς ... τῶν νομιζομένων τυγχάνειν. (νά δώσουν, ἐπειδή νομίζουν, νεκρούς στόν πόλεμο)
 - γ) Οὐτοι τοῦ πλήθους ἡμῶν ... φασίν, ἀλλ᾽ οὐδεὶς τῶν πολιτῶν ξῆ ... ή δὲ πόλις ... ἔστι. (ὅτι φροντίζουν, εὐχάριστα, γεμάτη ἀπό θρήνους)
 - δ) Λέγει τις ... ἐγὼ ἀγαγόν ύμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν Ἄλλα βούλομαι ... στι ἐγὼ ... καὶ στι ἄν δέη (ὅτι τάχα, προτίμησα, νά σᾶς πῷ, θά σᾶς ἀκολουθήσω, θά πάθω)
5. Νά ἀποδοθούν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά οι φράσεις:
- α) Οἱ Θηρβαῖοι ἔλεγαν ὅτι δέ θά ἀφήσουν τοὺς Λακεδαιμονίους νά θυσιάσσουν στή χώρα τους.
 - δ) Εμεῖς ἔχουμε ἔθει, γιά νά βοηθήσουμε τίν πόλη καὶ ὅχι γιά νά ἐλεήσουμε αὐτούς που ἀδικήθηκαν.

65. Ἀπόφαση δίκαιη καὶ ωφέλιμη γιά ὅλους

Κάποιος Ἀριστοφάνης, ἐπειδή κατηγορήθηκε ὅτι ἔξαπάτησε τούς Ἀθηναίους ποὺ ἔστειλαν μὲν παρακίνησή του στρατιωτική βοήθεια στὸν Εὐαγόρα τῆς Κύπρου, ἐκτελέστηκε χωρίς δίκη καὶ δημεύτηκε ἡ περιουσία του. Ἐπειτα ἐπειδή ἡ περιουσία του βρέθηκε λιγότερη ἀπό ὅση νόμιζαν, κατηγορήθηκαν οἱ συγγενεῖς του ὅτι ἔκρυψαν ἔνα μέρος τῆς περιουσίας κλέβοντάς το ἔτσι ἀπό τὸ δημόσιο. Ὁ ἀδεοφός λοιπόν τῆς γυναίκας τοῦ Ἀριστοφάνη ἐκφυνεῖ τὸ λόγοι αὐτὸ στὸ δικαστήριο τῆς Ἡλιαίας καὶ ἀγονίζεται νά σώσει τὴν περιουσία καὶ τὴν τιμὴ τῇ δικῇ του καὶ τοῦ πατέρα του, πού τούς κατηγορούσαν ὅτι ἔκλεψαν τὸ δημόσιο. Ὁ ὄμιλητής στήν περικοπή συνεχίζει τὸ λόγοι του ὑστερα ἀπό καταθέσεις μαρτύρων πού ἐποστηρίζουν ὅτι ὁ πατέρας του ποτέ δέν κατηγορήθηκε, οὔτε ἀπό τούς ἐχθρούς του, γιά αἰσχροκέρδεια.

- A'** 1. Εἰ δὲ μὴ ἦν τοιοῦτος ὁ πατήρ, οὐκ ἄν ἐκ πολλῶν δὲ λίγα κατέλιπεν, ἐπεί, εἰ νῦν γε ἔξαπατηθείητε ὑπὸ τούτων καὶ δημεύσαιτε ἡμῶν τὴν οὐσίαν, οὐδὲ δύο τάλαντα λάβοιτε ἄν. "Ωστε οὐ μόνον πρὸς δόξαν ἀλλὰ καὶ εἰς χρημάτων λόγον λινσιτελεῖ μᾶλλον ὑμῖν ἀποψηφίσασθαι· πολὺ γάρ πλείω ωφεληθήσεσθ' ἐὰν ἡμεῖς ἔχωμεν. Σκοπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ παρελληλυθότος χρόνου, ὅσα φαίνεται ἀνηλιωμένα εἰς τὴν πόλιν· καὶ νῦν ἀπὸ τῶν ὑπολοίπων τοιηραχῶ μὲν ἔγώ, τοιηραχῶν δὲ ὁ πατήρ ἀπέθανεν, πειράσομαι δ' ὥσπερ καὶ ἐκεῖνον ἔώρων, δὲ λίγα κατὰ μικρὰν παρασκευάσασθαι εἰς τὰς κοινὰς ωφελείας. "Ωστε τῷ γ' ἔργῳ πάλαι τῆς πόλεως ταῦτ' ἔστι, καὶ οὐντ' ἔγὼ ἀφηρημένος ἀδικεῖσθαι οἵησομαι, ὑμῖν δὲ πλείους οὕτως αἱ ωφέλειαι ἢ εἰ δημεύσαιτε. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὃ ἄνδρες δικασταί, βοηθεῖν ἡμῖν καὶ μὴ περιιδεῖν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀναιρεθέντας. Καὶ ταῦτα ποιοῦντες τά τε δίκαια ψηφιεῖσθε καὶ ὑμῖν αὐτοῖς τὰ συμφέροντα.

(Λιστία Ὑπέρ τῶν Ἀριστοφ. χρημάτων 61-64)

ὁ πατήρ

ὁ πατέρας μου (παραλείπεται ἡ κτητική ἀντων. ἐμός)

ἡ οὐσία

περιουσία

πρὸς δόξαν

γιά τὴν ὑπόληψή σας

εἰς λόγους χρημάτων

γιά λόγους χρημάτων

λινσιτελεῖ (ἀπρόσ. ὁ.)

ωφελεῖ

ἀποψηφίζομαι

ἀθιώνω μὲ τὴν ψῆφο μου

άνηλωμένα μετ. παφαζ. τοῦ ρ.	
άναλίσκομαι	Ξοδεύω (ν.έ. κατανάλωση)
τριηραρχῶ (-έω)	είμαι τριηραρχός, αναλαμβάνω τή λειτουργία τῆς τριηραρχίας
κατὰ μικρὸν	σιγά σιγά
εἰς τὰς κοινάς ὠφελείας	γιά τά κοινά συμφέροντα
τῷ γ' ἔργῳ	στήν πραγματικότητα
ἀφηρημένος (ύποθ. μετοχή)	ἄν μον τά ἀφαιρέστε
περιορῶ	βλ. Κεφ. 45
ἀναιροῦμαι (-έομαι)	καταστρέψω, σκοτώνω
ψηφιεῖσθε μέλλ.. τοῦ ψηφίζομαι	βλ. Κεφ. 27

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐὰν θεός ἐθέλῃ καὶ ὑμεῖς συμπροθυμήσθε, πειράσομαι τά ἐπιτήδεια ὑμῖν ὡς πλείστα πορίζειν.
- β) Ἡν δὲ ἀνεχόμενόν με ὄρατε καὶ ψύχῃ καὶ θάλπη καὶ ἀγουπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.
- γ) Εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται.
- δ) Δίκαια δράσας συμμάχους τοὺς θεοὺς ἔξεις.
- ε) Ἐὰν μὲν πειρῶνται θηρῶν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας, δρῶ τούτους ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους.
- στ) Κλαίοις ἄν, εἰ πράττοις ἀ μὴ πράττειν σε δεῖ.
- ζ) Εἰ πάντες ηθελόν οἱ παιδεύειν ἐπιχειρούντες ἀληθῆ λέγειν, οὐκ ἄν κακῶς ἥκουσιν ὑπὸ τῶν ἴδιωτῶν.
- η) Τοὺς φίλους εὐ ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνατοὶ ἔσεσθε κολάζειν.
- θ) Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν οἱ Συρακόσιοι.

ἔκσπονδος = ἔξω ἀπό τίς σπονδές, ἐχθρός.

τύπτω = χτυπῶ, πληρώνω

εὐ ἀκούω = ἐπαινοῦμαι, **κακῶς ἀκούω** = κακολογοῦμαι

B'

1. Ὑποθετικές προτάσεις. Ὑποθετικοί λόγοι
2. Ὑποθετικές μετοχές

1. Οἱ ὑποθετικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς ὑποθετικούς συνδέσμους εἰ, ἔάν, ἄν, ἦν καὶ ἔχουν ἀρνητική μή· λ.χ. ἡ πρόταση: ἄν δέν ἦταν, στά ἀρχαῖα εἶναι εἰ μὴ ἦν. Ο σύνδεσμος εἰ συντάσσεται μέ δριστική ἢ εὐκτική, ἐνῶ οἱ σύνδεσμοι ἔάν, ἄν, ἦν συντάσσονται πάντα μέ ὑποτακτική.

‘Η ύποθετική πρόταση λέγεται καί ύπόθεση, ένω ή πρόταση πού προσδιορίζεται από τήν ύπόθεση λέγεται **ἀπόδοση**. Η ύπόθεση καί ή ἀπόδοση μαζί λέγονται **ύποθετικός λόγος**. Οι ύποθετικοί λόγοι άνάλογα μέ τή σημασία τους παρουσιάζουν τά άκόλουθα είδη:

- 1ο.- ‘Ο ύποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού θεωρεῖται πραγματικό: εἴ εἰσι βρυμοί, εἰσὶ καὶ θεοί.
- ‘Η ύπόθεση ἐκφέρεται μέ εἰ καί **ὅριστική** όποιουδήποτε χρόνου.
- ‘Η ἀπόδοση μέ **ὅποιαδήποτε ἔγκλιση**.
- 2ο.- ‘Ο ύποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού θεωρεῖται ἀντίθετο μέ τήν πραγματικότητα: *Ei μὴ εἰχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (= ἀν δέν είχαμε ... θά ἤμασταν ...)
- ‘Υπόθεση: εἰ μέ **ὅριστική ιστορικοῦ χρόνου**.
- ‘Απόδοση: **δυνητική ὁριστική** (= δοξιστική ιστορ. χρόνου μέ δυνητ. ἄν) Μεταφράζεται: ύπόθεση = ἀν μέ παρατατικό ή ύπερσυντέλικο, ἀπόδοση = θά μέ παρατατικό ή ύπερσυντέλικο.
- 3ο.- ‘Ο ύποθετικός λόγος δείχνει μιά ἀπλή σκέψη, χωρίς νά ἔξετάζεται ἀν είναι πραγματική ή όχι: *eī tis μὴ τρέφοιτο, οὐκ ἀν ζώῃ* (= ἀν δέν τρεφόταν κάποιος, δέν θά ζούσε).
- ‘Υπόθεση: εἰ μέ **εὐκτική**.
- ‘Απόδοση: μέ **δυνητική εὐκτική** (ή καί μέ **ὅριστική**) Μεταφράζεται: ύπόθεση = ἀν μέ παρατατικό, ἀπόδοση = θά μέ δοξιστική ιστορικοῦ χρόνου.
- 4ο.- ‘Ο ύποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού περιμένουμε νά γίνει (προσδοκώμενο): *Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* (= ἀν μέ σκοτώσετε, θά βλάψετε τούς έαυτούς σας).
- ‘Υπόθεση: **ἐὰν** (ἄν, ἥν) μέ **ὑποτακτική**.
- ‘Απόδοση: **ὅριστική μέλλοντα** (ή άνάλογη ἔκφραση: **προστακτική, δυνητική εὐκτική** κτλ.)
- 5ο.- ‘Ο ύποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού ἐπαναλαμβάνεται στό παρόν η στό μέλλον. *Ἡν ἐγγὺς ἔλθη ὁ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν* (= ὅταν φτάσει ο θάνατος κοντά, κανείς δέ θέλει νά πεθάνει).
- ‘Υπόθεση: **ἐὰν** (ἄν, ἥν) μέ **ὑποτακτική**.
- ‘Απόδοση: **ὅριστική ἐνεστώτα** η ἀντίστοιχη ἔκφραση.
- 6ο.- ‘Ο ύποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού ἐπαναλαμβάνεται στό παρελθόν: *eī tis αὐτῷ δοκοί βλακεύειν, ἔπαισεν ἀν* (= ἀν κανείς τοῦ φαινόταν δτι χάζευε, τόν χτυπούσε).
- ‘Υπόθεση: εἰ μέ **εὐκτική** (**ἐπαναληπτική**).

΄Απόδοση: όριστική παρατατικοῦ ἢ όριστική ἀօρίστου μέ τὸν.
Μετάφραση: Υποθ.: ἂν ἡ ὥσες φορές καὶ παρατατικό. Απόδοση: παρατατικό.

2. Η ὑποθετική μετοχή ἀντιστοιχεῖ καὶ μεταφράζεται μὲ ὑποθετική πρόταση. Γι' αὐτό μιά ὑποθετική μετοχή λαμβάνεται ως ὑπόθεση, στήν δποία ὑπάρχει ἀπόδοση, καὶ σχηματίζεται ὑποθετικός λόγος: ταῦτα ποιοῦντες τὰ δίκαια ψηφιεῖσθε = ἐάν ταῦτα ποιῆτε, ψηφιεῖσθε τὰ δίκαια (ὁ ὑποθετικός λόγος σημαίνει προσδοκώμενο).

Γ'

1. Νά βρεθοῦν τά εἰδη τῶν ὑποθετικῶν λόγων πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α₁ καὶ Α₂.
2. Νά βρεθοῦν οἱ ὑποθετικές μετοχές πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α₁ καὶ Α₂, νά ἀναλυθοῦν σέ ὑποθετικές προτάσεις καὶ ἔτοι νά διατυπωθοῦν οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι μὲ ἄλλη μορφή.
3. Νά ἀναγνωριστεῖ καὶ νά αἰτιολογηθεῖ τό εἶδος τῶν παρακάτω ὑποθ. λόγων:
 - α) *Eī βλαβερά τῇ Λακεδαιμονί πέπραζα, δίκαιος είμι ζημιοῦσθαι.*
 - β) *Touτοὺς οὐδέποτ' ἀν διέφθειρεν, εἰ μὴ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησεν.*
 - γ) *Eī γάρ τι τοιοῦτον ἐποιοῦμεν, οὐκ ἀν Λισίμαχος ἦν ὁ λυπούμενος ὑπὲρ αὐτῶν.*
 - δ) *Ἐὰν οὖν ἐμοὶ πεισθῆτε, τά τε δίκαια ψηφιεῖσθε καὶ τὰ λυσιτελοῦντα ὑμᾶν αὐτοῖς αίρησεσθε.*
 - ε) *Ἐὰν δὲ φαῦλος δοκῇ μοι εἶναι ὁ λέγων, οὗτε ἐπανερωτῶ οὔτε μοι μέλει ὁν λέγει.*
4. Νά σχηματίσετε πέντε νέες φράσεις συνδυάζοντας σωστά τίς φράσεις τῆς α' καὶ β' στήλης:
 - α) *Ἄν δημεύνητε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ* 1) τὰ δίκαια ποιήσετε.
 - β) *Εἰ ἀποψηφιεῖσθε ήμῶν, ὃ ἄνδρες δίκαιοταί* 2) οὐδὲν θρεπληθήσεσθε.
 - γ) *Λυσιτελεῖ μᾶλλον πᾶσι* 3) ἀδικουμένων ὑπὸ τῶν βαρόβαρων.
 - δ) *Μή περιοράτε ήμῶν* 4) ποιεῖν τὰ δίκαια.
 - ε) *Δεῖ τοὺς νέους εὐ̄ ἀκούειν* 5) ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων.

66. Ἡ ήττα πού φέρνει εὐτυχία

Στό «Μενέξενο» τοῦ Πλάτωνα τό κύριο μέρος είναι ἔνας ἐπιτάφιος λόγος, στόν οὗτοῖς ἐμφανίζονται οἱ νεκροὶ πού τιμοῦνται νά παίρνουν τό λόγο καὶ νά ἀπειθύνουν ὁρισμένες συμβουλές καὶ παραγγελίες πρός τά παιδιά τους.

A' 1. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὡν ἔνεκα, ὃ παῖδες, καὶ πρῶτον καὶ ὑστατον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν προθυμίαν πειράσθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἵστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἡττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα καὶ ὑμεῖς νικῷητε, εἰ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι είναι οὐκ ἔστιν αἴσχιον οὐδὲν ἡ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γάρ τιμᾶς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δ' ὅμως τούτῳ τῷ θησαυρῷ καὶ μὴ ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς ὑποδέξεται.

(Πλάτ. Μενέξενος 246e- 247c)

ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε εὐκλεία (εὐκλεής, εὐ-κλέος)	πῶς προπάντων βέβαια θάξεπεράσετε δόξα
καταχρῶμαι τῇ τῶν προγόνων δόξῃ	κάνω κακή χρήσι τῆς προγονικῆς δόξας
οἰομένῳ	ἐπιθετική μετοχή
παρέχω ἐμαυτὸν	παρουσιάζομαι
είναι μὲν γάρ τιμᾶς γονέων	τό νά ὑπάρχοντι τιμές γονέων είναι γιά τούς ἀπογόνους ὥραιος θησαυρὸς (βλ. Κεφ. 42)
ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς	ὅταν θάσις μεταφέρει (στόν "Αδη") ή μοίρα σας (ή μοίρα πού ἀνήκει στόν καθένα)
ἐπιτηδεύω	ὑποθετικές μετοχές (ὑποκείμ.: ἡμᾶς) φέρομαι ως δειλός
ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ	
ἀμελήσαντας καὶ κακισθέντας	
κακίζομαι (κακός = δειλός)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀλκιβιάδης δὲ λαβὼν τῶν τε ὀπλιτῶν ὀλίγους καὶ τὸν ἴππεας, καὶ τὰς ναῦς παραπλεῖν κελεύσας, ἐλθὼν εἰς τὸν Βιθυνὸν ἀπῆτε τὰ τῶν Καλχηδονίων χρήματα· εἰ δὲ μή, πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς.
- β) Φαιρονάβαζος δὲ ἀξιῶν δεῖν κάκεινον (Ἀλκιβιάδην) ὅμνύναι, περιέμενεν ἐν Καλχηδόνι, μέχρι ἐλθοῦ ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἐπειδὴ δ' ἥλθεν, οὐκ ἔφη διμεῖσθαι, εἰ μὴ κάκεινος αὐτῷ διμεῖται.
- γ) Σύ, εἴ τις ἄλλος, οἷμαι, βοηθοίης ἄν, εἴ τι δέοι.
- δ) Ό μὲν οὖν παρὼν καιρός, εἴπερ ποτέ, μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιεῖς λέγει.
- ε) Εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι νομίζομεν τὴν ἡμετέραν πόλιν δεῖσθαι καὶ ὅπου κάγαθῶν πολιτῶν.

B'

1. Ἐκφράσεις μέν ὑποθετικούς συνδέσμους

Ἐπανάληψη ὑποθετικῶν λόγων

2. Σύνθεση. Α' συνθετικό

1. Πολλές φορές, ὅπως συμβαίνει καὶ στά νέα Ἑλληνικά, οἱ ὑποθετικοί λόγοι εἶναι ἐλλειπτικοί, δηλαδή λείπει ἡ ἀπόδοση ἢ ἡ ὑπόθεση. Ἀπό τέτοιες περιπτώσεις ἀποσπάστηκαν δοισμένες φράσεις πού πήραν ἐπιρρηματική σημασία, ὅπως:

- εἰ δὲ μὴ ἢ εἰδεμή	= σέ ἀντίθετη περίπτωση, ἄλλως
- εἰ μὴ (ὕστερα ἀπό ἀρνητη)	= ἐκτός, παρὰ μόνο
- εἰ μὴ ἄρα	= ἐκτός ἄν ἵσις
- εἰ (περ) τις (καὶ) ἄλλος	= περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον
- εἰ (περ) ποτε (καὶ) ἄλλοτε	= περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά
- ἐὰν μόνον	= ἀρκεῖ μόνο νά

2. Σέ μιά σύνθετη λέξη (ναυπηγός) ἡ πρώτη λέξη (ναῦς) λέγεται **α'** συνθετικό καὶ ἡ δεύτερη (πήγνυμι) **β'** συνθετικό.

Τό α' ἢ τό β' συνθετικό μιᾶς σύνθετης λέξεως μπορεῖ νά είναι κλιτό ἢ ἄκλιτο.

Τό α' συνθετικό:

α) "Οταν είναι οὐσιαστικό, ἄλλοτε λαμβάνεται μέ τό θέμα ἀμετάβλητο καὶ ὄλλοτε τό θέμα μεταβάλλεται στή σύνθεση: ἀγορανόμος (θ. α' συνθ. ἀγορά), νικηφόρος (θ. α' συνθ. νίκη), ἡμεροδρόμος (θ. α' συνθ. ἡμέρα), θανατηφόρος (θ. α' συνθ. θάνατο-). κτλ..

- β) "Οταν είναι **ἐπίθετο**, λαμβάνεται για τή σύνθεση τό θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ: (ἄκρα - πόλις) - ἀκρόπολις, (μεγάλα - πρέπει) - μεγαλοπρεπῆς, (θερμαί - πύλαι) - Θερμοπύλαι κτλ.
- γ) "Οταν είναι **ρῆμα**, λαμβάνεται τό θέμα τοῦ ρήματος χωρίς τά προσφύματα, ή τό θέμα τοῦ **μέλλοντα** ή **ἀορίστου**:
- 1) ἀμετάβλητο (όταν τό β' συνθετικό ἀρχίζει ἀπό φωνῆν) ή
 - 2) μέ εἴνα ε ἡ ι ἡ ο ἐπί πλέον (όταν τό β' συνθετικό ἀρχίζει ἀπό σύμφωνο): ἔχεγγυον (ἔχω, ἔγγύη), λειψανδρία (ἔ-λειψ-α, ἀνήρ (ἀνδρός)), ἔχ-έ-μυθος, κρυψ-ι-vous, φυγ-ό-πονος κτλ.
- δ) "Οταν είναι **ἐπίρρημα**, λαμβάνεται μέ τό θέμα ἄλλοτε ἀμετάβλητο καί ἄλλοτε δχι: **ἀεί**: ἀειθαλής, **εὐ** (= καλά): εὐδοξία, **δπισθεν**: δπισθόδομος, **όμοῦ**: ὁμοεθνής κτλ.
- ε) "Οταν είναι **πρόθεση**, ή μένει ἀμετάβλητη ή παθαίνει κάποια φθοργική πάθηση: πρόθυμος, ὑπερ-βάλλω ή κατέρχομαι (κατά, ἔχομαι), καθορῶ (κατά, δρῶ), ἔμμένω (ἐν, μένω).
- στ) "Οταν είναι **ἀχώριστο μόριο**, δηλαδή λέξη μικρή πού ποτέ δέ βρίσκεται μόνη της στό λόγο (πβ. ν.έ. ξε, ξεγράφω), τότε σχεδόν πάντα μένει ἀμετάβλητο. Τά πιό συνηθισμένα ἀχώριστα μόρια είναι:
- **τό στερητικό α-**, πού σημαίνει στέρηση: ἀπορία (α-, πόρος), ἄκαρπος.
 - **τό ἀθροιστικό ἀ-**, πού σημαίνει μαζί: ἀδελφός (ἀ-, δελφύς = κοιλιά).
 - **τό ἐπιτατικό ἀ-**, πού σημαίνει πολύ: ἀχανής (= πού χάσκει πολύ, πού μένει ἀνοιχτός πολύ, ἀ-, χάσκω, ἔχανον ἀδό. β'). Έπίσης τά ἐπιτατικά **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**: ἀριόδηλος (= πολύ φανερός), ἐρίτιμος (= πολύτιμος), ζάπλουτος (= πολύ πλούσιος).
 - **τό στερητικό νη-**: νηνεμία (νη-, ἀνεμος = ἔλλειψη ἀνέμου).
 - **τό δυσ-**, πού σημαίνει κακός ή δύσκολος: δυστυχής (= κακότυχος), δύσβατος (= δυσκολοδιάβατος).
 - **τό ἡμι-** (ἀπό τό όποιο παράγεται τό ἐπίθετο ἡμισυς = μισός): ἡμίθεος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τό στερητικό ἀ- ἐμπρός ἀπό φωνῆν γίνεται συνήθως **ἀναδρος**, **ἀνάξιος**.

Γ'

1. Νά αναγνωριστούν οί ύποθετικοί λόγοι στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Ἡν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ποὺν εἰθιμότεροι ἔσονται.
 - β) Άν απαξ μάθομεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτείειν, δέδοικα μὴ ὥσπερ οἱ λειτουράgoroi ἐπιλαθόμεθα τῆς οὐκαδὲ ὁδοῦ.
 - γ) Εἴ μὲν οὐν ἄλλο τις βέλτιον ὄρã, ἄλλως ἐχέτω εἰ δὲ μή, Χειρίσσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστι.
 - δ) Εἴ δέ τις ἄλλο ὄρã, λεξάτω.
 - ε) Καὶ τούτους μὲν ἀπαντας, εἰ μή τις ἐξέφυγεν, οἱ πελτασταὶ ἀπέκτειναν.
 - στ) Εἴ μηδὲν ἡδίκει Σφοδρίας, ἀπέλυσας ἄν.
 - ζ) Ἀποθάνοιτε ἄν εὐθύς, εἰ οἱ πολέμοι οὐμᾶς ἰδοιεν.
2. Νά αναγνωριστεί τό α' συνθετικό τῶν ὄνομάτων:
ναυάρχος, ἀμάξιπηγός, ἀνθοπόλης, κιθαρῳδός, ἀκτινοβόλος, βαλανηφάγος,
ξιφουλκός, διστιχος, τρίπους, ἀξιόνικος, ἀκρόπολις.
3. Νά αναγνωριστεί τό α' συνθετικό τῶν λέξεων:
μεμψίμοιρος, ἐχέγγυος, δοκησίσσοφος, μισάνθρωπος, πρόμαντις, προφύλαξ,
δισχεράνεις, πρόσδος, ἐκπομπή, παλιγγενεσία, ἀντιπόδιος, ἡμιπληγία, ἀρι-
φνητος, ἀνώριμος, ἐρίτιμος, ἀπειθής, παμπληθής, διπισθόδομος, νηποινεί (=
ἀτιμόρητα).
4. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τίς κατάλληλες σύνθετες λέξεις πού
τά συνθετικά τους δίνονται στήν παρένθεση:
 - α) Κῆρος ἀπέλαυνε μέν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἢς θνητός, ἐπεμελεῖτο δέ τῶν
ὑπαρχόντων ὡς ... (ἐπιθ., ἀ στερ. + θάνατος)
 - β) Τοὺς ἄρχοντας δεῖ ... είναι (ἐπιθ., ἔχω + φρίνη)
 - γ) Θεμιστοκλῆς κατὰ μόνας δεῖ ἐπορεύετο, ώστε ἐδόκει ὥσπερ τις ... καὶ ...
είναι (ἐπιθ. ἔχω + μῆθος, ἐπιθ. κρύπτω + νοῦς)
 - δ) Πᾶσιν ἡμῖν ... τὰ δίκαια ποιεῖν. (οἷμα, λένο + τέλος)
 - ε) Οἵ ... διαβάλλονται καὶ πράγματα ἡμῖν παρέζονται. (οὐσιαστικό, σύζον +
φαίνω)
5. Πότες ἀντιλαμβάνεσθε τήν κατάλογην τῆς προγονικῆς δόξας;

67. Κίνδυνοι ἀπό τήν ἀπειθαρχία στό στράτευμα

Συνεχίζοντας οἱ Μύριοι τήν πορεία τους βρίσκονται στήν ἑλληνική πόλη Κοτύφαρα, ἀποικία τῶν Σινωπέων. Ἐκεῖ δὲ Ξενοφώντας μιλᾷ στούς στρατιώτες ὑστερα ἀπό δρισμένα ἐπεισόδια ἀπειθαρχίας πού παρατηρήθηκαν στό στράτευμα.

- A'** 1. Εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἴα ἡ κατάστασις ἥμιν ἔσται τῆς στρατιᾶς. Ὅμεις μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ὃ ἂν βούλησθε οὔτε καταλῦσαι, ἵδια δὲ δὲ οἱ βουλόμενος ἄξει στράτευμα ἐφ' ὅ, τι ἂν θέλῃ. Κἀντινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις εἰρήνης δεόμενοι η ἄλλου τινός, κατακτείναντες τούτους οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρέσβεων. Ἐπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς πάντες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται. "Οστις δὲ ἂν ἔαυτὸν ἔληται στρατηγόν, οὗτος ἔσται ἴκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακανεῖν ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. Οἰα δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἵχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ.

(Ξενοφ. Κ. Ανάβ. 5, 7, 26 - 29)

ἀναιροῦμαι πόλεμον
ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται
κατακανεῖν, ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ
ρ. κατακαίνω
ἄκριτος
διαπράττω
αὐθαίρετος
οἴχεται ἀποπλέων
δίδωμι δίκην τινί^ν
δείσας μετ. ἀορ. τοῦ ρ. δέδοικα
ἢ δέδια

ἀναλαμβάνω, ἀρχίζω πόλεμο
δέ θά ὑπολογίζονται καθόλου

σκοτώνω
ἀδίκαστος, χωρίς νά δικαστεῖ
κατορθώνω, ἐκτελῶ
αὐτοδιόριστος
ἔφυγε μέ τό πλοϊο
βλ. Κεφ. 56

παρακ. μέ σημ. ἐνεστ. = φοβοῦμαι

2. Νά μεταφραστούν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τῶν κατηγόρων θαυμάζω, οἱ ἀμελοῦντες τῶν ἰδίων ἐπιμελοῦνται τῶν ἀλλοτρίων.
- β) Οἱ Πέρσαι, δὸν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσιν ἴσχυρος.
- γ) Ἄ μη οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι.
- δ) Δοκεῖ δέ μοι πρεσβείαν πέμπειν, ἥτις ταῦτα ἔρει.
- ε) Τίς οὕτω μαίνεται, δστις οὐ σοι βούλεται φίλος εἶναι;
- στ) Ἐλεγον δτι ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

B'

1. Ἀναφορικές ὑποθετικές κτλ. προτάσεις

‘Υποθετικοί λόγοι (ἐπαναλ.)

2. Σύνθεση. B' συνθετικό

1. Μερικές ἀναφορικές προτάσεις ἰσοδυναμοῦν μέ:

- α) αἰτιολογικές: θαυμαστὸν ποιεῖς, δς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (= διότι σ' ἐμᾶς δέ δίνεις τίποτε).
- β) τελικές καὶ ἐκφέρονται μέ δριστική χρόνου μέλλοντα: εὗλοντο ἀνδρας, οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι (= γιά νά συντάξουν).
- γ) ἀποτελεσματικές (ἐκφέρονται μέ δριστική, δυνητ. εὐκτική ἢ ἀπαρέμφατο, ὅπως δηλαδή καὶ οἱ δευτερεύουσες ἀποτελεσματικές προτάσεις): οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, δστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρεῖται (= ὥστε νά προτιμᾶ...).
- δ) ὑποθετικές, πού χρησιμοποιοῦνται ώς ὑποθέσεις σέ ἔναν ὑποθετικό λόγο καὶ ἐκφέρονται μέ τίς ἐγκλίσεις τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων: οὓς ἂν ὑμεῖς ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται = ἀν τινας ἔλησθε ...

2. Τό β' συνθετικό

- α) Οταν είναι ούσιαστικό καὶ ἡ σύνθετη λέξη πού σχηματίζεται είναι καὶ αὐτή ούσιαστικό, τότε τό β' συνθετικό μένει συνήθως ἀμετάβλητο: (ἄρμα - ἄμαξα) ἄρμάμαξα, (ἴππος - δρόμος) ίπποδρομος, ἀλλά καὶ (πρό-θυρα) πρόθυρον, (πρό - ἄστυ) προάστιον. “Οταν ὅμως ἡ σύνθετη λέξη είναι ἐπίθετο, τότε τό ούσιαστικό ώς β' συνθετικό ἡ μένει ἀμετάβλητο ἡ μεταβάλλεται: πάν-δημος, εύδαιμων ἀλλά καὶ: ἄνανδρος (ἀ στερ. ἀνήρ), ἐπουράνιος (ἐπί, οὐρανός), εὐγνώμων (εὐ - γνώμη).

β) "Οταν είναι **ξπίθετο** ή **ἄκλιτο**, μένει ἀμετάβλητο: (*αἴρετός*) αὐθαίρετος, ἄν - *ισος*, δύσ- *βατος* (*βατός*), **ἀξιο** - θαύμαστος, (*θαυμαστός*) ύπερ-άνω, **ἐκ-παλαι** (*πάλαι*)."

γ) "Οταν είναι **ρῆμα**, ή σύνθετη λέξη μπορεῖ νά είναι πάλι **ρῆμα**: (*γράφω*) **ἄντιγράφω**, μπορεῖ διμως νά είναι και **ὄνομα**: (*γράφω*) **ζωγράφος**. **Ἐτοι**:

- "Οταν ή σύνθετη λέξη είναι **ρῆμα** και τό α' συνθετικό **πρόθεση**, μόνο τότε τό ρήμα ώς β' συνθετικό μένει ἀμετάβλητο: (*καταλύω, συγγράφω*), ἐνώ ὅταν τό α' συνθετικό είναι **όποιαδήποτε ἄλλη λέξη**, τότε σχηματίζεται παρασύνθετο ρήμα σέ (-έω) -ώ, δποιαδήποτε κατάληξη κι ἄν είχε τό ρήμα ώς β' συνθετικό: (*ζωή - γράφω, ζωγράφος*) **ζωγραφῶ** (ναύς - μάχαι, ναυμάχος) **ναυμαχῶ**.

- "Οταν ή σύνθετη λέξη είναι όνομα, τότε τό ρήμα ώς β' συνθετικό μεταβάλλεται και τό ρηματικό θέμα παίρνει διάφορες κατάληξεις: (*νικάω*) **δλυμπιο-νίκης**, (*γράφω*) **ζωγράφ-ος**, (*βλάπτω, θ. βλάβ-*) **ἀ-βλαβ-ής**, (*δίδωμι*) **ἔργο-δό-της**, (*κρατῶ*) **θαλαττο-κράτ-ωρ** κτλ.

Γ'

1. Νά ἀναγνωριστούν τά συνθετικά τῶν λέξεων:
ἀμφιθέατρον, πρωταγωνιστής, ἐπιτόκιον, πάνδημος πολυμήχανος, δύσβατος,
φιλαλήθης, εῦπιστος, δύμώνυμος, ἡνίοχος.
2. Νά σχηματίσετε σύνθετα μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις: εὐ - ἀριθμός, εὐ -
χάρις, ἡμισυς - θηνήσκω, μύρον - πωλῶ, ξένος - ἐλαύνω, ἐκ - πάλαι,
ναύς - πήγανμι, ἐπί - φήμα, ἀ - βλάπτω.
3. Νά ἀναγνωριστούν συντακτικῶς οἱ παρακάτω προτάσεις:
 - α) Οὐκ ἔστιν οὐδείς, ὅστις οὐχ αὐτὸν φιλεῖ.
 - β) Ἀπόκριναι δ, τι ἄν σε ἐρωτῶ.
 - γ) Νέος ἀπόλιτηται, δη τιν' ἄν φιλῶσι θεοί.
 - δ) Ἀθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἀριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν
μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐπολότατον λόχον ἔχων συστρα-
τεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν.
 - ε) Ἡγεμόνα δεῖ αἰτεῖν, δης ἡμᾶς ἐνθένδε ἀπάξει.
 - στ) Μεραίνει Κύριος δην βούλεται ἀπόλεσαι.
4. Νά συμπληρωθούν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού παράγο-
νται ἀπό αὐτές πού ύπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ἐστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ... ἐκπλαγείς. (*ἴππος - δρόμος*)
 - β) Ταύτην τὴν ἡμέραν ... καὶ ... ἡσαν πλείστοι τῶν στρατιωτῶν. (*ὰ στερ. -
δεῖπνον, ἄ στερ. - ἀριστον*)

- γ) *Oἱ δὲ Βοιωτοὶ ἔως μὲν τὸ ... κέρας εἶχον, οὐδὲν κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν.* (εὖ - ὄνομα)
- δ) *Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ... ἐπορεύετο, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἤσαν ώς ...* (ὅπισθεν - φύλαξ, δύο - γίλιοι)
5. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τῇ μιά ἀπό τίς δύο λέξεις πού δίνονται:
- α) *Δεῖ ..., ὡς παῖδες, ὥπως τοὺς ... ὑμῶν ὑπερβαλεῖσθε τῇ* (ποιεῖν - πειρᾶσθαι, γονέας - παῖδας, ἀρετῆ - εὐδαιμονία)
- β) *Οἱ δὲν ... δνδρες ἀγαθοὶ εἰναι, ... οὐ διὰ ... προγόνων ἀλλὰ δι' ... τιμᾶσθαι.* (οἰωνται - ὕσι, ἔχει - δεῖ, δόξαν - ἀπορίαν, ἀλλούς - ἔωτούς)
- γ) *Ἐὰν τοῦτον ... στρατηγόν, οὐτος ... ἔσται καὶ ἡμῖν ... καὶ τοὺς ... ἀποκτεῖνειν* (Ἐλησθε - λάβητε, ίκανός - ἀγαθός, βοηθεῖν - ποιεῖν, πολεμίους - φίλους)
- δ) *Τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ... ἐπὶ τὸ δρος, ἐνθα κραυγῇ ... ἐγένετο.* (ἀφίκοντο - ἀπῆλθον, πολλή - ἡδεῖα)
- ε) *Ακούσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ... ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς ...* (ῳήθησαν - ἐβουλήθησαν, ἡμᾶς - πολεμίους)

68. Εὔνοια πρός τούς ἀπολογουμένους

Γιά τήν υπόθεση τοῦ λόγου βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 65. Ἡ περικοπή πού ἀκολουθεῖ εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ λόγου πού ἐκφωνεῖ στήν Ἡλιαία ὁ ἀδερφός τῆς γυναίκας τοῦ Ἀριστοφάνη.

A'

1. Πολλήν μοι ἀπορίαν παρέχει ὁ ἀγὼν οὗτοσί, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὅταν ἐνθυμηθῶ ὅτι, ἂν ἐγὼ μὲν μὴ νῦν εὖ εἴπω, οὐ μόνον ἐγὼ ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ δόξει ἀδικος εἶναι καὶ τῶν ὄντων ἀτάντων στερήσομαι. Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι. Τὴν μὲν οὖν παρασκευὴν καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἐγθῶν ὁράτε, καὶ οὐδὲν δεῖ περὶ τούτων λέγειν· τὴν δ' ἐμὴν ἀτειρίαν πάντες ἴσασιν, ὅσοι ἐμὲ γιγνώσκουσιν. Αἵτησομαι οὖν ὑμᾶς δίκαια καὶ ὁράδια χαρίσασθαι, ἄνευ ὀργῆς καὶ ἡμῶν ἀκούσαι, ὥσπερ καὶ τῶν κατηγόρων. Ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀπολογούμενον, κἄν ἐξ Ἰσου ἀκροασθε, ἔλαττον ἔχειν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐπιβουλεύοντες, αὐτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τὴν κατηγορίαν ἐποιήσαντο, ἡμεῖς δὲ ἀγωνιζόμεθα μετὰ δέους καὶ διαβολῆς καὶ κινδύνου τοῦ μεγίστου. Εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εὔνοιαν πλείω ἔχειν τοῖς ἀπολογουμένοις.

(Λυσία Ὑπέρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων 1-3)

ἀπορία	ἀμηχανία, δυσκολία
ὁ ἀγών	δ δικαστικός ἀγώνας
τὰ ὄντα	ἡ περιουσία
ἀνάγκη (ἐνν. ἐστι)	
δεινός	πολύ ἵκανός
χαρίζομαι δίκαια καὶ ράδια	κάνω μιά χάρη δίκαιη καὶ εὔκολη
ἀκοῦσαι τελ. ἀπαρ. ἐπεξήγηση	
στό χαρίσασθαι	
ἔλαττον ἔχω	βρίσκομαι σέ μειονεκτική θέση
δέος	φόβος
διαβολή	συκοφαντία
ἔχω εὔνοιαν πλείω	εὔνοῶ περισσότερο

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἔαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἔωστοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῷν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδὲ εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἀν ἀποκτεῖναι.
- β) Γελᾷ ὁ μωρός, καὶ τι μὴ γελοῖον ἦ.
- γ) Καὶ εἰ μυθώδης ὁ λόγος ἐστίν, ὅμως χρῆ καὶ τοῦτον ὁμιλῆναι.
- δ) Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγόρου καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος βούλομαι διελθεῖν.

B'

1. Ἐναντιωματικές ἢ παραχωρητικές προτάσεις
2. Τονισμός τῶν συνθέτων

1. Οἱ Ἐναντιωματικές ἢ παραχωρητικές προτάσεις, δηλαδή αὐτές πού δείχνουν Ἐναντίωση (ἰσχυρή ἀντίθεση) ἢ παραχώρηση, εἰσάγονται μὲ: εἰ καὶ, ἀν καὶ, καὶ εἰ, καὶ ἀν (= κἄν), οὐδὲ εἰ, οὐδὲ ἔαν, μηδὲ ἔαν. Ἀνάμεσα στήν κύρια πρόταση καὶ τήν Ἐναντιωματική ὑπάρχει σχέση ἀντιθέσεως.

Οἱ Ἐναντιωματικές προτάσεις δέν εἶναι παρά ὑποθετικές προτάσεις μέ τό ἐπιδοτικό καὶ ἡ οὐδὲ, μηδὲ καὶ τόν ὑποθετικό σύνδεσμο, γι' αὐτό καὶ ἐκφέρονται ὥπως καὶ οἱ ὑποθετικές προτάσεις (μέ ἄρνηση μῇ): εἰ καὶ μὴ δεινὸς πέφυκα, ἀνάγκη (ἐστι) βοηθεῖν τῷ πατρὶ (= ἀν καὶ δὲν εἴμαι ...), ἀνάγκη (ἐστι) τὸν ἀπολογούμενον ἐλαττον ἔχειν, κἄν ἔξισου ἀκροᾶσθε (=καὶ ἀν ἀκόμη τόν ἀκοῦτε ἔξισου ...).

2. Τονισμός τῶν συνθέτων:

- α) Στίς σύνθετες λέξεις δό τόνος ἀνεβαίνει στήν τελευταία συλλαβή τοῦ άσυνθετικοῦ, ἀν τό ἐπιτρέπει ἡ λήγουσα: ἀκρόπολις, εἰκοσάπτηνος, βιβλιόφιλος ἀλλὰ βιβλιοπώλης (γιατί ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη).
- β) Δέν ἀνεβαίνει δό τόνος στή σύνθετη ση, ὅταν τό βόσυνθετικό εἶναι οὐσιαστικό πού λήγει σέ: -ά, -ή, -μός, -εύς, -τής κτλ.: (φορά) μισθοφορά, (βολή) ἀποβολή, (ἀγερμός) συναγερμός, (ἰερεύς) ἀρχιερέυς, (ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής κτλ.
- γ) Ἐπίσης δέν ἀνεβαίνει δό τόνος στά οηματικά ἐπίθετα σέ -τεος καὶ στά ἐπίθετα πού λήγουν σέ -ικος ἢ -ης: ἀνεξεταστέος, συμβουλευτικός, ἀσαφής, θεοφιλής.

- δ) Από τά δηματικά ἐπίθετα σέ -τος, ὅσα σημαίνουν κάτι πού μπορεῖ νά γίνει τονίζονται στή λήγουσα και είναι τοικατάληκτα: διαλυτός,-ή,-όν, ἀνεκτός,-ή,-όν (ἀνέχομαι), ἀλλά ὅσα σημαίνουν κάτι πού έχει γίνει (δηλαδή ἔννοια παθητικοῦ παρακειμένου), τότε τονίζονται στήν προπαραλήγουσα και είναι δικατάληκτα: ὁ.ή χειροποίητος, ὁ.ή διάχυτος (= πού έχει χυθεῖ ὀλόγυρα).
- ε) Τά σύνθετα σέ -ός, πού τό α' συνθετικό τους είναι όνομα (οὐσιαστικό η ἐπίθετο) και τό β' συνθετικό τους ρῆμα.
 –ὅταν έχουν ἐνεργητική σημασία τονίζονται συνήθως στό β' συνθετικό: λογο-γράφος (= αὐτός πού γράφει λόγους), πρωτότοκος (= πού γεννήθηκε πρώτος) (πβ. και ν.έ. σεισμόπληκτος ἀλλά δακτυλογράφος).
 •**Εξαίρεση:** ναίαρχος (ναὶς-ἄρχω, τό σύνθετο έχει ἐνεργητική σημασία), ἡνίοχος (ἡνία-ἔχω), ιερόσυλος (ἱερά-συλῶ).

Γ'

1. Νά τονίσετε τά παρακάτω σύνθετα: ἐπιστισμος, αὐτοματος, ἀμφιρροπος, λιθοβολος, δισκοβολος, φιλοθεος, οὐρανομηκης, περιρρυτος, ἐτεροκίνητος, πρωτοτοκος (νιός), ἡμιμαθης, ἀντιγραφενς.
2. Νά χωρακητιστούν οι παρακάτω προτάσεις και νά μεταφραστούν:
 - Τά δίκαια πάντες, ει και μη βούλονται, αἰσχύνονται μη πράττειν.
 - Οου με πείσεις, κάν με πείσης.
 - Ει τις ἄλλο ὄρφα βέλτιον, λεξάτω.
 - Ούδ' ει με ἐκέλευκς ταῦτα ποιεῖν, ἥδεις ἀν ταῦτ' ἐποίουν.
 - Ούδ' ἀν ἔχωγε ἐστασιαζον, ει ἄλλον εἴλεσθε.

στ) Ἀπιστον ταις πολιτειαις ή τυραννις, κάν δμορον χώραν έχωσι.

ζ) Ει ἐπεθύμεις ταύτης τῆς σοφίας, τί ἀν ἔλεγες;
3. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις μέ τίς κατάλληλες σύνθετες λέξεις:
 - Πάνι δίλγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οι ... καλούμενοι. (δμοῦ - τράπεζα)
 - Ἡ ... κόρη ἦν ... ἡ δὲ νεωτέρα (πρώτος - τίττοι, φιλῷ - πόνος, φεύγω - πόνος)
 - Πασιμαχος δὲ ὁ ... έχων ἵππεας οὐ πολλοὺς ἦει ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. (ἵππος - ἄρχω)

- δ) Περὶ τῶν ... μηδενί λέγε. (ἀπό - διητός)*
ε) Φασὶν τὸν τύραννον ... καὶ ... εἶναι. (μιμνήσκομαι - κακόν, κρύπτω - νοῦς)

4. Νά διατυπώσετε τήν πρώτην περίοδο τοῦ ἀποστάσιματος ὑποθέτοντας
ὅτι δέν ἀπολογεῖται ἕνας ἄλλας πολλοί: «πολλήν ἡμίν ἀποφίαν ...»

69. Οι ἔχθροι πλησιάζουν στή Σπάρτη

Τό 370 π.Χ. οι Θηβαίοι μέ τόν Ἐπαμεινώνδα εἰσβάλλουν στήν Πελοπόννησο. Πολλές πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἐνύνονται μέ τούς Θηβαίους. Ο κίνδυνος γιά τή Σπάρτη είναι μεγάλος. Ὁ Ἐπαμεινώνδας μέ τό σφατό του στρατοπεδεύει στά πρόθυρα τῆς Σπάρτης.

A' 1. Οι δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο. Καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ γάρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἰερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὄπλιται. Ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώπαν παρῆσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν ἀγαθῶν μεστάς οἰκίας. Τὸν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναικες οὐδὲ τὸν κατνόν δρῶσαι ἤνειχοντο, ἀτε οὐδέποτε ἴδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλῃ διαταχθείς, μάλα δὲ λιγοὶ καὶ ὄντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττον. Ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προειπεῖν τοῖς Εἵλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν ὡς ἐλευθέρους ἐσομένους ὅσοι συμπολεμήσαιεν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 6,5, 27 - 28)

τὸ τέμενος	ναός
τῇ ὑστεραίᾳ	τήν ἐπόμενη μέρα
Ἀλέα	ἐπωνυμία τῆς Ἀθηνᾶς
παρῆσαν παρατατικός	περνῶ κοντά ἀπό ...
τοῦ ρ. παρέρχομαι	
κάοντες μετοχή τοῦ ρ. καίω	
ἢ κάω	
ἄτε ἴδοῦσαι	αἰτιολογική μετοχή
ἄλλος ἄλλη	ὅ ἔνας ἐδῶ καὶ δ ἄλλος ἐκεῖ
διατάσσομαι	παίρνω θέση, τοποθετοῦμαι
τὰ τέλη	οἱ ἀρχοντες (ἐδῶ οἱ ἔφοροι)
ἔδοξε τοῖς τέλεσι	ἀποφάσισαν οἱ ἔφοροι
προειπεῖν ἀόρ. β' τοῦ ρ.	
προαγορεύω	διακηρύσσω ἀπό πρίν
εἰς τάξιν τίθεμαι	παίρνω θέση στή μάχη
τὰ πιστὰ λαμβάνειν	παίρνω ἔνορκη διαβεβαίωση, ἐγγυήσεις
ώς ἐσομένους	διότι, δπως τούς ἔλεγαν, θά γίνοιν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η μετοχή ως έσομένους είναι αιτιατική άπολυτη. Έκτός δηλαδή από τη μετοχή τών άπρόσωπων ογκάτων που δταν είναι άπολυτη έκφρεται σε αιτιατική (βλ. Κεφ. 60), σε αιτιατική άπολυτη έκφρεται σπάνια και μετοχές προσωπικῶν ογκάτων με τό φως, που δείχνουν ίπποκειμενική αιτιολογία και μεταφράζονται: διότι δπως λένε η δπως νομίζουν κτλ.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Καὶ οὕτω πολὺοὺς κινδύνους ὑπέρ ὑμῶν κεκινδυνευκός καὶ τοσαῦτα ἀγαθὰ εἰδγασμένος τὴν πόλιν, νυνὶ δέομαι μὴ στερηθῆναι τῶν ἐμαυτοῦ.
- Ἄλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν, δτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα τοσοῦτον αὐτῶν διήνεγκεν.
- Τό σπράτευμα ἐπορίζετο σίτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους.
- Ταῦτα δὲ ὡμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κοιὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἐλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγγην.
- Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὑστερον ἤλθεν Ἑξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς δλίγας.
- Οἱ ἐν Μαραθῶνι Ἐλληνες δλίγοι ὄντες πολὺοὺς ἐνίκησαν.

B'

- Ἐναντιωματικές μετοχές
- Τροπικές μετοχές
- Σημασία τῶν συνθέτων

1. Η ἐναντιωματική ή ἐνδοτική μετοχή μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ θναντιωματική πρόταση: **ἄν καί, λ.χ.:** ἐφύλαττον τὴν πόλιν, μάλα δλίγοι ὄντες (= ἄν καί ἦταν πολὺ λίγοι). Πολλές φορές ή σημασία της γίνεται σαφέστερη μέ τὴν προσθήκη τοῦ **καί ή καίπερ: εἰσήλθετε** ὑμεῖς **καίπερ οὐ διδόντος** τοῦ νόμου (= ἄν καί δ νόμος δέν το ἐπιτρέπει).

Ἀνάμεσα στή μετοχή καί τό οῆμα ἀπό τό δποιο ἔξαρταται ή μετοχή ὑπάρχει ἀντίθεση, δπως καί στίς ἐναντιωματικές προτάσεις. Γενικά, γιά νά προσδιορίσουμε συντακτικά μιά μετοχή, βρίσκουμε τή σχέση ἀνάμεσα στό οῆμα καί τή μετοχή, π.χ. **πολλοὶ δντες** ἐνίκησαν (ή μετοχή είναι αιτιολογική, γιατί ἀνάμεσα στό οῆμα καί τή μετοχή ὑπάρχει σχέση αιτίας καί ἀποτελέσματος), ἐνώ: **δλίγοι δν-**

τες ένικησαν (ή μετοχή είναι έναντιωματική, γιατί ύπαρχει σχέση άντιθέσεως).

2. Η τροπική μετοχή προσδιορίζει τό ωημα σάν τροπικό έπίρρημα: **ληζόμενοι** ζῶσιν (= ζοῦν ληστεύοντας, μέ ληστεῖες). Η τροπική μετοχή βρίσκεται συνήθως σέ χρόνο ένεστότα. Συνηθισμένη τροπική μετοχή είναι ή: **ἔχων** καθώς και οι μετοχές **φέρων, ἄγων.** Στά νέα έλληνικά ή τροπική μετοχή μεταφράζεται μέ μετοχή σέ **-οντας** ή μέ τό **ρῆμα** και τό σύνδεσμο **καὶ:** ληζόμενοι ζῶσι = ζοῦν ληστεύοντας ή ληστεύουν και ζοῦν.
(Στά νέα έλληνικά ή μετοχή σέ -οντας (-ώντας) είναι κυρίως τροπική: ήρθε τρέχοντας.)
3. Τά σύνθετα κατά τή σημασία τους είναι:
- προσδιοριστικά**, δταν τό α' συνθετικό είναι προσδιορισμός του δευτέρου: **ἀκρόπολις** (**ἄκρα - πόλις**), **χειροποίητος** (ό διὰ **χειρῶν** πεποιημένος).
 - ἀντικειμενικά**, δταν τό ένα συνθετικό είναι άντικείμενο του άλλου: **μισάνθρωπος** (= αὐτός πού μισεῖ τούς άνθρωπους), **λογογράφος** (= αὐτός πού γράφει λόγους).
 - κτητικά**, δταν φανερώνουν κτήση και μποροῦν νά άναλυθοῦν μέ τή μετοχή **ἔχων** και άντικείμενο τήν **ἴδια σύνθετη λέξη:** **μακρόχειρ** (= ο ἔχων μακράς χειρας), **σώφρων** (= ο ἔχων σώας τάς φρένας).
 - συνδετικά η παρατακτικά**, δταν σημαίνουν δ.τι και τά δύο συνθετικά τους μέρον ἀν τά συνδέσουμε μέ τό **καὶ:** **ἰατρόμαντις** (= ιατρός και μάντις), **γλυκύπικρος** (= γλυκύς και πικρός). πβ. ν.έ. **νεροπότηρο** (προσδιορ.), **ώροδείκτης** (άντικείμ.), **γαλανομάτης** (κτητικό), **γυναικόπαιδα** (συνδετικό).

Γ'

- Νά χωριστοῦν σέ κατηγορίες κατά τή σημασία τους τά παρακάτω σύνθετα:
μεσημβρία, εὐτραφής, δημογέρεων, πάμπρωτος, ἀργυρόταξος, ρίψασπις, τραγέλαφος, δεισιδαίμον, μηνσίκακος, πολύκαρπος.
- Νά άναγνωριστοῦν συντακτικῶς οι μετοχές στίς ἀκόλουθες φράσεις:
 - Ἀθηναῖοι και οι μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμιλος πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον.**
 - Τὸν Ὀρόνταν και τότε προσεκύνησαν, καιπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἤγοιτο.**

- γ) Καίπερ ειρήνης ούσης ἀνάστατοι ὑπὸ Θηβαίων γεγενήμεθα.
δ) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο.
ε) Ἐν δὲ τούτῳ ἡκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.
στ) Ἀρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσει.
ζ) Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας, παρασάγγας εἰ-
κοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες.
η) Ταύτην τὴν ἡμέραν οὐτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ
ἀναπαυόμενοι.
3. Νὰ διατυπώσετε τίς φράσεις α, β, γ, δ, στ, τῆς ἀσκήσεως 2 ἀλλάζοντας
τίς μετοχές σέ ἀντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
4. Νὰ σχηματίσετε ἀλλες φράσεις συνδέοντας σωστά τίς φράσεις τῆς α'
καὶ τῆς β' στήλης:
α) Ἀνάγκη οὖν	1) οὐδέποτε εἶδον πολεμίους.
β) Αἱ τῆς Σπάρτης γυναικες	2) βοηθεῖν τῷ πατῷ καὶ ἐμαυτῷ.
γ) Ἐπορεύοντο καίοντες καὶ	3) ὁ πατήρ δόξει ἄδικος είναι.
πορθούντες	4) οἰκίας μεστὰς ἀγαθῶν.
δ) Ἄν ἐγώ μὴ νῦν εὐ εἴπω,	5) ἐπεὶ ἀγονιζόμεθα μετὰ κινδύ-
ε) Ήμεῖς ἔλαττον ἔχομεν,	νου τοῦ μεγίστου.
5. Πώς ἔξηγείτε τὴν ἔλειψη τειχῶν στή Σπάρτη;

70. Οἱ νόμοι ἐπισκέπτονται τὸ Σωκράτη στή φυλακή

Στή συζήτηση πού κάνει ὁ Σωκράτης μέ τόν Κρίτωνα στή φυλακή γιά τό ἄν είναι δίκαιο η ὅχι νά δραπετεύσει, όπως τοῦ προτείνει ὁ Κρίτων. προσφοτοποιούνται οἱ νόμοι καί ἔρχονται, γιά νά ὑποβάλουν κάποια ἐρωτήματα στό Σωκράτη. Τό ενδημα τοῦ Πλάτωνα προσθέτει ζωντάνια καί δραματικότητα στό διάλογο.

A' 1. ΣΩ. Απιόντες ἐνθένδε ήμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινας ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὖς ἥκιστα δεῖ, η οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἵς δικαιογήσαμεν δικαίοις οὖσιν η οὐ;

KP. Οὐκ ἔχω, ὃ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾶς· οὐ γάρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἀλλὰ ὅδε σκόπει· εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδοάσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι ἔροιντο· εἰπέ μοι, ὃ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι η τούτῳ τῷ ἔργῳ, ὃ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ἔνυπτασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; η δοκεῖ σοι οἶόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατεράφθαι, ἐν η αἱ γενόμεναι δίκαιαι μηδὲν ἵσχύουσιν, ἄλλὰ ὑπὸ ἴδιωτῶν ἀκυροί τε γίγνονται καὶ διαφθείρονται; τί ἐροῦμεν, ὃ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; η ἐροῦμεν πρὸς αὐτὸὺς ὅτι ἡδίκει γάρ ἡμᾶς η πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα η τί ἐροῦμεν;

KP. Ταῦτα νῇ Δίᾳ, ὃ Σώκρατες.

(Πλάτ. Κρίτων 50 a - c)

καὶ ταῦτα

καὶ μάλιστα

οὓς ἥκιστα δεῖ (κακῶς ποιεῖν)

αὐτούς πού ἐλάχιστα πρέπει, (= καθόλου δέν πρέπει) νά βλάπτουμε (ἐνν. τούς νόμους) βλ. Κεφ. 26, 35

ἔχω + ἀπαρ.

χρον. μετοχή ὑποκ. ἡμῖν

μέλλουσιν

άρο. β' τοῦ ρ. ἐρωτῶ (-άω)

ἔροιντο

ὑποκ. σύ

τὸ σὸν μέρος

ὅσο ἔξαρτάται ἀπό σένα (ἀτιατ. ἀναφορᾶς)

ἄνατεράφθαι

τοῦ ρ. ἀνατρέπομαι

ὅτι ἡδίκει γάρ ἡμᾶς η πόλις βραχυλογική διατύπωση, ἀναλυτικά:

ὅτι διανοούμεθα ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως ἡδίκει γάρ ἡμᾶς η πόλις νῇ Δίᾳ

μά τό Δία (ὅρκος)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τί οὖν ἔρειτε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ προέμενοι τοὺς νόμους ἔξιτε; ποίοις προσώποις ἡ τίσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς ἔκαστον τούτων ἀντιβλέψετε;
- β) Τίς κίνδυνος μείζων ἀνθρώποις ἡ χειρῶνος ὥσα πλεῖν τὴν θάλατταν;
- γ) Χαιρεψῶν ἔφη· ἀλλ' ὃ Σώκρατες, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης;
- δ) Τί ποιῶν νίκην λήψομαι παρὰ τῶν πολεμίων;
- ε) Πότερα ἀγαθά ἡ κακά ἔστι τὰ πεπραγμένα;
- στ) Τί τηνικάδε ἀφίξαι, ὃ Κρίτων;
- ζ) Πότερον αἱ γυναῖκες φρονιμώτεραι σοὶ δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες;

προῖεμαι = ἐγκαταλείπω

ἔξιτε = μέλλ.. τοῦ ρ. ἐξέρχομαι

B'

1. Εὐθεῖες ἐρωτήσεις

1. Οἱ ἀνεξάρτητες ἐρωτηματικές προτάσεις ἢ εὐθεῖες ἐρωτήσεις δέν εἶναι παρὰ κύριες προτάσεις α) κρίσεως ἢ β) ἐπιθυμίας μέ ἐρωτηματική μορφή:

Πῶς θησόμεθα νόμους συμφέροντας τῇ πόλει; (προτ. κρίσεως: *Oὔτω θησόμεθα νόμους ...*). Τίνι πειθώμεθα; (προτ. ἐπιθ.: ἐμοὶ πείθου) καὶ ἔτσι ἐκφέρονται α) μέ δριστική ἢ μέ δυνητική εὐκτική β) μέ ὑποτακτική (ἀπορηματική).

Οἱ ἀνεξάρτητες ἐρωτηματικές προτάσεις εἶναι:

- α) **ἐρωτήσεις μέ δλική ἄγνοια,** στίς δοποῖς ἡ ἀπάντηση εἶναι ναὶ ἢ οὐ (= δχι) ἢ κάποια ἀντίστοιχη ἔκφραση: **πάνυ μὲν οὖν** (= καὶ πολὺ μάλιστα), **οὐδαμῶς** κτλ.: ἐμμένομεν οἵς ώμολογήσαμεν δικαίοις οδσιν ἢ οὐδ; *'Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;* (= μπιοροῦμε νά ζήσουμε μέ ...) **Οὐδαμῶς.**
 - β) **ἐρωτήσεις μέ μερική ἄγνοια,** στίς δοποῖς ἡ ἀπάντηση δέν εἶναι ἀπλά ναὶ ἢ οὐ: Πῶς θησόμεθα νόμους συμφέροντας τῇ πόλει; Πόσην πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ὁ Σόλων ἐποιήσατο;
- Οἱ ἐρωτήσεις δλικῆς ἄγνοιας εἰσάγονται μέ ἓνα ἐρωτηματικό μόριο: **ἄρα, ἢ, οἴκουν** κτλ. ἢ καὶ χωρίς αὐτό, ἐνῶ οἱ ἐρωτήσεις

μερικής ἄγνοιας μέ έρωτηματικές ἀντωνυμίες ή έρωτηματικά ἐπιρρήματα.

Οι έρωτηματικές προτάσεις περιλαμβάνουν κάποτε δύο μέρη (= διμελεῖς) και τότε στό πρώτο μέρος προτάσσεται συνήθως τό έρωτημ. **πότερον** ή **πότερα**, ἐνῶ στό δεύτερο τό διαζευκτικό (διαχωριστικό) **ἢ**: **πότερα** βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ως κρατῶν **ἢ** ώς δῶρα διὰ φιλίαν; (Στά νέα έλληνικά ή μετάφραση τῆς λέξεως πότερον ή πότερα μπορεῖ νά παραλείπεται.)

Γ'

1. Νά χαρακτηριστοῦν οι έρωτηματικές προτάσεις και νά δοθοῦν ἀνάλογες ἀπαντήσεις στά ἀρχαία Ἑλληνικά:
 - α) Ἀρά βιωτὸν ἔστιν ἡμῖν μετὰ σώματος διεφθαρμένου;
 - β) Οὐκοῦν χρὴ τιμᾶν τὰς χρηστὰς δόξας;
 - γ) Ποιαν ὁδὸν βούλει τραπέσθαι;
 - δ) Τί σε μάλιστα εἰφραίνει;
 - ε) Τις βούλεται ἀγορεύειν;
 - στ) Πότερον βούλεσθε μένειν η ἀπιέναι;
2. Νά γραφοῦν οι ἐπόμενες κύριες προτάσεις ώς εὐθείες έρωτήσεις μέ ἀλλαγές, δηνού χρειάζονται.
 - α) Τοῦτο οὗτος ἀν δυναίμεθα ποιεῖν (μερ. ἄγνοιας)
 - β) Οὗτος βούλεται ἀγορεύειν (μερ. ἄγν.)
 - γ) Ἡσαν αὐτῷ οικια τινές (μερ. ἄγν.)
 - δ) Βούλεται ἀπιέναι (δλικ. ἄγν.)
 - ε) Οὐδὲν κακὸν πείσονται. (δλικ. ἄγν.)
3. «Ἄλλο τι η τούτῳ τῷ ἔργῳ ... τὸ σὸν μέρος;»:
νά ἀναπτύξετε τήν ίδέα πού ὑποστηρίζει ἐδῶ δ Σωκράτης.

71. Ἀνάγκη τηρήσεως τῶν νόμων

Ο Τίμαρχος, πολιτικός ἀντίπαλος τοῦ Αἰσχίνη, κατηγορεῖ τὸ φίτορα ὅτι ὡς μέλος τῆς ἀποστολῆς πρός τὸ Φίλιππο τῆς Μακεδονίας γιὰ τὴ συνομολόγηση τῆς εἰρήνης τοῦ Φιλοκράτη (364 π.Χ.) πρόδωσε τὴν ἐντολὴν τῆς πατρίδας του. Ο Αἰσχίνης μὲ τὸ λόγο του ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Τίμαρχος δέν ἔχει τὸ δικαίωμα αὐτῷ, κατηγορώντας τὸν γιὰ μεγάλες ἡθικές παραβάσεις. Ή περικοπή προέρχεται ἀπὸ τὸ προσίμιο τοῦ λόγου.

A' 1. Προσήκειν δ' ἔγωγε νομίζω, ὅταν μὲν νομοθετῶμεν, τοῦθ' ὥμας σκοπεῖν, ὅπως καλῶς ἔχοντας καὶ συμφέροντας νόμους τῇ πόλει θησόμεθα, ἐπειδὰν δὲ νομοθετήσωμεν, τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις πείθεσθαι, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους κολάζειν, εἰ δεῖ τὰ τῆς πόλεως καλῶς ἔχειν. Σκέψασθε γάρ, ὃ Ἀθηναῖοι, ὅσην πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ἐποιήσατο δὲ Σόλων ἐκεῖνος, δὲ παλαιὸς νομοθέτης, καὶ δὲ Δράκων καὶ οἱ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους νομοθέται. Πρῶτον μὲν γάρ ἐνομοθέτησαν περὶ τῆς σωφροσύνης τῶν παιδῶν τῶν ἡμετέρων καὶ διαρρήδην ἀπέδειξαν ἄ χρή τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον ἐπιτηδεύειν καὶ ὡς δεῖ αὐτὸν τραφῆναι, ἐπειτα δεύτερον περὶ τῶν μειρακίων, τρίτον δ' ἐφεζῆς περὶ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν, οὐ μόνον περὶ τῶν ἴδιωτῶν ἄλλὰ καὶ περὶ τῶν ὁγητόφων. Καὶ τούτους τοὺς νόμους ἀναγράψαντες ὑμῖν παρακατέθεντο καὶ ὑμᾶς αὐτῶν ἐπέστησαν φύλακας.

(Αἰσχίνη Κατά Τιμάρχου 6-8)

νόμους καλῶς ἔχοντας καὶ συμφέροντας τῇ πόλει
διαρρήδην
ἀποδείκνυμι
ἐπιτηδεύω
τρέφομαι
τὸ μειράκιον
ἐφεζῆς
ἀναγράφω
παρακατατίθεμαί τινι
ἐπέστησαν

νόμους καλούς καὶ φέλιμους γιά τὴν πόλη
δόλοφάνερα, σαφῶς
ύποδεικνύω, καθορίζω
ἀσχολοῦμαι
ἀνατρέφομαι
ἔφηβος
στή σειρά, ἐπειτα
χαράζω (γράφω) πάνω σέ πλάκα
ἐμπιστεύομαι σέ κάπτοιν γιά φύλαξη,
ἀφήνω παρακαταθήκη
ἀόρ. τοῦ φ. ιστημι, (βλ. Κεφ. 49)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγεῖτο ώς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ώς τάχιστα τῇ πατρίδι.
- β) Ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀποδείκνυσι πρῶτον μὲν ἦν ὡραν προσῆκει λέναι τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον εἰς τὸ διδασκαλεῖον, ἐπειτα μετὰ πόσων παίδων εἰσιέναι καὶ πηνίκα ἀπιέναι.
- γ) Αὐτὸ οὖν τότ', ἔφη, προσῆκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακά ἔστι τὰ πεπραγμένα.
- δ) Ἐπεμελεῖτο ὅπως ἄστοι μὴ ἔσοιντο.
- ε) Οἱ ἐναντίοι ἐβούλευντο πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο.
- στ) Ἐβούλευντο εἴτε κατακαύσωσιν αὐτοὺς εἴτε ἄλλο τι χρήσωνται.
- ζ) Ξενοφῶν ἥρετο Κῦρον εἴ τι παραγγέλλοι.

ἐπιστέλλω = διατάζω, παραγγέλλω

πηνίκα = πότε (ἐρωτ., ἐπίρρ. συσχετικό μὲ τό τηνίκα = τότε καί ήνίκα = ὅταν)

B'

1. Πλάγιες ἐρωτήσεις

1. Πλάγιες ἐρωτήσεις ἢ πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις λέγονται οἱ δευτερεύουσες προτάσεις πού περιέχουν ἐρώτηση, δηλαδή οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις πού ἔχαρτῶνται ἀπό ἕνα οηματικό ἢ ἄλλο τύπο.

Εἰσάγονται:

- α) ἃν εἶναι ἐρωτήσεις μέ δόλική ἀγνοια μέ τό ἐρωτηματικό εἰ καί ἃν εἶναι διμελεῖς μέ : εἰ - ἢ, πότερον - ἢ, εἴτε - εἴτε.
- β) ἃν εἶναι ἐρωτήσεις μέ μερική ἀγνοια μέ ἀναφορικές ἀντωνυμίες ἢ ἀναφορικά ἐπιρρήματα (καί σπάνια δπως οἱ ἀντίστοιχες εὐθείες ἐρωτήσεις: μέ ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες ἢ ἐρωτημ. ἐπιρρήματα): Οἱ νόμοι ἐρωτῶσιν εἰ δοκεῖ τῷ Σωκράτει οἰόν τε εἶναι μὴ ἀνατετράφθαι τὴν πόλιν, (εὐθεία ἐρώτηση: δοκεῖ σοι, ω Σώκρατες, οἰόν τε εἶναι μὴ ...;). Σωκράτης καί Κρίτων ἀποροῦσι πότερον κακῶς τινας ποιοσίν ἢ οὐ; (εὐθεία ἐρώτηση: πότερον κακῶς τινας ποιοῦμεν ἢ οὐ;). Οἱ νόμοι ἐρωτῶσι τὸν Σωκράτη δ, τι ἐν νῷ ἔχει ποιεῖν, (εὐθεία ἐρώτ.: τι, ω Σώκρατες, ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν;) (πβ. ν.ε. τόν ρωτάει ἃν πήγε· τοῦ ἔδειξε τί ἥθελε).

Στίς ευθείες έρωτήσεις ύπάρχει στό τέλος τό **έρωτηματικό** (,), στίς πλάγιες δχι.

Πλάγιες έρωτήσεις άκολουθούν ύστερα από τά ρήματα: **έρωτῶ**, **ἀπορῶ**, **σκοπῶ** (ἢ **σκοποῦμαι**), **δείκνυμι**, **θαυμάζω**, **ἐπιμελοῦμαι** καὶ ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία: **νομίζω** **προσήκειν** **σκοπεῖν**, **ὅπως** **καλῶς** **ἔχοντας** **νόμους** **θησόμεθα**: **Ἄριστηππος Σωκράτη** **ῆρετο εἰ τι εἰδεῖν ἀγαθόν** **θαυμάζω**, ὃ **Σώκρατες**, **ἡ πόλις** **ὅπως** **ἐπὶ τὸ χείρον** **ἔκλινεν**: **Σόλων καὶ Δράκων** **ἀπέδειξαν** ἢ **χρῆ** **τὸν παῖδα** **τὸν ἐλεύθερον** **ἐπιτηδεύειν**.

Οἱ πλάγιες ἔρωτήσεις ἐκφέρονται ὅπως καὶ οἱ ἀντίστοιχες εὐθείες ἔρωτήσεις: μέ **δριστική** (**ἀπλὴ** ἢ **δυνητική**), **δυνητική** εὐθεία **ἢ μὲ** **ύποτακτική** (**ἀπορηματική**). Ὄταν ὅμως ἐξαρτηθούν ἀπό ρήμα **ἱστορικοῦ χρόνου**, ὅπως συμβαίνει καὶ μέ **ἄλλες** **δευτερεύουσες** προτάσεις, τότε ἐκφέρονται συνήθως μέ **εὐκτική** **τοῦ πλάγιου λόγου** ἢ **μένουν** **ἀμετάβλητες**.

Γ'

1. Νά τραποῦν σέ εὐθείες έρωτήσεις οἱ πλάγιες έρωτήσεις τοῦ κειμένου Α2.
2. Νά δικαιολογήσετε τόν τρόπο μέ τόν όποιο ἐκφέρονται οἱ πλάγιες έρωτήσεις στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) *Πυλόμενος τό σύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἀπόρως εἶχε τί χρῆτο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλήθος τῶν καλαμηφόρων.*
 - β) *Λίσανδρος Φιλοκλέα πρότον ἡρώτησεν, ὃς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος παθεῖν.*
 - γ) *Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἥσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἡρωτῶντο ἐπὶ τίνι λόγῳ ἥκοιεν.*
 - δ) *Ἡ μῆτηρ διηρώτα τὸν Κύρον πρότερον βούλοιτο μένειν ἢ ἀπιέναι.*
 - ε) *Οὐδεὶς οἶδεν ὧν ὅτον ἐνεπρήσθη ὁ ναός.*
 - στ) *Πειράσομαι μαθεῖν εἰ ἀληθές ὁ λέγεις ἢ μῆ.*
3. Οἱ πλάγιες έρωτήσεις τῆς ἀσκήσεως 2 νά τραποῦν σέ εὐθείες έρωτήσεις καὶ νά δοθοῦν οἱ κατάλληλες ἀπαντήσεις.
4. Νά σηματίσετε φράσεις, πού περιέχουν πλάγια έρωτηση, μέ τίς λέξεις στή συστή σειρά:
 - α) *ἅ, Σόλων, χρῆ, ἀπέδειξεν, ἐπιτηδεύειν, τοὺς παῖδας.*
 - β) *ὅπως, δεῖ, σκοπεῖν, νόμους, θήσεσθε, τῇ πόλει, ἀκριβεῖς.*
 - γ) *ἀποκρίνασθαι, εἰ, οὐκ ἔχω, δίκαιον, τοῦτο, ἐστί.*
 - δ) *εἴη, μαθεῖν, ὅπόσον, ἐβούλοντο, οἱ στρατηγοί, τὸ στράτευμα.*
5. Ποιά είναι, κατά τό ρήτορα, τά καθήκοντα τῶν πολιτῶν ὅσον ἀφορᾶ τούς νόμους;

72. Συνεννόηση καί συμφωνία Ἑλλήνων καί βαρβάρων

Οἱ Μέγιοι ἀφοῦ κατέβηκαν ἀπό τὸ βουνό Θήγη ἀπό ὅπου ἀντίχρισαν τὴν θάλασσα συνέχισαν τὴν πορεία τοὺς μέσα ἀπό τὴν χώρα τῶν Μαζούνων. Ἐκεῖ συνάντησαν ἔναν ποταμὸν πού δὲν μποροῦσαν νά περάσουν, γιατί τούς ἐμπόδιζαν ἀπό τὴν ἀπέναντι δύθη οἱ Μάζωνες. Στῇ δύσκολῃ αὐτῇ στιγμῇ παρουσιάζεται στὸν Ξενοφῶντα ὁ πελταστής πού ἀναφέρεται στὴν περιοπῆ.

A' 1. Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ φάσκων Ἀθήνησι δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἷμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατοίδα εἶναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. Οἱ δὲ εἶπον ὅτι Μάζωνες εἴεν. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχαται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμῳ εἶναι. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο· Καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Οἱ στρατιγοὶ ἐκέλευν ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἐλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. Ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἄν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δὲ ἔφασαν ἐθέλειν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν. Ἐντεῦθεν διδόσασιν οἱ Μάζωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἑλληνες ἐκείνοις ἐλληνικήν· ταῦτα γάρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δὲ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβαση 4,8, 4-7)

τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων	τῇ γλώσσᾳ τῶν ἀνθρώπων
ἀλλὰ + προστ., φανερώνει ἐντονη παρακίνηση ἐδῶ: ἐμπρόσλοιπόν συζήτησε	
τὶ ἀντιτετάχαται (= ἀντιτεταγ-	γιατί ἔχουν παραταχθεῖ ἐναντίον μας
μένοι εἰσί)	γιά μάχη
χρῆσω	ἔχω ἀνάγκη, θέλω
ἐπὶ + αἴτ.	ἐναντίον
πιστὰ τούτων	ἐγγυήσεις γι' αὐτά
ἐπεμαρτύραντο ἀόρ. τοῦ ἐπιμαρ-	
τύρομαι	ἐπικαλοῦμαι γιά μάρτυρες

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐλεγον ώς εἴη τὰ ἔογα τὰ γεγενημένα οὐκ δὲ γίγων ἀνδρῶν.
- β) Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι ἡ πόλις σφῶν τετείχισται.
- γ) Ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὅπισθεν, πολεμίων ἐπιφαινομένων.
- δ) Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάζος εἴη ἔχων τὴν τε αὐτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους.
- ε) Πάντες ἂν ὁμολογήσαιμεν διμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἰναι.
- στ) Ξενοφῶν ἐπυνθάνετο ὅπως κάλλιστα πορευθείη.
- ζ) Κλέαρχος εἶπε τοῖς λοχαγοῖς κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν.
- η) Οἱ στρατιῶται ἥκουν τοὺς Ἑλληνας νικῶντας βασιλέα.

B'

1. Εὐθύς καὶ πλάγιος λόγος
2. Οἱ κύριες προτάσεις στόν πλάγιο λόγο

1. Τά λόγια ἢ τίς σκέψεις κάποιου προσώπου μποροῦμε νά τά πληροφορηθοῦμε ἢ

- α) **ἄμεσα**, δηλαδή ἀκούοντας τό ἴδιο τό πρόσωπο, ἢ ἀπό κάποιον ἄλλο πού μεταδίδει τίς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις σέ ἀνεξάρτητο λόγο μέ τήν προσθήκη μόνο τῶν λέξεων εἰπε, ἔφη κ.τ.ό.: ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι οἷμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα είναι.
- β) **ἔμμεσα**, δηλαδή ἀκούοντας ἔνα ἄλλο πρόσωπο πού τά μεταδίδει σέ ἔξαρτημένο λόγο καὶ ὅχι μέ τίς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις πού εἰπώθηκαν ἀλλά μέ κάποιες ἀλλαγές στά πρόσωπα, στούς χρόνους, στίς ἐγκλίσεις κτλ.. λέγει ὅτι ἐθέλει αὐτοῖς διαλεχθῆναι ἔφη οἰεσθαι αὐτοῦ ταύτην πατρίδα είναι.

Εὐθύς λόγος: ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε.

Πλάγιος λόγος: οὗτοι οἰονται ὑμᾶς ἐπὶ τὴν σφετέραν (ἢ τούτων) χώραν **ιέναι**. (ἔρχεσθαι, ἄχρ.)

Στήν πρώτη περίπτωση ὁ ἄμεσος λόγος λέγεται ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Στή δεύτερη περίπτωση ὁ ἔμμεσος λόγος λέγεται ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

2. Στόν πλάγιο λόγο οἱ προτάσεις πού στόν εὐθύ είναι:

- α) **κύριες προτάσεις κρίσεως** τρέπονται σέ εἰδικές προτάσεις (ὕστερα ἀπό αἰσθητικά καὶ λεκτικά ρήματα, ἐκτός ἀπό τό

φημί) ή σέ ειδικά ἀπαρέμφατα (ῦστερα ἀπό δοξαστικά ωρήματα καὶ τό φημί) ή σέ κατηγορηματική μετοχή (ῦστερα ἀπό αἰσθητικά, ἐπίσης, καὶ γνωστικά ωρήματα: λέγων ὅτι γιγνώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων φάσκων Ἀθήνησι δεδουλευκέναι· Ἀβροκόμας ἥκουε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.

(εὐθύς λόγος: γιγνώσκω τὴν φωνὴν τῶν ...

εὐθύς λόγος: Ἀθήνησι δεδουλευκα

εὐθύς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί)

- β) κύριες προτάσεις ἐπιθυμίας τρέπονται σέ ἀπαρέμφατο τελικό (ῦστερα ἀπό ωρήματα κελευστικά, λεκτικά (κελεύω, λέγω) εὐχετικά κ.τ.δ.): οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευνον λέγειν· οἱ στρατιῶται ηδοχοντο Κύρον εὐτυχῆσαι
(εὐθύς λόγος: Λέγετε
εὐθύς λόγος: Εὐτυχῆσειε Κῦρος)
- γ) εὐθεῖες ἐρωτήσεις τρέπονται σέ πλάγιες ἐρωτήσεις:
Ἐκεῖνοι ἡρώων εἰ δοῖεν ἄν τούτων τὰ πιστά.
Ἐρώτα τοίνυν τί χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι είναι.
(εὐθύς λόγος: Δοίατε ἄν τούτων τὰ πιστά;
εὐθύς λόγος: Τί χρήζετε ἡμῖν πολέμιοι είναι;)

Γ'

1. Νά τρέψετε σέ εὐθύ λόγο τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου τῆς ἀσκήσεως Α2, ἀφαιρώντας τὴν πρόταση ἀπό τὴν ὁποία ἔξαρτώνται.
 - α) Πῶς ἄν τὴν μάχην ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα; - ἐβούλεύοντο ...
 - β) Παρασκευάζεσθε ἀπαντεῖς εἰς μάχην - ἐκέλευνε ...
 - γ) Οὐκ δὲλέγοι τῶν συμμάχων πεπτώκασιν - λέγουσιν ...
 - δ) Ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς ἄνδρες, κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν - ἔλεγεν ...
 - ε) Ὁ ἀδύνατος ὑβριστής ἔστι καὶ βίαιος - φησίν δὲ κατήγορος ...
 - στ) Σωκράτης διελέγετο περὶ ἀρετῆς - πάντες ἥκουνον ...
2. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου μέ τό κατάλληλο ωρήμα ἀπό αὐτά πού δίνονται (φησίν, λέγει, ἐκέλευσε, ἤρετο, ἔλεγον, εὔχονται, ἐρωτά):
 - α) ... τοὺς στρατιώτας περιμένειν.
 - β) ... εἶναι με πλούσιον καὶ ὑβριστήν.
 - γ) ... ὡς οἰός τ' ἦν πολλὰ ποιεῖν.
 - δ) ... ὡς νῦν ἔχειν τιμωρήσασθαι Λακεδαιμονίους.
 - ε) ... ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα.
 - στ) ... εἰ βούλεται μένειν παρὰ τῷ πατρὶ.
 - ζ) ... δοῦναι τοὺς θεοὺς αὐτοῖς ἀγαθά.
3. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου μέ τό κατάλληλο ωρήμα ἀπό αὐτά πού δίνονται (φησίν, λέγει, ἐκέλευσε, ἤρετο, ἔλεγον, εὔχονται, ἐρωτά):
 - α) ... τοὺς στρατιώτας περιμένειν.
 - β) ... εἶναι με πλούσιον καὶ ὑβριστήν.
 - γ) ... ὡς οἰός τ' ἦν πολλὰ ποιεῖν.
 - δ) ... ὡς νῦν ἔχειν τιμωρήσασθαι Λακεδαιμονίους.
 - ε) ... ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα.
 - στ) ... εἰ βούλεται μένειν παρὰ τῷ πατρὶ.
 - ζ) ... δοῦναι τοὺς θεοὺς αὐτοῖς ἀγαθά.

73. Ἀγῶνες καὶ ἔπαθλα

Μετά τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡ ἀγανάκτηση τῶν ἑλληνικῶν πόλεων γιὰ τὴ δεσποτικὴ πολιτικὴ τῆς Σπάρτης εἶναι γενική. Οἱ μεγαλύτερες ἑλληνικὲς πόλεις ἐνώπιον τῆς καὶ ἀρχίζει ὁ Βοιωτικός ἢ Κορινθιακός πόλεμος τὸ 395 π.Χ. Μπροστά στὸ μεγάλο κίνδυνο οἱ Σπαρτιάτες ἀνακαλοῦνται ἀπό τὴν Ἀσία τὸν Ἀγησίλαο πού πολέμουσε ἔκει τοὺς Πέρσες. Ὁ Ἀγησίλαος πειθαρχεῖ στὶς ἐντολές τῆς πατρίδας του καὶ συγκαλεῖ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας στοὺς δόποίους ἀνακοινώνει τὴν ἀπόφασή του.

A' 1. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν τῶν συμμάχων ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησίλαου τῇ Λακεδαιμονίῳ· εἰ δὲ καλῶς τὰκεὶ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἥκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος δόρων ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἐλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἀθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἀριστὸν στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ δπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Προείπε δὲ καὶ τοῖς ἵππαρχοις, ὅστις εὐπροτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δόσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερδονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν. Ἡν δὲ τὰ ἀθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον καὶ δπλιτικὰ καὶ ἵππικά· ἥσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοί.

(Ξενοφ. Ἐλληνικά 4, 2, 4 - 7)

εἰ δὲ καλῶς τὰκεὶ γένοιτο (ἐνν. εἴτον)	ἀν τακτοποιηθοῦν οἱ ἔκει ὑποθέσεις
λαβόντες αὐτὸν	ἐνν. ὡς ἀρχηγόν
ἀθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν ἥτις	προκήρυξε ἔπαθλα γιὰ κείνη ἀπό τίς πόλεις πού ...
εὐοπλότατος	πολὺ καλά δπλισμένος
προείπε	ὑποσχέθηκε
ἵππαρχος	διοικητής ἵππικοῦ

εὐιπποτάτη τάξις	μονάδα (στρατ.) μέ πολύ καὶ ἀλογα
παρέχομαι	παρουσιάζω
νικητήριον	(ἐνν. ἀθλ.ον) βραβεῖο νίκης
ώς δώσων, ἀντί: (προεῖπε)	
ώς δώσει	ή μετοχή αιτιολογική μέ ὑποκειμενική αιτιολογία
εὐκρινῶ (-έω)	ἐξέγω μέ προσογή
ἐκπονῶ	κατεργάζομαι μέ κόπο
κόσμος	στολισμός
ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον	δούλιμένα μέ κόπο πολύ ώραια
ὅπλιτικά καὶ ἵππικά	γιά δράτες καὶ γιά ἵππεις

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐφετόμενος δὲ ποδατὸς εἴη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅποις ἐπιτίηδεια λάβοι.
- β) Οὐ μέντοι τούτου γ' ἔνεκεν κατέμεινεν, ἀλλ' εὐ εἰδὼς ὅτι, εἰ στρατηγοίη, λέξοιεν οἱ πολῖται ως Ἀγησίλαος, ὅποις βοηθήσειε τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχοι.
- γ) Ἐλέγε δέ ὁ Πελοπίδας ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες μάχῃ ἡττημένοι εἰέν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ ἀντοί οὐ παρεγένοντο.
- δ) Λέγουσιν ὅτι ἐπειδάν τις τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

B'

1. Οἱ δευτερεύουσες προτάσεις στὸν πλάγιο λόγο

1. Εἴδαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο πῶς τρέπονται στὸν πλάγιο λόγο οἱ κύριες προτάσεις. Ἐδῶ θά δοῦμε πότε καὶ ποιές ἀλλαγές παθαίνουν στὸν πλάγιο λόγο οἱ δευτερεύουσες προτάσεις. (πβ. ν.έ. εὐθύς λόγος: δέ θά προλάβεις, ἢν δέ φύγεις αὐτή τῇ στιγμῇ. πλάγιος λόγος: τοῦ εἴπε ὅτι δέ θά προλάβαινε, ἢν δέν ἔφευγε ἐκείνη τῇ στιγμῇ).

Οἱ προτάσεις πού εἶναι δευτερεύουσες στὸν εὐθύ λόγο, καὶ στὸν πλάγιο λόγο παραμένουν βέβαια δευτερεύουσες ἀλλά:

- α) ὅταν ὁ πλάγιος λόγος ἔξαρτάται ἀπό παροντικό (ἀρκτικό) χρόνο, τότε διατηροῦν καὶ στὸν πλάγιο λόγο τό χρόνο καὶ τὴν ἔγκλιση πού είχαν στὸν εὐθύ, ἐνῷ
- β) ὅταν ὁ πλάγιος λόγος ἔξαρτάται ἀπό ιστορικό χρόνο, τότε δια-

τηροῦν μόνο τή δυνητική όριστική και τή δυνητική εύκτική, ένω τήν άπλή όριστική ή τήν ύποτακτική τή μετατρέπουν σέ εύκτική (τοῦ πλάγιου λόγου, ὅπως λέγεται).

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

(ύποθετ. πρότ.) Ἀν καλῶς τάκει γένηται, ἥκομεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

(ἀναφορ. πρότ.) Οστις ἀν εὐπποτάτην ... τάξιν παρέχηται, δώσει νικητήριον.

(χρονική πρότ.) Ἐπεὶ ἀν (ἢ ἐπάν) διαβοῦμεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν κρίσιν ποιήσομεν.

(τελική πρότ.) Ὡπος εὐ εἰδῆτε

(εἰδική πρότ.) ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

έξαρτημ. ἀπό ἀρκτικό χρόνο:

Λέγουσιν, ἂν καλῶς τάκει γένηται, ἥκειν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Προαγορεύει, ὅστις ἀν εὐπποτάτην ... τάξιν παρέχηται, δώσειν νικητήριον.

Φησίν, ἐπάν διαβούσιν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν κρίσιν ποιήσειν, ὅπως εὐ εἰδῶσιν

ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

έξαρτημένος ἀπό ίστορικό χρόνο:

Ἐψηφίσαντο (λέγοντες), εἰ καλῶς τάκει γένοιτο, ἥκειν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Προείπεν, ὅστις εὐπποτάτην ... τάξιν παρέχοιτο, δώσειν νικητήριον.

Ἐφη, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν κρίσιν ποιήσειν, ὅπως εὐ εἰδείησαν ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

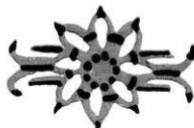
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

"Οποις βλέπουμε στό παράδειγμα: ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν στὸν πλάγιο λόγο μιὰ δευτερεύουσα πρόταση και ὅταν ἀκόμια ἔξαρταται ἀπό ίστορικό χρόνο, μπορεῖ νά διατηρήσῃ τήν ἔγκλιση πού ἔχει στὸν εὐθύ λόγο. Αὐτό γίνεται ὅταν πρόκειται νά δηλωθεῖ γνώμη τοῦ ύποκειμένου τῆς προτάσεως και δχι τοῦ συγγραφέα (δηλαδή θά μπορούσαμε νά μεταφράσουμε: ἔλεγε ὁ Ἰδιος, ἢ κάτι παρόμοιο, τονίζοντας τή γνώμη τοῦ

ύποκειμένου σάν νά χρησιμοποιούμε τή φράση σέ είσαγωγικά: **ἔφη** ὅτι τοὺς στρατιώτας δεῖ εὐκρινεῖν (ἀντί δέοι)· ἄλλο παράδειγμα: **εἶπεν** ὅτι, **ἐπειδάν** ἡ στρατεία λῆξη, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτὸν (ἀντί: **ἐπειδάν** ἡ στρατεία λῆξειν).

Γ'

1. Νά διατυπώσετε τίς φράσεις τῆς ἀσκήσεως Α2 ἀλλάζοντας τούς χρόνους τῶν ογκάτων στὶς κύριες προτάσεις ἀπό ίστορικοὺς σέ παροντικοὺς μέ δὲς τίς ἀλλες ἀλλαγές.
 2. Νά τοέφετε τίς ἐπόμενες φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου σέ εὐθύ ἀλλάζοντας ἡ ἀφαιρόντας δρισμένες λέξεις:
 - α) Ξενοφῶν ἥρετο Κύρον εἴ τι βούλεται παραγγεῖλαι.
 - β) Κῦρος ἐκέλευσε τὸν Κλέαρχον ἢγειν τὸ στράτευμα ὃπου βασιλεὺς εἴη.
 - γ) Οἱ ἡγεμόνες φασὶν οὐκ εἶναι ἀλλιγὸν δόδον πλὴν ταῦτης.
 - δ) Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσὶ συστηρίας.
 - ε) Οἱ Ὀλύνθιοι εἴπον αὐτοῖς ὅτι, εἴ μη βοηθήσοιεν, στρατεύσοιεν ἐκεῖνοι ἐπ' αὐτοὺς.
 - στ) Δεῖ λέγειν ὅπος ἂν πορευοίμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ μαχοίμεθα ὡς κράτιστα.
 - ζ) Πλοῖα αὐτοῖς παρεῖναι, ἔφη, ὥστε, ὅποι ἂν βούλωνται, ἔξαιρηνται ἐπειπέσοντο.
 3. Έρμηνεύσετε τούς λόγους πού ἐπέβαλαν στὸν Ἀγησίλαο τὴν προκήρυξην τῶν βραβείων.

**74. Ανακεφαλαίωση στ'
(Κεφ. 65 - 73)**

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ Θανατηφόρος	ΕΠΙΘΕΤΟ ἀκρόπολις	ΡΗΜΑ φυγόπονος
ΕΠΙΡΡΗΜΑ ἀειθαλής	ΠΡΟΘΕΣΗ ἐμμένω	ΑΧΩΡ. ΜΟΡΙΟ ἀδελφός

2. Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ πρόθυρον	ΕΠΙΘΕΤΟ δύσβατος	ΡΗΜΑ ἀντιγράφω	ΑΚΑΙΤΟ ὑπεράνω ἐνδεκα
------------------------	---------------------	-------------------	-----------------------------

3. Σημασία τῶν συνθέτων:

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ἀκρόπολις	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ μισάνθρωπος	ΚΤΗΤΙΚΑ μακρόχειρ	ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ή ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΑ γλυκύπικρος
-----------------------------	------------------------------	----------------------	---

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ:

1. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤ. εἴναι, ἄν, ἢν	ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ-ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤ. εἰ καί, ἀν καί, καὶ εἰ, οὐδὲ εἰ κτλ.
---	---

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ κτλ. ΠΡΟΤ. ἀναφορική ἀντωνυμία ἀναφορικό ἐπίρρημα	ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ εἰ, πότερον - ἢ ἀναφορική ἀντωνυμία ἀναφορικό ἐπίρρημα ἐρωτημ. ἀντωνυμία ἐρωτημ. ἐπίρρημα
--	--

2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ (συνέχεια ἀπό ἀνακεφαλ. ε')

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ
ἄρν. μή

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ
καί, καίπερ

ΤΡΟΠΙΚΕΣ
σέ ἐνεστώτα
(ἔχων, ἔγων, φέρων)

3. ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Ὑπόθεση: εἰ καὶ ὁριστικὴ ἢ εὐκτικὴ, αἱ βἱ γἱ στ' εἴδη

Ὑπόθεση: ἄν καὶ ὑποτακτικὴ δ', ε', εἴδη

4. ΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

κύρια πρόταση κρίσεως

εἰδική πρόταση
εἰδικό ἀπαρέμφατο
κατιγορηματική μετοχή

κύρια πρόταση ἐπιθυμίας

τελικό ἀπαρέμφατο

εὐθεία ἐρώτηση

πλάγια ἐρώτηση

δευτερεύουσα πρόταση

δευτερεύουσα πρόταση
(στήν ἴδια ἔγλιση ἢ
σέ εὐκτική)

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφράσετε:

"Ἄνθρωπος πέφυκε τὰ μὲν κατοφθόματα τοῦ πλησίου καὶ πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα παροφάν· ἦν δὲ ἐλάττωμά που φανῆ, καν τὸ τυχόν ἦ, καὶ ἐπαισθάνεται ταχέως, καὶ ἐπιλαμβάνεται προσείρως καὶ μέμνηται διά παντός· καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ εὐτελές τὴν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἡλίστησε δόξαν ποιήσεις.

2. Νά βρείτε ποιό ἀπό τά τρία ωήματα στήν παρένθεση είναι συνώνυμο μέ το πρότοι:

- α) δίκην λαμβάνω (δικάζω, κοιλάζω, ἀποψηφίζομαι)
- β) ἐπιλανθάνομαι (ἀμνημονῶ, οἴχομαι, ἀμελῶ)

- γ) μέλει μοι (έπιμελοῦμαι, δλιγωρῶ, μέλλω)
- δ) χρήζω (χρόνιμαι, δέομαι, χαρίζομαι)
- ε) ἄχθομαι (βοῶ, αἰσχύνομαι, ἀνιδόμαι)
- στ) ἥδομαι (ἥγοῦμαι, ἀγάλλομαι, οἴδα)
- ζ) ἐκπίπτω (ἀποθηῆσκω, φεύγω, ἀπαλλάττομαι)
- η) ἔξελαύνω (ἐκβάλλω, πορεύομαι, εἴργω)
- θ) δῆδ (δηλῶ, διαφθείρω, διήκω)
3. Νά μεταφέρετε στά ἀρχαῖα τίς φράσεις της ν.έ. που εἶναι στήν παρένθεση, συμπληρώνοντας ἔτοι τίς πρώτες φράσεις:
- α) Αἰσχρόν ἔστι παντὶ ἀνδρὶ ... (νά κάνει κακή χρήση της δόξας τῶν προγόνων του).
- β) Εἰ δημεύσετε τὴν οὐσίαν ἡμῖν ..., (θά νομίζω ότι ἀδικήθηκα).
- γ) Οὐδεὶς εὐμενὸς ὑποδέξεται ὑμᾶς ..., (εάν ἀμελήσετε ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ).
- δ) Ἀγησίλαος ἤχθετο ..., (γιατί ἔβλεπε ότι πολλοί ἀπό τοὺς νέους δέν ἦθελαν νά ἐκστρατεύσουν).
- ε) Οἱ Θηβαῖοι τῇ ὑστεραὶ ἐπορεύοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ... (ὅτι ἔκαιαν καὶ κατάστρεψαν πολλά σπίτια).
- στ) Ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ ἀγώνι τούτῳ βοηθεῖν τῷ πατρί ..., (ἄν καί δέν μπορῶ νά μιλήσω καλά).
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις ἀφοῦ τεθοῦν οἱ λέξεις τῆς παρενθέσεως στόν κατάλληλο τύπο:
- α) Εἰκός ἔστι ... βοηθεῖν ..., εἰ καὶ μὴ ὑμεῖς εῦνοιαν ἡμῖν (ἔχω, πειθῶμαι, δικαίωμαι, διαπίστωμαι)
- β) Κέλευσον αὐτοὺς ... ἡμῖν τοὺς θησαυρούς, ... Κροῖσος λέγεται (κτήματα, δείκνυμι, δισ)
- γ) Οὐδενὶ ... πολέμοι ..., ὅστις μὴ ... ἐρᾶ. (πόλεμος, φημί, ἥκω)
- δ) Εἰ δὲ ἡμεῖς κερδαίνειν ..., τότ' ἂν πλεῖστ' ... τούτων τῶν χρημάτων. (λαμβάνω, βούλομαι)
- ε) Δεῖ τὸν ἄνδρας ἐπίστασθαι ... ἐν ταῖς εὐπραξίαις, ἐν δὲ τοῖς δεινοῖς ... εὐθαρσεῖς (εἰμί, δύναμαι, σωφρονῶ)
5. Μέ τά ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων μεταφρασμένων στά ἀρχαῖα σηματίζεται μά ἀπό τίς ἵδιες τίς λέξεις ἐπίσης στά ἀρχαῖα:
- α) ἔπειτα, ξένος, ἐπιτρέπεται, σκεφτικός, διστυχισμένος, ἀρκετά.
- β) κοιμάμαι, ἀπομακρύνομαι, γρηγορότερα, είμαι, ἐσεῖς, συκοφαντῶ, νόμιζα.
- γ) ντροπή, γνωρίζετε, ευκολος, δοῦλος, ύπεροψία, μαῦρος, ἐκλέγομαι, ἴκετεύω.

ΛΕΞΙΑΟΓΙΟ

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν στά κεφάλαια καὶ στά μέρη τῶν κεφαλαίων. Δέν ἀναγράφεται μόνο τὸ Α' μέρος λ.χ.:

17 = στό Α' μέρος τοῦ Κεφ. 17

17B = στό Β' μέρος τοῦ Κεφ. 17

17Γ = στό Γ' μέρος τοῦ Κεφ. 17

A

ἀγαθός, -ή, -όν γενναῖος 6
ἀγάλλομαι εὐφραίνομαι, χαίρομαι 8
ἀγαμαι θαυμάζω 61
ἀγείρω συγκεντρώνω 1
ἀγεννής, -ής, -ές πρόστυχος 22
ἀγομαι γυναίκα παίρων σύγνυχο 13B
ἄγχω πνήγω 50
ἄγω φέρων 13 || δόηγω 23
ἀδεῶς χωρίς φόβο 45
ἀδύνατος ἀνάτηρος 55
ἄδω τραγουδῶ 22
ἀεὶ πάντα 65
ἀθυμία φόβος, μελαγχολία 39
ἀθυμῷ (-έω) φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι 11, 32
αἰδοῦμαι (-έομαι) ντρέπομαι 5, 47B
αἰδὼς, -οῦς ντροπή, σεβασμός 25B
αἰκία κακοποίηση, βιασανισμός 37
αἰκίζομαι βασανίζομαι 56
αἰκισμὸς κακοποίηση, βιασανισμός 37
αἰνίττομαι ὑποδηλώνω, λέω με ἄλλα λόγια 31
αἴροῦμαι (-έομαι) ἐκλέγω, προτιμῶ 49B, 59 || ἐκλέγομαι 47B
αἴρω (-έω) συλλαμβάνω, κυριεύω 32B, 46, 54B, 55
αἰσχρόν ἔστι εἶναι ἀσχημο, εἶναι ντροπή 45
αἰσχρός, -ά, -όν ἀσχημος 20
ἀκλεέστατος ἐντελῶς ἄδοξος 10
(ύπερθ. τοῦ ἀκλεής, -ής, -ές ἄδοξος)

ἀκούω, εὑ̄ ἀκούω ἐπαινοῦμαι 54B, 65
κακῶς ἀκούω κατηγοροῦμαι, κακολογοῦμαι 27Γ, 65
ἄκρα σύνορα 6
ἄκρατής, -ής, -ές ἀνίσχυρος, ἀσυγχράτητος, ἀκόλαστος 61
ἄκρισία σύγχυση 44
ἄκριτος ἀδίκαστος, χωρίς νά δικαστεῖ 67
ἄκριβολίζομαι μάχομαι ἀπό μαρωά 58Γ
ἄκρον, τό κορυφή τοῦ βουνοῦ 17
ἄκων, -ουσα, -ον ἀκούσιος 30Γ, 38
ἄλισκομαι συλλαμβάνομαι, καταδικάζομαι 25
ἄλκιμος, -ος, -ον δυνατός, γενναῖος 8
ἄλλοθι ἄλλοι 11B
ἄλλος ἄλλη ὁ ἔνας ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἔκει 69
ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα 48, 57
ἄλ. ὁ τό ἀλάτι || ἄλς, ἡ θάλασσα 16B
άμαρτάνω κάνω λάθος, 3, 29 || ἀποτυγχάνω 61B
άμοκθος, -ος, -ον αὐτός πού δέ μοχθεῖ, ὁ ξεκούραστος 8
άμφι περίπου 43
άμφιεννυμαι ντύνομαι 24
άμφιτεροι, -αι, -α καὶ οἱ δύο μαζί 44
ἀνάγομαι ἔσκινω (μέ πλοϊο) 55Γ
ἀναγράφω χαράζω (γράφω) πάνω σέ πλάκα 71
ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν ταφή τῶν νε-

- κρῶν 60
ἀναιροῦμαι (-έομαι) καταστρέφω,
 σκοτώνω 65
ἀναιροῦμαι πόλεμον ἀναλαμβάνω,
 ἀρχίζω πόλεμο 67
ἀνακαλοῦμαι (-έομαι) ἐπαναφέρω 37
ἀναλίσκομαι ξοδεύω 65
ἀναπετάννυμι ἀπλώνω 52Γ
ἀναφανδόν φανερά 34Β
ἀνδράποδον δοῦλος 22
ἀνδραποδώδης, -ης, -ες, δουλοπρε-
 πής 61
ἀνειργω ἐμποδίζω, ἀποτρέπω 37
ἀνέκδοτος, -ος, -ον ἀνύπαντρος 10
ἀνεπιστήμων, -ονος ἀμαθῆς, ἀπειρος
 31
ἀνήκεστος, -ος, -ον ἀνεπανόρθωτος
 58Β
ἀνιδμαι (-άομαι) λυποῦμαι, στενο-
 χωριέμαι 10, 11
ἀντιλαμβάνω πάρων κάτι ώς ἀντάλ-
 λαγμα 21
ἀντιποιοῦμαι διεκδικω 54
ἀξιῶ (-ώ) ἔχω τήν ἀξίωση, θεωρῶ
 δίκαιο, σωστό, 22, 60
ἀπαλλάττομαι φεύγω 63
ἄπαξ μιά φορά 43Β
ἀπελαύνω διώχνω 18
ἀπογράφομαι καταγράφομαι στόν
 κατάλογο 10
ἀποδείκνυμαι διορίζομαι 29Β
ἀποδείκνυμι ύποδεικνύω, καθορίζω
 71
ἀποδίδωμι ἐπιστρέφω κάτι 44 || πλη-
 ρώνω 50
ἀποθνήσκω ύπό τινος σκοτώνομαι
 ἀπό κάποιον 13Β, 54Β
ἀποκτείνω σκοτώνω 5, 10
ἀπολείπω ἐγκαταλείπω, ἀφήνω 8
ἀπόλλυμαι χάνομαι, καταστρέφομαι
 10, 16, 39Γ, 46
ἀπορία ἀμηχανία, δυσκολία 68
ἀποτίθεμαι βάζω κάτω, ἀφήνω 47
- ἀποχώννυμι** κλείνω μέ επιχωμάτωση
 16
ἀποψηφίζομαι ἀθωώνω μέ τήν ψῆφο
 μου 65
ἀρά κατάρα 63
ἀράτα τοῦ αἵρω σπηώνω 21Γ
ἀριδηλος, -ος, -ον πολύ φανερός 66Β
ἀριστον. τό γενύμα 44
ἀρμοστής διοικητής 46
ἄρχω ἀρχίζω 26
ἄρω (-ώ) δργώνω 62Β
ἄσμενος εὐχαριστημένος 30Β
ἀτριβής, -ής, -ες πού δέν τριβεται,
 ἄρθρωτος 30
αὐθαίρετος, -ος, -ον αὐτοδιόριστος 67
αἱθις πάλι, πίσω 50
αὑξομαι αὑξάνομαι 9
αὐτίκα ἀμέσως 59Β
αὐγὴ (-έω) καυχιέμαι 50
ἀφαιροῦμαι (-έομαι) ἀφαιρῶ 29
ἀφίημι ἀφήνω 2, 51
ἀφίημι τι χαίρειν ἀφήνω κάτι νά πάει
 στο καλό, ἀδιαφορῶ γιά κάτι 47
ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι 33, 50
ἄχθομαι στενοχωριέμαι, ἀγανακτῶ 8,
 54
ἄχρι μέχρι 47
ἄπειμι ἀποχωρῶ 57

B

- βιάζομαι** χρησιμοποιῶ βία, πετυ-
 χαίνω κάτι μέ ἔξαναγκασμό 59
βότρυς, -ινος τσαπτί σταφύλια 33Β
βουλεύομαι σκέπτομαι 26
βούλομαι θέλω 2, 5, 6
βιοθ (-άω) φωνάζω 50

Γ

- γάρ διότι 1 || δηλαδή 35

γε βέβαια, τουλάχιστο 13B, 30
γεραίτερος γεροντότερος 8
γηροτροφώ γεροκομώ 10
γίγνομαι ἐπὶ τοῦ δρους φτάνω στήν
κορυφή τοῦ βουνού 17
γίγνομαι ἐγκρατής τινος γίνομαι κύ-
ριος κάποιου, ἔξουσιάζω κά-
ποιον 61
γιγνώσκω γνωρίζω 3
οὕτω γιγνώσκω ἔχω αὐτή τῇ γνώμῃ
31
ταῦτα γιγνώσκω ἔχω τὴν ἵδια γνώμῃ
32
γιγνός ἡ γυμνήτης ἐλαφρά διλοιπό-
νος 43

Δ

δαρεικός περσικό νόμισμα χρυσό 59
δέδοικα ἡ δέδια φοβοῦμαι 32, 67
δεῖ πρέπει 7
δεῖνα ὁ, ἡ, τὸ ὁ τάδε 21B
δεινά τά κίνδυνοι 6
δελφύς, -ύος, ἡ κοιλιά 66B
δέομαι ἔχω ἀνάγκη, παρακαλῶ 10,
36B, 54
δέος, τὸ φόβος 68
δεσπότης ἀφέντης 1
δεῦρο ἐδῶ 36
δέω ἔχω ἀνάγκη 8, 46
δῶ (δέω) δένω 46
δῆλον φανερό 9
δημαγωγός ἀρχηγός τοῦ λαοῦ 62
δήπου βέβαια 19
δῆμος (δημός) φονεύω, καταστρέφω
23, 26
διαβάλλω συκοφαντῶ 19
διαβατήρια, τὰ οἱ θυσίες πρὸν ἀπό
μιά ἐκστρατεία 51
διαβολή συκοφαντία 68
διαθρύπτω κομματιάζω, κάνω τρυ-
ψηλό κάτι 49
διάκειμαι βρίσκομαι σέ μιά κατά-
σταση 62

διαλέγομαι συζητῶ 13
διαλλάττω (-σσω) συμφιλιώνω 63
διαμαρτάνω τινός ἀποτυχαίνω σέ
κάτι 54
διαπορθμεύω μεταφέρω ἀπό τή μιά
ἄρθρη στήν ἄλλη 50
διαπράττω κατορθώνω, ἐκτελῶ 67
διαρρήδην δλοφάνερα, σαφῶς 71
διαρρίπτω διασκορπίζω 26
διατάσσομαι παίρνω θέση, τοποθε-
τοῦμαι 69
διατελῶ εἰμαι διαρκῶς 56B
διατρίβω παραμένω 27
διαφθείρομαι καταστρέφομαι 12
δίδωμει δίκην τινὶ τιμωροῦμαι 19, 56,
67
διέχω ἀπέχω 43
διήκω ἐκτείνομαι, φτάνω 16, 43
δίκην ἔχω τιμωροῦμαι 60
δίκην λαμβάνω τινός τιμωρῶ, ἐκδι-
κοῦμαι γιά κάτι 45
διὸ γί αὐτό 6
δὶς δύο φορές 43
διχῇ μέ δύο τρόπους 37
διώκω ἐπιδιώκω, ζητῶ 47
δοκεῖ + ἀπαρ. φαίνεται, φαίνεται
καλό, ἀποφασίζεται 33, 69
δουλεύω τινὶ εἰμαι δοῦλος σέ κά-
ποιον 35, 45

Ε

έάλω ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἀλίσκομαι 25
έθιζω συνηθίζω 9
έθος, τὸ συνήθεια 9
εἰ ἐάν 4, 7
εἰκάζω καταλήγω σέ συμπέρασμα 30
εἰκός ἐστι εἶναι φυσικό, εἶναι λογικό
24
εἰ μὴ παρά μόνο, ἐκτὸς 14
εἰμὶ εἰμαι 6
εἰμι ἔρχομαι, πηγαίνω 19
εἴργνυμι ἡ είργνω φυλακίζω 32

- ειργω ἐμποδίζω 31
 εἰσαγγέλλω ἀναγγέλλω 63
 εἰσορῶ παρατηρῶ μέ προσοχή 38
 εἰσω μέσα 19
 εἴωθα συνηθίζω 58
ἐκάτερος, -α, -ον καθένας ἀπό τούς δύο 44, 44B
 ἐκβάλλω ἔξορίζω 13B|| διώχνω 39
 ἐκθέω τρέχω ἔξω 46
 ἐκκόπτω κόβω δέντρα ἀπό τό δάσος 26
 ἐκπίπτω ἔξορίζομαι 13B
 ἐκπονῶ (-έω) κατεργάζομαι μέ κόπο 73
ἐκσπονδος ἔξω ἀπό τίς σπονδές, ἔχθρος 65
 ἐκών, -ονσα, -ὸν ἔκουσιος 38
 ἐλεεινός, -ή -ὸν ἀξιολύπητος 52
 ἐλληνίζω μιμοῦμαι τούς Ἑλληνες 61
 ἐμβαίνω μπαίνω μέσα 20 || ἐπιβιβάζομαι σέ πλοϊο 19
 ἐμβολή εἰσβολή 23 || ἐπίθεση 58
 ἐμμένω μένω σταθερός 7 || παραμένω, τηρῶ 27
 ἐμός, ἐμή, ἐμὸν δικός μου 3, 24B
 ἐμπεδῶ (-ώω) τηρῶ σταθερά 51
 ἐμπνέω ἀναπνέω 27Γ, 52
 ἐμποιῶ προξενό 52B
 ἐνθα δόποι 22 || ἐκεῖ, τότε 23
 ἐνθάδε ἐδό 10
 ἐνιοι, ἐνια, ἐνια μερικοί 21B
 ἐννοῶ σκέψτομαι 21
 ἐνταῦθα ἐδῷ, ἐκεῖ, τότε 17
 ἐντυχάνω συναντῶ 63
 ἐξανδραποδίζομαι ὑποδουλώνω 46
 ἐξελαύνομαι ἔξορίζομαι, 54
 ἐξελαύνω διώχνω, ἔξορίζω 5, 27
 ἐξεστί τινι ἐπιτρέπεται σέ κάποιο 32, 33B
 ἐξηγοῦμαι δείχνω σέ κάποιον τό δρόμο, τοῦ δίνω τό παράδειγμα 13
 ἐξονειδίζω κακολογῶ, βρίζω 22
- ἔοικα** μοιάζω 14
 έός, έή, έδον δικός του 24
 ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι, ἔχω ἐπάγγελμα 35B
 ἐπαρδμαι (-άομαι) καταριέμαι 63
 ἐπειδή ἐπειδή, ὅταν 24
 ἐπέρχομαι ἐπιτίθεμαι 43
 ἐπέχω ἀργοτορῷ 58
 ἐπί + αἰτ. ἐναντίον 72
 ἐπιγίγνομαι ἔρχομαι ἐπειτα, ἀκολουθῶ 30
 ἐπιθορυβῶ (-έω) ἐπιδοκιμάζω μέ θόρυβο 26
ἐπικούρημα βοήθημα, μέσο προστατευτικό 12
 ἐπικουρῶ (-έω) βοηθῶ 46
 ἐπιλείπω δέν ύπάρχω πιά 12
 ἐπιλήσμων αὐτός ποὺ ἔχενά 31Γ
 ἐπιμαρτύρομαι ἐπικαλούμαι γιά μάρτυρες 72
 ἐπιμελοῦμαι (-έομαι) φροντίζω 4
 ἐπιόντες, μετ. τοῦ ρ. ἐπέρχομαι πλησίαζω 17
ἐπιορκῶ (-έω) παραβαίνω τούς οῷκους 6
 ἐπιπέτομαι πετῶ πάνω ἀπό κάτι 47
 ἐπιστίζομαι ἐφοδιάζομαι μέ τρόφιμα 13
 ἐπισκήπτω τινὶ ἔξορκίζω κάποιον γιά κάτι 24
 ἐπίσταμαι γνωρίζω καλά 19, 60
ἐπιστέλλω παραγγέλλω, διατάξω 37, 71
 ἐπιτήδειον κατάλληλο, χρήσιμο 47
 ἐπιτήδευμα ἀσχολία 37
 ἐπιτηδείω ἀσχολοῦμαι 71
 ἐρίτιμος, -ος, -ον πολύτιμος 66B
 ἐρῶ (-ώω) ἀγαπῶ 32
 ἐρωμενέστερος πιό δυνατός 9
 ἐστι ὑπάρχει 10
 ἐστιν δημος κάπως, κατά κάποιο τρόπο 19
 ἐστιν δς κάποιος 19B

ἔστιν ὅτε κάποτε 19B
 ἔστιν οὐ κάπου 19B
 ἔτερος, -α, ον ἄλλος· λέγεται ὅταν τό^υ σύνολο ἀποτελεῖται ἀπό δύο 44
 εβ (ἐπίρρη), καλά
 εβ ἀκούω ἐπαινοῦμαι 54B, 65
 εβ ἔχω τὸ σῶμα εἰμαι ὑγής στὸ σῶμα
 39
 εν λέγω ἐπαινῷ 54B
 εν πάσχω εὐργετοῦμαι 54, 57
 εβ ποιῶ εὐεργετῶ 54B
 ενάλωτος αὐτός πον κυριεύεται, πον
 καταβάλλεται εὔχολα 29
 ευθυνλία φρόνηση 42
 ενγένεια εὐγενική, ἀρχοντική κατα-
 γωγή 29
 ειδαιμονῶ (-έω) εὐτυχῶ 13B
 ενδοξία καλή φήμη, δόξα 36
 ενθαρσής, -ής, -ές θαρσαλέος 42
 ενκλεια δόξα 66
 ενκρινῶ (-έω) ἐκλέγω μέ προσοχή 73
 ενμετάστατος, -ος, -ον ενμετάβλητος
 29
 ενή κρεβάτι 52
 ἔχω εῦνοιαν πλείω εύνοιο περισσό-
 τερο 68
 ἔλαττον ἔχω εῦνοιαν βρίσκομαι σέ
 μειονεκτική θέση 68
 εὐπάθεια εὐτυχία 42
 εὐπετῶς εὔκολα 6
 εὐπραξία εὐτυχία 42
 εὐριπος πορθμός 37
 εύρος, τό (τοῦ εύρους) τό πλάτος 25
 εὐτρεπίζω ἐπισκευάζω 16
 ειώνυμος, -ος, -ον δ ἀριστερός 18
 ἔφεξης στή σειρά, ἔπειτα 71
 ἔφέπομαι ἀκολουθῶ 12
 ἔφη τοῦ φ. φημί λέγω 9
 ἔφιστημι τοποθετῶ ἐπάνω, ἐγκαθι-
 στῶ 16 || βάζω πάνω σέ κάτι,
 διορίζω 49 || σταματῶ (τόν ἔπο)
 12
 ἔφορδ ἐπιβλέπω 30

ἔχω + ἀπαρ. μπορῶ νά 26, 35
 ἀπείρως ἔχω ἔχω ἀπειρία 7
 ἀμελῶς ἔχω ἀμελῶ 42
 χαλ επῶς ἔχω εἰμαι ὁργισμένος 56
 εν ἔχω τὸ σῶμα εἰμαι ὑγής στὸ σῶ-
 μα 39
 ἔψω βράζω, μαγειρεύω 54
 ἐδ(έάω) ἀφήνω 35, 46
 ἔως, ἡ αὐγή 19, 58

Z

ζάπλουτος πολύ πλούσιος 66B
 ζηλῶ (-ώ) ζηλεύω, θαυμάζω 46
 ζημία τιμωρία 57
 ζημιοδμαι (-όσμαι) τιμωροῦμαι 55Γ

H

ἥ παρα 4, 8
 ἥβδ (-άω) εἰμαι ἔφηβος 49
 ἥγονμαι νομίζω, δοληγῶ 60
 ἥδιων συγκρ. ἥδιστος ὑπερθ. τοῦ
 ἥδυς, -εῖα, -ύ εὐχάριστος 8, 3
 ἥδομαι εὐχαριστιέμαι 35
 ἥκιστα ἐλάχιστα 70
 ἥκω ἔχω ἔφθει 13 .
 ἥμέτερος, -α, -ον, δικός μας 1, 24B
 ἥν, ἔὰν ἔν 19
 ἥσυχιαν ἔχω μένω ἥσυχος 12
 ἥττωμαι (-όσμαι) νικιέμαι 22, 44

Θ

θαμά συγνά 61B
 θαττον γρηγορότερα 21
 θεμιτόν δίκαιο, δσιο 27
 θέμις (ἔστι) ἐπιτρέπεται, είναι δίκαιο
 50
 θεραπεία περιποίηση, φροντίδα 10
 θεραπεύω λατρεύω 6

Θεράπων, ό (-οντος) ὑπηρέτης 49
Θέω τρέχω 17, 46B
Θεωρία γιορταστική ἀποστολή 45
Θηρῶ (-ώ) κυνηγῶ 46B
Θρύπτομαι ξιπάζουμαι 37
Θύει θυσιάζω 6

I

ἰδιαί στήνιν ἰδιωτική ἔφη 4
ἱερά, τά θυσίες, ιερές τελετές 5
ἴημι φίγω 48B
ἴκανός, -ή, -ὸν ἀρκετός, ίκανοποιητικός 38
ἱμάς, ό (ἱμάντος) τό λουρί 12
ἱππαρχος, ό διοικητής ἵππικού 73
ἱστημι στήνω 48B
ἴσθμαι (-άομαι) θεραπεύω 46B

K

καθιζάνω κάθομαι 7
καθίστημι τοποθετῶ 22
καὶ γάρ γιατί καί, γιατί ἀληθινά 45
καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα 70
καί τοι καὶ οὐσιώς, καὶ πραγματικά 39
καὶ τοῦτο καὶ μάλιστα 26
κακίζομαι φέρομαι ὡς δειλός 66
καλδός ώραιός 8Γ
κάπειδάν (καὶ ἐπειδάν) καὶ ὅταν 37
καρβάτιναι, αἱ τά πασούγια 12
καρποῦμαι (-όμαι) ἀπόλαμψάνω 45
κατάγειος, -ος, -ον ὑπόγειος 8
καταγιγνώσκω τινός καταδικάζω
κάποιον 24, 52B
καταιδοῦμαι ντρέπομαι 30
κατάλλιση ἔξαγάντιση, φθορά 31
καταλύω διάλύω, καταργῶ 35
καταψηφίζομαι καταδικάζω 23
κείμαι είμαι τοποθετημένος, είμαι
ξαπλωμένος 13

κείρομαι τήν κόμην κόβω τὰ μαλλιά
μου 13
κελεύω διατάζω, προτιθέπω 11
κεράννυμι ἀνακατεύω 52Γ
κεραμεοῦς, -ᾶ, -οῦν πήλινος 25
κέρας, τό (τοῦ κέρως ή -τος) πτέρυγα
παρατάξεως στρατοῦ 18
κηδεστία συγγένεια ἀπό γάμο 5
κῆδομαι φροντίζω 3, 21
κλαυθμυρίζω κλαίω 37
κλεινός, -ή, -ὸν ἔνδοξος 16Γ
κλέος, τό ή δόξα 25
κρητός κατεργασμένος 10
κοινά, τά οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως 62
κοινῇ ἀπό κοινοῦ, μαζί 38
κολάζω τιμωρῶ 7
κομίζομαι μεταφέρομαι 10
κομίζομαι τά ἐμαυτοῦ παίρνω γιά τόν
έαυτό μου δ, τι μου ἀνήκει 60
κονιορτός, ό ή σκόνη 58
κόσμιος, -ία, -ον τακτικός, φρόνιμος
61

κόσμος, ό στολίδι, στολισμός 6Γ, 73
κρατῶ (-έω) νικῶ 16
κρείττων (συγκρ. τοῦ ὄγαθός) καλύτερος, ἀνώτερος, 39, 41
κρηπίς, -ῖδος, ή βάση, θεμέλιο 25
κρύβδην κρυψά 34B
κτέδμαι (-άομαι) ἀποκτῶ 30Γ
κύνων, ό (τοῦ κυνός) σκύλος, κυνικός
φιλόσοφος 22
κυλώνος ἐμποδίζω 33

A

λαγχάνω παίρνω μέ κλήρο 32B
λαμβάνω συλλαμβάνω 32
λανθάνω ἔσειεύγω ἀπό τήν προσοχή
τῶν ἄλλων, μένω κρυψμένος,
ἀπωλατήριτος, 20, 56B
λάξ μέ κλωτσιές 34B
λείπομαι μένω πίσω 12

λήγω τελειώνω 20
 λήξομαι ληστεύω 69B
 λιμός, ὁ πείνα 39B
 λοιδωρῶ κακολογῆ 54
 λοιπόν ἔστι ὑπολείπεται 50
 λυπηρός, -ά, -ὸν ἐνοχὴτικός 22
 λυσιτελεῖ (ἀπόδοσ. ḡ) ὥφελεῖ 65

M

μάκαρ, δ, ἡ μακάριος, εὐτυχισμένος 31B
μάλιστα πάρα πολύ 13 || μέ αριθμητ. περίπου 32
μανικός, -ή, -ὸν τρελός, ἐξωφρενικός 20
μαρτύριον ἀπόδειξη 1
μάτην μάταια, στά χαμένα 50
μεθίημι ἀφήνω, ἀμελῶ 8
μεῖζον συγκρ. τοῦ μέγας 17
μειράκιον, τὸ ἐφηβος 71
μέλας, -αῖνα, -αν μαύρος 12
μέλει μοι φροντίζω 21
μέλει πρόκειται 34B
μέλλω σκοπεύω, καθυστερῶ 51
μέμνημαι θυμάμαι 10, 57
μέντοι ἀλλ' δμως 9, 27
μεστός, -ή, -ὸν γεμάτος 62
μεταβολὴ ἀλλαγή 49
μεταπέμπομαι στέλνω καί προσκαλῶ 24
μέτριος ὁ σύμφωνος μέ τό μέτρο, ὁ συνετός 42, 53
μηδαμῶς μέ κανένα τρόπο 27
μηδείς, -μία, -ὲν κανείς 21, 44B
μηδέτερος, -α, -ὸν μήτε δ ἔνας μήτε δ ἄλλος ἀπό τούς δύο 44B
μηχανῶμαι (-άομαι) μηχανεύμαι 61
καὶ μήν καὶ δμως 22
μνᾶ, ἡ νόμισμα ἀξίας 100 ἀττικῶν δραχμῶν 19G
μόρα τάγμα στρατιωτικό 57Γ
μωραίνω γίνομαι ἀνόητος 22

N

ναῦς, ἡ (τῆς νεώς) τό πλοϊο 2
νέμω βόσκω 16Γ
νεόδαρτος βοῦς νιόγδαρτο βόδι 12
νεῦρον χορδή 62
νέω κολυμπῶ 46Γ
νεωλκῶ (-έω) τραβῶ τό πλοϊο στήν ξηρά 50
νή (τὸν Πλούτωνα) μά τόν Πλ. 50,
νηνεμία, ἡ ἔλλειψη ἀνέμου 66B
νηποιεῖ ἀτιμώρητα 66Γ
νικητήριον, τὸ (ἐν. ἀθλον) βραβεῖο νίκης 32
νοτερός, -ά, -ὸν βροχερός, ὑγρός 43
νῦν τώρα 27

E

ξένια δῶρα φιλοξενίας 11
ξενικόν, τό μισθοφορικό (στράτευμα) 11
ξένος φίλος ἀπό ξένη χώρα 59

O

ὅδε, ἥδε, τόδε αὐτός ἐδῶ, ὁ ἔξης 14
οἴδα γνωρίζω 10, 14, 32 56B
οἰκέτης δούλος 8
οἰκοδομῶμαι (-έομαι) κτίζομαι 25
οἴκοι (ἐπίρρ.) στό σπίτι, στήν πατρίδα 11B, 13
οἰκῶ (-έω) κατοικῶ 13, 14B, 25
οἴμαι (οἴομαι) νομίζω 14 || φαντάζομαι 9
οἴμοι ἀλίμονο 61B
οἱμωγή, ἡ θρήνος 16
οἱμώζω θρηνῶ 22, 61B
οἶον λ.χ. 29
οἶον τ' ἔστι είναι δυνατό 33B

οίος, οία, οίον τέτοιος πού 10B
οἰχομαι ἔχω ἀναχωρήσει, ἔχω φύγει,
 13, 56B
ὅλλυμι χάνω, καταστρέψω 51B
ὅμβρος, ὁ βροχή 6
ὅμιλία συναναστροφή 31
ὅμνυμι ἡ δμνύω δρκίζομαι 35
ὅμοιω ἔξομοιώνω 52B
ὅμόψηφος αὐτός πού δίνει τόν ἴδιο
 ψῆφο 22
ὅνιναμαι ὥφελοῦμαι 27, 50
ὅπόσος, -η, -ον ὅσος 10
ὅπότερος, -α, -ον ὅποιος ἀπό τούς
 δύο 10
ὅρέγομαι ἐπιθυμῶ πολύ 7
ὅρμω (-άω) ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμὸν
 στρέψομαι στό προσωπικό μου
 κέρδος 62
ὅρμωμαι (-άομαι) ξεκινῶ 51
ὅρυκτὸς σκαψμένος 8
ὅρῶ βλέπω 1, 7
ὅς, ἡ, ὁ δό δοποίος, αὐτός πού 10
ὅσπερ, ἡπερ, ὅπερ αὐτός ἀκριβῶς πού
 10B
ὅστις, ἡτις, δ, τι ὅποιος 21
οὐ, οὐκ, οὐχ δέν, δχι 6
οὐδαμῶς μέ κανέναν τρόπο 22
οὐδεῖς, -μία, -δὲν κανείς 21
οὐδὲν ἡττον καθόλου λιγότερο,
 περισσότερο 61
οὐδεπώποτε ποτέ ὡς τώρα, ποτέ ὡς
 τότε 55
οὐδέτερος, -α, -ον οὔτε ὁ ἔνας οὔτε ὁ
 ἄλλος ἀπό τούς δύο 44, 44B
οὐκ ἔστιν ὃς οὐδεῖς 19B
οὖν λοιπόν 3
οὐσία, ἡ περιουσία 65
οὕτω (ς) ἔτσι, τόσο 4
ὁφλισκάνω χρωστῶ, ὀφείλω 54

Π

παίω χτυπῶ 54B 19Γ

πάλαι προπολλοῦ, ἀπό παλιά 38
παντοδαπός, -ή, -δν κάθε είδους 3
πάνυ πολύ 6, 18
πάνυ μὲν οὖν καί πολύ μάλιστα 70
παραβοηθῶ (-έω) τρέχω νά βοηθήσω
 17
παραγγέλλω ἀναγγέλλω 16
παραγγίνομαι βοηθῶ, βρίσκομαι
 κοντά σέ κάπτοιν 55
παράδεισος, δ κῆπος 46
παραίνεσις, ἡ συμβουλή 37
παραμυθία παρηγορία 52
παραμυθίδωμαι (-έομαι) παρηγορῶ 36
παράπαν, τὸ (ἐπίρρ.) διώσιδόλου 22
παρασάγγης, δ μονάδα μήκους τῶν
 Περσῶν ίσοδύναμη μέ 5,50 χι-
 λιόμ. 25
παραστάτις, ἡ βοηθός 8
παρατρέχω πραγματεύομαι πολύ
 σύντομα 33
παριέναι ἀπαρέμφ. τοῦ ρ. παρέρχομαι
 πλησιάζω 58
πᾶς, πᾶσα, πᾶν ὄλος, καθένας χωρίς
 ἔξαίρεση 38, 44
πάσχω (πείσομαι, πέπονθα) ὑποφέρω,
 παθαίνω 13, 16, 30, 36, 59
πατάσσω χτυπῶ κάνοντας κρότο 50
παρεγγυῶ (-άω) μεταβιβάζω διαταγή
 ἡ εἴδηση 17
πάρειμι είμαι κοντά, φτάνω, παρευ-
 ρίσκομαι, βοηθῶ 8, 21
παρελαύνω περνῶ ἔφιππος 18
παρῆσαν παρατατ. τοῦ ρ. παρέρχομαι
 περνῶ κοντά ἀπό ... 69
παροικῶ κατοικῶ δίπλα 22
πειρῶμαι (-άομαι) προσπαθῶ 22, 38
πελάζω πλησιάζω 37B
πελταστής αὐτός πού κρατοῦσε τήν
 πέλτη 43
πέλτη, ἡ μικρή ἐλαφριά ἀσπίδα 9,
 54
πέμπω στέλνω 11
περιγγίνομαι ὑπερισχύω, νικῶ 14,
 36B

- περίειμι ὑπερέχω 18, 57Γ
 περιέρχομαι γυρίζω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ 4
 περιμάχητος, -ος, -ον περιζήπτητος 29
 περιορῶ ἀδιαφορῶ, ἀφήνω 45, 46,
 65
 περιπήγνυμι παγώνω τριγύρω 12
 περιστέλλω φροντίζω, διατηρῶ 48
 περιφανῶς δλοφάνερα 26
 περιφρουροῦμαι (-έομαι) φρουροῦμαι
 δλόγυρα 43
 πῃ κάπου 38
πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (άντων.)
 ποιᾶς ἡλικίας, πόσο μεγάλος
 21Β
πηνίκα πότε 71
πίμπλημι γεμίζω 60Β
πίμπρημι καίω 60Β
πιστὰ ἔγρησεις 72
πιστὰ λαμβάνω παίρνω ἔνορκες δια-
 βεβαιώσεις, ἔγρησεις 69
πλέθρον, τὸ μονάδα μήκους, τὸ 1/6
 τοῦ ἀρχαίου σταδίου, ίσοδυναμεῖ
 μέ 34μ. 25
πλεῖον συγκρ. τοῦ ἐπιθ. **πολύ** 34
πλείους ἢ **πλείονες** συγκρ. τοῦ **πολὺς**
 περισσότεροι 17
πληγὴ χτύπημα 37, 50
πληρῶ (πληρώ) γεμίζω 52Β
ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (άντων.)
 ἀπό ποιόν τόπο 21Β
ποῖος, ποία, ποῖον τί λογῆς 21Β
ποιοῦμαι, περὶ πολλοῦ π. δίνω πολλή
 σημασία, ὑπολογίζω πολύ 38
περὶ ἐλλάτονος π. δίνω λιγότερη ση-
 μασία σέ κάτι 57
ποιῶ κάνω 6
 εν ποιῶ εὐεργετῶ 54Β
 κακῶς ποιῶ βλάπτω 70
 κύριον ποιῶ τινα δίνω δικαιώμα
 σέ κάποιον 49
πολέμιος, δὲ ἐχθρός 6
πολεμοποιῶ προκαλῶ πόλεμο, ξεση-
 κώνω γιά πόλεμο 32
- πολυπράγμων, -ων, -ον πολυάσχολος**
 31Γ
πόνος κόπος 9, 6Γ
πονῶ (-έω) κοπιάζω 20
πορθμεῖα, τὰ τά ναύλα 50
πορθμεῖον, τὸ ἡ βάρκα 50
πορθμεύς, δὲ βαρκάρης 50
πορθῶ (-έω) λειχατῶ, καταστρέψω
 55
- πόρρω** μακριά 55Γ
ποσταῖος, -αία, -αῖον (άντων.) σέ πό-
 σες μέρες 21Β
- πόστος, πόστη, πόστον** (άντων.) τί
 θέση ἔχει σέ μιά σειρά 21Β
- πότερος, -α, -ον** ποιός ἀπό τούς δύο
 9, 21Β
- ποὺς κάπου,** ίσως 27
- πούς, δὲ (ποδός)** τό πόδι, μονάδα μή-
 κους ίσοδυναμη περ. μέ 0,31μ.
 25, 43
- προῖκα** χωρίς χρήματα 50
- προαγορεύω** διακηρύσσω ἀπό πρόν
 69
- προαιροῦμαι (-έομαι)** προτιμῶ 3
- προέμαι** ἐγκαταλείπω, ἀφήνω 51, 70
- προκαλύπτω** σκεπάζω 25
- προπετής, -ής, -ές** ὁρμητικός. ἀκρά-
 τητος 20
- προσελάνων** προχωρῶ ἔφεπτος πρός
 κάποιο μέρος 58Γ
- προσέοικα** μοιάζω 45
- προσέχω** τὸν νοῦν τινι στρέψω τίγν
 προσοχή μον σέ κάτι 62
- προσήκει** ταιριάζει, πρέπει 6
- προσήκων, -ουσα** συγγενής 24
- προσήνεγκε** ἀόρ. β' τοῦ ρ. **προσφέρω**
 29
- προσιόντες,** μετ. τοῦ ρ. **προσέρχομαι**
 23
- προστατοῦμαι (-έομαι)** κυβερνέμαι
 61
- προσφέρομαι** συμπεριφέρομαι 33
- προτεραία, δὲ** προηγούμενη μέρα 58

προτίθημι προκηρύσσω 73
προφύλαξ, ὁ στρατιώτης τῆς ἐμποροθιοφυλακῆς 49
πρώ πρώι 49
πρωτότοκος πού γεννήθηκε πρώτος 68B
πρωτότοκος πού γεννᾶ (τίκτει) γιά πρώτη φορά 68B
πώποτε ποτέ ὡς τώρα 5, 35
πυνθάνομαι πληροφοροῦμαι, ωφελώ νά μάθω 24
πὺξ μέ γροθιές 34B

P

ῥάδιος, -ία, -ον εὔκολος 16
ῥάδιουργό (-έω) κάνω κάτι εύκολα, κάνω κάτι κακό 49
ῥαθύμως χωρίς φροντίδα, ἄνετα 62
ῥήματα λόγια 52
ῥώμη δύναμη 20
ῥώννυμι δυναμώνω 51Γ

S

σεμνός, -ή, -ὸν σεβαστός 29
σημαίνω παραγγέλλω 57
σήπομαι σαπίζω 12, 44
σκοποῦμαι (-έομαι) παραπηρῶ, ἔξετάζω 57Γ
σκοπῶ (-έω) ἔξετάζω, σκέπτομαι 23, 38
σός, σή, σὸν δικός σου 24B
σπονδαί, αἱ ἀνακοχήν 6
σπουδάζω κάνω κάτι μέ ζῆλο, ἐνδιαφέρομαι 34, 63
σπουδῇ βιαστικά 11 || σοβαρά 38
σπῶ (-άω) ἔλκω, σύρω 47B
στασιάζω ἐπαναστατῶ, μαλώνω 22
στένω στενάζω 22
στέργω ἀγαπῶ 20

στρατεύομαι ἐκστρατεύω 13
στρατέω ἐκστρατεύω 7
συλλήπτρια συμβοήθος 8
συμβόλαιον, τὸ συμβόλαιο, συναλλαγή 34
συμβουλεύομαι τινὶ ζητῶ τῇ συμβουλή κάποιου 14
συμμαρτυρῶ (-έω) καταθέτω ὡς μαρτυρία κάτι μαζί μέ κάποιον 55
συνάγω ἐκκλησίαν κάνω συγκέντρωση 59
συλλαμβάνω παίρνω μαζί μου, συγκεντρώνω 11
συλλέγομαι συγκεντρώνομαι 12
σύνειμι τινὶ συναστρέφομαι κάποιον 8
συνεπιλαμβάνομαι τινος πιάνω μαζί μέ ἄλλους κάτι 50
συνέχω συγκρατῶ 30
συνίημι καταλαβαίνω 49
συνίσταμαι τινὶ ἔρχομαι σέ συνενόηση μέ κάποιον 49
σύννους σκεφτικός 20
σύνοιδα γνωρίζω 20
σύνοιδα ἔμαυτῶ ἔχω συνείδηση, γνωρίζω καλά 20
συντίθεμαι συμφωνῶ 48
συντυγχάνω συναντῶ 37B
σφέτερος, -α, -ον δικός τους 10, 24B
σφόδρα δρμητικά, δυνατά, πολύ 4

T

τάλας, δ, ἡ τάλαινα, τὸ τάλαν δυστυχισμένος 31B
τάττω δρίζω 49B
τε καὶ 6
τεκμαίρομαι συμπεριάνω 37B
τεκμήριον ἀπόδειξη 1
τελευτῶ (-άω) πεθαίνω 3
τέλη, τὰ οἱ ἀρχοντες 69

- τελῶ (-έω) ἐκτελῶ 47Β
 τέμενος, τὸ ὁ ναός 69
 τῆδε ἑδῶ 13
 τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ἢ
 τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(v)
 τόσο μεγάλος στήν ἡλικία, τόσο
 μεγάλος 14Β
 τίθεμαι νόμους νομοθετῶ (λέγεται
 γιά τούς πολίτες) 48
 τίθημι βάζω, θέτω 48Β
 τίθημι νόμους θεσπίζω νόμους, νο-
 μοθετῶ (λέγεται γιά τό νομοθέτη)
 34, 48
 τίμιος, -ία, -ον πολύτιμος 29
 τίς, τίς, τί (ἐρωτ. ἀντων.) ποιός 21Β
 τίς, τίς, τί (ἀόρ. ἀντων.) κάποιος
 19Β
 τίθη παραμάνα 37
 τιτρώσκω τραυματίζω 54Β
 καὶ γάρ τι καί γι' αὐτό βέβαια 48
 τοίνυν λοιπόν 10
 τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ἢ
 τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο (v) τέτοιος
 14
 τοσσόδε, τοσήδε, τοσόνδε ἢ
 τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο (v) τόσος
 14Β
 τοῖμπαλιν ἀντίθετα, ἀντίστροφα 19
 τρέφομαι ἀνατρέψομαι 71
 τριηραρχῶ (-έω) εἶμαι τριήραρχος,
 ἀναλαμβάνω τή λειτουργία τῆς
 τριηραρχίας 65
 τριήρης, -ους, ἡ (ἐνν. ναῦς) πολεμικό
 πλοίο μέ τρεῖς σειρές κουπιά 11
 τρόπαιον, τὸ μνημεῖο νίκης 1, 14
 τρυφή ἀπόλαυση 22
 τυγχάνω ἐπικουρίας πετυχαίνω, βρί-
 σκω βοήθεια 46
 τύπτω χτυπῶ, πληγώνω 65

Υ

ὑβρίζω φέρομαι ἀλαζονικά 63

- ὕβρις, ἡ (-εως) ἀλαζονεία, αὐθάδεια,
 ύπεροψία 22
 ὕβριστης ἀλαζόνας, ὑπερόπτης 31
 ὑμέτερος, -α, -ον δικός σας 24Β
 ὑπείκω ὑποχωρῶ 42
 ὑπελαύνω τρέχω ἔφιππος μέ δι-
 σταγμό 18
 ὑπεξαιροῦμαι (-έομαι) ἀφαιρῶ
 κρουφά, ἔξαιφανίζω 61
 ὑπέρραυχος, -ος, -ον ὁ πολύ περήφα-
 νος 42
 ὑπερεκτίνω τινός πληρώνω γιά κά-
 ποιον 50
 ὑπισχνοῦμαι (-έομαι) ὑπόσχομαι 35Β
 ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τά πατού-
 τσια μου 12
 ὑποζύγιον ζυño ζεμένο σέ ἄμαξα 8.
 12
 ὑπολαμβάνω νομίζω 32 || παίρνω τό
 λόγο 14
 ὑπολύμοια βγάζω τά πατούτσια μου
 12
 ὑπομιμήσκω ὑπενθυμίζω 10
 ὑπόσπονδος, -ος, -ον μέ προστασία
 σπονδῶν 30Γ, 44
 ὑστεραία, ἡ ἡ ἐπομένη 17Γ 16, 69

Φ

- φαῦλος κακός 29Γ
 φείδομαι κάνω οἰκονομία, λυποῦμαι
 νά ξοδέψω 33
 φέρω ὑποφέρω, ἀνέχομαι 22, 33
 φεύγω καταδιώκομαι, ἔξοριζομαι
 54
 φημί λέω, ἵσχυρίζομαι 56
 φάσκων μετ. τοῦ ρ. φημί 31
 οῦ φημί ἀρνοῦμαι 51
 φιλόπολις, ὁ, ἡ φιλόπατρης 33
 φοιτῶ (-άω) συγνάζω 13
 φράζω ἔξηγῶ, λέω 11

φυλακή φρουρά 16
φυσῶ (-άω) φυσό, φουσκώνω (μεταφορ.) 37

X

χαλεπαίνω ἀγανακτῶ, δργίζομαι 31
χαλεπός, -ή, -όν δύσκολος, δυσάρεστος 16, 36, 61
χαλεπῶς φέρω πικραίνομαι, ἀγανακτῶ γιά κάτι 59
χαλῶ (-άω) χαλαρώνε 47
χαρίζομαι τινι κάνω χάρη σε κάποιον 21, 60
χαρίζομαι δίκαια κάνω μιά χάρη δίκαιη 68
χαυνοῦμαι (-όσμαι) ἀποχαυνώνομαι, γίνομαι ἀλαζονικός 37
χείρων (συγκρ. τοῦ κακός) χειρότερος 27
χέω χύνω 46B, 47
χρεία ἀνάγκη, χρησιμότητα 39
χρῆ πρέπει 3, 9
χρήσις ἔχω ἀνάγκη, θέλω 72

χρόα χρόμα 47
χρόματι τινι ἔχω, χρησιμόποιο κάτι 7, 14 || τῇ φιλίᾳ κάνω χρήση τῆς φιλίας 59
κεχρημένος συμφορᾶ πού τόν βρήκε μιά συμφορά 24

Ψ

ψέγω κατηγορῶ 37
ψόγος κατηγορία 37

Ω

ώδινω ἔχω πόνους τοκετοῦ, κοιλοπονό 52
ώδις, -ῖνος (συνήθ. στόν πληθ.) δύνος τοῦ τοκετοῦ 52
ώς ὅτι 6 || γιά νά, διότι, μόλις, ὅστε 63B
ώς ὅπος 4 || ὅσο τό δυνατό 63B || πόσο 63B || πρός, περίπου 63B
ώς ἄρα ὅτι τάχα 19
ώσπερ ὅπως ἀκοιβῶς 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
Εἰσαγωγή		5
1. Ὁ Ξενοφώντας μιλᾶ στούς στρατιώτες (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)	_____	9
2. Η εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα (Ξενοφ. Ἐλλῆν. 5, 1, 31)	_____	10
3. Ὁ Ἰσοκράτης πρός τούς Ἀθηναίους (Ἴσοκρ. Περὶ εἰρήνης 39-40)	_____	11
4. Τὰ χρήματα καί ἡ ἀρετή (Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30a-b)	_____	12
5. Ὁ Θρασύβουλος καί οἱ δημοκρατικοί ἐπιστρέψουν στήν Ἀθήνα (Ξενοφ. Ἐλλῆν. 2, 4, 20-21)	1. Φωνήντα - Σύμφωνα 2. Βασικοί κανόνες τονισμού	13
6. Ἡ πίστη στούς δόκους (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 2, 10-11)	1. Β' κλίση οὐσιαστικῶν 2. Ὁριστική τοῦ ἐνεστ. ἐνεργ. φων. τῶν βαρύτονων οῷμ. καὶ τοῦ εἰμί ³ 3. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως 4. Συμφωνία οῷμ. καὶ ὑποκειμ. (Ἀτ-τική σύνταξη)	16
7. Τό παράδειγμα τῆς μέλισσας (Ἴσοκρ. Πρός Αημόν. 50-52)	1. Α' κλίση οὐσιαστικῶν 2. Ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστ. ἐνεργ. φων. καὶ τοῦ εἰμί ³ 3. Τά εἴδη τοῦ ἀπαρέμφάτου 4. Μετάφραση γενικῆς καὶ δοτικῆς 5. Έκθλιψη	20
8. Ἡ ἀρετή καί ὁ Ἡρακλῆς (Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)	1. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα 2. Τά είδη τῶν προτάσεων 3. Σχῆμα ὑπερβατό	24
9. Ἡ δύναμη τῆς μαθήσεως καὶ τῆς μελέτης (Ξενοφ. Ἀπομν. 3, 9, 1-3)	1. Ἐνεστώτας τῆς μέσης φωνῆς στήν δόιστ., στό ἀπαρέμφατο καὶ στή μετοχή 2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρέμφ.	27
10. Οἱ συμφορές πού προξένησε ὁ Ἀγόρατος (Αντία Κατά Ἀγορ. 43-45)	1. Ἀναφορικές ἀντωνυμίες 2. Συλλαβές - Συνέλαβισμός	30
11. Ψυχρή ὑποδοχή ἀγγελιοφόρου στήν Ἀθήνα (Ξενοφ. Ἐλλῆν. 6, 4, 19-21)	1. Παρατατ. ἐνεργ. καὶ μέσ. στήν δόιστική καὶ παρατ. τοῦ εἰμί ³ 2. Καταλήξεις τοπικῶν ἐπιφρόμη.	33

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
12. Ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων ἀπό τό χιόνι (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 5, 12-14)	3. Παρατακτική καὶ ὑποτακτική σύνδεση προτάσεων	
13. Ὁ ναύαρχος Καλλικρατίδας στή Μίλητο (Ξενοφ. Ἐλλην. 1, 6, 8-11)	1. Παρατηρήσεις στήν αὔξηση τῶν ορημάτων 2. Πρόταση ἀπλή, σύνθετη, ἐλλειπτική, ἐπανξημένη 3. Προσδιορισμοί ὄνοματικοί, ἐπιρρηματικοί	37
14. Ἀπάντηση τῶν Ἑλλήνων στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιά (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 2, 1, 12-17)	1. Προσωπικές ἀντωνυμίες 2. Ἐνεστώτες μὲ σημασία παρακειμ. 3. Ρήματα (ἐνεργ., μέσα, παθητ., οὐδέτ.)	40
15. Ἄνακεφαλαίωση α'	1. Δεικτικές ἀντωνυμίες	44
16. Ἡ Πάραλος ἀναγγέλλει τή συμφορά (Ξεν. Ἐλλην. 2, 2, 3-4)	2. Ἡ δριστική ἢ ἐπανώηπτική ἀντωνυμία 3. Ρήματα μονόπτωτα, δίπτωτα. Ἄμεσο καὶ ἔμμεσο ἀντικείμενο 4. Ποιοί ὅροι χρησιμοποιούνται ώς ἀντικείμενα	
17. Οἱ Ἑλλῆνες ἀντικρίζουν τή θάλασσα (Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 4, 7, 21-24)	1. Γ κλίση οὐσιαστικῶν. Φωνηντόληκτα, ἐρρινόληκτα, ὑγρόληκτα	48
18. Ὁ Κύρος πρίν ἀπό τήν τελευταία του μάχη (Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 1, 8, 13-16)	2. Ὄνοματικοί προσδιορισμοί. Ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί 1. Γ κλίση, συμφωνόληκτα-ἀφωνόληκτα 2. Ἀποβολή συμφώνων (ληκτικά σύμφωνα) 3. Ἐπιφρηματικοί προσδιορισμοί. Ἡ δοτική ώς ἐπιφρημ. προσδιορ.	51
19. Ὁ Ξενοφώντας ἀποκρούει τίς συκοφαντίες (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 5-8)	1. Μετοχή ἐνεργ. ἐνεστώτα βαρύτονων ορημάτων καὶ τοῦ εἰμί	56
20. Συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη (Ἴσοκρ. Πρότ. Αημόν. 14-18)	2. Εἴδη τῶν μετοχῶν 3. Ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς 4. Ποιοτική καὶ ποσοτική μεταβολή φωνηντῶν. Ἀντέκταση 1. Ὑποτακτική ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μεσης φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί ⁶⁴ 2. Συναίρεση. Συνηρημένα οὐσιαστικά 3. Ἐκφράσεις: ἔστιν ὁς, ἔστιν ὅπως κτλ. 4. Ἐύκτική τοῦ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μεσης φωνῆς βαρύτονων ορημάτων	60

Κεφ. Κείμενα

Γραμματική - Συντακτικό	Σελ.
καί τοῦ εἰμί	68
2. Προστακτική τοῦ ἐνεστ. ἐνεργ. καί μέσης φωνῆς βαρύτονων ρημάτων καί τοῦ εἰμί.	
3. Εμπρόθετοι προσδιοισμοί	
1. Ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες	72
2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες	
3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία δστις	
4. Ἔγκλιση τόνου. Ἐγκλιτικές λέξεις	
1. Συνηρημένα φήματα	77
2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά - μεταπλαστά	
3. Τό ἀρνητικό οὐ	
1. Μέλλοντας ἐνεργ. καί μέσος σ' ὅλες τις ἐγκλίσεις	83
2. Μέλλοντας τοῦ εἰμί σ' ὅλες τις ἐγκλίσεις	
3. Ἀόριστος ἐνεργητ. καί μέσος σ' ὅλες τις ἐγκλίσεις	
1. Γ' κλίση - Συγκοπτόμενα - Συγκοπή	88
2. Ἀντωνυμίες: κτητικές, αὐτοπαθεῖς	
3. Παράθεση, ἐπεξήγηση	
1. Οὐσιαστικά Γ' κλ. σιγμόληκτα	92
2. Ἡ αιτιατική ὡς ὀνοματικός ἔτερόπτωτος και ὡς ἐπιφρον. προσδιοισμός	
1. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καί συντελεσμένος μέλλοντας ἐνεργητικής καί μέσης φωνῆς	96
2. Σχηματισμός μέλλ., ἀδρ., παρακ., ὑπερσυντ. τῶν συνηρημάτων	
1. Μέλλοντας καί ἀδρ. τῶν ἀφων. φημ.	101
2. Μέλλοντας καί ἀδρ. τῶν ἐρρινόλ. καί ὑγρόληκτων ρημάτων	
3. Οἱ ἐγκλίσεις στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις	
4. Οἱ σημασίες τοῦ ἄν	
28. Ἀνακεφαλαίωση β'	106
29. Ἡ παιδεία καί τά ἄλλα ἀγαθά (Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγωγῆς 8)	109
1. Συνδετικά φήματα	
2. Συμφωνία κατηγορουμένου καί	

Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
ύποκειμένου. Γενική κατηγορημ.	
3. Παράλειψη του ρ. έστι	
4. 'Η σημασία τῶν χρόνων στήν δρι- σική (γενικά). 'Η σημασία τοῦ ἀρχίστου στήν δρισική	
1. Έπιθετα τριτόκλιτα. Σιγμόληκτα	113
2. Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (σύ- στοιχο κτλ.)	
3. Κατηγοροφύμενο ἐπιρρηματικό και κατηγοροφύμενο προληπτικό	
1. Έπιθετα τριτόκλιτα ἔρωινόληκτα και ὑγρόληκτα	117
2. Τό θέμα τοῦ ἐνεστ. και παρατατ. 'Ἐπένθεση.	
1. Ἄδριστος β' ἐνεργ. και μέσος	121
2. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο ώς ἀντι- κείμενο καιύποκειμένο	
1. Έπιθετα τριτόκλιτα φωνηντόλ.	125
2. Τό τελικό ἀπαρέμφ. ώς ἀντικεί- μενο και ώς ύποκειμένο	
1. Ἀπρόσωπα ρήματα	129
2. 'Ἄλλα παραδείγματα εἰδικοῦ και τελικοῦ ἀπαρεμφάτου	
3. Δυϊκός ἀριθμός	
4. Παραγωγή τροπικῶν ἐπιρρημά- των	
1. Παθητικός μέλλοντας και ἀδρι- στος	132
2. Τό ποιητικό αἴτιο	
3. Ρήματα πού συντάσσονται μέ λταρέμφατο μέλλοντα	
4. 'Ο σύνδεσμος γάρ	
1. Μέσος παρακείμενος καιύπερ- συντέλικος ἀφων. ὑγρόλ. καιύφ- ριν. ρημάτων	
2. 'Αττικός ἀναδιπλασιασμός	136
3. 'Αντικείμενο ρημάτων σέ γενική	
4. 'Η γενική ώς ἐτερόπτωτος και ώς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός	
1. 'Αντικείμενο σέ δοτική	142
2. Δοτική προσωπική	
3. Δοτική ώς ἐτερόπτ. προσδιορι- σμός. Δοτική ἀντικειμενική	

Κεφ. Κείμενα

38. Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ ἀδικία
(Πλ. Κρίτων 48e - 49a - b)

39. Ἡ σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος
(Ξεν. Ἀπομν. 3, 12, 5-8)

40. Ἀνακεφαλαίωση γ'

41. Ἀπλοὶ ἄνθρωποι καὶ τύραννοι
(Ξενοφ. Τέρων 4, 6 - 8)

42. Ἀρετές τοῦ Ἀγηστάλου
(Ξενοφ. Ἀγηστίλαος 11, 9-10)

43. Τό τείχος τῶν Πελοποννησίων στίς
Πλαταιές
(Θουκυδίδη Ιστορία 3, 21)

44. Οἱ τελευταῖες γραμμές ἀπό τά «Ἐλ-
ληνικά» τοῦ Ξενοφώντα
(Ξενοφ. Ἐλλην. 7, 5, 26-27)

45. Τό πολιτικό δνειρό τοῦ Ἰσοκράτη
(Ισοκρ. Πανηγυρικός 181)

46. Ἔκκληση γιά τή σωτηρία τῶν Λακε-
δαιμονίων
(Ξενοφ. Ἐλληνικά 6, 5 45-46)

Γραμματική – Συντακτικό

Σελ..

4. Ὁργανική δοτική
5. Μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετι-
κῆς.

1. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα 147

2. Ἡ ἀλληλοπαθής ἀντωνυμία

3. Δίπτωτα ρήματα μέ αἰτιατική καὶ
δοτική.

1. Τά ἀνώμαλα ἐπίθετα πολύς, μέ-
γας, πρᾶος, σῶς, φροῦρος 152

2. Ὡς παρατακτικοί σύνδεσμοι οἱ:
ἐπει, ὡς

3. Τό ὡς μέ ὑπερθετικό

4. Ὁ προσδιοισμός τῆς αἰτίας

155

1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων 158

2. Ὁ β' δρος συγκρίσεως

1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιφράζοντων 163

2. Ἡ σημασία τοῦ παρατατικοῦ

3. Περιπτώσεις συγκρίσεως μέ η
(ἐπανάλ.)

4. Ἡ παράλειψη τοῦ ὑποκειμένου
τινά ἢ τινάς ἢ ἀνθρώπους στό¹
σταρέμφατο

1. Ἀριθμητικά (ἐπίθετα, ἐπιφρή-
ματα, οὐσιαστικά) 166

1. Ἄροιστες ἐπιμεριστικές ἀντωνυμ. 170

2. Παθητικός μέλοντας καὶ ἀδρ. β'

3. Ἐλξη τοῦ ἀναφορικοῦ

1. Παραδείγματα συνηρημένων ρημ.
κυριώς σέ -όω (ἐπανάλ.)

174

2. Ἀνώμαλα ούσ. ἐτερογενή καὶ ἐτε-
ρόκλιτα

3. Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικ. (ἐπα-
νάλ.)

1. Συνηρημένα ρήματα σέ -έω μέ μο-
νοσύλλαβο θέμα

178

2. Συνηρημένα ρήματα σέ -άω μέ ε, ι,
ο πρίν ἀπό τό α

Παραδείγματα κλίσεως ἄλλων
συνηρημένων ρημάτ. (ἐπανάλ.)

303

Κεφ. Κείμενα

47. Ὁ Μέγας Βασιλεὺς πρός τούς νέους
(*M. Βασιλείου*, Πρός τοὺς νέους ὅπως
ἄν εξ ἐλληνικῶν ὀψευσιντο λόγον 4)
48. Σεβασμός στούς πατροπαράδοτους
νόμους
(*Δημοσθένης Κατά Τιμοκράτους* 139 -
141)
49. Οἱ παιδαγωγοὶ στοὺς Λακεδαιμονίους
(*Ξενοφ. Λακεδαιμονίου Πολιτεία* 2, 1 -
3)
50. Χάρων καὶ Μένιππος
(*Λοικιανοῦ Νεκρικοὶ Λιάλογοι*)
51. Οἱ Θηβαῖοι ἀφήνοντι τὶς βουιωτικὲς
πόλεις αὐτὸνοιμες
(*Ξενοφ. Ἐλλῆν. 5, 1, 32 - 33*)
52. Παράκληση μητέρας
(*I. Χρυσοστόμου Περὶ Τεροσύνης αἰτίας*)
53. Ἀνακεφαλαίωση δ'
54. Ἐξορία «τιμητική»
(*Αισχίνη Επιστολές 3*)
55. Ὁ Πελοπίδας στό βασιλιά τῶν Περσῶν.
(*Ξενοφ. Ἐλλῆν. 7, 1, 34 - 35*)
56. Ὁ στρατηγός Μένων ὁ Θεσσαλός
(*Ξενοφ. Κ. Ανάβ. 2, 6, 21 - 29*)
57. Ἐπίκληση γιά αὐστηρή ἄλλα δίκαιη
τιμωρία
(*Ανσία Κατά Ἀλκιβιάδου ἀστρατείας* 9 - 11)
58. Οἱ μαθητές τοῦ Σωκράτη ἔξω ἀπό τὴν
φυλακή του
(*Πλάτ. Φαίδων 59d-e*)

Γραμματική – Συντακτικό

1. Συνηρημένα όγηματα ἀνόμαλα 181
2. Ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα στὴν
ὅριστική
3. Ἡ κράση
1. Συνηρημένα όγηματα σέ -ηφ 185
2. Τά όγηματα τῆς β' συζυγίας σέ -μι
Τό όγημα τίθημι
3. Ἀνομοίωση
1. Τό όγημα ὥστημι 190
2. Ὁ ἀντιθετικός σύνδεσμος δέ
3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέ-
σματος
1. Τό όγημα δίδωμι 194
2. Πότε τό ἐσπι(v) γίνεται ἐσπι(v).
1. Τό όγημα ὥημι (= ρίχνω) 198
2. Συμφωνόληκτα όγηματα σέ -μι
1. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν όγημάτων σέ
-μι 201
2. Δίπτωτα όγηματα (βλ. καὶ Κεφ.
38)
1. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν όγημάτων σέ
-μι 205
1. Ρήματα ἐνεργ. φων. μέ παθητ.
σημασία 208
2. Ἀναφορικές προτάσεις
3. Ἀναφορικές (ἢ ἐπιθετ.) μετοχές
(ἐπανάλ..)
4. Ἡ σημασία τοῦ ἐνεστ. στὴν ὁριστ.
1. Τό ἀνόμαλο οὐσιαστικό ναῦς 212
Ἀντιμεταχώρηση
2. Εἰδικές προτάσεις (διαφορά ὡς
καὶ ὅτι)
1. Κλίση τῶν όγημάτων φημί - οίδα 216
2. Τελικές προτάσεις
3. Κατηγορηματικές μετοχές
1. Τό όγημα εἴμι 220
2. Τελικές μετοχές
3. Σύνταξη τοῦ ω. μέλλω
1. Χρονικές προτάσεις
Σύνταξη τοῦ πρίν 224
2. Λέξεις πρωτότυπες, παράγωγες,

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική - Συντακτικό	Σελ..
59. Ό Κλέαρχος μὲν στούς στρατιώτες του (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 1, 3, 2 - 6)	σύνθετες, παρασύνθετες 1. Ἀδρίστος β' βαρύτονων ογκάτων κατά τά ωγήματα σέ -μι 2. Τύποι τοῦ φ. ἴσταμαι 3. Αἰτιολογικές προτάσεις 4. Χρονικές μετοχές	228
60. Οι Ἀθηναῖοι καὶ ἡ ταφή τῶν νεκρῶν (Ανσία Ἐπιτάφιος 7 - 9)	1. Ἀλλα φωνητοληκτα ωγήματα σέ -μι: τά ωγήματα δύναμαι, ἐπίσταμαι 2. Τύποι τοῦ φ. θνήσκω 3. Αἰτιολογικές μετοχές 4. Ἐπιρρηματική μετοχή συνημμένη καὶ ἀπόλυτη	232
61. Παθήματα τυράννων (Ξενοφ. Τέρεν 5, 1 - 2)	1. Τό φ. ἄγαμαι 2. Ἐνδοιαστικές προτάσεις 3. Παράγωγα ωγήματα	236
62. Ό Περικλῆς καὶ οἱ σύγχρονοι πολιτικοί (Ισοκρ. Περὶ εἰρήνης 184 - 185)	1. Τό φ. κείμαι 2. Ἀποτελεσμ. ἡ συμπερασματικές προτάσεις 3. Παράγωγα οὐσιαστικά	240
63. Πόνος καὶ ὑπεροχάνεια τοῦ Καλλικρατίδα (Πλούταρχον Ἡθικά Ἀποφθ. Λακων. 222 (- E))	1. Οι σημασίες τοῦ ώς (ἐπανάλ.) 2. Παράγωγα ἐπίθετα	244
64. Ἀνακεφαλαίωση ε'		248
65. Ἀπόφαση δίκαιη καὶ ὁφέλιμη γιά δόλους (Ανσία Ὑπέρ τῶν Ἀριστοφ. χρημ. 61 - 64)	1. Ὑποθετικές προτάσεις. Ὑποθετικοί λόγοι 2. Ὑποθετικές μετοχές.	251
66. Ἡ ἥπτα πού φέρνει εύτυχία (Πλάτ. Μενέζενος 246e - 247c)	1. Ἐκφράσεις μέ ὑποθετικ. συνδέσμ. 255 Ἐπανάληψη ὑποθετικῶν λόγων. 2. Σύνθεση-Α' συνθετικό	255
67. Κίνδυνοι ἀπό τὴν ἀπειθαρχία στό στράτευμα (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 26 - 29)	1. Ἀναφορικές ὑποθετικές κτλ. προτάσεις 2. Σύνθεση - Β' συνθετικό	259
68. Εὔνοια πρός τοὺς ἀπολογουμένους (Αισ. Ὑπέρ τῶν Ἀριστ. χρημ. 1-3)	1. Ἐναντιωματικές καὶ παραχωρητικές προτάσεις 2. Τονισμός τῶν συνθέτων	263
69. Οι ἔχθροι πλησιάζοντα στή Σπάρτη (Ξεν. Ἐλίην. 6, 5, 27 - 28)	1. Ἐναντιωματικές μετοχές 2. Τροπικές μετοχές 3. Σημασία τῶν συνθέτων	267

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
70. Οἱ νόμοι ἐπισκέπτονται τὸ Σωκράτη στὴ φυλακῇ <i>(Πλάτ. Κρίτων 50a - c)</i>	1. Εὐθεῖες ἔρωτήσεις	271
71. Ἀνάγκη τηρήσεως τῶν νόμων <i>(Αἰσχίνη Κατά Τιμάρχου 6-8)</i>	1. Πλάγιες ἔρωτήσεις	274
72. Συνεννόηση καὶ συμφωνία Ἐλλήνων καὶ βαρβάρων <i>(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 8, 4 - 7)</i>	1. Εὐθύς καὶ πλάγιος λόγος 2. Οἱ κύριες προτάσεις στὸν πλάγιο λόγο	277
73. Ἀγώνες καὶ ἔπαθλα <i>(Ξενοφ. Ἐλλην. 4, 2, 4 - 7)</i>	1. Οἱ δευτερεύουσες προτάσεις στὸν πλάγιο λόγο	280
74. Ἀνακεφαλαίωση στ̄		284
ΔΕΞΙΟΓΙΟ		287

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΤΑΣΟΥ ΜΟΥΣΤΑΦΕΛΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ Β' 1980 (V) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 100.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 3416/14.5.1980

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Γ. ΤΣΙΒΕΡΙΩΤΗΣ Ε.Π.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής